៕ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស៕

ទីឃនិកាយោ

សីលក្ខន្ធវគ្គបាឡិ

១. ព្រហ្មជាលសុត្តំ

បរិព្ពាជកកថា

១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា អន្តរា ច រាជគហំ អន្តរា ច នាឡន្ទំ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ ហោតិ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ។ សុប្បិយោបិ ខោ បរិព្ពាជកោ អន្តរា ច រាជគហំ អន្តរា ច នាឡន្ទំ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ ហោតិ សទ្ធិំ អន្តេវាសិនា ព្រហ្មទត្តេន មាណវេន។ តត្រ សុទំ សុប្បិយោ បរិព្ពាជកោ អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ; សុប្បិយស្ស បន បរិព្ពាជកស្ស អន្តេវាសី ព្រហ្មទត្តោ មាណវោ អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសតិ។ ឥតិហ តេ ឧភោ អាចរិយន្តេវាសី អញ្ញមញ្ញស្ស ឧជុវិបច្ចនីកវាទា ភគវន្តំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធា [អនុពទ្ធា (ក. សី. បី.)] ហោន្តិ ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។

២. អថ ខោ ភគវា អម្ពលដ្ឋិកាយំ រាជាគារកេ ឯករត្តិវាសំ ឧបគច្ឆិ [ឧបគញ្ឆិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេន។ សុប្បិយោបិ ខោ បរិព្ពាជកោ អម្ពលដ្ឋិកាយំ រាជាគារកេ ឯករត្តិវាសំ ឧបគច្ឆិ [ឧបគញ្ឆិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អន្តេវាសិនា ព្រហ្មទត្តេន មាណវេន។ តត្រាបិ សុទំ សុប្បិយោ បរិព្ពាជកោ អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ; សុប្បិយស្ស បន បរិព្ពាជកស្ស អន្តេវាសី ព្រហ្មទត្តោ មាណវោ អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសតិ។ ឥតិហ តេ ឧភោ អាចរិយន្តេវាសី អញ្ញមញ្ញស្ស ឧជុវិបច្ចនីកវាទា វិហរន្តិ។

៣. អថ ខោ សម្ពហុលានំ ភិក្ខូនំ រត្តិយា បច្ចូសសមយំ បច្ចុដ្ឋិតានំ មណ្ឌលមាឡេ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយំ សង្ខិយធម្មោ ឧទបាទិ – ‘‘អច្ឆរិយំ, អាវុសោ, អព្ភុតំ, អាវុសោ, យាវញ្ចិទំ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតា សុប្បដិវិទិតា។ អយញ្ហិ សុប្បិយោ បរិព្ពាជកោ អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ; សុប្បិយស្ស បន បរិព្ពាជកស្ស អន្តេវាសី ព្រហ្មទត្តោ មាណវោ អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសតិ។ ឥតិហមេ ឧភោ អាចរិយន្តេវាសី អញ្ញមញ្ញស្ស ឧជុវិបច្ចនីកវាទា ភគវន្តំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធា ហោន្តិ ភិក្ខុសង្ឃញ្ចា’’តិ។

៤. អថ ខោ ភគវា តេសំ ភិក្ខូនំ ឥមំ សង្ខិយធម្មំ វិទិត្វា យេន មណ្ឌលមាឡោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘កាយនុត្ថ, ភិក្ខវេ, ឯតរហិ កថាយ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា, កា ច បន វោ អន្តរាកថា វិប្បកតា’’តិ? ឯវំ វុត្តេ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – ‘‘ឥធ, ភន្តេ, អម្ហាកំ រត្តិយា បច្ចូសសមយំ បច្ចុដ្ឋិតានំ មណ្ឌលមាឡេ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយំ សង្ខិយធម្មោ ឧទបាទិ – ‘អច្ឆរិយំ, អាវុសោ, អព្ភុតំ, អាវុសោ, យាវញ្ចិទំ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតា សុប្បដិវិទិតា។ អយញ្ហិ សុប្បិយោ បរិព្ពាជកោ អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ; សុប្បិយស្ស បន បរិព្ពាជកស្ស អន្តេវាសី ព្រហ្មទត្តោ មាណវោ អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសតិ។ ឥតិហមេ ឧភោ អាចរិយន្តេវាសី អញ្ញមញ្ញស្ស ឧជុវិបច្ចនីកវាទា ភគវន្តំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធា ហោន្តិ ភិក្ខុសង្ឃញ្ចា’តិ។ អយំ ខោ នោ, ភន្តេ, អន្តរាកថា វិប្បកតា, អថ ភគវា អនុប្បត្តោ’’តិ។

៥. ‘‘មមំ វា, ភិក្ខវេ, បរេ អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, ធម្មស្ស វា អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, សង្ឃស្ស វា អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, តត្រ តុម្ហេហិ ន អាឃាតោ ន អប្បច្ចយោ ន ចេតសោ អនភិរទ្ធិ ករណីយា។ មមំ វា, ភិក្ខវេ , បរេ អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, ធម្មស្ស វា អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, សង្ឃស្ស វា អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, តត្រ ចេ តុម្ហេ អស្សថ កុបិតា វា អនត្តមនា វា, តុម្ហំ

យេវស្ស តេន អន្តរាយោ។ មមំ វា, ភិក្ខវេ, បរេ អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, ធម្មស្ស វា អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, សង្ឃស្ស វា អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, តត្រ ចេ តុម្ហេ អស្សថ កុបិតា វា អនត្តមនា វា, អបិ នុ តុម្ហេ បរេសំ សុភាសិតំ ទុព្ភាសិតំ អាជានេយ្យាថា''តិ? ''នោ ហេតំ, ភន្តេ''។ ''មមំ វា, ភិក្ខវេ, បរេ អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, ធម្មស្ស វា អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, សង្ឃស្ស វា អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, តត្រ តុម្ហេហិ អភូតំ អភូតតោ និព្ពេឋេតព្ពំ – 'ឥតិបេតំ អភូតំ, ឥតិបេតំ អតច្ឆំ, នត្ថិ ចេតំ អម្ហេសុ, ន ច បនេតំ អម្ហេសុ សំវិជ្ជតី'តិ។

៦. ''មមំ វា, ភិក្ខវេ, បរេ វណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, ធម្មស្ស វា វណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, សង្ឃស្ស វា វណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, តត្រ តុម្ហេហិ ន អានន្ទោ ន សោមនស្សំ ន ចេតសោ ឧប្បិលាវិតត្តំ ករណីយំ។ មមំ វា, ភិក្ខវេ, បរេ វណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, ធម្មស្ស វា វណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, សង្ឃស្ស វា វណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, តត្រ ចេ តុម្ហេ អស្សថ អានន្ទិនោ សុមនា ឧប្បិលាវិតា តុម្ហំ យេវស្ស តេន អន្តរាយោ។ មមំ វា, ភិក្ខវេ, បរេ វណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, ធម្មស្ស វា វណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, សង្ឃស្ស វា វណ្ណំ ភាសេយ្យុំ, តត្រ តុម្ហេហិ ភូតំ ភូតតោ បដិជានិតព្ពំ – 'ឥតិបេតំ ភូតំ, ឥតិបេតំ តច្ឆំ, អត្ថិ ចេតំ អម្ហេសុ, សំវិជ្ជតិ ច បនេតំ អម្ហេសូ'តិ។

ចូឡសីលំ

៧. ''អប្បមត្តកំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, ឱរមត្តកំ សីលមត្តកំ, យេន បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។ កតមញ្ច តំ, ភិក្ខវេ, អប្បមត្តកំ ឱរមត្តកំ សីលមត្តកំ, យេន បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ?

៨. '''បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ និហិតទណ្ឌោ, និហិតសត្ថោ, លជ្ជី, ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតី'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

'''អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ ទិន្នាទាយី ទិន្នបាដិកង្ខី, អថេនេន សុចិភូតេន អត្តនា វិហរតី'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

'''អព្រហ្មចរិយំ បហាយ ព្រហ្មចារី សមណោ គោតមោ អារាចារី [អនាចារី (ក.)] វិរតោ [បដិវិរតោ (កត្ថចិ)] មេថុនា គាមធម្មា'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

៩. '''មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ សច្ចវាទី សច្ចសន្ធោ ថេតោ [ឋេតោ (ស្យា. កំ.)] បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្សា'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

'''បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ, ឥតោ សុត្វា ន អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, អមុត្រ វា សុត្វា ន ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា, សហិតានំ វា អនុប្បទាតា សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី សមគ្គករណី វាចំ ភាសិតា'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

'''ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ, យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា បោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា តថារូបឹ វាចំ ភាសិតា'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

'''សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី, និធានវតឹ វាចំ ភាសិតា កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតឹ អត្ថសំហិត'ន្តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

១០. 'ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភា [សមារព្ភា (សី. ក.)] បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ...បេ....។

'''ឯកភត្តិកោ សមណោ គោតមោ រត្តូបរតោ វិរតោ [បដិវិរតោ (កត្ថចិ)] វិកាលភោជនា...។

នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនា [នច្ចគីតវាទិតវិសុកទស្សនា (ក.)] បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ...។

មាលាគន្ធវិលេបនធារណមណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

ជាតរូបរជតបដិគ្គហណា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

អាមកធញ្ញបដិគ្គហណា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

អាមកមំសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

ឥត្ថិកុមារិកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

ទាសិទាសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

អជេឡកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

កុក្កុដសូករបដិគ្គហណា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

ហត្ថិគវស្សវឡវបដិគ្គហណា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

ខេត្តវត្ថុបដិគ្គហណា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

ទូតេយ្យបហិណគមនានុយោគា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

កយវិក្កយា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

តុលាកូដកំសកូដមានកូដា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

ឧក្កោដនវញ្ចននិកតិសាចិយោគា [សាវិយោគា (ស្យា. កំ. ក.)] បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ…។

ឆេទនវធពន្ធនវិបរាមោសអាលោបសហសាការា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

ចូឡសីលំ និដ្ឋិតំ។

មជ្ឈិមសីលំ

១១. ‘‘‘យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ, សេយ្យថិទំ [សេយ្យថីទំ (សី. ស្យា.)] – មូលពីជំ ខន្ធពីជំ ផឡុពីជំ អគ្គពីជំ ពីជពីជមេវ បញ្ចមំ [បញ្ចមំ ឥតិ វា (សី. ស្យា. ក.)]; ឥតិ ឯវរូបា ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

១២. ‘‘‘យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ សន្និធិការបរិភោគំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ , សេយ្យថិទំ – អន្នសន្និធិំ បានសន្និធិំ វត្ថសន្និធិំ យានសន្និធិំ សយនសន្និធិំ គន្ធសន្និធិំ អាមិសសន្និធិំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា សន្និធិការបរិភោគា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

១៣. ‘‘‘យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ វិសូកទស្សនំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ, សេយ្យថិទំ – នច្ចំ គីតំ វាទិតំ បេក្ខំ អក្ខានំ បាណិស្សរំ វេតាឡំ កុម្ភថូណំ [កុម្ភថូនំ (ស្យា. ក.), កុម្ភថូណំ (សី.)] សោភនកំ [សោភនឃរកំ (សី.), សោភនគរកំ (ស្យា. កំ. បី.)] ចណ្ឌាលំ វំសំ ធោវនំ ហត្ថិយុទ្ធំ អស្សយុទ្ធំ មហឹសយុទ្ធំ [មហិសយុទ្ធំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ឧសភយុទ្ធំ អជយុទ្ធំ មេណ្ឌយុទ្ធំ កុក្កុដយុទ្ធំ វដ្ដក

យុទ្ធំ ទណ្ឌយុទ្ធំ មុដ្ឋិយុទ្ធំ និព្ពុទ្ធំ ឧយ្យោធិកំ ពលគ្គំ សេនាព្យូហំ អនីកទស្សនំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា វិសូកទស្សនា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

១៤. “‘យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ ជូតប្បមាទដ្ឋានានុយោគំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ, សេយ្យថិទំ – អដ្ឋបទំ ទសបទំ អាកាសំ បរិហារបថំ សន្តិកំ ខលិកំ ឃដិកំ សលាកហត្ថំ អក្ខំ បង្គចីរំ វង្កកំ មោក្ខចិកំ ចិង្គុលិកំ [ចិង្គុលកំ (ក. សី.)] បត្តាឡ្ហកំ រថកំ ធនុកំ អក្ខរិកំ មនេសិកំ យថាវជ្ជំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា ជូតប្បមាទដ្ឋានានុយោគា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

១៥. “‘យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ, សេយ្យថិទំ – អាសន្ទឹ បល្លង្កំ គោនកំ ចិត្តកំ បដិកំ បដលិកំ តូលិកំ វិកតិកំ ឧទ្ទលោមឹ ឯកន្តលោមឹ កដ្ដិស្សំ កោសេយ្យំ កុត្តកំ ហត្ថត្ថរំ អស្សត្ថរំ រថត្ថរំ [ហត្ថត្ថរណំ អស្សត្ថរណំ រថត្ថរណំ (សី. ក. បី.)] អជិនប្បវេណឹ កទលិមិគបវរបច្ចត្ថរណំ សឧត្តរច្ឆទំ ឧភតោលោហិតកូបធានំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

១៦. “‘យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ មណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានានុយោគំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ, សេយ្យថិទំ – ឧច្ឆាទនំ បរិមទ្ទនំ ន្ហាបនំ សម្ពាហនំ អាទាសំ អញ្ជនំ មាលាគន្ធវិលេបនំ [មាលាវិលេបនំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] មុខចុណ្ណំ មុខលេបនំ ហត្ថពន្ធំ សិខាពន្ធំ ទណ្ឌំ នាឡិកំ អសឹ [ខគ្គំ (សី. បី.), អសិ ខគ្គំ (ស្យា. កំ.)] ឆត្តំ ចិត្រុបាហនំ ឧណ្ហីសំ មណឹ វាលពីជនឹ ឱទាតានិ វត្ថានិ ទីឃទសានិ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា មណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានានុយោគា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

១៧. “‘យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ តិរច្ឆានកថំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ, សេយ្យថិទំ – រាជកថំ ចោរកថំ មហាមត្តកថំ សេនាកថំ ភយកថំ យុទ្ធកថំ អន្នកថំ បានកថំ វត្ថកថំ សយនកថំ មាលាកថំ គន្ធកថំ ញាតិកថំ យានកថំ គាមកថំ និគមកថំ នគរកថំ ជនបទកថំ ឥត្ថិកថំ [ឥត្ថិកថំ បុរិសកថំ (ស្យា. កំ. ក.)] សូរកថំ វិសិខាកថំ កុម្ភដ្ឋានកថំ បុព្ពបេតកថំ នានត្តកថំ លោកក្ខាយិកំ សមុទ្ទក្ខាយិកំ ឥតិភវាភវកថំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានកថាយ បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

១៨. “‘យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ វិគ្គាហិកកថំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ, សេយ្យថិទំ – ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ, អហំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាមិ, កឹ ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានិស្សសិ, មិច្ឆា បដិបន្នោ ត្វមសិ, អហមស្មិ សម្មា បដិបន្នោ, សហិតំ មេ, អសហិតំ តេ, បុរេវចនីយំ បច្ឆា អវច, បច្ឆាវចនីយំ បុរេ អវច, អធិចិណ្ណំ តេ វិបរាវត្តំ, អារោបិតោ តេ វាទោ, និគ្គហិតោ ត្វមសិ, ចរ វាទប្បមោក្ខាយ, និព្ពេឋេហិ វា សចេ បហោសីតិ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ វិគ្គាហិកកថាយ បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

១៩. “‘យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ ទូតេយ្យបហិណគមនានុយោគំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ, សេយ្យថិទំ – រញ្ញំ, រាជមហាមត្តានំ, ខត្តិយានំ, ព្រាហ្មណានំ, គហបតិកានំ, កុមារានំ “ឥធ គច្ឆ, អមុត្រាគច្ឆ, ឥទំ ហរ, អមុត្រ ឥទំ អាហរា”តិ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា ទូតេយ្យបហិណគមនានុយោគា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

២០. “‘យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ កុហកា ច ហោន្តិ, លបកា ច នេមិត្តិកា ច និប្បេសិកា ច, លាភេន លាភំ និជិគីសិតារោ ច [លាភេន លាភំ និជិគី ភិតារោ (សី. ស្យា.), លាភេន ច លាភំ និជិគីសិតារោ (បី.)] ឥតិ [ឥតិ វា, ឥតិ (ស្យា. កំ. ក.)] ឯវរូបា កុហនលបនា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

មជ្ឈិមសីលំ និដ្ឋិតំ។

២១. "'យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ , សេយ្យថិទំ – អង្គំ និមិត្តំ ឧប្បាតំ សុបិនំ លក្ខណំ មូសិកច្ឆិន្នំ អគ្គិហោមំ ទព្ពិហោមំ ថុសហោមំ កណហោមំ តណ្ឌុលហោមំ សប្បិហោមំ តេលហោមំ មុខហោមំ លោហិតហោមំ អង្គវិជ្ជា វត្ថុវិជ្ជា ខត្តវិជ្ជា [ខេត្តវិជ្ជា (ពហូសុ)] សិវវិជ្ជា ភូតវិជ្ជា ភូរិវិជ្ជា អហិវិជ្ជា វិសវិជ្ជា វិច្ឆិកវិជ្ជា មូសិកវិជ្ជា សកុណវិជ្ជា វាយសវិជ្ជា បក្កជ្ឈានំ សរបរិត្តាណំ មិគចក្កំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

២២. "'យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ, សេយ្យថិទំ – មណិលក្ខណំ វត្ថលក្ខណំ ទណ្ឌលក្ខណំ សត្ថលក្ខណំ អសិលក្ខណំ ឧសុលក្ខណំ ធនុលក្ខណំ អាវុធលក្ខណំ ឥត្ថិលក្ខណំ បុរិសលក្ខណំ កុមារលក្ខណំ កុមារិលក្ខណំ ទាសលក្ខណំ ទាសិលក្ខណំ ហត្ថិលក្ខណំ អស្សលក្ខណំ មហិសលក្ខណំ [មហិំសលក្ខណំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ឧសភលក្ខណំ គោលក្ខណំ អជលក្ខណំ មេណ្ឌលក្ខណំ កុក្កុដលក្ខណំ វដ្ដកលក្ខណំ គោធាលក្ខណំ កណ្ណិកាលក្ខណំ កច្ឆបលក្ខណំ មិគលក្ខណំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

២៣. "'យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ, សេយ្យថិទំ – រញ្ញំ និយ្យានំ ភវិស្សតិ, រញ្ញំ អនិយ្យានំ ភវិស្សតិ, អព្ភន្តរានំ រញ្ញំ ឧបយានំ ភវិស្សតិ, ពាហិរានំ រញ្ញំ អបយានំ ភវិស្សតិ, ពាហិរានំ រញ្ញំ ឧបយានំ ភវិស្សតិ, អព្ភន្តរានំ រញ្ញំ អបយានំ ភវិស្សតិ, អព្ភន្តរានំ រញ្ញំ ជយោ ភវិស្សតិ, ពាហិរានំ រញ្ញំ បរាជយោ ភវិស្សតិ, ពាហិរានំ រញ្ញំ ជយោ ភវិស្សតិ, អព្ភន្តរានំ រញ្ញំ បរាជយោ ភវិស្សតិ, ឥតិ ឥមស្ស ជយោ ភវិស្សតិ, ឥមស្ស បរាជយោ ភវិស្សតិ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

២៤. "'យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ, សេយ្យថិទំ – ចន្ទគ្គាហោ ភវិស្សតិ, សូរិយគ្គាហោ [សុរិយគ្គាហោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ភវិស្សតិ, នក្ខត្តគ្គាហោ ភវិស្សតិ, ចន្ទិមសូរិយានំ បថគមនំ ភវិស្សតិ, ចន្ទិមសូរិយានំ ឧប្បថគមនំ ភវិស្សតិ, នក្ខត្តានំ បថគមនំ ភវិស្សតិ, នក្ខត្តានំ ឧប្បថគមនំ ភវិស្សតិ, ឧក្កាបាតោ ភវិស្សតិ, ទិសាឌាហោ ភវិស្សតិ, ភូមិចាលោ ភវិស្សតិ, ទេវទុទ្រភិ [ទេវទុន្ទុភិ (ស្យា. កំ. បី.)] ភវិស្សតិ, ចន្ទិមសូរិយនក្ខត្តានំ ឧគ្គមនំ ឱគមនំ សំកិលេសំ វោទានំ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ ចន្ទគ្គាហោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ សូរិយគ្គាហោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ នក្ខត្តគ្គាហោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកំ ចន្ទិមសូរិយានំ បថគមនំ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកំ ចន្ទិមសូរិយានំ ឧប្បថគមនំ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកំ នក្ខត្តានំ បថគមនំ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកំ នក្ខត្តានំ ឧប្បថគមនំ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ ឧក្កាបាតោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ ទិសាឌាហោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ ភូមិចាលោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ ទេវទុទ្រភិ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកំ ចន្ទិមសូរិយនក្ខត្តានំ ឧគ្គមនំ ឱគមនំ សំកិលេសំ វោទានំ ភវិស្សតិ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

២៥. "'យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ, សេយ្យថិទំ – សុវុដ្ឋិកា ភវិស្សតិ, ទុព្ពុដ្ឋិកា ភវិស្សតិ, សុភិក្ខំ ភវិស្សតិ, ទុព្ភិក្ខំ ភវិស្សតិ, ខេមំ ភវិស្សតិ, ភយំ ភវិស្សតិ, រោគោ ភវិស្សតិ, អារោគ្យំ ភវិស្សតិ, មុទ្ទា, គណនា, សង្ខានំ, កាវេយ្យំ, លោកាយតំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

២៦. "'យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ , សេយ្យថិទំ – អាវាហនំ វិវាហនំ សំវរណំ វិវរណំ សំកិរណំ វិកិរណំ សុភគករណំ ទុព្ភគករណំ វិរុទ្ធគព្ភករណំ ជិវ្ហានិពន្ធនំ ហនុសំហននំ ហត្ថាភិជប្បនំ ហនុជប្បនំ កណ្ណជប្បនំ អាទាសបញ្ហំ កុមារិកបញ្ហំ ទេវបញ្ហំ អាទិច្ចុបដ្ឋានំ មហតុបដ្ឋានំ អព្ភុជ្ជលនំ សិរិវ្ហាយនំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ'តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

២៧. “‘យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ, សេយ្យថិទំ – សន្តិកម្មំ បណិធិកម្មំ ភូតកម្មំ ភូរិកម្មំ វស្សកម្មំ វោស្សកម្មំ វត្ថុកម្មំ វត្ថុបរិកម្មំ អាចមនំ ន្ហាបនំ ជុហនំ វមនំ វិរេចនំ ឧទ្ធំវិរេចនំ អធោវិរេចនំ សីសវិរេចនំ កណ្ណតេលំ នេត្តតប្បនំ នត្ថុកម្មំ អញ្ជនំ បច្ចញ្ជនំ សាលាកិយំ សល្លកត្តិយំ ទារកតិកិច្ឆា មូលភេសជ្ជានំ អនុប្បទានំ ឱសធីនំ បដិមោក្ខោ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ សមណោ គោតមោ’តិ – ឥតិ វា ហិ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

“ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, អប្បមត្តកំ ឱរមត្តកំ សីលមត្តកំ, យេន បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស វណ្ណំ វទមានោ វទេយ្យ។

មហាសីលំ និដ្ឋិតំ។

បុព្ពន្តកប្បិកា

២៨. “អត្ថិ , ភិក្ខវេ, អញ្ញេវ ធម្មា គម្ភីរា ទុទ្ទសា ទុរនុពោធា សន្តា បណីតា អតក្កាវចរា និបុណា បណ្ឌិតវេទនីយា, យេ តថាគតោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ, យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។ កតមេ ច តេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា គម្ភីរា ទុទ្ទសា ទុរនុពោធា សន្តា បណីតា អតក្កាវចរា និបុណា បណ្ឌិតវេទនីយា, យេ តថាគតោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ, យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ?

២៩. “សន្តិ , ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិនោ, បុព្ពន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ [អធិវុត្តិបទានិ (សី. បី.)] អភិវទន្តិ អដ្ឋារសហិ វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ បុព្ពន្តកប្បិកា បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ អដ្ឋារសហិ វត្ថូហិ?

សស្សតវាទោ

៣០. “សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា, សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ?

៣១. “ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសតិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ ( ) [(បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ) (ស្យា. ក.)] អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតិំ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តិំសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកានិបិ ជាតិសតានិ អនេកានិបិ ជាតិសហស្សានិ អនេកានិបិ ជាតិសតសហស្សានិ – ‘អមុត្រាសិំ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទិំ; តត្រាបាសិំ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។

“សោ ឯវមាហ – ‘សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ច វញ្ឈោ កូដដ្ឋោ ឯសិកដ្ឋាយិដ្ឋិតោ; តេ ច សត្តា សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ ចវន្តិ ឧបបជ្ជន្តិ, អត្ថិត្វេវ សស្សតិសមំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អហញ្ហិ អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសាមិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតិំ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តិំសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកានិបិ ជាតិសតានិ អនេកានិបិ ជាតិសហស្សានិ អនេកានិបិ ជាតិសតសហស្សានិ – អមុត្រាសិំ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទិំ; តត្រាបាសិំ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោតិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ។ ឥមិនាមហំ ឯតំ ជានាមិ “យថា

សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ច វញ្ឈោ កូដដ្ឋោ ឯសិកដ្ឋាយិដ្ឋិតោ; តេ ច សត្តា សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ ចវន្តិ ឧបបជ្ជន្តិ, អត្ថិត្វេវ សស្សតិសម”ន្តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, បឋមំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ។

៣២. “ទុតិយេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធឹ ផុសតិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ សំវដ្ដវិវដ្ដំ ទ្វេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ តីណិបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ ចត្តារិបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ បញ្ចបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ ទសបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ – ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។

“សោ ឯវមាហ – ‘សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ច វញ្ឈោ កូដដ្ឋោ ឯសិកដ្ឋាយិដ្ឋិតោ; តេ ច សត្តា សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ ចវន្តិ ឧបបជ្ជន្តិ, អត្ថិត្វេវ សស្សតិសមំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អហញ្ហិ អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធឹ ផុសាមិ យថាសមាហិតេ ចិត្តេ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ។ សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ សំវដ្ដវិវដ្ដំ ទ្វេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ តីណិបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ ចត្តារិបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ បញ្ចបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ ទសបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ។ អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោតិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ។ ឥមិនាមហំ ឯតំ ជានាមិ “យថា សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ច វញ្ឈោ កូដដ្ឋោ ឯសិកដ្ឋាយិដ្ឋិតោ, តេ ច សត្តា សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ ចវន្តិ ឧបបជ្ជន្តិ, អត្ថិត្វេវ សស្សតិសម”ន្តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ។

៣៣. “តតិយេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធឹ ផុសតិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ សេយ្យថិទំ – ទសបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ វីសម្បិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ តឹសម្បិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ ចត្តាលីសម្បិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ – ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។

“សោ ឯវមាហ – ‘សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ច វញ្ឈោ កូដដ្ឋោ ឯសិកដ្ឋាយិដ្ឋិតោ; តេ ច សត្តា សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ ចវន្តិ ឧបបជ្ជន្តិ, អត្ថិត្វេវ សស្សតិសមំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អហញ្ហិ អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធឹ ផុសាមិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ។ សេយ្យថិទំ – ទសបិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ វីសម្បិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ តឹសម្បិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ ចត្តាលីសម្បិ សំវដ្ដវិវដ្ដានិ – ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោតិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ។ ឥមិនាមហំ ឯតំ ជានាមិ “យថា សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ច វញ្ឈោ កូដដ្ឋោ ឯសិកដ្ឋាយិដ្ឋិតោ, តេ ច សត្តា សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ ចវន្តិ ឧបបជ្ជន្តិ, អត្ថិត្វេវ សស្សតិសម”ន្តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, តតិយំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ។

៣៤. “ចតុត្ថេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា តក្កី ហោតិ វីមំសី, សោ តក្កបរិយាហតំ វីមំសានុចរិតំ សយំ បដិភានំ ឯវមាហ – ‘សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ច វញ្ឈោ កូដដ្ឋោ ឯសិកដ្ឋាយិដ្ឋិតោ; តេ ច សត្តា

សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ ចវន្តិ ឧបបជ្ជន្តិ, អត្ថិត្វេវ សស្សតិសម’ន្តិ ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ។

៣៥. “ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ចតូហិ វត្ថូហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន; នត្ថិ ឥតោ ពហិទ្ធា។

៣៦. “តយិទំ , ភិក្ខវេ, តថាគតោ បជានាតិ – ‘ឥមេ ទិដ្ឋិដ្ឋានា ឯវំគហិតា ឯវំបរាមដ្ឋា ឯវំគតិកា ភវន្តិ ឯវំអភិសម្បរាយា’តិ, តញ្ច តថាគតោ បជានាតិ, តតោ ច ឧត្តរិតរំ បជានាតិ; តញ្ច បជាននំ [បជានំ (?) ទី. និ. ៣.៣៦ បាឡិអដ្ឋកថា បស្សិតព្ពំ] ន បរាមសតិ, អបរាមសតោ ចស្ស បច្ចត្តញ្ញេវ និព្ពុតិ វិទិតា។ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា អនុបាទាវិមុត្តោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ។

៣៧. “ឥមេ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា គម្ភីរា ទុទ្ទសា ទុរនុពោធា សន្តា បណីតា អតក្កាវចរា និបុណា បណ្ឌិតវេទនីយា, យេ តថាគតោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ, យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

បឋមភាណវារោ។

ឯកច្ចសស្សតវាទោ

៣៨. “សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ?

៣៩. “ហោតិ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ, យំ កទាចិ ករហចិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន អយំ លោកោ សំវដ្ដតិ។ សំវដ្ដមានេ លោកេ យេភុយ្យេន សត្តា អាភស្សរសំវត្តនិកា ហោន្តិ។ តេ តត្ថ ហោន្តិ មនោមយា បីតិភក្ខា សយំបភា អន្តលិក្ខចរា សុភដ្ឋាយិនោ, ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ តិដ្ឋន្តិ។

៤០. “ហោតិ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ, យំ កទាចិ ករហចិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន អយំ លោកោ វិវដ្ដតិ។ វិវដ្ដមានេ លោកេ សុញ្ញំ ព្រហ្មវិមានំ បាតុភវតិ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ សត្តោ អាយុក្ខយា វា បុញ្ញក្ខយា វា អាភស្សរកាយា ចវិត្វា សុញ្ញំ ព្រហ្មវិមានំ ឧបបជ្ជតិ។ សោ តត្ថ ហោតិ មនោមយោ បីតិភក្ខោ សយំបភោ អន្តលិក្ខចរោ សុភដ្ឋាយី, ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ តិដ្ឋតិ។

៤១. “តស្ស តត្ថ ឯកកស្ស ទីឃរត្តំ និវុសិតត្តា អនភិរតិ បរិតស្សនា ឧបបជ្ជតិ – ‘អហោ វត អញ្ញេបិ សត្តា ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆេយ្យុ’ន្តិ។ អថ អញ្ញេបិ សត្តា អាយុក្ខយា វា បុញ្ញក្ខយា វា អាភស្សរកាយា ចវិត្វា ព្រហ្មវិមានំ ឧបបជ្ជន្តិ តស្ស សត្តស្ស សហព្យតំ។ តេបិ តត្ថ ហោន្តិ មនោមយា បីតិភក្ខា សយំបភា អន្តលិក្ខចរា សុភដ្ឋាយិនោ, ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ តិដ្ឋន្តិ។

៤២. “តត្រ , ភិក្ខវេ, យោ សោ សត្តោ បឋមំ ឧបបន្នោ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហមស្មិ ព្រហ្មា មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី ឥស្សរោ កត្តា និម្មាតា សេដ្ឋោ សជិតា [សជ្ជិតា (ស្យា. កំ.)] វសី បិតា ភូតភព្យានំ។ មយា ឥមេ សត្តា និម្មិតា។ តំ កិស្ស ហេតុ? មមញ្ហិ បុព្ពេ ឯតទហោសិ – “អហោ វត អញ្ញេបិ សត្តា ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆេយ្យុ”ន្តិ។ ឥតិ មម ច មនោបណិធិ, ឥមេ ច សត្តា ឥត្ថត្តំ អាគតា’តិ។

“យេបិ តេ សត្តា បច្ឆា ឧបបន្នា, តេសម្បិ ឯវំ ហោតិ – ‘អយំ ខោ ភវំ ព្រហ្មា មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី ឥស្សរោ កត្តា និម្មាតា សេដ្ឋោ សជិតា វសី បិតា ភូតភព្យានំ។ ឥមិនា មយំ ភោតា ព្រហ្មុនា និម្មិតា។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឥមញ្ហិ មយំ អទ្ទសាម ឥធ បឋមំ ឧបបន្នំ, មយំ បនម្ហ បច្ឆា ឧបបន្នា’តិ។

៤៣. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យោ សោ សត្តោ បឋមំ ឧបបន្នោ, សោ ទីឃាយុកតរោ ច ហោតិ វណ្ណវន្តតរោ ច មហេសក្ខតរោ ច។ យេ បន តេ សត្តា បច្ឆា ឧបបន្នា, តេ អប្បាយុកតរា ច ហោន្តិ ទុព្ពណ្ណតរា ច

អប្បេសក្ខករា ច។

៤៤. “ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ, យំ អញ្ញតរោ សត្តោ តម្ហា កាយា ចវិត្វា ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ។ ឥត្ថត្តំ អាគតោ សមានោ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ សមានោ អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសតិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ តំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ , តតោ បរំ នានុស្សរតិ។

“សោ ឯវមាហ – ‘យោ ខោ សោ ភវំ ព្រហ្មា មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី ឥស្សរោ កត្តា និម្មាតា សេដ្ឋោ សជិតា វសី បិតា ភូតភព្យានំ, យេន មយំ ភោតា ព្រហ្មុនា និម្មិតា, សោ និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ សស្សតិសមំ តថេវ ឋស្សតិ។ យេ បន មយំ អហុម្ហា តេន ភោតា ព្រហ្មុនា និម្មិតា, តេ មយំ អនិច្ចា អទ្ធុវា អប្បាយុកា ចវនធម្មា ឥត្ថត្តំ អាគតា’តិ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, បឋមំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ។

៤៥. “ទុតិយេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ? សន្តិ, ភិក្ខវេ, ខិឌ្ឌាបទោសិកា នាម ទេវា, តេ អតិវេលំ ហស្សខិឌ្ឌារតិធម្មសមាបន្នា [ហសខិឌ្ឌារតិធម្មសមាបន្នា (ក.)] វិហរន្តិ។ តេសំ អតិវេលំ ហស្សខិឌ្ឌារតិធម្មសមាបន្នានំ វិហរតំ សតិ សម្មុស្សតិ [បមុស្សតិ (សី. ស្យា.)]។ សតិយា សម្មោសា តេ ទេវា តម្ហា កាយា ចវន្តិ។

៤៦. “ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញតរោ សត្តោ តម្ហា កាយា ចវិត្វា ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ។ ឥត្ថត្តំ អាគតោ សមានោ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ សមានោ អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសតិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ តំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, តតោ បរំ នានុស្សរតិ។

“សោ ឯវមាហ – ‘យេ ខោ តេ ភោន្តោ ទេវា ន ខិឌ្ឌាបទោសិកា, តេ ន អតិវេលំ ហស្សខិឌ្ឌារតិធម្មសមាបន្នា វិហរន្តិ។ តេសំ ន អតិវេលំ ហស្សខិឌ្ឌារតិធម្មសមាបន្នានំ វិហរតំ សតិ ន សម្មុស្សតិ។ សតិយា អសម្មោសា តេ ទេវា តម្ហា កាយា ន ចវន្តិ; និច្ចា ធុវា សស្សតា អវិបរិណាមធម្មា សស្សតិសមំ តថេវ ឋស្សន្តិ ។ យេ បន មយំ អហុម្ហា ខិឌ្ឌាបទោសិកា, តេ មយំ អតិវេលំ ហស្សខិឌ្ឌារតិធម្មសមាបន្នា វិហរិម្ហា។ តេសំ នោ អតិវេលំ ហស្សខិឌ្ឌារតិធម្មសមាបន្នានំ វិហរតំ សតិ សម្មុស្សតិ។ សតិយា សម្មោសា ឯវំ មយំ តម្ហា កាយា ចុតា អនិច្ចា អទ្ធុវា អប្បាយុកា ចវនធម្មា ឥត្ថត្តំ អាគតា’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ។

៤៧. “តតិយេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ? សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោបទោសិកា នាម ទេវា, តេ អតិវេលំ អញ្ញមញ្ញំ ឧបនិជ្ឈាយន្តិ។ តេ អតិវេលំ អញ្ញមញ្ញំ ឧបនិជ្ឈាយន្តា អញ្ញមញ្ញម្ហិ ចិត្តានិ បទូសេន្តិ។ តេ អញ្ញមញ្ញំ បទុដ្ឋចិត្តា កិលន្តកាយា កិលន្តចិត្តា ។ តេ ទេវា តម្ហា កាយា ចវន្តិ។

៤៨. “ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញតរោ សត្តោ តម្ហា កាយា ចវិត្វា ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ។ ឥត្ថត្តំ អាគតោ សមានោ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ សមានោ អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសតិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ តំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, តតោ បរំ នានុស្សរតិ។

“សោ ឯវមាហ – ‘យេ ខោ តេ ភោន្តោ ទេវា ន មនោបទោសិកា, តេ នាតិវេលំ អញ្ញមញ្ញំ ឧបនិជ្ឈាយន្តិ។ តេ នាតិវេលំ អញ្ញមញ្ញំ ឧបនិជ្ឈាយន្តា អញ្ញមញ្ញម្ហិ ចិត្តានិ នប្បទូសេន្តិ។ តេ អញ្ញមញ្ញំ អប្បទុដ្ឋចិត្តា អកិលន្តកាយា អកិលន្តចិត្តា។ តេ ទេវា តម្ហា កាយា ន ចវន្តិ, និច្ចា ធុវា សស្សតា អវិបរិណាមធម្មា សស្សតិសមំ តថេវ ឋស្សន្តិ។ យេ បន មយំ អហុម្ហា មនោបទោសិកា, តេ មយំ អតិវេលំ អញ្ញមញ្ញំ ឧបនិជ្ឈាយិម្ហា។ តេ មយំ អតិវេលំ អញ្ញមញ្ញំ ឧបនិជ្ឈាយន្តា អញ្ញមញ្ញម្ហិ ចិត្តានិ បទូសិម្ហា, តេ មយំ អញ្ញមញ្ញំ បទុដ្ឋចិត្តា កិលន្តកាយា កិលន្តចិត្តា។ ឯវំ មយំ តម្ហា កាយា ចុតា អនិច្ចា អទ្ធុវា អប្បាយុកា ចវនធម្មា ឥត្ថត្តំ អាគតា’តិ ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ,

តតិយំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ។

៤៩. “ចតុត្ថេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា តក្កី ហោតិ វីមំសី។ សោ តក្កបរិយាហតំ វីមំសានុចរិតំ សយំបដិភានំ ឯវមាហ – ‘យំ ខោ ឥទំ វុច្ចតិ ចក្ខុំ ឥតិបិ សោតំ ឥតិបិ ឃានំ ឥតិបិ ជិវ្ហា ឥតិបិ កាយោ ឥតិបិ, អយំ អត្តា អនិច្ចោ អទ្ធុវោ អសស្សតោ វិបរិណាមធម្មោ។ យញ្ច ខោ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តន្តិ វា មនោតិ វា វិញ្ញាណន្តិ វា អយំ អត្តា និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ សស្សតិសមំ តថេវ ឋស្សតី’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ។

៥០. “ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ចតូហិ វត្ថូហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន; នត្ថិ ឥតោ ពហិទ្ធា។

៥១. “តយិទំ , ភិក្ខវេ, តថាគតោ បជានាតិ – ‘ឥមេ ទិដ្ឋិដ្ឋានា ឯវំគហិតា ឯវំបរាមដ្ឋា ឯវំគតិកា ភវន្តិ ឯវំអភិសម្បរាយា’តិ។ តញ្ច តថាគតោ បជានាតិ, តតោ ច ឧត្តរិតរំ បជានាតិ, តញ្ច បជាននំ ន បរាមសតិ, អបរាមសតោ ចស្ស បច្ចត្តញ្ញេវ និព្ពុតិ វិទិតា។ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា អនុបាទាវិមុត្តោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ។

៥២. “ឥមេ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា គម្ភីរា ទុទ្ទសា ទុរនុពោធា សន្តា បណីតា អតក្កាវចរា និបុណា បណ្ឌិតវេទនីយា, យេ តថាគតោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ, យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

អន្តានន្តវាទោ

៥៣. “សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ?

៥៤. “ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសតិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ អន្តសញ្ញី លោកស្មិំ វិហរតិ។

“សោ ឯវមាហ – ‘អន្តវា អយំ លោកោ បរិវដុមោ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អហញ្ហិ អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសាមិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ អន្តសញ្ញី លោកស្មិំ វិហរាមិ។ ឥមិនាមហំ ឯតំ ជានាមិ – យថា អន្តវា អយំ លោកោ បរិវដុមោ’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, បឋមំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ។

៥៥. “ទុតិយេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសតិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ អនន្តសញ្ញី លោកស្មិំ វិហរតិ។

“សោ ឯវមាហ – ‘អនន្តោ អយំ លោកោ អបរិយន្តោ។ យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវមាហំសុ – “អន្តវា អយំ លោកោ បរិវដុមោ”តិ, តេសំ មុសា។ អនន្តោ អយំ លោកោ អបរិយន្តោ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អហញ្ហិ អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសាមិ , យថាសមាហិតេ ចិត្តេ អនន្តសញ្ញី លោកស្មិំ វិហរាមិ។ ឥមិនាមហំ ឯតំ ជានាមិ – យថា អនន្តោ អយំ លោកោ អបរិយន្តោ’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ។

៥៦. “តតិយេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសតិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ ឧទ្ធមធោ អន្តសញ្ញី លោកស្មិំ វិហរតិ, តិរិយំ អនន្តសញ្ញី។

“សោ ឯវមាហ – ‘អន្តវា ច អយំ លោកោ អនន្តោ ច។ យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវមាហំសុ – “អន្តវា អយំ លោកោ បរិវដុមោ”តិ, តេសំ មុសា។ យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវមាហំសុ – “អនន្តោ អយំ លោកោ អបរិយន្តោ”តិ, តេសម្បិ មុសា។ អន្តវា ច អយំ លោកោ អនន្តោ ច។ តំ កិស្ស ហេតុ? អហញ្ហិ អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសាមិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ ឧទ្ធមធោ អន្តសញ្ញី លោកស្មិំ វិហរាមិ, តិរិយំ អនន្តសញ្ញី។ ឥមិនាមហំ ឯតំ ជានាមិ – យថា អន្តវា ច អយំ លោកោ អនន្តោ ចា’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, តតិយំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ។

៥៧. “ចតុត្ថេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា តក្កី ហោតិ វីមំសី។ សោ តក្កបរិយាហតំ វីមំសានុចរិតំ សយំបដិភានំ ឯវមាហ – ‘នេវាយំ លោកោ អន្តវា, ន បនានន្តោ។ យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវមាហំសុ – “អន្តវា អយំ លោកោ បរិវដុមោ”តិ, តេសំ មុសា។ យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវមាហំសុ – “អនន្តោ អយំ លោកោ អបរិយន្តោ”តិ, តេសម្បិ មុសា។ យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវមាហំសុ – “អន្តវា ច អយំ លោកោ អនន្តោ ចា”តិ, តេសម្បិ មុសា។ នេវាយំ លោកោ អន្តវា , ន បនានន្តោ’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ , ចតុត្ថំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ។

៥៨. “ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ចតូហិ វត្ថូហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន; នត្ថិ ឥតោ ពហិទ្ធា។

៥៩. “តយិទំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ បជានាតិ – ‘ឥមេ ទិដ្ឋិដ្ឋានា ឯវំគហិតា ឯវំបរាមដ្ឋា ឯវំគតិកា ភវន្តិ ឯវំអភិសម្បរាយា’តិ។ តញ្ច តថាគតោ បជានាតិ, តតោ ច ឧត្តរិតរំ បជានាតិ, តញ្ច បជាននំ ន បរាមសតិ, អបរាមសតោ ចស្ស បច្ចត្តញ្ញេវ និព្ពុតិ វិទិតា។ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា អនុបាទាវិមុត្តោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ។

៦០. “ឥមេ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា គម្ភីរា ទុទ្ទសា ទុរនុពោធា សន្តា បណីតា អតក្កាវចរា និបុណា បណ្ឌិតវេទនីយា, យេ តថាគតោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ, យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

អមរាវិក្ខេបវាទោ

៦១. “សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អមរាវិក្ខេបិកា, តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ ចតូហិ វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ ចតូហិ វត្ថូហិ?

៦២. “ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ‘ឥទំ កុសល’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, ‘ឥទំ អកុសល’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ ខោ “ឥទំ កុសល”ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាមិ, “ឥទំ អកុសល”ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាមិ។ អហញ្ចេ ខោ បន “ឥទំ កុសល”ន្តិ យថាភូតំ អប្បជានន្តោ, “ឥទំ អកុសល”ន្តិ យថាភូតំ អប្បជានន្តោ, ‘ឥទំ កុសល’ន្តិ វា ព្យាករេយ្យំ, ‘ឥទំ អកុសល’ន្តិ វា ព្យាករេយ្យំ, តំ មមស្ស មុសា។ យំ មមស្ស មុសា , សោ មមស្ស វិឃាតោ។ យោ មមស្ស វិឃាតោ សោ មមស្ស អន្តរាយោ’តិ។ ឥតិ សោ មុសាវាទភយា មុសាវាទបរិជេគុច្ឆា នេវិទំ កុសលន្តិ ព្យាករោតិ, ន បនិទំ អកុសលន្តិ ព្យាករោតិ, តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋោ សមានោ វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជតិ អមរាវិក្ខេបំ – ‘ឯវន្តិបិ មេ នោ; តថាតិបិ មេ នោ; អញ្ញថាតិបិ មេ នោ; នោតិបិ មេ នោ; នោ នោតិបិ មេ នោ’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, បឋមំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ។

៦៣. “ទុតិយេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ‘ឥទំ កុសល’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, ‘ឥទំ អកុសល’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ ខោ “ឥទំ កុសល”ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាមិ, “ឥទំ អកុសល”ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាមិ។ អហញ្ចេ ខោ បន “ឥទំ កុសល”ន្តិ យថាភូតំ អប្បជានន្តោ, “ឥទំ អកុសល”ន្តិ យថាភូតំ អប្បជានន្តោ, “ឥទំ កុសល”ន្តិ វា ព្យាករេយ្យំ, “ឥទំ អកុសល’ន្តិ វា ព្យាករេយ្យំ, តត្ថ មេ អស្ស ឆន្ទោ វា រាគោ វា ទោសោ វា បដិឃោ វា។ យត្ថ [យោ (?)] មេ អស្ស ឆន្ទោ វា រាគោ វា ទោសោ វា បដិឃោ វា, តំ មមស្ស ឧបាទានំ។ យំ មមស្ស ឧបាទានំ, សោ មមស្ស វិឃាតោ។ យោ មមស្ស វិឃាតោ, សោ មមស្ស អន្តរាយោ’តិ។ ឥតិ សោ ឧបាទានភយា ឧបាទានបរិជេគុច្ឆា នេវិទំ កុសលន្តិ ព្យាករោតិ, ន បនិទំ អកុសលន្តិ ព្យាករោតិ, តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋោ សមានោ វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជតិ អមរាវិក្ខេបំ – ‘ឯវន្តិបិ មេ នោ; តថាតិបិ មេ នោ; អញ្ញថាតិបិ មេ នោ; នោតិបិ មេ នោ; នោ នោតិបិ មេ នោ’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ។

៦៤. “តតិយេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ‘ឥទំ កុសល’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, ‘ឥទំ អកុសល’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ ខោ “ឥទំ កុសល”ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាមិ, “ឥទំ អកុសល’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាមិ។ អហញ្ចេ ខោ បន “ឥទំ កុសល”ន្តិ យថាភូតំ អប្បជានន្តោ “ឥទំ អកុសល”ន្តិ យថាភូតំ អប្បជានន្តោ “ឥទំ កុសល”ន្តិ វា ព្យាករេយ្យំ, “ឥទំ អកុសល”ន្តិ វា ព្យាករេយ្យំ។ សន្តិ ហិ ខោ សមណព្រាហ្មណា បណ្ឌិតា និបុណា កតបរប្បវាទា វាលវេធិរូបា, តេ ភិន្ទន្តា [វោភិន្ទន្តា (សី. បី.)] មញ្ញេ ចរន្តិ បញ្ញាគតេន ទិដ្ឋិគតានិ, តេ មំ តត្ថ សមនុយុញ្ជេយ្យុំ សមនុគាហេយ្យុំ សមនុភាសេយ្យុំ។ យេ មំ តត្ថ សមនុយុញ្ជេយ្យុំ សមនុគាហេយ្យុំ សមនុភាសេយ្យុំ, តេសាហំ ន សម្បាយេយ្យំ។ យេសាហំ ន សម្បាយេយ្យំ, សោ មមស្ស វិឃាតោ។ យោ មមស្ស វិឃាតោ, សោ មមស្ស អន្តរាយោ’តិ។ ឥតិ សោ អនុយោគភយា អនុយោគបរិជេគុច្ឆា នេវិទំ កុសលន្តិ ព្យាករោតិ, ន បនិទំ អកុសលន្តិ ព្យាករោតិ, តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋោ សមានោ វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជតិ អមរាវិក្ខេបំ – ‘ឯវន្តិបិ មេ នោ; តថាតិបិ មេ នោ; អញ្ញថាតិបិ មេ នោ; នោតិបិ មេ នោ; នោ នោតិបិ មេ នោ’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, តតិយំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ។

៦៥. “ចតុត្ថេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា មន្ទោ ហោតិ មោមូហោ។ សោ មន្ទត្តា មោមូហត្តា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋោ សមានោ វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជតិ អមរាវិក្ខេបំ – ‘អត្ថិ បរោ លោកោ’តិ ឥតិ ចេ មំ បុច្ឆសិ, ‘អត្ថិ បរោ លោកោ’តិ ឥតិ ចេ មេ អស្ស, ‘អត្ថិ បរោ លោកោ’តិ ឥតិ តេ នំ ព្យាករេយ្យំ, ‘ឯវន្តិបិ មេ នោ, តថាតិបិ មេ នោ, អញ្ញថាតិបិ មេ នោ, នោតិបិ មេ នោ, នោ នោតិបិ មេ នោ’តិ។ ‘នត្ថិ បរោ លោកោ…បេ.… ‘អត្ថិ ច នត្ថិ ច បរោ លោកោ…បេ.… ‘នេវត្ថិ ន នត្ថិ បរោ លោកោ…បេ.… ‘អត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា …បេ.… ‘នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា…បេ.… ‘អត្ថិ ច នត្ថិ ច សត្តា ឱបបាតិកា…បេ.… ‘នេវត្ថិ ន នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា…បេ.… ‘អត្ថិ សុកតទុក្កដានំ [សុកដទុក្កដានំ (សី. ស្យា. កំ.)] កម្មានំ ផលំ វិបាកោ…បេ.… ‘នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ…បេ.… ‘អត្ថិ ច នត្ថិ ច សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ…បេ.… ‘នេវត្ថិ ន នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ…បេ.… ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា…បេ.… ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា…បេ.… ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ [ន ហោតិ ច (សី. ក.)] តថាគតោ បរំ មរណា…បេ.… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ ឥតិ ចេ មំ បុច្ឆសិ, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ឥតិ ចេ មេ អស្ស, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ឥតិ តេ នំ ព្យាករេយ្យំ, ‘ឯវន្តិបិ មេ នោ, តថាតិបិ មេ នោ, អញ្ញថាតិបិ មេ នោ, នោតិបិ មេ នោ, នោ នោតិបិ មេ នោ’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ។

៦៦. “ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ ចតូហិ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ , សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ចតូហិ វត្ថូហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន, នត្ថិ ឥតោ ពហិទ្ធា…បេ.… យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

អធិច្ចសមុប្បន្នវាទោ

៦៧. “សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អធិច្ចសមុប្បន្និកា អធិច្ចសមុប្បន្នំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ទ្វីហិ វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ អធិច្ចសមុប្បន្និកា អធិច្ចសមុប្បន្នំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ទ្វីហិ វត្ថូហិ?

៦៨. “សន្តិ, ភិក្ខវេ, អសញ្ញសត្តា នាម ទេវា។ សញ្ញុប្បាទា ច បន តេ ទេវា តម្ហា កាយា ចវន្តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ, យំ អញ្ញតរោ សត្តោ តម្ហា កាយា ចវិត្វា ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ។ ឥត្ថត្តំ អាគតោ សមានោ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ សមានោ អាតប្បមន្វាយ បធានមន្វាយ អនុយោគមន្វាយ អប្បមាទមន្វាយ សម្មាមនសិការមន្វាយ តថារូបំ ចេតោសមាធិំ ផុសតិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ សញ្ញុប្បាទំ អនុស្សរតិ, តតោ បរំ នានុស្សរតិ។ សោ ឯវមាហ – ‘អធិច្ចសមុប្បន្នោ អត្តា ច លោកោ ច។ តំ កិស្ស ហេតុ? អហញ្ហិ បុព្ពេ នាហោសិំ, សោម្ហិ ឯតរហិ អហុត្វា សន្តតាយ បរិណតោ’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, បឋមំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អធិច្ចសមុប្បន្និកា អធិច្ចសមុប្បន្នំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ។

៦៩. “ទុតិយេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ អធិច្ចសមុប្បន្និកា អធិច្ចសមុប្បន្នំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា តក្កី ហោតិ វីមំសី។ សោ តក្កបរិយាហតំ វីមំសានុចរិតំ សយំបដិភានំ ឯវមាហ – ‘អធិច្ចសមុប្បន្នោ អត្តា ច លោកោ ចា’តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយំ ឋានំ, យំ អាគម្ម យំ អារព្ភ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អធិច្ចសមុប្បន្និកា អធិច្ចសមុប្បន្នំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ។

៧០. “ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា អធិច្ចសមុប្បន្និកា អធិច្ចសមុប្បន្នំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ទ្វីហិ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អធិច្ចសមុប្បន្និកា អធិច្ចសមុប្បន្នំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ទ្វីហិ វត្ថូហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន, នត្ថិ ឥតោ ពហិទ្ធា…បេ. … យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

៧១. “ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ អដ្ឋារសហិ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បុព្ពន្តកប្បិកា បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តមារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ អដ្ឋារសហិ វត្ថូហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន, នត្ថិ ឥតោ ពហិទ្ធា។

៧២. “តយិទំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ បជានាតិ – ‘ឥមេ ទិដ្ឋិដ្ឋានា ឯវំគហិតា ឯវំបរាមដ្ឋា ឯវំគតិកា ភវន្តិ ឯវំអភិសម្បរាយា’តិ។ តញ្ច តថាគតោ បជានាតិ, តតោ ច ឧត្តរិតរំ បជានាតិ, តញ្ច បជាននំ ន បរាមសតិ, អបរាមសតោ ចស្ស បច្ចត្តញ្ញេវ និព្ពុតិ វិទិតា។ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា អនុបាទាវិមុត្តោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ។

៧៣. “ឥមេ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា គម្ភីរា ទុទ្ទសា ទុរនុពោធា សន្តា បណីតា អតក្កាវចរា និបុណា បណ្ឌិតវេទនីយា, យេ តថាគតោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ , យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

ទុតិយភាណវារោ។

អបរន្តកប្បិកា

៧៤. “សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អបរន្តកប្បិកា អបរន្តានុទិដ្ឋិនោ, អបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ ចតុចត្តារីសាយ [ចតុចត្តាលីសាយ (ស្យា. កំ.)] វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ អបរន្តកប្បិកា អបរន្តានុទិដ្ឋិនោ អបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ ចតុចត្តារីសាយ វត្ថូហិ?

សញ្ញីវាទោ

៧៥. “សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា សញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ សញ្ញិំ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ សោឡសហិ វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ ឧទ្ធមាឃាតនិកា សញ្ញីវាទា

ឧទ្ធមាឃាតនំ សញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ សោឡសហិ វត្ថូហិ?

៧៦. "'រូបី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា សញ្ញី'តិ នំ បញ្ញបេន្តិ។ 'អរូបី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា សញ្ញី'តិ នំ បញ្ញបេន្តិ។ 'រូបី ច អរូបី ច អត្តា ហោតិ...បេ.... នេវរូបី នារូបី អត្តា ហោតិ... អន្តវា អត្តា ហោតិ... អនន្តវា អត្តា ហោតិ... អន្តវា ច អនន្តវា ច អត្តា ហោតិ... នេវន្តវា នានន្តវា អត្តា ហោតិ... ឯកត្តសញ្ញី អត្តា ហោតិ... នានត្តសញ្ញី អត្តា ហោតិ... បរិត្តសញ្ញី អត្តា ហោតិ... អប្បមាណសញ្ញី អត្តា ហោតិ... ឯកន្តសុខី អត្តា ហោតិ... ឯកន្តទុក្ខី អត្តា ហោតិ។ សុខទុក្ខី អត្តា ហោតិ។ អទុក្ខមសុខី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា សញ្ញី'តិ នំ បញ្ញបេន្តិ។

៧៧. "ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា សញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ សញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ សោឡសហិ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឧទ្ធមាឃាតនិកា សញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ សញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ សោឡសហិ វត្ថូហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន, នត្ថិ ឥតោ ពហិទ្ធា...បេ.... យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

អសញ្ញីវាទោ

៧៨. "សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា អសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ អសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ ឧទ្ធមាឃាតនិកា អសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ អសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ?

៧៩. "'រូបី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា អសញ្ញី'តិ នំ បញ្ញបេន្តិ។ 'អរូបី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា អសញ្ញី'តិ នំ បញ្ញបេន្តិ។ 'រូបី ច អរូបី ច អត្តា ហោតិ...បេ.... នេវរូបី នារូបី អត្តា ហោតិ... អន្តវា អត្តា ហោតិ... អនន្តវា អត្តា ហោតិ... អន្តវា ច អនន្តវា ច អត្តា ហោតិ... នេវន្តវា នានន្តវា អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា អសញ្ញី'តិ នំ បញ្ញបេន្តិ។

៨០. "ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា អសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ អសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឧទ្ធមាឃាតនិកា អសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ អសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន, នត្ថិ ឥតោ ពហិទ្ធា...បេ.... យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទោ

៨១. "សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា, ឧទ្ធមាឃាតនំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ ឧទ្ធមាឃាតនិកា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ?

៨២. "'រូបី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា នេវសញ្ញីនាសញ្ញី'តិ នំ បញ្ញបេន្តិ 'អរូបី អត្តា ហោតិ...បេ.... រូបី ច អរូបី ច អត្តា ហោតិ... នេវរូបី នារូបី អត្តា ហោតិ... អន្តវា អត្តា ហោតិ... អនន្តវា អត្តា ហោតិ... អន្តវា ច អនន្តវា ច អត្តា ហោតិ... នេវន្តវា នានន្តវា អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា នេវសញ្ញីនាសញ្ញី'តិ នំ បញ្ញបេន្តិ។

៨៣. "ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឧទ្ធមាឃាតនិកា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ...បេ.... យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

ឧច្ឆេទវាទោ

៨៤. "សន្តិ , ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឧច្ឆេទវាទា សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ សត្តហិ វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ ឧច្ឆេទវាទា សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ សត្តហិ វត្ថូហិ?

៨៥. “ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឯវំវាទី ហោតិ ឯវំទិដ្ឋិ [ឯវំទិដ្ឋី (ក. បី.)] – ‘យតោ ខោ, ភោ, អយំ អត្តា រូបី ចាតុមហាភូតិកោ មាតាបេត្តិកសម្ភវោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ, ន ហោតិ បរំ មរណា, ឯត្តាវតា ខោ, ភោ, អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ។

៨៦. “តមញ្ញោ ឯវមាហ – ‘អត្ថិ ខោ, ភោ, ឯសោ អត្តា, យំ ត្វំ វទេសិ, នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ; នោ ច ខោ, ភោ, អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។ អត្ថិ ខោ, ភោ, អញ្ញោ អត្តា ទិព្ពោ រូបី កាមាវចរោ កពឡីការាហារភក្ខោ។ តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ។ តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ។ សោ ខោ, ភោ, អត្តា យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ, ន ហោតិ បរំ មរណា, ឯត្តាវតា ខោ, ភោ, អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ។

៨៧. “តមញ្ញោ ឯវមាហ – ‘អត្ថិ ខោ, ភោ, ឯសោ អត្តា, យំ ត្វំ វទេសិ, នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ; នោ ច ខោ, ភោ, អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។ អត្ថិ ខោ, ភោ, អញ្ញោ អត្តា ទិព្ពោ រូបី មនោមយោ សព្ពង្គបច្ចង្គី អហីនិន្ទ្រិយោ។ តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ។ តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ។ សោ ខោ, ភោ, អត្តា យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ, ន ហោតិ បរំ មរណា, ឯត្តាវតា ខោ, ភោ, អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ។

៨៨. “តមញ្ញោ ឯវមាហ – ‘អត្ថិ ខោ, ភោ, ឯសោ អត្តា, យំ ត្វំ វទេសិ, នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ; នោ ច ខោ, ភោ, អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។ អត្ថិ ខោ , ភោ, អញ្ញោ អត្តា សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា “អនន្តោ អាកាសោ”តិ អាកាសានញ្ចាយតនូបគោ។ តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ។ តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ។ សោ ខោ, ភោ, អត្តា យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ, ន ហោតិ បរំ មរណា, ឯត្តាវតា ខោ, ភោ, អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ។

៨៩. “តមញ្ញោ ឯវមាហ – ‘អត្ថិ ខោ, ភោ, ឯសោ អត្តា យំ ត្វំ វទេសិ, នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ; នោ ច ខោ, ភោ, អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។ អត្ថិ ខោ, ភោ, អញ្ញោ អត្តា សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម “អនន្តំ វិញ្ញាណ”ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនូបគោ។ តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ។ តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ។ សោ ខោ, ភោ, អត្តា យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ, ន ហោតិ បរំ មរណា, ឯត្តាវតា ខោ, ភោ, អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ។

៩០. “តមញ្ញោ ឯវមាហ – ‘អត្ថិ ខោ, ភោ, សោ អត្តា, យំ ត្វំ វទេសិ, នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ; នោ ច ខោ, ភោ, អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។ អត្ថិ ខោ, ភោ, អញ្ញោ អត្តា សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម “នត្ថិ កិញ្ចី”តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនូបគោ។ តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ។ តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ។ សោ ខោ, ភោ, អត្តា យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ, ន ហោតិ បរំ មរណា, ឯត្តាវតា ខោ , ភោ, អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតី”តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ។

៩១. ‘តមញ្ញោ ឯវមាហ – “អត្ថិ ខោ, ភោ, ឯសោ អត្តា, យំ ត្វំ វទេសិ, នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ; នោ ច ខោ, ភោ, អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។ អត្ថិ ខោ, ភោ, អញ្ញោ អត្តា សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម “សន្តមេតំ បណីតមេត”ន្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគោ។ តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ។ តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ។ សោ ខោ, ភោ, អត្តា យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ, ន ហោតិ បរំ មរណា, ឯត្តាវតា ខោ, ភោ, អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ។

៩២. “ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា ឧច្ឆេទវាទា សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ សត្តហិ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឧច្ឆេទវាទា សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ សត្តហិ វត្ថូហិ…បេ…. យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានវាទោ

៩៣. “សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានវាទា សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញាបេន្តិ បញ្ចហិ វត្ថូហិ។ តេ ច ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កិមាគម្ម កិមារព្ភ ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានវាទា សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញាបេន្តិ បញ្ចហិ វត្ថូហិ?

៩៤. “ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឯវំវាទី ហោតិ ឯវំទិដ្ឋិ – “យតោ ខោ, ភោ, អយំ អត្តា បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតោ សមង្គីភូតោ បរិចារេតិ, ឯត្តាវតា ខោ, ភោ, អយំ អត្តា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បត្តោ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញាបេន្តិ។

៩៥. “តមញ្ញោ ឯវមាហ –‘អត្ថិ ខោ, ភោ, ឯសោ អត្តា, យំ ត្វំ វទេសិ, នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ; នោ ច ខោ, ភោ, អយំ អត្តា ឯត្តាវតា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បត្តោ ហោតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? កាមា ហិ, ភោ, អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា, តេសំ វិបរិណាមញ្ញថាភាវា ឧប្បជ្ជន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា។ យតោ ខោ , ភោ, អយំ អត្តា វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, ឯត្តាវតា ខោ, ភោ, អយំ អត្តា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បត្តោ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញាបេន្តិ។

៩៦. “តមញ្ញោ ឯវមាហ – ‘អត្ថិ ខោ, ភោ, ឯសោ អត្តា, យំ ត្វំ វទេសិ, នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ; នោ ច ខោ, ភោ, អយំ អត្តា ឯត្តាវតា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បត្តោ ហោតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? យទេវ តត្ថ វិតក្កិតំ វិចារិតំ, ឯតេនេតំ ឱឡារិកំ អក្ខាយតិ។ យតោ ខោ, ភោ, អយំ អត្តា វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, ឯត្តាវតា ខោ, ភោ, អយំ អត្តា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បត្តោ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញាបេន្តិ។

៩៧. “តមញ្ញោ ឯវមាហ – ‘អត្ថិ ខោ, ភោ, ឯសោ អត្តា, យំ ត្វំ វទេសិ, នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ; នោ ច ខោ, ភោ, អយំ អត្តា ឯត្តាវតា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បត្តោ ហោតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? យទេវ តត្ថ បីតិគតំ ចេតសោ ឧប្បិលាវិតត្តំ, ឯតេនេតំ ឱឡារិកំ អក្ខាយតិ។ យតោ ខោ, ភោ, អយំ អត្តា បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ, សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ “ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ, តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, ឯត្តាវតា ខោ, ភោ, អយំ អត្តា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បត្តោ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញាបេន្តិ។

៩៨. “តមញ្ញោ ឯវមាហ – ‘អត្ថិ ខោ, ភោ, ឯសោ អត្តា, យំ ត្វំ វទេសិ, នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ; នោ ច ខោ, ភោ, អយំ អត្តា ឯត្តាវតា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បត្តោ ហោតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? យទេវ តត្ថ សុខមិតិ ចេតសោ អាភោគោ, ឯតេនេតំ ឱឡារិកំ អក្ខាយតិ។ យតោ ខោ, ភោ, អយំ អត្តា សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, ឯត្តាវតា ខោ, ភោ, អយំ អត្តា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បត្តោ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញាបេន្តិ។

៩៩. “ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានវាទា សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញាបេន្តិ បញ្ចហិ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានវាទា សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញាបេន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ បញ្ចហិ វត្ថូហិ…បេ…. យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

១០០. “ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា អបរន្តកប្បិកា អបរន្តានុទិដ្ឋិនោ អបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ ចតុចត្តារីសាយ វត្ថូហិ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អបរន្តកប្បិកា អបរន្តានុទិដ្ឋិនោ អបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ចតុចត្តារីសាយ វត្ថូហិ…បេ…. យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

១០១. “ឥមេហិ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា ច អបរន្តកប្បិកា ច បុព្ពន្តាបរន្តកប្បិកា ច បុព្ពន្តាបរន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តាបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ ទ្វាសដ្ឋិយា វត្ថូហិ។

១០២. “យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បុព្ពន្តកប្បិកា វា អបរន្តកប្បិកា វា បុព្ពន្តាបរន្តកប្បិកា វា បុព្ពន្តាបរន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តាបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ទ្វាសដ្ឋិយា វត្ថូហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន; នត្ថិ ឥតោ ពហិទ្ធា។

១០៣. “តយិទំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ បជានាតិ – ‘ឥមេ ទិដ្ឋិដ្ឋានា ឯវំគហិតា ឯវំបរាមដ្ឋា ឯវំគតិកា ភវន្តិ ឯវំអភិសម្បរាយា’តិ។ តញ្ច តថាគតោ បជានាតិ, តតោ ច ឧត្តរិតរំ បជានាតិ, តញ្ច បជាននំ ន បរាមសតិ, អបរាមសតោ ចស្ស បច្ចត្តញ្ញេវ និព្ពុតិ វិទិតា។ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា អនុបាទាវិមុត្តោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ។

១០៤. “ឥមេ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា គម្ភីរា ទុទ្ទសា ទុរនុពោធា សន្តា បណីតា អតក្កាវចរា និបុណា បណ្ឌិតវេទនីយា, យេ តថាគតោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ, យេហិ តថាគតស្ស យថាភុច្ចំ វណ្ណំ សម្មា វទមានា វទេយ្យុំ។

បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតវារោ

១០៥. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ , តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១០៦. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១០៧. “តត្រ , ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១០៨. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ ចតូហិ វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១០៩. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អធិច្ចសមុប្បន្និកា អធិច្ចសមុប្បន្នំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ទ្វីហិ វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១១០. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ អដ្ឋារសហិ វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១១១. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា សញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ សញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ សោឡសហិ វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១១២. “តត្រ , ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា អសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ អសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១១៣. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១១៤. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧច្ឆេទវាទា សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ សត្តហិ វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១១៥. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានវាទា សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញបេន្តិ បញ្ចហិ វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១១៦. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អបរន្តកប្បិកា អបរន្តានុទិដ្ឋិនោ អបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ ចតុចត្តារីសាយ វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

១១៧. “តត្រ , ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា ច អបរន្តកប្បិកា ច បុព្ពន្តាបរន្តកប្បិកា ច បុព្ពន្តាបរន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តាបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ ទ្វាសដ្ឋិយា វត្ថូហិ, តទបិ តេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ អជានតំ អបស្សតំ វេទយិតំ តណ្ហាគតានំ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវ។

ផស្សបច្ចយាវារោ

១១៨. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១១៩. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១២០. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១២១. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ ចតូហិ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១២២. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អធិច្ចសមុប្បន្និកា អធិច្ចសមុប្បន្នំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ទ្វីហិ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១២៣. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ អដ្ឋារសហិ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១២៤. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា សញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ សញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ សោឡសហិ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១២៥. “តត្រ , ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា អសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ អសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១២៦. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១២៧. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧច្ឆេទវាទា សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ សត្តហិ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១២៨. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានវាទា សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញបេន្តិ បញ្ចហិ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១២៩. "តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អបរន្តកប្បិកា អបរន្តានុទិដ្ឋិនោ អបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ ចតុចត្តារីសាយ វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

១៣០. "តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា ច អបរន្តកប្បិកា ច បុព្ពន្តាបរន្តកប្បិកា ច បុព្ពន្តាបរន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តាបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ ទ្វាសដ្ឋិយា វត្ថូហិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិវារោ

១៣១. "តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៣២. "តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា ឯកច្ចំ សស្សតំ ឯកច្ចំ អសស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៣៣. "តត្រ , ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អន្តានន្តិកា អន្តានន្តំ លោកស្ស បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៣៤. "តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អមរាវិក្ខេបិកា តត្ថ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋា សមានា វាចាវិក្ខេបំ អាបជ្ជន្តិ អមរាវិក្ខេបំ ចតូហិ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៣៥. "តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អធិច្ចសមុប្បន្និកា អធិច្ចសមុប្បន្នំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ទ្វីហិ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៣៦. "តត្រ , ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ អដ្ឋារសហិ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៣៧. "តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា សញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ សញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ សោឡសហិ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៣៨. "តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា អសញ្ញីវាទា, ឧទ្ធមាឃាតនំ អសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៣៩. "តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា ឧទ្ធមាឃាតនំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញឹ អត្តានំ បញ្ញបេន្តិ អដ្ឋហិ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៤០. "តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧច្ឆេទវាទា សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ សត្តហិ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៤១. "តត្រ , ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានវាទា សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញបេន្តិ បញ្ចហិ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៤២. "តត្រ , ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា អបរន្តកប្បិកា អបរន្តានុទិដ្ឋិនោ អបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ ចតុចត្តារីសាយ វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៤៣. "តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា ច អបរន្តកប្បិកា ច បុព្ពន្តាបរន្តកប្បិកា ច បុព្ពន្តាបរន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តាបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ ទ្វាសដ្ឋិយា វត្ថូហិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

ទិដ្ឋិគតិកាធិដ្ឋានវដ្ដកថា

១៤៤. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា សស្សតំ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេន្តិ ចតូហិ វត្ថូហិ, យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯកច្ចសស្សតិកា ឯកច្ចអសស្សតិកា…បេ…. យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា អន្តានន្តិកា… យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា អមរាវិក្ខេបិកា… យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា អធិច្ចសមុប្បន្និកា… យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា… យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា សញ្ញីវាទា… យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា អសញ្ញីវាទា… យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧទ្ធមាឃាតនិកា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា… យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧច្ឆេទវាទា… យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានវាទា… យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា អបរន្តកប្បិកា… យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា ច អបរន្តកប្បិកា ច បុព្ពន្តាបរន្តកប្បិកា ច បុព្ពន្តាបរន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តាបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ ទ្វាសដ្ឋិយា វត្ថូហិ, សព្ពេ តេ ឆហិ ផស្សាយតនេហិ ផុស្ស ផុស្ស បដិសំវេទេន្តិ តេសំ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា, តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ, ឧបាទានបច្ចយា ភវោ, ភវបច្ចយា ជាតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។

វិវដ្ដកថាទិ

១៤៥. “យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ ឥមេហិ សព្ពេហេវ ឧត្តរិតរំ បជានាតិ។

១៤៦. “យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បុព្ពន្តកប្បិកា វា អបរន្តកប្បិកា វា បុព្ពន្តាបរន្តកប្បិកា វា បុព្ពន្តាបរន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តាបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ទ្វាសដ្ឋិយា វត្ថូហិ អន្តោជាលីកតា, ឯត្ថ សិតាវ ឧម្មុជ្ជមានា ឧម្មុជ្ជន្តិ, ឯត្ថ បរិយាបន្នា អន្តោជាលីកតាវ ឧម្មុជ្ជមានា ឧម្មុជ្ជន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទក្ខោ កេវដ្ដោ វា កេវដ្ដន្តេវាសី វា សុខុមច្ឆិកេន ជាលេន បរិត្តំ ឧទកទហំ [ឧទករហទំ (សី. ស្យា. បី.)] ឱត្ថរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘យេ ខោ កេចិ ឥមស្មិំ ឧទកទហេ ឱឡារិកា បាណា, សព្ពេ តេ អន្តោជាលីកតា។ ឯត្ថ សិតាវ ឧម្មុជ្ជមានា ឧម្មុជ្ជន្តិ; ឯត្ថ បរិយាបន្នា អន្តោជាលីកតាវ ឧម្មុជ្ជមានា ឧម្មុជ្ជន្តី’តិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ ហិ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បុព្ពន្តកប្បិកា វា អបរន្តកប្បិកា វា បុព្ពន្តាបរន្តកប្បិកា វា បុព្ពន្តាបរន្តានុទិដ្ឋិនោ បុព្ពន្តាបរន្តំ អារព្ភ អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ទ្វាសដ្ឋិយា វត្ថូហិ អន្តោជាលីកតា ឯត្ថ សិតាវ ឧម្មុជ្ជមានា ឧម្មុជ្ជន្តិ, ឯត្ថ បរិយាបន្នា អន្តោជាលីកតាវ ឧម្មុជ្ជមានា ឧម្មុជ្ជន្តិ។

១៤៧. “ឧច្ឆិន្នភវនេត្តិកោ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស កាយោ តិដ្ឋតិ។ យាវស្ស កាយោ ឋស្សតិ, តាវ នំ ទក្ខន្តិ ទេវមនុស្សា។ កាយស្ស ភេទា ឧទ្ធំ ជីវិតបរិយាទានា ន នំ ទក្ខន្តិ ទេវមនុស្សា។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អម្ពបិណ្ឌិយា វណ្ដច្ឆិន្នាយ យានិ កានិចិ អម្ពានិ វណ្ដបដិពន្ធានិ [វណ្ដូបនិពន្ធនានិ (សី. បី.), វណ្ដបដិពទ្ធានិ (ក.)], សព្ពានិ តានិ តទន្វយានិ ភវន្តិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឧច្ឆិន្នភវនេត្តិកោ តថាគតស្ស កាយោ តិដ្ឋតិ, យាវស្ស កាយោ ឋស្សតិ, តាវ នំ ទក្ខន្តិ ទេវមនុស្សា, កាយស្ស ភេទា ឧទ្ធំ ជីវិតបរិយាទានា ន នំ ទក្ខន្តិ ទេវមនុស្សា”តិ។

១៤៨. ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ, កោ នាមោ អយំ, ភន្តេ, ធម្មបរិយាយោ”តិ? “តស្មាតិហ ត្វំ, អានន្ទ, ឥមំ ធម្មបរិយាយំ អត្ថជាលន្តិបិ នំ ធារេហិ, ធម្មជាលន្តិបិ នំ ធារេហិ, ព្រហ្មជាលន្តិបិ នំ ធារេហិ, ទិដ្ឋិជាលន្តិបិ នំ ធារេហិ, អនុត្តរោ សង្គាមវិជយោតិបិ នំ ធារេហី”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។

១៤៩. អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។ ឥមស្មិញ្ច បន វេយ្យាករណស្មិំ ភញ្ញមានេ ទសសហស្សី [សហស្សី (កត្ថចិ)] លោកធាតុ អកម្បិត្ថាតិ។

ព្រហ្មជាលសុត្តំ និដ្ឋិតំ បឋមំ។

២. សាមញ្ញផលសុត្តំ

រាជាមច្ចកថា

១៥០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ ជីវកស្ស កោមារភច្ចស្ស អម្ពវនេ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ អឌ្ឍតេឡសេហិ ភិក្ខុសតេហិ។ តេន ខោ បន សមយេន រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ តទហុបោសថេ បន្នរសេ កោមុទិយា ចាតុមាសិនិយា បុណ្ណាយ បុណ្ណមាយ រត្តិយា រាជាមច្ចបរិវុតោ ឧបរិបាសាទវរគតោ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ តទហុបោសថេ ឧទានំ ឧទានេសិ – “រមណីយា វត ភោ ទោសិនា រត្តិ, អភិរូបា វត ភោ ទោសិនា រត្តិ, ទស្សនីយា វត ភោ ទោសិនា រត្តិ, បាសាទិកា វត ភោ ទោសិនា រត្តិ, លក្ខញ្ញា វត ភោ ទោសិនា រត្តិ។ កំ នុ ខ្វជ្ជ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា បយិរុបាសេយ្យាម, យំ នោ បយិរុបាសតោ ចិត្តំ បសីទេយ្យា”តិ?

១៥១. ឯវំ វុត្តេ, អញ្ញតរោ រាជាមច្ចោ រាជានំ មាគធំ អជាតសត្តុំ វេទេហិបុត្តំ ឯតទវោច – “អយំ, ទេវ, បូរណោ កស្សបោ សង្ឃី ចេវ គណី ច គណាចរិយោ ច ញាតោ យសស្សី តិត្ថករោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ។ តំ ទេវោ បូរណំ កស្សបំ បយិរុបាសតុ។ អប្បេវ នាម ទេវស្ស បូរណំ កស្សបំ បយិរុបាសតោ ចិត្តំ បសីទេយ្យា”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។

១៥២. អញ្ញតរោបិ ខោ រាជាមច្ចោ រាជានំ មាគធំ អជាតសត្តុំ វេទេហិបុត្តំ ឯតទវោច – “អយំ, ទេវ, មក្ខលិ គោសាលោ សង្ឃី ចេវ គណី ច គណាចរិយោ ច ញាតោ យសស្សី តិត្ថករោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ។ តំ ទេវោ មក្ខលិំ គោសាលំ បយិរុបាសតុ។ អប្បេវ នាម ទេវស្ស មក្ខលិំ គោសាលំ បយិរុបាសតោ ចិត្តំ បសីទេយ្យា”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។

១៥៣. អញ្ញតរោបិ ខោ រាជាមច្ចោ រាជានំ មាគធំ អជាតសត្តុំ វេទេហិបុត្តំ ឯតទវោច – “អយំ, ទេវ, អជិតោ កេសកម្ពលោ សង្ឃី ចេវ គណី ច គណាចរិយោ ច ញាតោ យសស្សី តិត្ថករោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ។ តំ ទេវោ អជិតំ កេសកម្ពលំ បយិរុបាសតុ។ អប្បេវ នាម ទេវស្ស អជិតំ កេសកម្ពលំ បយិរុបាសតោ ចិត្តំ បសីទេយ្យា”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។

១៥៤. អញ្ញតរោបិ ខោ រាជាមច្ចោ រាជានំ មាគធំ អជាតសត្តុំ វេទេហិបុត្តំ ឯតទវោច – “អយំ, ទេវ, បកុធោ [បកុទ្ធោ (សី.)] កច្ចាយនោ សង្ឃី ចេវ គណី ច គណាចរិយោ ច ញាតោ យសស្សី តិត្ថករោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ។ តំ ទេវោ បកុធំ កច្ចាយនំ បយិរុបាសតុ។ អប្បេវ នាម ទេវស្ស បកុធំ កច្ចាយនំ បយិរុបាសតោ ចិត្តំ បសីទេយ្យា”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។

១៥៥. អញ្ញតរោបិ ខោ រាជាមច្ចោ រាជានំ មាគធំ អជាតសត្តុំ វេទេហិបុត្តំ ឯតទវោច – “អយំ, ទេវ, សញ្ចយោ [សញ្ជយោ (សី. ស្យា.)] ពេលដ្ឋបុត្តោ [ពេលដ្ឋិបុត្តោ (សី.), វេលដ្ឋបុត្តោ (ស្យា.)] សង្ឃី ចេវ គណី ច គណាចរិយោ ច ញាតោ យសស្សី តិត្ថករោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ។ តំ ទេវោ សញ្ចយំ ពេលដ្ឋបុត្តំ បយិរុបាសតុ។ អប្បេវ នាម ទេវស្ស សញ្ចយំ ពេលដ្ឋបុត្តំ បយិរុបាសតោ ចិត្តំ បសីទេយ្យា”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។

១៥៦. អញ្ញតរោបិ ខោ រាជាមច្ចោ រាជានំ មាគធំ អជាតសត្តុំ វេទេហិបុត្តំ ឯតទវោច – “អយំ, ទេវ, និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ [នាថបុត្តោ (សី.), នាតបុត្តោ (បី.)] សង្ឃី ចេវ គណី ច គណាចរិយោ ច ញាតោ យសស្សី តិត្ថករោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ។ តំ ទេវោ និគណ្ឋំ នាដបុត្តំ បយិរុបាសតុ។ អប្បេវ នាម ទេវស្ស និគណ្ឋំ នាដបុត្តំ បយិរុបាសតោ ចិត្តំ បសីទេយ្យា”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។

កោមារភច្ចជីវកកថា

១៥៧. តេន ខោ បន សមយេន ជីវកោ កោមារភច្ចោ រញ្ញោ មាគធស្ស អជាតសត្តុស្ស វេទេហិបុត្តស្ស អវិទូរេ តុណ្ហីភូតោ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ ជីវកំ កោមារភច្ចំ ឯតទវោច – "ត្វំ បន, សម្ម ជីវក, កឹ តុណ្ហី"តិ? "អយំ, ទេវ, ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ អម្ហាកំ អម្ពវនេ វិហរតិ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធឹ អឌ្ឍតេឡសេហិ ភិក្ខុសតេហិ។ តំ ខោ បន ភគវន្តំ [ភគវន្តំ គោតមំ (សី. ក. បី.)] ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – 'ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា'តិ។ តំ ទេវោ ភគវន្តំ បយិរុបាសតុ។ អប្បេវ នាម ទេវស្ស ភគវន្តំ បយិរុបាសតោ ចិត្តំ បសីទេយ្យា"តិ។

១៥៨. "តេន ហិ, សម្ម ជីវក, ហត្ថិយានានិ កប្បាបេហី"តិ។ "ឯវំ, ទេវា"តិ ខោ ជីវកោ កោមារភច្ចោ រញ្ញោ មាគធស្ស អជាតសត្តុស្ស វេទេហិបុត្តស្ស បដិស្សុណិត្វា បញ្ចមត្តានិ ហត្ថិនិកាសតានិ កប្បាបេត្វា រញ្ញោ ច អារោហណីយំ នាគំ, រញ្ញោ មាគធស្ស អជាតសត្តុស្ស វេទេហិបុត្តស្ស បដិវេទេសិ – "កប្បិតានិ ខោ តេ, ទេវ, ហត្ថិយានានិ, យស្សទានិ កាលំ មញ្ញសី"តិ។

១៥៩. អថ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ បញ្ចសុ ហត្ថិនិកាសតេសុ បច្ចេកា ឥត្ថិយោ អារោបេត្វា អារោហណីយំ នាគំ អភិរុហិត្វា ឧក្កាសុ ធារិយមានាសុ រាជគហម្ហា និយ្យាសិ មហច្ចរាជានុភាវេន, យេន ជីវកស្ស កោមារភច្ចស្ស អម្ពវនំ តេន បាយាសិ។

អថ ខោ រញ្ញោ មាគធស្ស អជាតសត្តុស្ស វេទេហិបុត្តស្ស អវិទូរេ អម្ពវនស្ស អហុទេវ ភយំ, អហុ ឆម្ភិតត្តំ, អហុ លោមហំសោ។ អថ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ ភីតោ សំវិគ្គោ លោមហដ្ឋជាតោ ជីវកំ កោមារភច្ចំ ឯតទវោច – "កច្ចិ មំ, សម្ម ជីវក, ន វញ្ចេសិ? កច្ចិ មំ, សម្ម ជីវក, ន បលម្ភេសិ? កច្ចិ មំ, សម្ម ជីវក, ន បច្ចត្ថិកានំ ទេសិ ? កថញ្ហិ នាម តាវ មហតោ ភិក្ខុសង្ឃស្ស អឌ្ឍតេឡសានំ ភិក្ខុសតានំ នេវ ខិបិតសទ្ទោ ភវិស្សតិ, ន ឧក្កាសិតសទ្ទោ ន និគ្ឃោសោ"តិ។

"មា ភាយិ, មហារាជ, មា ភាយិ, មហារាជ។ ន តំ ទេវ, វញ្ចេមិ; ន តំ, ទេវ, បលម្ភាមិ ; ន តំ, ទេវ, បច្ចត្ថិកានំ ទេមិ។ អភិក្កម, មហារាជ, អភិក្កម, មហារាជ, ឯតេ មណ្ឌលមាឡេ ទីបា [បទីបា (សី. ស្យា.)] ឈាយន្តី"តិ។

សាមញ្ញផលបុច្ឆា

១៦០. អថ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ យាវតិកា នាគស្ស ភូមិ នាគេន គន្ត្វា, នាគា បច្ចោរោហិត្វា, បត្តិកោវ [បទិកោវ (ស្យា.)] យេន មណ្ឌលមាឡស្ស ទ្វារំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ជីវកំ កោមារភច្ចំ ឯតទវោច – "កហំ បន, សម្ម ជីវក, ភគវា"តិ? "ឯសោ, មហារាជ, ភគវា; ឯសោ, មហារាជ, ភគវា មជ្ឈិមំ ថម្ភំ និស្សាយ បុរត្ថាភិមុខោ និសិន្នោ បុរក្ខតោ ភិក្ខុសង្ឃស្សា"តិ។

១៦១. អថ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ តុណ្ហីភូតំ តុណ្ហីភូតំ ភិក្ខុសង្ឃំ អនុវិលោកេត្វា រហទមិវ វិប្បសន្នំ ឧទានំ ឧទានេសិ – "ឥមិនា មេ ឧបសមេន ឧទយភទ្ទោ [ឧទាយិភទ្ទោ (សី. បី.)] កុមារោ សមន្នាគតោ ហោតុ, យេនេតរហិ ឧបសមេន ភិក្ខុសង្ឃោ សមន្នាគតោ"តិ។ "អគមា ខោ ត្វំ, មហារាជ, យថាបេម"ន្តិ។ "បិយោ មេ, ភន្តេ, ឧទយភទ្ទោ កុមារោ។ ឥមិនា មេ, ភន្តេ, ឧបសមេន ឧទយភទ្ទោ កុមារោ សមន្នាគតោ ហោតុ យេនេតរហិ ឧបសមេន ភិក្ខុសង្ឃោ សមន្នាគតោ"តិ។

១៦២. អថ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា, ភិក្ខុសង្ឃស្ស អញ្ជលឹ បណាមេត្វា , ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "បុច្ឆេយ្យាមហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំ កិញ្ចិទេវ ទេសំ [កិញ្ចិទេវ ទេសំ លេសមត្តំ (ស្យា. កំ. ក.)]; សចេ មេ ភគវា ឱកាសំ ករោតិ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណាយា"តិ។ "បុច្ឆ, មហារាជ, យទាកង្ខសី"តិ។

១៦៣. "យថា នុ ខោ ឥមានិ, ភន្តេ, បុថុសិប្បាយតនានិ, សេយ្យថិទំ – ហត្ថារោហា អស្សារោហា រថិកា ធនុគ្គហា ចេលកា ចលកា បិណ្ឌទាយកា ឧគ្គា រាជបុត្តា បក្ខន្ទិនោ មហានាគា សូរា ចម្មយោធិនោ ទាសិកបុត្តា អាឡារិកា កប្បកា ន្ហាបកា [នហាបិកា (សី.), ន្ហាបិកា (ស្យា.)] សូទា មាលាការា រជកា បេសការា នឡការា កុម្ភការា គណកា មុទ្ទិកា, យានិ វា បនញ្ញានិបិ ឯវំគតានិ បុថុសិប្បាយតនានិ, តេ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ

សិប្បផលំ ឧបជីវន្តិ; តេ តេន អត្តានំ សុខេន្តិ បីណេន្តិ [បីនេន្តិ (កត្ថចិ)], មាតាបិតរោ សុខេន្តិ បីណេន្តិ, បុត្តទារំ សុខេន្តិ បីណេន្តិ, មិត្តាមច្ចេ សុខេន្តិ បីណេន្តិ, សមណព្រាហ្មណេសុ [សមណេសុ ព្រាហ្មណេសុ (ក.)] ឧទ្ធគ្គិកំ ទក្ខិណំ បតិដ្ឋបេន្តិ សោវគ្គិកំ សុខវិបាកំ សគ្គសំវត្តនិកំ។ សក្កា នុ ខោ, ភន្តេ, ឯវមេវ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញបេតុ''ន្តិ?

១៦៤. ''អភិជានាសិ នោ ត្វំ, មហារាជ, ឥមំ បញ្ហំ អញ្ញេ សមណព្រាហ្មណេ បុច្ឆិតា''តិ ? ''អភិជានាមហំ, ភន្តេ, ឥមំ បញ្ហំ អញ្ញេ សមណព្រាហ្មណេ បុច្ឆិតា''តិ។ ''យថា កថំ បន តេ, មហារាជ, ព្យាករិំសុ, សចេ តេ អគរុ ភាសស្សូ''តិ។ ''ន ខោ មេ, ភន្តេ, គរុ, យត្ថស្ស ភគវា និសិន្នោ, ភគវន្តរូបោ វា''តិ [ចាតិ (សី. ក.)]។ ''តេន ហិ, មហារាជ, ភាសស្សូ''តិ។

បូរណកស្សបវាទោ

១៦៥. ''ឯកមិទាហំ, ភន្តេ, សមយំ យេន បូរណោ កស្សបោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បូរណេន កស្សបេន សទ្ធិំ សម្មោទិំ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អហំ, ភន្តេ, បូរណំ កស្សបំ ឯតទវោចំ – 'យថា នុ ខោ ឥមានិ, ភោ កស្សប, បុថុសិប្បាយតនានិ, សេយ្យថិទំ – ហត្ថារោហា អស្សារោហា រថិកា ធនុគ្គហា ចេលកា ចលកា បិណ្ឌទាយកា ឧគ្គា រាជបុត្តា បក្ខន្ទិនោ មហានាគា សូរា ចម្មយោធិនោ ទាសិកបុត្តា អាឡារិកា កប្បកា ន្ហាបកា សូទា មាលាការា រជកា បេសការា នឡការា កុម្ភការា គណកា មុទ្ទិកា, យានិ វា បនញ្ញានិបិ ឯវំគតានិ បុថុសិប្បាយតនានិ- តេ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សិប្បផលំ ឧបជីវន្តិ; តេ តេន អត្តានំ សុខេន្តិ បីណេន្តិ, មាតាបិតរោ សុខេន្តិ បីណេន្តិ, បុត្តទារំ សុខេន្តិ បីណេន្តិ, មិត្តាមច្ចេ សុខេន្តិ បីណេន្តិ, សមណព្រាហ្មណេសុ ឧទ្ធគ្គិកំ ទក្ខិណំ បតិដ្ឋបេន្តិ សោវគ្គិកំ សុខវិបាកំ សគ្គសំវត្តនិកំ។ សក្កា នុ ខោ, ភោ កស្សប, ឯវមេវ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញបេតុ'ន្តិ?

១៦៦. ''ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, បូរណោ កស្សបោ មំ ឯតទវោច – 'ករោតោ ខោ, មហារាជ, ការយតោ, ឆិន្ទតោ ឆេទាបយតោ, បចតោ បាចាបយតោ សោចយតោ, សោចាបយតោ, កិលមតោ កិលមាបយតោ, ផន្ទតោ ផន្ទាបយតោ, បាណមតិបាតាបយតោ, អទិន្នំ អាទិយតោ, សន្ធិំ ឆិន្ទតោ, និល្លោបំ ហរតោ, ឯកាគារិកំ ករោតោ, បរិបន្ថេ តិដ្ឋតោ, បរទារំ គច្ឆតោ, មុសា ភណតោ, ករោតោ ន ករីយតិ បាបំ។ ខុរបរិយន្តេន ចេបិ ចក្កេន យោ ឥមិស្សា បថវិយា បាណេ ឯកំ មំសខលំ ឯកំ មំសបុញ្ជំ ករេយ្យ, នត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, នត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ទក្ខិណំ ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ហនន្តោ ឃាតេន្តោ ឆិន្ទន្តោ ឆេទាបេន្តោ បចន្តោ បាចាបេន្តោ, នត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, នត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ឧត្តរញ្ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ទទន្តោ ទាបេន្តោ យជន្តោ យជាបេន្តោ, នត្ថិ តតោនិទានំ បុញ្ញំ, នត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ។ ទានេន ទមេន សំយមេន សច្ចវជ្ជេន នត្ថិ បុញ្ញំ, នត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ'តិ។ ឥត្ថំ ខោ មេ, ភន្តេ, បូរណោ កស្សបោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ អកិរិយំ ព្យាកាសិ។

''សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, អម្ពំ វា បុដ្ឋោ លពុជំ ព្យាករេយ្យ , លពុជំ វា បុដ្ឋោ អម្ពំ ព្យាករេយ្យ; ឯវមេវ ខោ មេ, ភន្តេ, បូរណោ កស្សបោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ អកិរិយំ ព្យាកាសិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – 'កថញ្ហិ នាម មាទិសោ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា វិជិតេ វសន្តំ អបសាទេតព្ពំ មញ្ញេយ្យា'តិ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, បូរណស្ស កស្សបស្ស ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិំ នប្បដិក្កោសិំ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិកោសិត្វា អនត្តមនោ, អនត្តមនវាចំ អនិច្ឆារេត្វា, តមេវ វាចំ អនុគ្គណ្ហន្តោ អនិក្កុជ្ជន្តោ [អនិក្កុជ្ជេន្តោ (ស្យា. កំ. ក.)] ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមិំ [បក្កាមិំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។

មក្ខលិគោសាលវាទោ

១៦៧. ''ឯកមិទាហំ, ភន្តេ, សមយំ យេន មក្ខលិ គោសាលោ តេនុបសង្កមិំ; ឧបសង្កមិត្វា មក្ខលិនា គោសាលេន សទ្ធិំ សម្មោទិំ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អហំ, ភន្តេ, មក្ខលិំ គោសាលំ ឯតទវោចំ – 'យថា នុ ខោ ឥមានិ, ភោ គោសាល, បុថុសិប្បាយតនានិ...បេ.... សក្កា នុ ខោ, ភោ គោសាល, ឯវមេវ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញបេតុ'ន្តិ?

១៦៨. ''ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, មក្ខលិ គោសាលោ មំ ឯតទវោច – 'នត្ថិ មហារាជ ហេតុ នត្ថិ បច្ចយោ សត្តានំ សំកិលេសាយ, អហេតូ [អហេតុ (កត្ថចិ)] អបច្ចយា សត្តា សំកិលិស្សន្តិ។ នត្ថិ ហេតុ, នត្ថិ បច្ចយោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា, អហេតូ អបច្ចយា សត្តា វិសុជ្ឈន្តិ។ នត្ថិ អត្តការេ, នត្ថិ បរការេ, នត្ថិ បុរិសការេ, នត្ថិ ពលំ, នត្ថិ

វីរិយំ, នត្ថិ បុរិសថាមោ, នត្ថិ បុរិសបរក្កមោ ។ សព្ពេ សត្តា សព្ពេ បាណា សព្ពេ ភូតា សព្ពេ ជីវា អវសា អពលា អវីរិយា និយតិសង្គតិភាវបរិណតា ឆស្វេវាភិជាតីសុ សុខទុក្ខំ [សុខញ្ច ទុក្ខញ្ច (ស្យា.)] បដិសំវេទេន្តិ។ ចុទ្ទស ខោ បនិមានិ យោនិបមុខសតសហស្សានិ សដ្ឋិ ច សតានិ ឆ ច សតានិ បញ្ច ច កម្មុនោ សតានិ បញ្ច ច កម្មានិ តីណិ ច កម្មានិ កម្មេ ច អឌ្ឍកម្មេ ច ទ្វដ្ឋិបដិបទា ទ្វដ្ឋន្តរកប្បា ឆឡាភិជាតិយោ អដ្ឋ បុរិសភូមិយោ ឯកូនបញ្ញាស អាជីវកសតេ ឯកូនបញ្ញាស បរិព្ពាជកសតេ ឯកូនបញ្ញាស នាគាវាសសតេ វីសេ ឥន្ទ្រិយសតេ តីសេ និរយសតេ ឆត្តឹស រជោធាតុយោ សត្ត សញ្ញីគព្ភា សត្ត អសញ្ញីគព្ភា សត្ត និគណ្ឋិគព្ភា សត្ត ទេវា សត្ត មានុសា សត្ត បិសាចា សត្ត សរា សត្ត បវុដា [សបុដា (ក.), បពុដា (សី.)] សត្ត បវុដសតានិ សត្ត បបាតា សត្ត បបាតសតានិ សត្ត សុបិនា សត្ត សុបិនសតានិ ចុល្លសីតិ មហាកប្បិនោ [មហាកប្បុនោ (ក. សី. បី.)] សតសហស្សានិ, យានិ ពាលេ ច បណ្ឌិតេ ច សន្ធាវិត្វា សំសរិត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សន្តិ។ តត្ថ នត្ថិ "ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា អបរិបក្កំ វា កម្មំ បរិបាចេស្សាមិ, បរិបក្កំ វា កម្មំ ផុស្ស ផុស្ស ព្យន្តី ករិស្សាមី'តិ ហេវំ នត្ថិ។ ទោណមិតេ សុខទុក្ខេ បរិយន្តកតេ សំសារេ , នត្ថិ ហាយនវឌ្ឍនេ, នត្ថិ ឧក្កំសាវកំសេ។ សេយ្យថាបិ នាម សុត្តគុឡេ ខិត្តេ និព្ពេឋិយមានមេវ បលេតិ, ឯវមេវ ពាលេ ច បណ្ឌិតេ ច សន្ធាវិត្វា សំសរិត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សន្តី'តិ។

១៦៩. "ឥត្ថំ ខោ មេ, ភន្តេ, មក្ខលិ គោសាលោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ សំសារសុទ្ធឹ ព្យាកាសិ។ សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, អម្ពំ វា បុដ្ឋោ លពុជំ ព្យាករេយ្យ, លពុជំ វា បុដ្ឋោ អម្ពំ ព្យាករេយ្យ; ឯវមេវ ខោ មេ, ភន្តេ, មក្ខលិ គោសាលោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ សំសារសុទ្ធឹ ព្យាកាសិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – 'កថញ្ហិ នាម មាទិសោ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា វិជិតេ វសន្តំ អបសាទេតព្ពំ មញ្ញេយ្យា'តិ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, មក្ខលិស្ស គោសាលស្ស ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទឹ នប្បដិក្កោសឹ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា អនត្តមនោ, អនត្តមនវាចំ អនិច្ឆារេត្វា, តមេវ វាចំ អនុគ្គណ្ហន្តោ អនិក្កុជ្ជន្តោ ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹ។

អជិតកេសកម្ពលវាទោ

១៧០. "ឯកមិទាហំ, ភន្តេ, សមយំ យេន អជិតោ កេសកម្ពលោ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា អជិតេន កេសកម្ពលេន សទ្ធឹ សម្មោទឹ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អហំ, ភន្តេ, អជិតំ កេសកម្ពលំ ឯតទវោចំ – 'យថា នុ ខោ ឥមានិ, ភោ អជិត, បុថុសិប្បាយតនានិ...បេ.... សក្កា នុ ខោ, ភោ អជិត, ឯវមេវ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញបេតុ'ន្តិ?

១៧១. "ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, អជិតោ កេសកម្ពលោ មំ ឯតទវោច – 'នត្ថិ, មហារាជ, ទិន្នំ , នត្ថិ យិដ្ឋំ, នត្ថិ ហុតំ, នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, នត្ថិ អយំ លោកោ [បរលោកោ (ស្យា.)], នត្ថិ បរោ លោកោ, នត្ថិ មាតា, នត្ថិ បិតា, នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា [សមគ្គតា (ក.), សមគ្គតា (ស្យា.)] សម្មាបដិបន្នា, យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តិ។ ចាតុមហាភូតិកោ អយំ បុរិសោ, យទា កាលង្ករោតិ, បថវី បថវិកាយំ អនុបេតិ អនុបគច្ឆតិ, អាបោ អាបោកាយំ អនុបេតិ អនុបគច្ឆតិ, តេជោ តេជោកាយំ អនុបេតិ អនុបគច្ឆតិ, វាយោ វាយោកាយំ អនុបេតិ អនុបគច្ឆតិ, អាកាសំ ឥន្ទ្រិយានិ សង្កមន្តិ។ អាសន្ទិបញ្ចមា បុរិសា មតំ អាទាយ គច្ឆន្តិ។ យាវាឡាហនា បទានិ បញ្ញាយន្តិ។ កាបោតកានិ អដ្ឋីនិ ភវន្តិ, ភស្សន្តា អាហុតិយោ។ ទត្តុបញ្ញត្តំ យទិទំ ទានំ។ តេសំ តុច្ឆំ មុសា វិលាបោ យេ កេចិ អត្ថិកវាទំ វទន្តិ។ ពាលេ ច បណ្ឌិតេ ច កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជន្តិ វិនស្សន្តិ, ន ហោន្តិ បរំ មរណា'តិ។

១៧២. "ឥត្ថំ ខោ មេ, ភន្តេ, អជិតោ កេសកម្ពលោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ ឧច្ឆេទំ ព្យាកាសិ។ សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, អម្ពំ វា បុដ្ឋោ លពុជំ ព្យាករេយ្យ , លពុជំ វា បុដ្ឋោ អម្ពំ ព្យាករេយ្យ; ឯវមេវ ខោ មេ, ភន្តេ, អជិតោ កេសកម្ពលោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ ឧច្ឆេទំ ព្យាកាសិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – 'កថញ្ហិ នាម មាទិសោ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា វិជិតេ វសន្តំ អបសាទេតព្ពំ មញ្ញេយ្យា'តិ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, អជិតស្ស កេសកម្ពលស្ស ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទឹ នប្បដិក្កោសឹ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា អនត្តមនោ អនត្តមនវាចំ អនិច្ឆារេត្វា តមេវ វាចំ អនុគ្គណ្ហន្តោ អនិក្កុជ្ជន្តោ ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹ។

បកុធកច្ចាយនវាទោ

១៧៣. "ឯកមិទាហំ, ភន្តេ, សមយំ យេន បកុធោ កច្ចាយនោ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា បកុធេន កច្ចាយនេន សទ្ធឹ សម្មោទឹ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ

អហំ, ភន្តេ, បកុធំ កច្ចាយនំ ឯតទវោចំ – ‘យថា នុ ខោ ឥមានិ, ភោ កច្ចាយន, បុថុសិប្បាយតនានិ...បេ.... សក្កា នុ ខោ, ភោ កច្ចាយន, ឯវមេវ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញបេតុ’ន្តិ?

១៧៤. “ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, បកុធោ កច្ចាយនោ មំ ឯតទវោច – ‘សត្តិមេ, មហារាជ, កាយា អកដា អកដវិធា អនិម្មិតា អនិម្មាតា វញ្ឈា កូដដ្ឋា ឯសិកដ្ឋាយិដ្ឋិតា។ តេ ន ឥញ្ជន្តិ , ន វិបរិណមន្តិ, ន អញ្ញមញ្ញំ ព្យាពាធេន្តិ, នាលំ អញ្ញមញ្ញស្ស សុខាយ វា ទុក្ខាយ វា សុខទុក្ខាយ វា។ កតមេ សត្ត? បថវិកាយោ, អាបោកាយោ, តេជោកាយោ, វាយោកាយោ, សុខេ, ទុក្ខេ, ជីវេ សត្តមេ – ឥមេ សត្ត កាយា អកដា អកដវិធា អនិម្មិតា អនិម្មាតា វញ្ឈា កូដដ្ឋា ឯសិកដ្ឋាយិដ្ឋិតា។ តេ ន ឥញ្ជន្តិ, ន វិបរិណមន្តិ, ន អញ្ញមញ្ញំ ព្យាពាធេន្តិ, នាលំ អញ្ញមញ្ញស្ស សុខាយ វា ទុក្ខាយ វា សុខទុក្ខាយ វា។ តត្ថ នត្ថិ ហន្តា វា ឃាតេតា វា, សោតា វា សាវេតា វា, វិញ្ញាតា វា វិញ្ញាបេតា វា។ យោបិ តិណ្ហេន សត្ថេន សីសំ ឆិន្ទតិ, ន កោចិ កិញ្ចិ [កញ្ចិ (កំ.)] ជីវិតា វោរោបេតិ; សត្តន្នំ ត្វេវ [សត្តន្នំ យេវ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] កាយានមន្តរេន សត្ថំ វិវរមនុបតតី’តិ។

១៧៥. “ឥត្ថំ ខោ មេ, ភន្តេ, បកុធោ កច្ចាយនោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ អញ្ញេន អញ្ញំ ព្យាកាសិ។ សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, អម្ពំ វា បុដ្ឋោ លពុជំ ព្យាករេយ្យ, លពុជំ វា បុដ្ឋោ អម្ពំ ព្យាករេយ្យ; ឯវមេវ ខោ មេ, ភន្តេ, បកុធោ កច្ចាយនោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ អញ្ញេន អញ្ញំ ព្យាកាសិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘កថញ្ហិ នាម មាទិសោ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា វិជិតេ វសន្តំ អបសាទេតព្ពំ មញ្ញេយ្យា’តិ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, បកុធស្ស កច្ចាយនស្ស ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទឹ នប្បដិក្កោសឹ, អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា អនត្តមនោ, អនត្តមនវាចំ អនិច្ឆារេត្វា តមេវ វាចំ អនុគ្គណ្ហន្តោ អនិក្កុជ្ជន្តោ ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹ។

និគណ្ឋនាដបុត្តវាទោ

១៧៦. “ឯកមិទាហំ, ភន្តេ, សមយំ យេន និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ តេនុបសង្កមឹ ; ឧបសង្កមិត្វា និគណ្ឋេន នាដបុត្តេន សទ្ធឹ សម្មោទឹ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អហំ, ភន្តេ, និគណ្ឋំ នាដបុត្តំ ឯតទវោចំ – ‘យថា នុ ខោ ឥមានិ, ភោ អគ្គិវេស្សន, បុថុសិប្បាយតនានិ...បេ.... សក្កា នុ ខោ, ភោ អគ្គិវេស្សន, ឯវមេវ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញបេតុ’ន្តិ?

១៧៧. “ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ មំ ឯតទវោច – ‘ឥធ, មហារាជ, និគណ្ឋោ ចាតុយាមសំវរសំវុតោ ហោតិ។ កថញ្ច, មហារាជ, និគណ្ឋោ ចាតុយាមសំវរសំវុតោ ហោតិ? ឥធ, មហារាជ, និគណ្ឋោ សព្ពវារិវារិតោ ច ហោតិ, សព្ពវារិយុត្តោ ច, សព្ពវារិធុតោ ច, សព្ពវារិផុដោ ច។ ឯវំ ខោ, មហារាជ, និគណ្ឋោ ចាតុយាមសំវរសំវុតោ ហោតិ ។ យតោ ខោ, មហារាជ, និគណ្ឋោ ឯវំ ចាតុយាមសំវរសំវុតោ ហោតិ; អយំ វុច្ចតិ, មហារាជ, និគណ្ឋោ [និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ (ស្យា. ក.)] គតត្តោ ច យតត្តោ ច ឋិតត្តោ ចា’តិ។

១៧៨. “ឥត្ថំ ខោ មេ, ភន្តេ, និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ ចាតុយាមសំវរំ ព្យាកាសិ។ សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, អម្ពំ វា បុដ្ឋោ លពុជំ ព្យាករេយ្យ, លពុជំ វា បុដ្ឋោ អម្ពំ ព្យាករេយ្យ; ឯវមេវ ខោ មេ, ភន្តេ, និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ ចាតុយាមសំវរំ ព្យាកាសិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘កថញ្ហិ នាម មាទិសោ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា វិជិតេ វសន្តំ អបសាទេតព្ពំ មញ្ញេយ្យា’តិ ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, និគណ្ឋស្ស នាដបុត្តស្ស ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទឹ នប្បដិក្កោសឹ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា អនត្តមនោ អនត្តមនវាចំ អនិច្ឆារេត្វា តមេវ វាចំ អនុគ្គណ្ហន្តោ អនិក្កុជ្ជន្តោ ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹ។

សញ្ចយបេលដ្ឋបុត្តវាទោ

១៧៩. “ឯកមិទាហំ, ភន្តេ, សមយំ យេន សញ្ចយោ ពេលដ្ឋបុត្តោ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា សញ្ចយេន ពេលដ្ឋបុត្តេន សទ្ធឹ សម្មោទឹ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អហំ ភន្តេ, សញ្ចយំ ពេលដ្ឋបុត្តំ ឯតទវោចំ – ‘យថា នុ ខោ ឥមានិ, ភោ សញ្ចយ, បុថុសិប្បាយតនានិ...បេ.... សក្កា នុ ខោ, ភោ សញ្ចយ, ឯវមេវ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញបេតុ’ន្តិ?

១៨០. “ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, សញ្ចយោ ពេលដ្ឋបុត្តោ មំ ឯតទវោច – ‘អត្ថិ បរោ លោកោតិ ឥតិ ចេ មំ បុច្ឆសិ, អត្ថិ បរោ លោកោតិ ឥតិ ចេ មេ អស្ស, អត្ថិ បរោ លោកោតិ ឥតិ តេ នំ ព្យាករេយ្យំ។ ឯវន្តិបិ មេ នោ, តថាតិបិ មេ នោ, អញ្ញថាតិបិ មេ នោ, នោតិបិ មេ នោ, នោ នោតិបិ មេ នោ។ នត្ថិ បរោ លោកោ...បេ.... អត្ថិ ច នត្ថិ ច បរោ លោកោ...បេ.... នេវត្ថិ ន នត្ថិ បរោ លោកោ...បេ.... អត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា...បេ....

នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា…បេ… អត្ថិ ច នត្ថិ ច សត្តា ឱបបាតិកា…បេ… នេវត្ថិ ន នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា…បេ… អត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ…បេ… នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ…បេ…អត្ថិ ច នត្ថិ ច សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ…បេ… នេវត្ថិ ន នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ…បេ… ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា…បេ… ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា…បេ… ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា…បេ… នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ ឥតិ ចេ មំ បុច្ឆសិ, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ ឥតិ ចេ មេ អស្ស, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ ឥតិ តេ នំ ព្យាករេយ្យំ។ ឯវន្តិបិ មេ នោ, តថាតិបិ មេ នោ, អញ្ញថាតិបិ មេ នោ, នោតិបិ មេ នោ, នោ នោតិបិ មេ នោ’តិ។

១៨១. “ឥត្ថំ ខោ មេ, ភន្តេ, សញ្ចយោ ពេលដ្ឋបុត្តោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ វិក្ខេបំ ព្យាកាសិ។ សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, អម្ពំ វា បុដ្ឋោ លពុជំ ព្យាករេយ្យ, លពុជំ វា បុដ្ឋោ អម្ពំ ព្យាករេយ្យ; ឯវមេវ ខោ មេ, ភន្តេ, សញ្ចយោ ពេលដ្ឋបុត្តោ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ វិក្ខេបំ ព្យាកាសិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘អយញ្ច ឥមេសំ សមណព្រាហ្មណានំ សព្ពពាលោ សព្ពមូឡ្ហោ។ កថញ្ហិ នាម សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុដ្ឋោ សមានោ វិក្ខេបំ ព្យាករិស្សតី’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘កថញ្ហិ នាម មាទិសោ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា វិជិតេ វសន្តំ អបសាទេតព្ពំ មញ្ញេយ្យា’តិ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, សញ្ចយស្ស ពេលដ្ឋបុត្តស្ស ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិំ នប្បដិក្កោសិំ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា អនត្តមនោ អនត្តមនវាចំ អនិច្ឆារេត្វា តមេវ វាចំ អនុគ្គណ្ហន្តោ អនិក្កុជ្ជន្តោ ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមិំ។

បឋមសន្ទិដ្ឋិកសាមញ្ញផលំ

១៨២. “សោហំ, ភន្តេ, ភគវន្តម្បិ បុច្ឆាមិ – ‘យថា នុ ខោ ឥមានិ, ភន្តេ, បុថុសិប្បាយតនានិ សេយ្យថិទំ – ហត្ថារោហា អស្សារោហា រថិកា ធនុគ្គហា ចេលកា ចលកា បិណ្ឌទាយកា ឧគ្គា រាជបុត្តា បក្ខន្ទិនោ មហានាគា សូរា ចម្មយោធិនោ ទាសិកបុត្តា អាឡារិកា កប្បកា ន្ហាបកា សូទា មាលាការា រជកា បេសការា នឡការា កុម្ភការា គណកា មុទ្ទិកា, យានិ វា បនញ្ញានិបិ ឯវំគតានិ បុថុសិប្បាយតនានិ, តេ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សិប្បផលំ ឧបជីវន្តិ, តេ តេន អត្តានំ សុខេន្តិ បីណេន្តិ, មាតាបិតរោ សុខេន្តិ បីណេន្តិ, បុត្តទារំ សុខេន្តិ បីណេន្តិ, មិត្តាមច្ចេ សុខេន្តិ បីណេន្តិ, សមណព្រាហ្មណេសុ ឧទ្ធគ្គិកំ ទក្ខិណំ បតិដ្ឋបេន្តិ សោវគ្គិកំ សុខវិបាកំ សគ្គសំវត្តនិកំ។ សក្កា នុ ខោ មេ , ភន្តេ, ឯវមេវ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញបេតុ’ន្តិ?

១៨៣. “សក្កា, មហារាជ។ តេន ហិ, មហារាជ, តញ្ញេវេត្ថ បដិបុច្ឆិស្សាមិ។ យថា តេ ខមេយ្យ, តថា នំ ព្យាករេយ្យាសិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, មហារាជ, ឥធ តេ អស្ស បុរិសោ ទាសោ កម្មការោ [កម្មករោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] បុព្ពុដ្ឋាយី បច្ឆានិបាតី កិង្ការបដិស្សាវី មនាបចារី បិយវាទី មុខុល្លោកកោ [មុខុល្លោកិកោ (ស្យា. កំ. ក.)]។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អច្ឆរិយំ, វត ភោ, អព្ភុតំ, វត ភោ, បុញ្ញានំ គតិ, បុញ្ញានំ វិបាកោ។ អយញ្ហិ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ មនុស្សោ ; អហម្បិ មនុស្សោ។ អយញ្ហិ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតោ សមង្គីភូតោ បរិចារេតិ, ទេវោ មញ្ញេ។ អហំ បនម្ហិស្ស ទាសោ កម្មការោ បុព្ពុដ្ឋាយី បច្ឆានិបាតី កិង្ការបដិស្សាវី មនាបចារី បិយវាទី មុខុល្លោកកោ។ សោ វតស្សាហំ បុញ្ញានិ ករេយ្យំ។ យំនូនាហំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ’ន្តិ។ សោ អបរេន សមយេន កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ កាយេន សំវុតោ វិហរេយ្យ, វាចាយ សំវុតោ វិហរេយ្យ, មនសា សំវុតោ វិហរេយ្យ, ឃាសច្ឆាទនបរមតាយ សន្តុដ្ឋោ, អភិរតោ បវិវេកេ។ តំ ចេ តេ បុរិសា ឯវមារោចេយ្យុំ – ‘យគ្ឃេ ទេវ ជានេយ្យាសិ, យោ តេ សោ បុរិសោ [យោ តេ បុរិសោ (សី. ក.)] ទាសោ កម្មការោ បុព្ពុដ្ឋាយី បច្ឆានិបាតី កិង្ការបដិស្សាវី មនាបចារី បិយវាទី មុខុល្លោកកោ; សោ, ទេវ, កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ កាយេន សំវុតោ វិហរតិ, វាចាយ សំវុតោ វិហរតិ, មនសា សំវុតោ វិហរតិ, ឃាសច្ឆាទនបរមតាយ សន្តុដ្ឋោ, អភិរតោ បវិវេកេ’តិ។ អបិ នុ ត្វំ ឯវំ វទេយ្យាសិ – ‘ឯតុ មេ, ភោ, សោ បុរិសោ, បុនទេវ ហោតុ ទាសោ កម្មការោ បុព្ពុដ្ឋាយី បច្ឆានិបាតី កិង្ការបដិស្សាវី មនាបចារី បិយវាទី មុខុល្លោកកោ’តិ?

១៨៤. “នោ ហេតំ, ភន្តេ។ អថ ខោ នំ មយមេវ អភិវាទេយ្យាមបិ , បច្ចុដ្ឋេយ្យាមបិ, អាសនេនបិ និមន្តេយ្យាម, អភិនិមន្តេយ្យាមបិ នំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ, ធម្មិកម្បិស្ស រក្ខាវរណគុត្តិំ សំវិទហេយ្យាមា”តិ។

១៨៥. “តំ កឹ មញ្ញសិ, មហារាជ, យទិ ឯវំ សន្តេ ហោតិ វា សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ នោ វា”តិ? “អទ្ធា ខោ, ភន្តេ, ឯវំ សន្តេ ហោតិ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផល”ន្តិ។ “ឥទំ ខោ តេ, មហារាជ, មយា បឋមំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញត្ត”ន្តិ។

ទុតិយសន្ទិដ្ឋិកសាមញ្ញផលំ

១៨៦. “សក្កា បន, ភន្តេ, អញ្ញម្បិ ឯវមេវ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញបេតុ”ន្តិ? “សក្កា, មហារាជ។ តេន ហិ, មហារាជ, តញ្ញេវេត្ថ បដិបុច្ឆិស្សាមិ។ យថា តេ ខមេយ្យ, តថា នំ ព្យាករេយ្យាសិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, មហារាជ, ឥធ តេ អស្ស បុរិសោ កស្សកោ គហបតិកោ ករការកោ រាសិវឌ្ឍកោ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អច្ឆរិយំ វត ភោ, អព្ភុតំ វត ភោ, បុញ្ញានំ គតិ, បុញ្ញានំ វិបាកោ។ អយញ្ហិ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ មនុស្សោ, អហម្បិ មនុស្សោ។ អយញ្ហិ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតោ សមង្គីភូតោ បរិចារេតិ, ទេវោ មញ្ញេ។ អហំ បនម្ហិស្ស កស្សកោ គហបតិកោ ករការកោ រាសិវឌ្ឍកោ។ សោ វតស្សាហំ បុញ្ញានិ ករេយ្យំ។ យំនូនាហំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ’ន្តិ។

“សោ អបរេន សមយេន អប្បំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ, អប្បំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ មហន្តំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ កាយេន សំវុតោ វិហរេយ្យ, វាចាយ សំវុតោ វិហរេយ្យ, មនសា សំវុតោ វិហរេយ្យ, ឃាសច្ឆាទនបរមតាយ សន្តុដ្ឋោ, អភិរតោ បវិវេកេ។ តំ ចេ តេ បុរិសា ឯវមារោចេយ្យុំ – ‘យគ្ឃេ, ទេវ ជានេយ្យាសិ, យោ តេ សោ បុរិសោ [យោ តេ បុរិសោ (សី.)] កស្សកោ គហបតិកោ ករការកោ រាសិវឌ្ឍកោ; សោ ទេវ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ កាយេន សំវុតោ វិហរតិ, វាចាយ សំវុតោ វិហរតិ, មនសា សំវុតោ វិហរតិ, ឃាសច្ឆាទនបរមតាយ សន្តុដ្ឋោ, អភិរតោ បវិវេកេ”តិ។ អបិ នុ ត្វំ ឯវំ វទេយ្យាសិ – ‘ឯតុ មេ, ភោ, សោ បុរិសោ, បុនទេវ ហោតុ កស្សកោ គហបតិកោ ករការកោ រាសិវឌ្ឍកោ’តិ?

១៨៧. “នោ ហេតំ, ភន្តេ។ អថ ខោ នំ មយមេវ អភិវាទេយ្យាមបិ, បច្ចុដ្ឋេយ្យាមបិ, អាសនេនបិ និមន្តេយ្យាម, អភិនិមន្តេយ្យាមបិ នំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ, ធម្មិកម្បិស្ស រក្ខាវរណគុត្តឹ សំវិទហេយ្យាមា”តិ។

១៨៨. “តំ កឹ មញ្ញសិ, មហារាជ? យទិ ឯវំ សន្តេ ហោតិ វា សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ នោ វា”តិ? “អទ្ធា ខោ, ភន្តេ, ឯវំ សន្តេ ហោតិ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផល”ន្តិ ។ “ឥទំ ខោ តេ, មហារាជ, មយា ទុតិយំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញត្ត”ន្តិ។

បណីតតរសាមញ្ញផលំ

១៨៩. “សក្កា បន, ភន្តេ, អញ្ញម្បិ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បញ្ញបេតុំ ឥមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ចា”តិ? “សក្កា, មហារាជ។ តេន ហិ, មហារាជ, សុណោហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។

១៩០. ភគវា ឯតទវោច – “ឥធ, មហារាជ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណឹ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។

១៩១. “តំ ធម្មំ សុណាតិ គហបតិ វា គហបតិបុត្តោ វា អញ្ញតរស្មឹ វា កុលេ បច្ចាជាតោ។ សោ តំ ធម្មំ សុត្វា តថាគតេ សទ្ធំ បដិលភតិ។ សោ តេន សទ្ធាបដិលាភេន សមន្នាគតោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘សម្ពាធោ ឃរាវាសោ រជោបថោ, អព្ភោកាសោ បព្ពជ្ជា។ នយិទំ សុករំ អគារំ អជ្ឈាវសតា ឯកន្តបរិបុណ្ណំ ឯកន្តបរិសុទ្ធំ

សង្ខលិខិតំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ’ន្តិ។

១៨២. “សោ អបរេន សមយេន អប្បំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ អប្បំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ មហន្តំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។

១៨៣. “សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ, អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ, កាយកម្មវចីកម្មេន សមន្នាគតោ កុសលេន, បរិសុទ្ធាជីវោ សីលសម្បន្នោ, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ [គុត្តទ្វារោ, ភោជនេ មត្តញ្ញូ (ក.)], សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ, សន្តុដ្ឋោ។

ចូឡសីលំ

១៨៤. “កថញ្ច, មហារាជ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, មហារាជ, ភិក្ខុ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ។ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

“អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ ទិន្នាទាយី ទិន្នបាដិកង្ខី, អថេនេន សុចិភូតេន អត្តនា វិហរតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

“អព្រហ្មចរិយំ បហាយ ព្រហ្មចារី ហោតិ អារាចារី វិរតោ មេថុនា គាមធម្មា។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

“មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ សច្ចវាទី សច្ចសន្ធោ ថេតោ បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្ស។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

“បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ; ឥតោ សុត្វា ន អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ; អមុត្រ វា សុត្វា ន ឥមេសំ អក្ខាតា, អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា, សហិតានំ វា អនុប្បទាតា, សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី សមគ្គករណិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

“ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ; យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា បោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា តថារូបិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

“សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី, និធានវតិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតិំ អត្ថសំហិតំ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

“ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ.… ឯកភត្តិកោ ហោតិ រត្តូបរតោ វិរតោ វិកាលភោជនា។ នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនា បដិវិរតោ ហោតិ។ មាលាគន្ធវិលេបនធារណមណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ ហោតិ។ ជាតរូបរជតបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ អាមកធញ្ញបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ អាមកមំសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥត្ថិកុមារិកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ ទាសិទាសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ អជេឡកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ កុក្កុដសូករបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ ហត្ថិគវស្សវឡវបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ ខេត្តវត្ថុបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ ។ ទូតេយ្យបហិណគមនានុយោគា បដិវិរតោ ហោតិ។ កយវិក្កយា បដិវិរតោ ហោតិ។ តុលាកូដកំសកូដមានកូដា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឧក្កោដនវញ្ចននិកតិសាចិយោគា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឆេទនវធពន្ធនវិបរាមោសអាលោបសហសាការា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

ចូឡសីលំ និដ្ឋិតំ។

មជ្ឈិមសីលំ

១៩៥. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ។ សេយ្យថិទំ – មូលពីជំ ខន្ធពីជំ ផឡុពីជំ អគ្គពីជំ ពីជពីជមេវ បញ្ចមំ, ឥតិ ឯវរូបា ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

១៩៦. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ សន្និធិការបរិភោគំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ។ សេយ្យថិទំ – អន្នសន្និធិំ បានសន្និធិំ វត្ថសន្និធិំ យានសន្និធិំ សយនសន្និធិំ គន្ធសន្និធិំ អាមិសសន្និធិំ, ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា សន្និធិការបរិភោគា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

១៩៧. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ វិសូកទស្សនំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ។ សេយ្យថិទំ – នច្ចំ គីតំ វាទិតំ បេក្ខំ អក្ខានំ បាណិស្សរំ វេតាឡំ កុម្ភថូណំ សោភនកំ ចណ្ឌាលំ វំសំ ធោវនំ ហត្ថិយុទ្ធំ អស្សយុទ្ធំ មហិសយុទ្ធំ ឧសភយុទ្ធំ អជយុទ្ធំ មេណ្ឌយុទ្ធំ កុក្កុដយុទ្ធំ វដ្ដកយុទ្ធំ ទណ្ឌយុទ្ធំ មុដ្ឋិយុទ្ធំ និព្ពុទ្ធំ ឧយ្យោធិកំ ពលគ្គំ សេនាព្យូហំ អនីកទស្សនំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា វិសូកទស្សនា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

១៩៨. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ ជូតប្បមាទដ្ឋានានុយោគំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ។ សេយ្យថិទំ – អដ្ឋបទំ ទសបទំ អាកាសំ បរិហារបថំ សន្តិកំ ខលិកំ ឃដិកំ សលាកហត្ថំ អក្ខំ បង្គចីរំ វង្កកំ មោក្ខចិកំ ចិង្គុលិកំ បត្តាឡ្ហកំ រថកំ ធនុកំ អក្ខរិកំ មនេសិកំ យថាវជ្ជំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា ជូតប្បមាទដ្ឋានានុយោគា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

១៩៩. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ។ សេយ្យថិទំ – អាសន្ទិំ បល្លង្កំ គោនកំ ចិត្តកំ បដិកំ បដលិកំ តូលិកំ វិកតិកំ ឧទ្ទលោមិំ ឯកន្តលោមិំ កដ្ដិស្សំ កោសេយ្យំ កុត្តកំ ហត្ថត្ថរំ អស្សត្ថរំ រថត្ថរំ អជិនប្បវេណិំ កទលិមិគបវរបច្ចត្ថរណំ សឧត្តរច្ឆទំ ឧភតោលោហិតកូបធានំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២០០. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ មណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានានុយោគំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ។ សេយ្យថិទំ – ឧច្ឆាទនំ បរិមទ្ទនំ ន្ហាបនំ សម្ពាហនំ អាទាសំ អញ្ជនំ មាលាគន្ធវិលេបនំ មុខចុណ្ណំ មុខលេបនំ ហត្ថពន្ធំ សិខាពន្ធំ ទណ្ឌំ នាឡិកំ អសឹ [ខគ្គំ (សី. បី.), អសិំ ខគ្គំ (ស្យា. កំ.), ខគ្គំ អសិំ (ក.)] ឆត្តំ ចិត្រុបាហនំ ឧណ្ហីសំ មណិំ វាលពីជនិំ ឱទាតានិ វត្ថានិ ទីឃទសានិ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា មណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានានុយោគា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២០១. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ តិរច្ឆានកថំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ។ សេយ្យថិទំ – រាជកថំ ចោរកថំ មហាមត្តកថំ សេនាកថំ ភយកថំ យុទ្ធកថំ អន្នកថំ បានកថំ វត្ថកថំ សយនកថំ មាលាកថំ គន្ធកថំ ញាតិកថំ យានកថំ គាមកថំ និគមកថំ នគរកថំ ជនបទកថំ ឥត្ថិកថំ [ឥត្ថិកថំ បុរិសកថំ កុមារកថំ កុមារិកថំ (ក.)] សូរកថំ វិសិខាកថំ កុម្ភដ្ឋានកថំ បុព្ពបេតកថំ នានត្តកថំ លោកក្ខាយិកំ សមុទ្ទក្ខាយិកំ ឥតិភវាភវកថំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានកថាយ បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២០២. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ វិគ្គាហិកកថំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ។ សេយ្យថិទំ – ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ, អហំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាមិ, កិំ ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានិស្សសិ, មិច្ឆា បដិបន្នោ ត្វមសិ, អហមស្មិ សម្មា បដិបន្នោ, សហិតំ មេ, អសហិតំ តេ, បុរេ វចនីយំ បច្ឆា អវច, បច្ឆា វចនីយំ បុរេ អវច, អធិចិណ្ណំ តេ វិបរាវត្តំ, អារោបិតោ តេ វាទោ, និគ្គហិតោ ត្វមសិ, ចរ វាទប្បមោក្ខាយ, និព្ពេឋេហិ វា សចេ បហោសីតិ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ វិគ្គាហិកកថាយ បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២០៣. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ ទូតេយ្យបហិណគមនានុយោគំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ។ សេយ្យថិទំ – រញ្ញំ, រាជមហាមត្តានំ, ខត្តិយានំ, ព្រាហ្មណានំ, គហបតិកានំ, កុមារានំ – ‘ឥធ គច្ឆ, អមុត្រាគច្ឆ, ឥទំ ហរ, អមុត្រ ឥទំ អាហរា’តិ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា ទូតេយ្យបហិណគមនានុយោគា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២០៤. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ កុហកា ច ហោន្តិ លបកា ច នេមិត្តិកា ច និប្បេសិកា ច លាភេន លាភំ និជិគីសិតារោ ច។ ឥតិ ឯវរូបា កុហនលបនា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ”។

មជ្ឈិមសីលំ និដ្ឋិតំ។

មហាសីលំ

២០៥. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ។ សេយ្យថិទំ – អង្គំ និមិត្តំ ឧប្បាតំ សុបិនំ លក្ខណំ មូសិកច្ឆិន្នំ អគ្គិហោមំ ទព្ពិហោមំ ថុសហោមំ កណហោមំ តណ្ឌុលហោមំ សប្បិហោមំ តេលហោមំ មុខហោមំ លោហិតហោមំ អង្គវិជ្ជា វត្ថុវិជ្ជា ខត្តវិជ្ជា សិវវិជ្ជា ភូតវិជ្ជា ភូរិវិជ្ជា អហិវិជ្ជា វិសវិជ្ជា វិច្ឆិកវិជ្ជា មូសិកវិជ្ជា សកុណវិជ្ជា វាយសវិជ្ជា បក្កជ្ឈានំ សរបរិត្តាណំ មិគចក្កំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២០៦. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ។ សេយ្យថិទំ – មណិលក្ខណំ វត្ថលក្ខណំ ទណ្ឌលក្ខណំ សត្ថលក្ខណំ អសិលក្ខណំ ឧសុលក្ខណំ ធនុលក្ខណំ អាវុធលក្ខណំ ឥត្ថិលក្ខណំ បុរិសលក្ខណំ កុមារលក្ខណំ កុមារិលក្ខណំ ទាសលក្ខណំ ទាសិលក្ខណំ ហត្ថិលក្ខណំ អស្សលក្ខណំ មហិសលក្ខណំ ឧសភលក្ខណំ គោលក្ខណំ អជលក្ខណំ មេណ្ឌលក្ខណំ កុក្កុដលក្ខណំ វដ្ដកលក្ខណំ គោធាលក្ខណំ កណ្ណិកលក្ខណំ កច្ឆបលក្ខណំ មិគលក្ខណំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២០៧. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ។ សេយ្យថិទំ – រញ្ញំ និយ្យានំ ភវិស្សតិ, រញ្ញំ អនិយ្យានំ ភវិស្សតិ, អព្ភន្តរានំ រញ្ញំ ឧបយានំ ភវិស្សតិ, ពាហិរានំ រញ្ញំ អបយានំ ភវិស្សតិ, ពាហិរានំ រញ្ញំ ឧបយានំ ភវិស្សតិ, អព្ភន្តរានំ រញ្ញំ អបយានំ ភវិស្សតិ, អព្ភន្តរានំ រញ្ញំ ជយោ ភវិស្សតិ, ពាហិរានំ រញ្ញំ បរាជយោ ភវិស្សតិ, ពាហិរានំ រញ្ញំ ជយោ ភវិស្សតិ, អព្ភន្តរានំ រញ្ញំ បរាជយោ ភវិស្សតិ, ឥតិ ឥមស្ស ជយោ ភវិស្សតិ, ឥមស្ស បរាជយោ ភវិស្សតិ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២០៨. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ។ សេយ្យថិទំ – ចន្ទគ្គាហោ ភវិស្សតិ, សូរិយគ្គាហោ ភវិស្សតិ, នក្ខត្តគ្គាហោ ភវិស្សតិ, ចន្ទិមសូរិយានំ បថគមនំ ភវិស្សតិ, ចន្ទិមសូរិយានំ ឧប្បថគមនំ ភវិស្សតិ, នក្ខត្តានំ បថគមនំ ភវិស្សតិ, នក្ខត្តានំ ឧប្បថគមនំ ភវិស្សតិ , ឧក្កាបាតោ ភវិស្សតិ, ទិសាឌាហោ ភវិស្សតិ, ភូមិចាលោ ភវិស្សតិ, ទេវទុទ្រភិ ភវិស្សតិ, ចន្ទិមសូរិយនក្ខត្តានំ ឧគ្គមនំ ឱគមនំ សំកិលេសំ វោទានំ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ ចន្ទគ្គាហោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ សូរិយគ្គាហោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ នក្ខត្តគ្គាហោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកំ ចន្ទិមសូរិយានំ បថគមនំ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកំ ចន្ទិមសូរិយានំ ឧប្បថគមនំ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកំ នក្ខត្តានំ បថគមនំ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកំ នក្ខត្តានំ ឧប្បថគមនំ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ ឧក្កាបាតោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ ទិសាឌាហោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ ភូមិចាលោ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកោ ទេវទុទ្រភិ ភវិស្សតិ, ឯវំវិបាកំ ចន្ទិមសូរិយនក្ខត្តានំ ឧគ្គមនំ ឱគមនំ សំកិលេសំ វោទានំ ភវិស្សតិ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២០៩. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ។ សេយ្យថិទំ – សុវុដ្ឋិកា ភវិស្សតិ, ទុព្ពុដ្ឋិកា ភវិស្សតិ, សុភិក្ខំ ភវិស្សតិ, ទុព្ភិក្ខំ ភវិស្សតិ, ខេមំ ភវិស្សតិ, ភយំ ភវិស្សតិ, រោគោ ភវិស្សតិ, អារោគ្យំ ភវិស្សតិ, មុទ្ទា, គណនា, សង្ខានំ, កាវេយ្យំ, លោកាយតំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២១០. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ។ សេយ្យថិទំ – អាវាហនំ វិវាហនំ សំវរណំ វិវរណំ សង្កិរណំ វិកិរណំ សុភគករណំ ទុព្ភគករណំ វិរុទ្ធគព្ភករណំ ជិវ្ហានិពន្ធនំ ហនុសំហននំ ហត្ថាភិជប្បនំ ហនុជប្បនំ កណ្ណជប្បនំ

អាទាសបញ្ហំ កុមារិកបញ្ហំ ទេវបញ្ហំ អាទិច្ចុបដ្ឋានំ មហតុបដ្ឋានំ អព្ភុជ្ជលនំ សិរិវ្ហាយនំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២១១. “យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ ។ សេយ្យថិទំ – សន្តិកម្មំ បណិធិកម្មំ ភូតកម្មំ ភូរិកម្មំ វស្សកម្មំ វោស្សកម្មំ វត្ថុកម្មំ វត្ថុបរិកម្មំ អាចមនំ ន្ហាបនំ ជុហនំ វមនំ វិរេចនំ ឧទ្ធំវិរេចនំ អធោវិរេចនំ សីសវិរេចនំ កណ្ណតេលំ នេត្តតប្បនំ នត្ថុកម្មំ អញ្ជនំ បច្ចញ្ជនំ សាលាកិយំ សល្លកត្តិយំ ទារកតិកិច្ឆា, មូលភេសជ្ជានំ អនុប្បទានំ, ឱសធីនំ បដិមោក្ខោ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

២១២. “ស ខោ សោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឯវំ សីលសម្បន្នោ ន កុតោចិ ភយំ សមនុបស្សតិ, យទិទំ សីលសំវរតោ។ សេយ្យថាបិ – មហារាជ, រាជា ខត្តិយោ មុទ្ធាភិសិត្តោ និហតបច្ចាមិត្តោ ន កុតោចិ ភយំ សមនុបស្សតិ, យទិទំ បច្ចត្ថិកតោ; ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឯវំ សីលសម្បន្នោ ន កុតោចិ ភយំ សមនុបស្សតិ, យទិទំ សីលសំវរតោ។ សោ ឥមិនា អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អនវជ្ជសុខំ បដិសំវេទេតិ។ ឯវំ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ។

មហាសីលំ និដ្ឋិតំ។

ឥន្ទ្រិយសំវរោ

២១៣. “កថញ្ច, មហារាជ, ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ? ឥធ, មហារាជ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈា ទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ, ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា...បេ.... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា...បេ.... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា...បេ.... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា...បេ.... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈា ទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ, មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោ ឥមិនា អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អព្យាសេកសុខំ បដិសំវេទេតិ។ ឯវំ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ។

សតិសម្បជញ្ញំ

២១៤. “កថញ្ច , មហារាជ, ភិក្ខុ សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ ហោតិ? ឥធ, មហារាជ, ភិក្ខុ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ, អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សមិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី ហោតិ, អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ, ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ, គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ។ ឯវំ ខោ, មហារាជ , ភិក្ខុ សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

សន្តោសោ

២១៥. “កថញ្ច, មហារាជ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ? ឥធ, មហារាជ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន, កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន ។ សោ យេន យេនេវ បក្កមតិ, សមាទាយេវ បក្កមតិ។ សេយ្យថាបិ, មហារាជ, បក្ខី សកុណោ យេន យេនេវ ឌេតិ, សបត្តភារោវ ឌេតិ។ ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន។ សោ យេន យេនេវ បក្កមតិ, សមាទាយេវ បក្កមតិ។ ឯវំ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ។

នីវរណប្បហានំ

២១៦. “សោ ឥមិនា ច អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ, ឥមិនា ច អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ, ឥមិនា ច អរិយេន សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ, ឥមាយ ច អរិយាយ សន្តុដ្ឋិយា សមន្នាគតោ, វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្ពតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនបត្ថំ អព្ភោកាសំ

បលាលបុញ្ជំ។ សោ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតប្បដិក្កន្តោ និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតឹ ឧបដ្ឋបេត្វា។

២១៧. “សោ អភិជ្ឈំ លោកេ បហាយ វិគតាភិជ្ឈេន ចេតសា វិហរតិ, អភិជ្ឈាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ព្យាបាទបទោសំ បហាយ អព្យាបន្នចិត្តោ វិហរតិ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី, ព្យាបាទបទោសា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ថិនមិទ្ធំ បហាយ វិគតថិនមិទ្ធោ វិហរតិ អាលោកសញ្ញី, សតោ សម្បជានោ, ថិនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហាយ អនុទ្ធតោ វិហរតិ, អជ្ឈត្តំ វូបសន្តចិត្តោ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ វិចិកិច្ឆំ បហាយ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិហរតិ, អកថំកថី កុសលេសុ ធម្មេសុ, វិចិកិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។

២១៨. “សេយ្យថាបិ , មហារាជ, បុរិសោ ឥណំ អាទាយ កម្មន្តេ បយោជេយ្យ។ តស្ស តេ កម្មន្តា សមិជ្ឈេយ្យុំ។ សោ យានិ ច បោរាណានិ ឥណមូលានិ, តានិ ច ព្យន្តី ករេយ្យ [ព្យន្តីករេយ្យ (សី. ស្យា. កំ.)], សិយា ចស្ស ឧត្តរិំ អវសិដ្ឋំ ទារភរណាយ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ ឥណំ អាទាយ កម្មន្តេ បយោជេសិំ។ តស្ស មេ តេ កម្មន្តា សមិជ្ឈិំសុ។ សោហំ យានិ ច បោរាណានិ ឥណមូលានិ, តានិ ច ព្យន្តី អកាសិំ, អត្ថិ ច មេ ឧត្តរិំ អវសិដ្ឋំ ទារភរណាយា’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

២១៩. “សេយ្យថាបិ, មហារាជ, បុរិសោ អាពាធិកោ អស្ស ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ; ភត្តញ្ចស្ស នច្ឆាទេយ្យ, ន ចស្ស កាយេ ពលមត្តា។ សោ អបរេន សមយេន តម្ហា អាពាធា មុច្ចេយ្យ; ភត្តំ ចស្ស ឆាទេយ្យ, សិយា ចស្ស កាយេ ពលមត្តា។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ អាពាធិកោ អហោសិំ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ; ភត្តញ្ច មេ នច្ឆាទេសិ, ន ច មេ អាសិ [ន ចស្ស មេ (ក.)] កាយេ ពលមត្តា។ សោម្ហិ ឯតរហិ តម្ហា អាពាធា មុត្តោ; ភត្តញ្ច មេ ឆាទេតិ, អត្ថិ ច មេ កាយេ ពលមត្តា’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

២២០. “សេយ្យថាបិ, មហារាជ, បុរិសោ ពន្ធនាគារេ ពទ្ធោ អស្ស។ សោ អបរេន សមយេន តម្ហា ពន្ធនាគារា មុច្ចេយ្យ សោត្ថិនា អព្ភយេន [ឧព្ពយេន (សី. ក.)], ន ចស្ស កិញ្ចិ ភោគានំ វយោ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ ពន្ធនាគារេ ពទ្ធោ អហោសិំ, សោម្ហិ ឯតរហិ តម្ហា ពន្ធនាគារា មុត្តោ សោត្ថិនា អព្ភយេន។ នត្ថិ ច មេ កិញ្ចិ ភោគានំ វយោ’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

២២១. “សេយ្យថាបិ, មហារាជ, បុរិសោ ទាសោ អស្ស អនត្តាធីនោ បរាធីនោ ន យេនកាមំគមោ។ សោ អបរេន សមយេន តម្ហា ទាសព្យា មុច្ចេយ្យ អត្តាធីនោ អបរាធីនោ ភុជិស្សោ យេនកាមំគមោ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ ទាសោ អហោសិំ អនត្តាធីនោ បរាធីនោ ន យេនកាមំគមោ។ សោម្ហិ ឯតរហិ តម្ហា ទាសព្យា មុត្តោ អត្តាធីនោ អបរាធីនោ ភុជិស្សោ យេនកាមំគមោ’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

២២២. “សេយ្យថាបិ, មហារាជ, បុរិសោ សធនោ សភោគោ កន្តារទ្ធានមគ្គំ បដិបជ្ជេយ្យ ទុព្ភិក្ខំ សប្បដិភយំ។ សោ អបរេន សមយេន តំ កន្តារំ និត្ថរេយ្យ សោត្ថិនា, គាមន្តំ អនុបាបុណេយ្យ ខេមំ អប្បដិភយំ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ សធនោ សភោគោ កន្តារទ្ធានមគ្គំ បដិបជ្ជិំ ទុព្ភិក្ខំ សប្បដិភយំ។ សោម្ហិ ឯតរហិ តំ កន្តារំ និត្ថិណ្ណោ សោត្ថិនា, គាមន្តំ អនុប្បត្តោ ខេមំ អប្បដិភយ’ន្តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

២២៣. “ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ យថា ឥណំ យថា រោគំ យថា ពន្ធនាគារំ យថា ទាសព្យំ យថា កន្តារទ្ធានមគ្គំ, ឯវំ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ អប្បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ។

២២៤. “សេយ្យថាបិ, មហារាជ, យថា អាណណ្យំ យថា អារោគ្យំ យថា ពន្ធនាមោក្ខំ យថា ភុជិស្សំ យថា ខេមន្តភូមឹ; ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ។

២២៥. “តស្សិមេ បញ្ច នីវរណេ បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ, បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។

បឋមជ្ឈានំ

២២៦. “សោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ, វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ វិវេកជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស វិវេកជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។

២២៧. “សេយ្យថាបិ , មហារាជ, ទក្ខោ ន្ហាបកោ វា ន្ហាបកន្តេវាសី វា កំសថាលេ ន្ហានីយចុណ្ណានិ អាកិរិត្វា ឧទកេន បរិប្ផោសកំ បរិប្ផោសកំ សន្នេយ្យ, សាយំ ន្ហានីយបិណ្ឌិ ស្នេហានុគតា ស្នេហបរេតា សន្តរពាហិរា ផុដា ស្នេហេន, ន ច បគ្ឃរណិ; ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ វិវេកជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស វិវេកជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។ ឥទម្បិ ខោ, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

ទុតិយជ្ឈានំ

២២៨. “បុន ចបរំ, មហារាជ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ សមាធិជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស សមាធិជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។

២២៩. “សេយ្យថាបិ, មហារាជ, ឧទករហទោ គម្ភីរោ ឧព្ភិទោទកោ [ឧព្ភិតោទកោ (ស្យា. កំ. ក.)] តស្ស នេវស្ស បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ន ទក្ខិណាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ន បច្ឆិមាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ន ឧត្តរាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ទេវោ ច ន កាលេនកាលំ សម្មាធារំ អនុប្បវេច្ឆេយ្យ។ អថ ខោ តម្ហាវ ឧទករហទា សីតា វារិធារា ឧព្ភិជ្ជិត្វា តមេវ ឧទករហទំ សីតេន វារិនា អភិសន្ទេយ្យ បរិសន្ទេយ្យ បរិបូរេយ្យ បរិប្ផរេយ្យ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ ឧទករហទស្ស សីតេន វារិនា អប្ផុដំ អស្ស។ ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ សមាធិជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស សមាធិជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។ ឥទម្បិ ខោ, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

តតិយជ្ឈានំ

២៣០. “បុន ចបរំ, មហារាជ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ, តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ និប្បីតិកេន សុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស និប្បីតិកេន សុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។

២៣១. “សេយ្យថាបិ, មហារាជ, ឧប្បលិនិយំ វា បទុមិនិយំ វា បុណ្ឌរីកិនិយំ វា អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកានុគ្គតានិ អន្តោនិមុគ្គបោសីនិ, តានិ យាវ ចគ្គា យាវ ច មូលា សីតេន វារិនា អភិសន្នានិ បរិសន្នានិ [អភិសន្ទានិ បរិសន្ទានិ (ក.)] បរិបូរានិ បរិប្ផុដានិ [បរិប្ផុដ្ឋានិ (បី.)], នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតំ ឧប្បលានំ វា បទុមានំ វា បុណ្ឌរីកានំ វា សីតេន វារិនា អប្ផុដំ អស្ស; ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ និប្បីតិកេន សុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស និប្បីតិកេន សុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។ ឥទម្បិ ខោ, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

ចតុត្ថជ្ឈានំ

២៣២. “បុន ចបរំ, មហារាជ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា, បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, សោ ឥមមេវ កាយំ បរិសុទ្ធេន ចេតសា បរិយោទាតេន ផរិត្វា និសិន្នោ ហោតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស បរិសុទ្ធេន ចេតសា បរិយោទាតេន អប្ផុដំ ហោតិ។

២៣៣. “សេយ្យថាបិ , មហារាជ, បុរិសោ ឱទាតេន វត្ថេន សសីសំ បារុបិត្វា និសិន្នោ អស្ស, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស ឱទាតេន វត្ថេន អប្ផុដំ អស្ស; ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ បរិសុទ្ធេន

ចេតសា បរិយោទាតេន ផរិត្វា និសិន្នោ ហោតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស បរិសុទ្ធេន ចេតសា បរិយោទាតេន អប្ផុដំ ហោតិ។ ឥទម្បិ ខោ, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

វិបស្សនាញាណំ

២៣៤. "សោ [បុន ចបរំ មហារាជ ភិក្ខុ សោ (ក.)] ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – 'អយំ ខោ មេ កាយោ រូបី ចាតុមហាភូតិកោ មាតាបេត្តិកសម្ភវោ ឱទនកុម្មាសូបចយោ អនិច្ចុច្ឆាទន-បរិមទ្ទន-ភេទន-វិទ្ធំសន-ធម្មោ; ឥទញ្ច បន មេ វិញ្ញាណំ ឯត្ថ សិតំ ឯត្ថ បដិពទ្ធ'ន្តិ។

២៣៥. "សេយ្យថាបិ, មហារាជ, មណិ វេឡុរិយោ សុភោ ជាតិមា អដ្ឋំសោ សុបរិកម្មកតោ អច្ឆោ វិប្បសន្នោ អនាវិលោ សព្ពាការសម្បន្នោ។ តត្រាស្ស សុត្តំ អាវុតំ នីលំ វា បីតំ វា លោហិតំ វា [បីតកំ វា លោហិតកំ វា (ក.)] ឱទាតំ វា បណ្ឌុសុត្តំ វា។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ហត្ថេ ករិត្វា បច្ចវេក្ខេយ្យ – 'អយំ ខោ មណិ វេឡុរិយោ សុភោ ជាតិមា អដ្ឋំសោ សុបរិកម្មកតោ អច្ឆោ វិប្បសន្នោ អនាវិលោ សព្ពាការសម្បន្នោ; តត្រិទំ សុត្តំ អាវុតំ នីលំ វា បីតំ វា លោហិតំ វា ឱទាតំ វា បណ្ឌុសុត្តំ វា'តិ។ ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – 'អយំ ខោ មេ កាយោ រូបី ចាតុមហាភូតិកោ មាតាបេត្តិកសម្ភវោ ឱទនកុម្មាសូបចយោ អនិច្ចុច្ឆាទនបរិមទ្ទនភេទនវិទ្ធំសនធម្មោ; ឥទញ្ច បន មេ វិញ្ញាណំ ឯត្ថ សិតំ ឯត្ថ បដិពទ្ធ'ន្តិ។ ឥទម្បិ ខោ, មហារាជ , សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

មនោមយិទ្ធិញាណំ

២៣៦. "សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ មនោមយំ កាយំ អភិនិម្មានាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ឥមម្ហា កាយា អញ្ញំ កាយំ អភិនិម្មិនាតិ រូបិំ មនោមយំ សព្ពង្គបច្ចង្គិំ អហីនិន្ទ្រិយំ។

២៣៧. "សេយ្យថាបិ, មហារាជ, បុរិសោ មុញ្ជម្ហា ឦសិកំ បវាហេយ្យ [បព្ពាហេយ្យ (ស្យា. ក.)]។ តស្ស ឯវមស្ស – 'អយំ មុញ្ជោ, អយំ ឦសិកា, អញ្ញោ មុញ្ជោ, អញ្ញា ឦសិកា, មុញ្ជម្ហា ត្វេវ ឦសិកា បវាឡ្ហា'តិ [បព្ពាឡ្ហាតិ (ស្យា. ក.)]។ សេយ្យថា វា បន, មហារាជ, បុរិសោ អសិំ កោសិយា បវាហេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – 'អយំ អសិ, អយំ កោសិ, អញ្ញោ អសិ, អញ្ញា កោសិ, កោសិយា ត្វេវ អសិ បវាឡ្ហោ"តិ។ សេយ្យថា វា បន, មហារាជ, បុរិសោ អហិំ ករណ្ឌា ឧទ្ធរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – 'អយំ អហិ, អយំ ករណ្ឌោ។ អញ្ញោ អហិ, អញ្ញោ ករណ្ឌោ, ករណ្ឌា ត្វេវ អហិ ឧព្ភតោ'តិ [ឧទ្ធរិតោ (ស្យា. កំ.)]។ ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ មនោមយំ កាយំ អភិនិម្មានាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ឥមម្ហា កាយា អញ្ញំ កាយំ អភិនិម្មិនាតិ រូបិំ មនោមយំ សព្ពង្គបច្ចង្គិំ អហីនិន្ទ្រិយំ។ ឥទម្បិ ខោ, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

ឥទ្ធិវិធញាណំ

២៣៨. "សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ឥទ្ធិវិធាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ ។ សោ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ; អាវិភាវំ តិរោភាវំ តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ សេយ្យថាបិ អាកាសេ។ បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ សេយ្យថាបិ ឧទកេ។ ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆតិ [អភិជ្ជមានោ (សី. ក.)] សេយ្យថាបិ បថវិយា ។ អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ។ ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរាមសតិ បរិមជ្ជតិ។ យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ។

២៣៩. "សេយ្យថាបិ, មហារាជ, ទក្ខោ កុម្ភការោ វា កុម្ភការន្តេវាសី វា សុបរិកម្មកតាយ មត្តិកាយ យំ យទេវ ភាជនវិកតិំ អាកង្ខេយ្យ, តំ តទេវ ករេយ្យ អភិនិប្ផាទេយ្យ។ សេយ្យថា វា បន, មហារាជ, ទក្ខោ ទន្តការោ វា

ទន្តការន្តេវាសី វា សុបរិកម្មកតស្មិំ ទន្តស្មិំ យំ យទេវ ទន្តវិកតឹ អាកង្ខេយ្យ, តំ តទេវ ករេយ្យ អភិនិប្ផាទេយ្យ។ សេយ្យថា វា បន, មហារាជ, ទក្ខោ សុវណ្ណការោ វា សុវណ្ណការន្តេវាសី វា សុបរិកម្មកតស្មិំ សុវណ្ណស្មិំ យំ យទេវ សុវណ្ណវិកតឹ អាកង្ខេយ្យ, តំ តទេវ ករេយ្យ អភិនិប្ផាទេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ឥទ្ធិវិធាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ; អាវិភាវំ តិរោភាវំ តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ សេយ្យថាបិ អាកាសេ។ បឋវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ សេយ្យថាបិ ឧទកេ។ ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆតិ សេយ្យថាបិ បឋវិយា។ អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ។ ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរាមសតិ បរិមជ្ជតិ។ យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ។ ឥទម្បិ ខោ, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

ទិព្ពសោតញាណំ

២៤០. "សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណាតិ ទិព្ពេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ច។

២៤១. "សេយ្យថាបិ , មហារាជ, បុរិសោ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ។ សោ សុណេយ្យ ភេរិសទ្ទម្បិ មុទិង្គសទ្ទម្បិ [មុតិង្គសទ្ទម្បិ (សី. បី.)] សង្ខបណវទិន្ទិមសទ្ទម្បិ [សង្ខបណវទេណ្ឌិមសទ្ទម្បិ (សី. បី.), សង្ខសទ្ទំបិ បណវសទ្ទំបិ ទេន្ទិមសទ្ទំបិ (ស្យា. កំ.)]។ តស្ស ឯវមស្ស – 'ភេរិសទ្ទោ' ឥតិបិ, 'មុទិង្គសទ្ទោ' ឥតិបិ, 'សង្ខបណវទិន្ទិមសទ្ទោ' ឥតិបិ [សង្ខសទ្ទោ ឥតិបិ បណវសទ្ទោ ឥតិបិ ទេន្ទិមសទ្ទោ ឥតិបិ (ស្យា. កំ.)]។ ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណាតិ ទិព្ពេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ច។ ឥទម្បិ ខោ, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

ចេតោបរិយញាណំ

២៤២. "សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ចេតោបរិយញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ – សរាគំ វា ចិត្តំ 'សរាគំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, វីតរាគំ វា ចិត្តំ 'វីតរាគំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, សទោសំ វា ចិត្តំ 'សទោសំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, វីតទោសំ វា ចិត្តំ 'វីតទោសំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, សមោហំ វា ចិត្តំ 'សមោហំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, វីតមោហំ វា ចិត្តំ 'វីតមោហំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, សង្ខិត្តំ វា ចិត្តំ 'សង្ខិត្តំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ 'វិក្ខិត្តំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, មហគ្គតំ វា ចិត្តំ 'មហគ្គតំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ 'អមហគ្គតំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, សឧត្តរំ វា ចិត្តំ 'សឧត្តរំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, អនុត្តរំ វា ចិត្តំ 'អនុត្តរំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, សមាហិតំ វា ចិត្តំ 'សមាហិតំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, អសមាហិតំ វា ចិត្តំ 'អសមាហិតំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ , វិមុត្តំ វា ចិត្តំ 'វិមុត្តំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ 'អវិមុត្តំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ។

២៤៣. "សេយ្យថាបិ , មហារាជ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនជាតិកោ អាទាសេ វា បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អច្ឆេ វា ឧទកបត្តេ សកំ មុខនិមិត្តំ បច្ចវេក្ខមានោ សកណិកំ វា 'សកណិក'ន្តិ ជានេយ្យ, អកណិកំ វា 'អកណិក'ន្តិ ជានេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ចេតោបរិយញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ – សរាគំ វា ចិត្តំ 'សរាគំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, វីតរាគំ វា ចិត្តំ 'វីតរាគំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, សទោសំ វា ចិត្តំ 'សទោសំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, វីតទោសំ វា ចិត្តំ 'វីតទោសំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, សមោហំ វា ចិត្តំ 'សមោហំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, វីតមោហំ វា ចិត្តំ 'វីតមោហំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, សង្ខិត្តំ វា ចិត្តំ 'សង្ខិត្តំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ 'វិក្ខិត្តំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, មហគ្គតំ វា ចិត្តំ 'មហគ្គតំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ 'អមហគ្គតំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, សឧត្តរំ វា ចិត្តំ 'សឧត្តរំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, អនុត្តរំ វា ចិត្តំ 'អនុត្តរំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, សមាហិតំ វា ចិត្តំ 'សមាហិតំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, អសមាហិតំ វា ចិត្តំ 'អសមាហិតំ ចិត្ត'ន្តិ បជានាតិ, វិមុត្តំ វា ចិត្តំ 'វិមុត្តំ ចិត្ត"ន្តិ បជានាតិ, អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ 'អ

វិមុត្តំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ។ ឥទម្បិ ខោ, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណំ

២៤៤. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្តកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្តកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្តវិវដ្តកប្បេ, ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។

២៤៥. “សេយ្យថាបិ, មហារាជ, បុរិសោ សកម្ហា គាមា អញ្ញំ គាមំ គច្ឆេយ្យ, តម្ហាបិ គាមា អញ្ញំ គាមំ គច្ឆេយ្យ។ សោ តម្ហា គាមា សកំយេវ គាមំ បច្ចាគច្ឆេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ សកម្ហា គាមា អមុំ គាមំ អគច្ឆឹ [អគញ្ឆឹ (ស្យា. កំ.)], តត្រាបិ ឯវំ អដ្ឋាសឹ, ឯវំ និសីទឹ, ឯវំ អភាសឹ, ឯវំ តុណ្ហី អហោសឹ, តម្ហាបិ គាមា អមុំ គាមំ អគច្ឆឹ, តត្រាបិ ឯវំ អដ្ឋាសឹ, ឯវំ និសីទឹ, ឯវំ អភាសឹ, ឯវំ តុណ្ហី អហោសឹ, សោម្ហិ តម្ហា គាមា សកំយេវ គាមំ បច្ចាគតោ’តិ។ ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្តកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្តកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្តវិវដ្តកប្បេ, ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ, ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ ឥទម្បិ ខោ, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

ទិព្ពចក្ខុញាណំ

២៤៦. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ, យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ – ‘ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។ ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ។ ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ, យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។

២៤៧. “សេយ្យថាបិ, មហារាជ, មជ្ឈេ សិង្ឃាដកេ បាសាទោ។ តត្ថ ចក្ខុមា បុរិសោ ឋិតោ បស្សេយ្យ មនុស្សេ គេហំ បវិសន្តេបិ និក្ខមន្តេបិ រថិកាយបិ វីថិំ សញ្ចរន្តេ [រថិយាបិ រថឹ សញ្ចរន្តេ (សី.), រថិយាយ វីថឹ សញ្ចរន្តេបិ (ស្យា.)] មជ្ឈេ សិង្ឃាដកេ និសិន្នេបិ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘ឯតេ មនុស្សា គេហំ បវិសន្តិ, ឯតេ និក្ខមន្តិ, ឯតេ រថិកាយ វីថិំ សញ្ចរន្តិ, ឯតេ មជ្ឈេ សិង្ឃាដកេ និសិន្នា’តិ។ ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ, យថាកម្មូបគេ សត្តេ ប

ជានាតិ – ‘ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។ ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ។ ឥតិ ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្វណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ; យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ ‘ឥទម្បិ ខោ, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

អាសវក្ខយញាណំ

២៤៨. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ អាសវានំ ខយញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ , អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឥមេ អាសវាតិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ អាសវសមុទយោតិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ អាសវនិរោធោតិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ។ តស្ស ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, ‘វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិ’តិ ញាណំ ហោតិ, ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។

២៤៩. “សេយ្យថាបិ, មហារាជ, បព្ពតសង្ខេបេ ឧទករហទោ អច្ឆោ វិប្បសន្នោ អនាវិលោ។ តត្ថ ចក្ខុមា បុរិសោ តីរេ ឋិតោ បស្សេយ្យ សិប្បិសម្ពុកម្បិ សក្ខរកថលម្បិ មច្ឆគុម្ពម្បិ ចរន្តម្បិ តិដ្ឋន្តម្បិ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អយំ ខោ ឧទករហទោ អច្ឆោ វិប្បសន្នោ អនាវិលោ។ តត្រិមេ សិប្បិសម្ពុកាបិ សក្ខរកថលាបិ មច្ឆគុម្ពាបិ ចរន្តិបិ តិដ្ឋន្តិបី’តិ។ ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ អាសវានំ ខយញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ ‘សោ ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ , ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ‘ឥមេ អាសវា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ អាសវសមុទយោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ អាសវនិរោធោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ។ តស្ស ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, ‘វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ, ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ ឥទំ ខោ, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ បុរិមេហិ សន្ទិដ្ឋិកេហិ សាមញ្ញផលេហិ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។ ឥមស្មា ច បន, មហារាជ, សន្ទិដ្ឋិកា សាមញ្ញផលា អញ្ញំ សន្ទិដ្ឋិកំ សាមញ្ញផលំ ឧត្តរិតរំ វា បណីតតរំ វា នត្ថី”តិ។

អជាតសត្តុឧបាសកត្តបដិវេទនា

២៥០. ឯវំ វុត្តេ, រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, អភិក្កន្តំ, ភន្តេ។ សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ ‘ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តី’តិ; ឯវមេវំ, ភន្តេ, ភគវតា អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ ។ ឯសាហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គតំ។ អច្ចយោ មំ, ភន្តេ, អច្ចគមា យថាពាលំ យថាមូឡ្ហំ យថាអកុសលំ, យោហំ បិតរំ ធម្មិកំ ធម្មរាជានំ ឥស្សរិយការណា ជីវិតា វោរោបេសឹ។ តស្ស មេ, ភន្តេ ភគវា អច្ចយំ អច្ចយតោ បដិគ្គណ្ហាតុ អាយតឹ សំវរាយា”តិ។

២៥១. “តគ្ឃ ត្វំ, មហារាជ, អច្ចយោ អច្ចគមា យថាពាលំ យថាមូឡ្ហំ យថាអកុសលំ, យំ ត្វំ បិតរំ ធម្មិកំ ធម្មរាជានំ ជីវិតា វោរោបេសិ។ យតោ ច ខោ ត្វំ, មហារាជ, អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាធម្មំ បដិករោសិ, តំ តេ មយំ បដិគ្គណ្ហាម។ វុឌ្ឍិហេសា, មហារាជ, អរិយស្ស វិនយេ, យោ អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាធម្មំ បដិករោតិ, អាយតឹ សំវរំ អាបជ្ជតី”តិ។

២៥២. ឯវំ វុត្តេ, រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ហន្ទ ច ទានិ មយំ, ភន្តេ, គច្ឆាម ពហុកិច្ចា មយំ ពហុករណីយា”តិ។ “យស្សទានិ ត្វំ, មហារាជ, កាលំ មញ្ញសី”តិ។ អថ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។

២៥៣. អថ ខោ ភគវា អចិរបក្កន្តស្ស រញ្ញោ មាគធស្ស អជាតសត្តុស្ស វេទេហិបុត្តស្ស ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ខតាយំ, ភិក្ខវេ, រាជា។ ឧបហតាយំ, ភិក្ខវេ, រាជា។ សចាយំ, ភិក្ខវេ, រាជា បិតរំ ធម្មិកំ ធម្មរាជានំ ជីវិតា ន វោរោបេស្សថ, ឥមស្មិញ្ញេវ អាសនេ វិរជំ វីតមលំ ធម្មចក្ខុំ ឧប្បជ្ជិស្សថា”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

សាមញ្ញផលសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទុតិយំ។

៣. អម្ពដ្ឋសុត្តំ

២៥៤. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ យេន ឥច្ឆានង្គលំ នាម កោសលានំ ព្រាហ្មណគាមោ តទវសរិ។ តត្រ សុទំ ភគវា ឥច្ឆានង្គលេ វិហរតិ ឥច្ឆានង្គលវនសណ្ឌេ។

បោក្ខរសាតិវត្ថុ

២៥៥. តេន ខោ បន សមយេន ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ឧក្កដ្ឋំ [បោក្ខរសាតី (សី.), បោក្ខរសាទិ (បី.)] អជ្ឈាវសតិ សត្តុស្សទំ សតិណកដ្ឋោទកំ សធញ្ញំ រាជភោគ្គំ រញ្ញា បសេនទិនា កោសលេន ទិន្នំ រាជទាយំ ព្រហ្មទេយ្យំ។ អស្សោសិ ខោ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ – “សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ ឥច្ឆានង្គលំ អនុប្បត្តោ ឥច្ឆានង្គលេ វិហរតិ ឥច្ឆានង្គលវនសណ្ឌេ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’ [ភគវាតិ (ស្យា. កំ.), ឧបរិសោណទណ្ឌសុត្តាទីសុបិ ពុទ្ធគុណកថាយំ ឯវមេវ ទិស្សតិ]។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ, សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ សាធុ ខោ បន តថារូបានំ អរហតំ ទស្សនំ ហោតី”តិ។

អម្ពដ្ឋមាណវោ

២៥៦. តេន ខោ បន សមយេន ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស អម្ពដ្ឋោ នាម មាណវោ អន្តេវាសី ហោតិ អជ្ឈាយកោ មន្តធរោ តិណ្ណំ វេទានំ [ពេទានំ (ក.)] បារគូ សនិឃណ្ឌុកេដុភានំ សាក្ខរប្បភេទានំ ឥតិហាសបញ្ចមានំ បទកោ វេយ្យាករណោ លោកាយតមហាបុរិសលក្ខណេសុ អនវយោ អនុញ្ញាតបដិញ្ញាតោ សកេ អាចរិយកេ តេវិជ្ជកេ បាវចនេ – “យមហំ ជានាមិ, តំ ត្វំ ជានាសិ; យំ ត្វំ ជានាសិ តមហំ ជានាមី”តិ។

២៥៧. អថ ខោ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ អម្ពដ្ឋំ មាណវំ អាមន្តេសិ – “អយំ, តាត អម្ពដ្ឋ, សមណោ គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ ឥច្ឆានង្គលំ អនុប្បត្តោ ឥច្ឆានង្គលេ វិហរតិ ឥច្ឆានង្គលវនសណ្ឌេ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ, សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ សាធុ ខោ បន តថារូបានំ អរហតំ ទស្សនំ ហោតីតិ។ ឯហិ ត្វំ តាត អម្ពដ្ឋ, យេន សមណោ គោតមោ តេនុបសង្កម; ឧបសង្កមិត្វា សមណំ គោតមំ ជានាហិ, យទិ វា តំ ភវន្តំ គោតមំ តថាសន្តំយេវ សទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ, យទិ វា នោ តថា។ យទិ វា សោ ភវំ គោតមោ តាទិសោ, យទិ វា ន តាទិសោ, តថា មយំ តំ ភវន្តំ គោតមំ វេទិស្សាមា”តិ។

២៥៨. “យថា កថំ បនាហំ, ភោ, តំ ភវន្តំ គោតមំ ជានិស្សាមិ – ‘យទិ វា តំ ភវន្តំ គោតមំ តថាសន្តំយេវ សទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ, យទិ វា នោ តថា។ យទិ វា សោ ភវំ គោតមោ តាទិសោ, យទិ វា ន តាទិសោ’”តិ?

“អាគតានិ ខោ, តាត អម្ពដ្ឋ, អម្ហាកំ មន្តេសុ ទ្វត្តិំស មហាបុរិសលក្ខណានិ, យេហិ សមន្នាគតស្ស មហាបុរិសស្ស ទ្វេយេវ គតិយោ ភវន្តិ អនញ្ញា។ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ, រាជា ហោតិ ចក្កវត្តី ធម្មិកោ ធម្មរាជា ចាតុរន្តោ វិជិតាវី ជនបទត្ថាវរិយប្បត្តោ សត្តរតនសមន្នាគតោ ។ តស្សិមានិ សត្ត រតនានិ ភវន្តិ។ សេយ្យថិទំ – ចក្ករតនំ, ហត្ថិរតនំ, អស្សរតនំ, មណិរតនំ, ឥត្ថិរតនំ, គហបតិរតនំ, បរិណាយករតនមេវ សត្តមំ។ បរោសហស្សំ ខោ បនស្ស បុត្តា ភវន្តិ សូរា វីរង្គរូបា បរសេនប្បមទ្ទនា។ សោ ឥមំ បថវិំ សាគរបរិយន្តំ អទណ្ឌេន អសត្ថេន ធម្មេន អភិវិជិយ អជ្ឈាវសតិ។ សចេ ខោ បន អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ , អរហំ ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ លោកេ វិវដ្ដច្ឆទោ។ អហំ ខោ បន, តាត អម្ពដ្ឋ, មន្តានំ ទាតា; ត្វំ មន្តានំ បដិគ្គហេតា”តិ។

២៥៩. “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស បដិស្សុត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ព្រាហ្មណំ បោក្ខរសាតិំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា វឡវារថមារុយ្ហ សម្ពហុលេហិ មាណវកេហិ សទ្ធិំ យេន ឥច្ឆានង្គលវនសណ្ឌោ តេន បាយាសិ។ យាវតិកា យានស្ស ភូមិ យានេន គន្ត្វា យានា បច្ចោរោហិត្វា បត្តិកោវ អារាមំ បាវិសិ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា ភិក្ខូ អព្ភោកាសេ ចង្កមន្តិ។ អថ ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ យេន តេ ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “កហំ នុ ខោ, ភោ, ឯតរហិ សោ ភវំ គោតមោ វិហរតិ? តញ្ហិ មយំ ភវន្តំ គោតមំ ទស្សនាយ ឥធូបសង្កន្តា”តិ។

២៦០. អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឯតទហោសិ – “អយំ ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ អភិញ្ញាតកោលញ្ញោ ចេវ អភិញ្ញាតស្ស ច ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស អន្តេវាសី។ អគរុ ខោ បន ភគវតោ ឯវរូបេហិ កុលបុត្តេហិ សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ ហោតី”តិ។ តេ អម្ពដ្ឋំ មាណវំ ឯតទវោចុំ – “ឯសោ អម្ពដ្ឋ វិហារោ សំវុតទ្វារោ, តេន អប្បសទ្ទោ ឧបសង្កមិត្វា អតរមានោ អាឡិន្ទំ បវិសិត្វា ឧក្កាសិត្វា អគ្គឡំ អាកោដេហិ, វិវរិស្សតិ តេ ភគវា ទ្វារ”ន្តិ។

២៦១. អថ ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ យេន សោ វិហារោ សំវុតទ្វារោ, តេន អប្បសទ្ទោ ឧបសង្កមិត្វា អតរមានោ អាឡិន្ទំ បវិសិត្វា ឧក្កាសិត្វា អគ្គឡំ អាកោដេសិ។ វិវរិ ភគវា ទ្វារំ។ បាវិសិ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ។ មាណវកាបិ បវិសិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទឹសុ, សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ អម្ពដ្ឋោ បន មាណវោ ចង្កមន្តោបិ និសិន្នេន ភគវតា កញ្ចិ កញ្ចិ [កិញ្ចិ កិញ្ចិ (ក.)] កថំ សារណីយំ វីតិសារេតិ, ឋិតោបិ និសិន្នេន ភគវតា កិញ្ចិ កិញ្ចិ កថំ សារណីយំ វីតិសារេតិ។

២៦២. អថ ខោ ភគវា អម្ពដ្ឋំ មាណវំ ឯតទវោច – “ឯវំ នុ តេ, អម្ពដ្ឋ, ព្រាហ្មណេហិ វុទ្ធេហិ មហល្លកេហិ អាចរិយបាចរិយេហិ សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ ហោតិ, យថយិទំ ចរំ តិដ្ឋំ និសិន្នេន មយា កិញ្ចិ កិញ្ចិ កថំ សារណីយំ វីតិសារេតី”តិ?

បឋមឥព្ភវាទោ

២៦៣. “នោ ហិទំ, ភោ គោតម។ គច្ឆន្តោ វា ហិ, ភោ គោតម, គច្ឆន្តេន ព្រាហ្មណោ ព្រាហ្មណេន សទ្ធិំ សល្លបិតុមរហតិ, ឋិតោ វា ហិ, ភោ គោតម, ឋិតេន ព្រាហ្មណោ ព្រាហ្មណេន សទ្ធិំ សល្លបិតុមរហតិ, និសិន្នោ វា ហិ, ភោ គោតម, និសិន្នេន ព្រាហ្មណោ ព្រាហ្មណេន សទ្ធិំ សល្លបិតុមរហតិ, សយានោ វា ហិ, ភោ គោតម, សយានេន ព្រាហ្មណោ ព្រាហ្មណេន សទ្ធិំ សល្លបិតុមរហតិ។ យេ ច ខោ តេ, ភោ គោតម, មុណ្ឌកា សមណកា ឥព្ភា កណ្ហា [កិណ្ហា (ក. សី. បី.)] ពន្ធុបាទាបច្ចា, តេហិបិ មេ សទ្ធិំ ឯវំ កថាសល្លាបោ ហោតិ, យថរិវ ភោតា គោតមេនា”តិ។ “អត្ថិកវតោ ខោ បន តេ, អម្ពដ្ឋ, ឥធាគមនំ អហោសិ, យាយេវ ខោ បនត្ថាយ អាគច្ឆេយ្យាថ [អាគច្ឆេយ្យាថោ (សី. បី.)], តមេវ អត្ថំ សាធុកំ មនសិ ករេយ្យាថ [មនសិករេយ្យាថោ (សី. បី.)]។ អវុសិតវាយេវ ខោ បន ភោ អយំ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ វុសិតមានី កិមញ្ញត្រ អវុសិតត្តា”តិ។

២៦៤. អថ ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ភគវតា អវុសិតវាទេន វុច្ចមានោ កុបិតោ អនត្តមនោ ភគវន្តំយេវ ខុំសេន្តោ ភគវន្តំយេវ វម្ភេន្តោ ភគវន្តំយេវ ឧបវទមានោ – “សមណោ ច មេ, ភោ, គោតមោ បាបិតោ ភវិស្សតី”តិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ចណ្ឌា, ភោ គោតម, សក្យជាតិ; ផរុសា, ភោ គោតម, សក្យជាតិ; លហុសា, ភោ គោតម, សក្យជាតិ; ភស្សា, ភោ គោតម, សក្យជាតិ; ឥព្ភា សន្តា ឥព្ភា សមានា ន ព្រាហ្មណេ សក្ករោន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ គរុំ ករោន្តិ [គរុករោន្តិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], ន ព្រាហ្មណេ មានេន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ បូជេន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ អបចាយន្តិ។ តយិទំ, ភោ គោតម, នច្ឆន្នំ, តយិទំ នប្បតិរូបំ, យទិមេ សក្យា ឥព្ភា សន្តា ឥព្ភា សមានា ន ព្រាហ្មណេ សក្ករោន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ គរុំ ករោន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ មានេន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ បូជេន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ អបចាយន្តី”តិ។ ឥតិហ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ឥទំ បឋមំ សក្យេសុ ឥព្ភវាទំ និបាតេសិ។

ទុតិយឥព្ភវាទោ

២៦៥. “កឹ បន តេ, អម្ពដ្ឋ, សក្យា អបរទ្ធុ”ន្តិ? “ឯកមិទាហំ, ភោ គោតម, សមយំ អាចរិយស្ស ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស កេនចិទេវ ករណីយេន កបិលវត្ថុំ អគមាសិំ។ យេន សក្យានំ សន្ធាគារំ តេនុបសង្កមិំ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា សក្យា ចេវ សក្យកុមារា ច សន្ធាគារេ [សន្ថាគារេ (សី. បី.)] ឧច្ចេសុ អាសនេសុ និសិន្នា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញំ អង្គុលិបតោទកេហិ [អង្គុលិបតោទកេន (បី.)] សញ្ជគ្ឃន្តា សំកីឡន្តា, អញ្ញទត្ថុ មមញ្ញេវ មញ្ញេ អនុជគ្ឃន្តា, ន មំ កោចិ អាសនេនបិ និមន្តេសិ។ តយិទំ, ភោ គោតម, នច្ឆន្នំ, តយិទំ នប្បតិរូបំ, យទិមេ សក្យា ឥព្ភា សន្តា ឥព្ភា សមានា ន ព្រាហ្មណេ សក្ករោន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ គរុំ

ករោន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ មានេន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ បូជេន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ អបចាយន្តី’’តិ។ ឥតិហ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ឥទំ ទុតិយំ សក្យេសុ ឥព្ភវាទំ និបាតេសិ។

តតិយឥព្ភវាទោ

២៦៦. ‘‘លដុកិកាបិ ខោ, អម្ពដ្ឋ, សកុណិកា សកេ កុលាវកេ កាមលាបិនី ហោតិ។ សកំ ខោ បនេតំ, អម្ពដ្ឋ, សក្យានំ យទិទំ កបិលវត្ថុំ, នារហតាយស្មា អម្ពដ្ឋោ ឥមាយ អប្បមត្តាយ អភិសជ្ជិតុ’’ន្តិ។ ‘‘ចត្តារោមេ, ភោ គោតម, វណ្ណា – ខត្តិយា ព្រាហ្មណា វេស្សា សុទ្ទា។ ឥមេសញ្ហិ, ភោ គោតម, ចតុន្នំ វណ្ណានំ តយោ វណ្ណា – ខត្តិយា ច វេស្សា ច សុទ្ទា ច – អញ្ញទត្ថុ ព្រាហ្មណស្សេវ បរិចារកា សម្បជ្ជន្តិ។ តយិទំ, ភោ គោតម , នច្ឆន្នំ, តយិទំ នប្បតិរូបំ, យទិមេ សក្យា ឥព្ភា សន្តា ឥព្ភា សមានា ន ព្រាហ្មណេ សក្ករោន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ គរុំ ករោន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ មានេន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ បូជេន្តិ, ន ព្រាហ្មណេ អបចាយន្តី’’តិ។ ឥតិហ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ឥទំ តតិយំ សក្យេសុ ឥព្ភវាទំ និបាតេសិ។

ទាសិបុត្តវាទោ

២៦៧. អថ ខោ ភគវតោ ឯតទហោសិ – ‘‘អតិពាឡ្ហំ ខោ អយំ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ សក្យេសុ ឥព្ភវាទេន និម្មាទេតិ, យំនូនាហំ គោត្តំ បុច្ឆេយ្យ’’ន្តិ។ អថ ខោ ភគវា អម្ពដ្ឋំ មាណវំ ឯតទវោច – ‘‘កថំ គោត្តោសិ, អម្ពដ្ឋា’’តិ? ‘‘កណ្ហាយនោហមស្មិ, ភោ គោតមា’’តិ។ បោរាណំ ខោ បន តេ អម្ពដ្ឋ មាតាបេត្តិកំ នាមគោត្តំ អនុស្សរតោ អយ្យបុត្តា សក្យា ភវន្តិ; ទាសិបុត្តោ ត្វមសិ សក្យានំ។ សក្យា ខោ បន, អម្ពដ្ឋ, រាជានំ ឱក្កាកំ បិតាមហំ ទហន្តិ។

‘‘ភូតបុព្ពំ, អម្ពដ្ឋ, រាជា ឱក្កាកោ យា សា មហេសី បិយា មនាបា, តស្សា បុត្តស្ស រជ្ជំ បរិណាមេតុកាមោ ជេដ្ឋកុមារេ រដ្ឋស្មា បព្ពាជេសិ – ឱក្កាមុខំ ករកណ្ឌុំ [ឧក្កាមុខំ ករកណ្ឌុំ (សី. ស្យា.)] ហត្ថិនិកំ សិនិសូរំ [សិនិបុរំ (សី. ស្យា.)]។ តេ រដ្ឋស្មា បព្ពាជិតា ហិមវន្តបស្សេ បោក្ខរណិយា តីរេ មហាសាកសណ្ឌោ, តត្ថ វាសំ កប្បេសុំ។ តេ ជាតិសម្ភេទភយា សកាហិ ភគិនីហិ សទ្ធិំ សំវាសំ កប្បេសុំ។

‘‘អថ ខោ, អម្ពដ្ឋ, រាជា ឱក្កាកោ អមច្ចេ បារិសជ្ជេ អាមន្តេសិ – ‘កហំ នុ ខោ, ភោ, ឯតរហិ កុមារា សម្មន្តី’តិ? ‘អត្ថិ, ទេវ, ហិមវន្តបស្សេ បោក្ខរណិយា តីរេ មហាសាកសណ្ឌោ , តត្ថេតរហិ កុមារា សម្មន្តិ។ តេ ជាតិសម្ភេទភយា សកាហិ ភគិនីហិ សទ្ធិំ សំវាសំ កប្បេន្តី’តិ។ អថ ខោ, អម្ពដ្ឋ, រាជា ឱក្កាកោ ឧទានំ ឧទានេសិ – ‘សក្យា វត, ភោ, កុមារា, បរមសក្យា វត, ភោ, កុមារា’តិ។ តទគ្គេ ខោ បន អម្ពដ្ឋ សក្យា បញ្ញាយន្តិ; សោ ច នេសំ បុព្ពបុរិសោ។

‘‘រញ្ញោ ខោ បន, អម្ពដ្ឋ, ឱក្កាកស្ស ទិសា នាម ទាសី អហោសិ។ សា កណ្ហំ នាម [សា កណ្ហំ (បី.)] ជនេសិ។ ជាតោ កណ្ហោ បព្យាហាសិ – ‘ធោវថ មំ, អម្ម, នហាបេថ មំ អម្ម, ឥមស្មា មំ អសុចិស្មា បរិមោចេថ, អត្ថាយ វោ ភវិស្សាមី’តិ។ យថា ខោ បន អម្ពដ្ឋ ឯតរហិ មនុស្សា បិសាចេ ទិស្វា ‘បិសាចា’តិ សញ្ជានន្តិ; ឯវមេវ ខោ, អម្ពដ្ឋ, តេន ខោ បន សមយេន មនុស្សា បិសាចេ ‘កណ្ហា’តិ សញ្ជានន្តិ។ តេ ឯវមាហំសុ – ‘អយំ ជាតោ បព្យាហាសិ, កណ្ហោ ជាតោ, បិសាចោ ជាតោ’តិ។ តទគ្គេ ខោ បន, អម្ពដ្ឋ កណ្ហាយនា បញ្ញាយន្តិ, សោ ច កណ្ហាយនានំ បុព្ពបុរិសោ។ ឥតិ ខោ តេ , អម្ពដ្ឋ, បោរាណំ មាតាបេត្តិកំ នាមគោត្តំ អនុស្សរតោ អយ្យបុត្តា សក្យា ភវន្តិ, ទាសិបុត្តោ ត្វមសិ សក្យាន’’ន្តិ។

២៦៨. ឯវំ វុត្តេ, តេ មាណវកា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – ‘‘មា ភវំ គោតមោ អម្ពដ្ឋំ អតិពាឡ្ហំ ទាសិបុត្តវាទេន និម្មាទេសិ។ សុជាតោ ច, ភោ គោតម អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, កុលបុត្តោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, ពហុស្សុតោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, កល្យាណវាក្ករណោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, បណ្ឌិតោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, បហោតិ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ភោតា គោតមេន សទ្ធិំ អស្មិំ វចនេ បដិមន្តេតុ’’ន្តិ។

២៦៩. អថ ខោ ភគវា តេ មាណវកេ ឯតទវោច – ‘‘សចេ ខោ តុម្ហាកំ មាណវកានំ ឯវំ ហោតិ – ‘ទុជ្ជាតោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, អកុលបុត្តោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, អប្បស្សុតោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, អកល្យាណវាក្ករណោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, ទុប្បញ្ញោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, ន ច បហោតិ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ សមណេន គោតមេន សទ្ធិំ អស្មិំ វចនេ បដិមន្តេតុ’ន្តិ, តិដ្ឋតុ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, តុម្ហេ មយា សទ្ធិំ មន្តវ្ហោ អស្មិំ វចនេ។ សចេ បន តុម្ហាកំ មាណវកានំ ឯវំ ហោតិ – ‘សុជាតោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, កុលបុត្តោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, ពហុស្សុតោ ច

អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, កល្យាណវាក្ករណោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, បណ្ឌិតោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, បហោតិ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ សមណេន គោតមេន សទ្ធិំ អស្មិំ វចនេ បដិមន្តេតុ'ន្តិ, តិដ្ឋថ តុម្ហេ; អម្ពដ្ឋោ មាណវោ មយា សទ្ធិំ បដិមន្តេតូ"តិ។

"សុជាតោ ច, ភោ គោតម, អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, កុលបុត្តោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, ពហុស្សុតោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, កល្យាណវាក្ករណោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, បណ្ឌិតោ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, បហោតិ ច អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ភោតា គោតមេន សទ្ធិំ អស្មិំ វចនេ បដិមន្តេតុំ, តុណ្ហី មយំ ភវិស្សាម, អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ភោតា គោតមេន សទ្ធិំ អស្មិំ វចនេ បដិមន្តេតូ"តិ។

២៧០. អថ ខោ ភគវា អម្ពដ្ឋំ មាណវំ ឯតទវោច – "អយំ ខោ បន តេ, អម្ពដ្ឋ, សហធម្មិកោ បញ្ហោ អាគច្ឆតិ, អកាមា ព្យាកាតព្ពោ។ សចេ ត្វំ ន ព្យាករិស្សសិ, អញ្ញេន វា អញ្ញំ បដិចរិស្សសិ, តុណ្ហី វា ភវិស្សសិ, បក្កមិស្សសិ វា ឯត្ថេវ តេ សត្តធា មុទ្ធា ផលិស្សតិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, កិន្តិ តេ សុតំ ព្រាហ្មណានំ វុទ្ធានំ មហល្លកានំ អាចរិយបាចរិយានំ ភាសមានានំ កុតោបភុតិកា កណ្ហាយនា, កោ ច កណ្ហាយនានំ បុព្ពបុរិសោ"តិ?

ឯវំ វុត្តេ, អម្ពដ្ឋោ មាណវោ តុណ្ហី អហោសិ។ ទុតិយម្បិ ខោ ភគវា អម្ពដ្ឋំ មាណវំ ឯតទវោច – "តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, កិន្តិ តេ សុតំ ព្រាហ្មណានំ វុទ្ធានំ មហល្លកានំ អាចរិយបាចរិយានំ ភាសមានានំ កុតោបភុតិកា កណ្ហាយនា, កោ ច កណ្ហាយនានំ បុព្ពបុរិសោ"តិ? ទុតិយម្បិ ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ តុណ្ហី អហោសិ។ អថ ខោ ភគវា អម្ពដ្ឋំ មាណវំ ឯតទវោច – "ព្យាករោហិ ទានិ អម្ពដ្ឋ, ន ទានិ, តេ តុណ្ហីភាវស្ស កាលោ។ យោ ខោ, អម្ពដ្ឋ, តថាគតេន យាវតតិយកំ សហធម្មិកំ បញ្ហំ បុដ្ឋោ ន ព្យាករោតិ, ឯត្ថេវស្ស សត្តធា មុទ្ធា ផលិស្សតី"តិ។

២៧១. តេន ខោ បន សមយេន វជិរបាណី យក្ខោ មហន្តំ អយោកូដំ អាទាយ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ [សញ្ជោតិភូតំ (ស្យា.)] អម្ពដ្ឋស្ស មាណវស្ស ឧបរិ វេហាសំ ឋិតោ ហោតិ – "សចាយំ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ភគវតា យាវតតិយកំ សហធម្មិកំ បញ្ហំ បុដ្ឋោ ន ព្យាករិស្សតិ, ឯត្ថេវស្ស សត្តធា មុទ្ធំ ផាលេស្សាមី"តិ។ តំ ខោ បន វជិរបាណឹ យក្ខំ ភគវា ចេវ បស្សតិ អម្ពដ្ឋោ ច មាណវោ។

២៧២. អថ ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ភីតោ សំវិគ្គោ លោមហដ្ឋជាតោ ភគវន្តំយេវ តាណំ គវេសី ភគវន្តំយេវ លេណំ គវេសី ភគវន្តំយេវ សរណំ គវេសី – ឧបនិសីទិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច – "កិមេតំ [កឹ មេ តំ (ក.)] ភវំ គោតមោ អាហ? បុនភវំ គោតមោ ព្រវិតូ"តិ [ព្រូតុ (ស្យា.)]។

"តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, កិន្តិ តេ សុតំ ព្រាហ្មណានំ វុទ្ធានំ មហល្លកានំ អាចរិយបាចរិយានំ ភាសមានានំ កុតោបភុតិកា កណ្ហាយនា, កោ ច កណ្ហាយនានំ បុព្ពបុរិសោ"តិ? "ឯវមេវ មេ, ភោ គោតម, សុតំ យថេវ ភវំ គោតមោ អាហ។ តតោបភុតិកា កណ្ហាយនា; សោ ច កណ្ហាយនានំ បុព្ពបុរិសោ"តិ។

អម្ពដ្ឋវំសកថា

២៧៣. ឯវំ វុត្តេ, តេ មាណវកា ឧន្នាទិនោ ឧច្ចាសទ្ទមហាសទ្ទា អហេសុំ – "ទុជ្ជាតោ កិរ, ភោ, អម្ពដ្ឋោ មាណវោ; អកុលបុត្តោ កិរ, ភោ, អម្ពដ្ឋោ មាណវោ; ទាសិបុត្តោ កិរ, ភោ, អម្ពដ្ឋោ មាណវោ សក្យានំ។ អយ្យបុត្តា កិរ, ភោ, អម្ពដ្ឋស្ស មាណវស្ស សក្យា ភវន្តិ។ ធម្មវាទីយេវ កិរ មយំ សមណំ គោតមំ អបសាទេតព្ពំ អមញ្ញិម្ហា"តិ។

២៧៤. អថ ខោ ភគវតោ ឯតទហោសិ – "អតិពាឡ្ហំ ខោ ឥមេ មាណវកា អម្ពដ្ឋំ មាណវំ ទាសិបុត្តវាទេន និម្មាទេន្តិ, យំនូនាហំ បរិមោចេយ្យ"ន្តិ។ អថ ខោ ភគវា តេ មាណវកេ ឯតទវោច – "មា ខោ តុម្ហេ, មាណវកា, អម្ពដ្ឋំ មាណវំ អតិពាឡ្ហំ ទាសិបុត្តវាទេន និម្មាទេថ។ ឧឡារោ សោ កណ្ហោ ឥសិ អហោសិ។ សោ ទក្ខិណជនបទំ គន្ត្វា ព្រហ្មមន្តេ អធីយិត្វា រាជានំ ឱក្កាកំ ឧបសង្កមិត្វា មទ្ទរូបិំ ធីតរំ យាចិ។ តស្ស រាជា ឱក្កាកោ – 'កោ នេវំ រេ អយំ មយ្ហំ ទាសិបុត្តោ សមានោ មទ្ទរូបិំ ធីតរំ យាចតី'" តិ, កុបិតោ អនត្តមនោ ខុរប្បំ សន្នយ្ហិ [សន្នហិ (ក.)]។ សោ តំ ខុរប្បំ នេវ អសក្ខិ មុញ្ចិតុំ, នោ បដិសំហរិតុំ។

“អថ ខោ, មាណវកា, អមច្ចា បារិសជ្ជា កណ្ហំ ឥសិំ ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោចុំ – ‘សោត្ថិ, ភទ្ទន្តេ [ភទន្តេ (សី. ស្យា.)], ហោតុ រញ្ញោ; សោត្ថិ, ភទ្ទន្តេ, ហោតុ រញ្ញោ’តិ។ ‘សោត្ថិ ភវិស្សតិ រញ្ញោ, អបិ ច រាជា យទិ អធោ ខុរប្បំ មុញ្ចិស្សតិ, យាវតា រញ្ញោ វិជិតំ, ឯត្តាវតា បថវី ឧន្ទ្រិយិស្សតី’តិ។ ‘សោត្ថិ, ភទ្ទន្តេ, ហោតុ រញ្ញោ, សោត្ថិ ជនបទស្សា’តិ។ ‘សោត្ថិ ភវិស្សតិ រញ្ញោ, សោត្ថិ ជនបទស្ស, អបិ ច រាជា យទិ ឧទ្ធំ ខុរប្បំ មុញ្ចិស្សតិ, យាវតា រញ្ញោ វិជិតំ, ឯត្តាវតា សត្ត វស្សានិ ទេវោ ន វស្សិស្សតី’តិ។ ‘សោត្ថិ, ភទ្ទន្តេ, ហោតុ រញ្ញោ សោត្ថិ ជនបទស្ស ទេវោ ច វស្សតូ’តិ។ ‘សោត្ថិ ភវិស្សតិ រញ្ញោ សោត្ថិ ជនបទស្ស ទេវោ ច វស្សិស្សតិ, អបិ ច រាជា ជេដ្ឋកុមារេ ខុរប្បំ បតិដ្ឋាបេតុ, សោត្ថិ កុមារោ បល្លោមោ ភវិស្សតី’តិ។ អថ ខោ, មាណវកា, អមច្ចា ឱក្កាកស្ស អារោចេសុំ – ‘ឱក្កាកោ ជេដ្ឋកុមារេ ខុរប្បំ បតិដ្ឋាបេតុ។ សោត្ថិ កុមារោ បល្លោមោ ភវិស្សតី’តិ។ អថ ខោ រាជា ឱក្កាកោ ជេដ្ឋកុមារេ ខុរប្បំ បតិដ្ឋបេសិ, សោត្ថិ កុមារោ បល្លោមោ សមភវិ។ អថ ខោ តស្ស រាជា ឱក្កាកោ ភីតោ សំវិគ្គោ លោមហដ្ឋជាតោ ព្រហ្មទណ្ឌេន តជ្ជិតោ មទ្ទរូបិំ ធីតរំ អទាសិ។ មា ខោ តុម្ហេ, មាណវកា, អម្ពដ្ឋំ មាណវំ អតិពាឡ្ហំ ទាសិបុត្តវាទេន និម្មាទេថ, ឧឡារោ សោ កណ្ហោ ឥសិ អហោសី”តិ។

ខត្តិយសេដ្ឋភាវោ

២៧៥. អថ ខោ ភគវា អម្ពដ្ឋំ មាណវំ អាមន្តេសិ – “តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, ឥធ ខត្តិយកុមារោ ព្រាហ្មណកញ្ញាយ សទ្ធិំ សំវាសំ កប្បេយ្យ, តេសំ សំវាសមន្វាយ បុត្តោ ជាយេថ។ យោ សោ ខត្តិយកុមារេន ព្រាហ្មណកញ្ញាយ បុត្តោ ឧប្បន្នោ, អបិ នុ សោ លភេថ ព្រាហ្មណេសុ អាសនំ វា ឧទកំ វា”តិ? “លភេថ, ភោ គោតម”។ “អបិនុ នំ ព្រាហ្មណា ភោជេយ្យុំ សទ្ធេ វា ថាលិបាកេ វា យញ្ញេ វា បាហុនេ វា”តិ? “ភោជេយ្យុំ, ភោ គោតម”។ “អបិនុ នំ ព្រាហ្មណា មន្តេ វាចេយ្យុំ វា នោ វា”តិ? “វាចេយ្យុំ, ភោ គោតម”។ “អបិនុស្ស ឥត្ថីសុ អាវដំ វា អស្ស អនាវដំ វា”តិ? “អនាវដំ ហិស្ស, ភោ គោតម”។ “អបិនុ នំ ខត្តិយា ខត្តិយាភិសេកេន អភិសិញ្ចេយ្យុ”ន្តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “មាតិតោ ហិ, ភោ គោតម, អនុបបន្នោ”តិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, ឥធ ព្រាហ្មណកុមារោ ខត្តិយកញ្ញាយ សទ្ធិំ សំវាសំ កប្បេយ្យ, តេសំ សំវាសមន្វាយ បុត្តោ ជាយេថ។ យោ សោ ព្រាហ្មណកុមារេន ខត្តិយកញ្ញាយ បុត្តោ ឧប្បន្នោ, អបិនុ សោ លភេថ ព្រាហ្មណេសុ អាសនំ វា ឧទកំ វា”តិ? “លភេថ, ភោ គោតម”។ “អបិនុ នំ ព្រាហ្មណា ភោជេយ្យុំ សទ្ធេ វា ថាលិបាកេ វា យញ្ញេ វា បាហុនេ វា”តិ? “ភោជេយ្យុំ, ភោ គោតម”។ “អបិនុ នំ ព្រាហ្មណា មន្តេ វាចេយ្យុំ វា នោ វា”តិ? “វាចេយ្យុំ, ភោ គោតម”។ “អបិនុស្ស ឥត្ថីសុ អាវដំ វា អស្ស អនាវដំ វា”តិ? “អនាវដំ ហិស្ស, ភោ គោតម”។ “អបិនុ នំ ខត្តិយា ខត្តិយាភិសេកេន អភិសិញ្ចេយ្យុ”ន្តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “បិតិតោ ហិ, ភោ គោតម, អនុបបន្នោ”តិ។

២៧៦. “ឥតិ ខោ, អម្ពដ្ឋ, ឥត្ថិយា វា ឥត្ថិំ ករិត្វា បុរិសេន វា បុរិសំ ករិត្វា ខត្តិយាវ សេដ្ឋា, ហីនា ព្រាហ្មណា។ តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, ឥធ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ កិស្មិញ្ចិទេវ បករណេ ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ភស្សបុដេន វធិត្វា រដ្ឋា វា នគរា វា បព្ពាជេយ្យុំ។ អបិនុ សោ លភេថ ព្រាហ្មណេសុ អាសនំ វា ឧទកំ វា”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម” ។ “អបិនុ នំ ព្រាហ្មណា ភោជេយ្យុំ សទ្ធេ វា ថាលិបាកេ វា យញ្ញេ វា បាហុនេ វា”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។ “អបិនុ នំ ព្រាហ្មណា មន្តេ វាចេយ្យុំ វា នោ វា”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។ “អបិនុស្ស ឥត្ថីសុ អាវដំ វា អស្ស អនាវដំ វា”តិ? “អាវដំ ហិស្ស, ភោ គោតម”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, ឥធ ខត្តិយា ខត្តិយំ កិស្មិញ្ចិទេវ បករណេ ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ភស្សបុដេន វធិត្វា រដ្ឋា វា នគរា វា បព្ពាជេយ្យុំ។ អបិនុ សោ លភេថ ព្រាហ្មណេសុ អាសនំ វា ឧទកំ វា”តិ? “លភេថ, ភោ គោតម”។ “អបិនុ នំ ព្រាហ្មណា ភោជេយ្យុំ សទ្ធេ វា ថាលិបាកេ វា យញ្ញេ វា បាហុនេ វា”តិ? “ភោជេយ្យុំ, ភោ គោតម”។ “អបិនុ នំ ព្រាហ្មណា មន្តេ វាចេយ្យុំ វា នោ វា”តិ? “វាចេយ្យុំ, ភោ គោតម”។ “អបិនុស្ស ឥត្ថីសុ អាវដំ វា អស្ស អនាវដំ វា”តិ? “អនាវដំ ហិស្ស, ភោ គោតម”។

២៧៧. “ឯត្តាវតា ខោ, អម្ពដ្ឋ, ខត្តិយោ បរមនិហីនតំ បត្តោ ហោតិ, យទេវ នំ ខត្តិយា ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ភស្សបុដេន វធិត្វា រដ្ឋា វា នគរា វា បព្ពាជេន្តិ។ ឥតិ ខោ, អម្ពដ្ឋ, យទា ខត្តិយោ បរមនិហីនតំ បត្តោ ហោតិ, តទាបិ ខត្តិយាវ សេដ្ឋា, ហីនា ព្រាហ្មណា។ ព្រហ្មុនា បេសា, អម្ពដ្ឋ [ព្រហ្មុនាបិ អម្ពដ្ឋ (ក.), ព្រហ្មុនាបិ ឯសោ អម្ពដ្ឋ (បី.)], សនង្កុមារេន គាថា ភាសិតា –

‘ខត្តិយោ សេដ្ឋោ ជនេតស្មិំ,
យេ គោត្តបដិសារិនោ;

វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ,
សោ សេដ្ឋោ ទេវមានុសេ’តិ។

“សា ខោ បនេសា, អម្ពដ្ឋ, ព្រហ្មុនា សនង្កុមារេន គាថា សុគីតា នោ ទុគ្គីតា, សុភាសិតា នោ ទុព្ភាសិតា, អត្ថសំហិតា នោ អនត្ថសំហិតា, អនុមតា មយា។ អហម្បិ ហិ, អម្ពដ្ឋ, ឯវំ វទាមិ –

‘ខត្តិយោ សេដ្ឋោ ជនេតស្មិំ,
យេ គោត្តបដិសារិនោ;
វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ,
សោ សេដ្ឋោ ទេវមានុសេ’តិ។

ភាណវារោ បឋមោ។

វិជ្ជាចរណកថា

២៧៨. “កតមំ បន តំ, ភោ គោតម, ចរណំ, កតមា ច បន សា វិជ្ជា”តិ? “ន ខោ, អម្ពដ្ឋ, អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ ជាតិវាទោ វា វុច្ចតិ, គោត្តវាទោ វា វុច្ចតិ, មានវាទោ វា វុច្ចតិ – ‘អរហសិ វា មំ ត្វំ, ន វា មំ ត្វំ អរហសី’តិ។ យត្ថ ខោ, អម្ពដ្ឋ, អាវាហោ វា ហោតិ, វិវាហោ វា ហោតិ, អាវាហវិវាហោ វា ហោតិ, ឯត្ថេតំ វុច្ចតិ ជាតិវាទោ វា ឥតិបិ គោត្តវាទោ វា ឥតិបិ មានវាទោ វា ឥតិបិ – ‘អរហសិ វា មំ ត្វំ, ន វា មំ ត្វំ អរហសី’តិ។ យេ ហិ កេចិ អម្ពដ្ឋ ជាតិវាទវិនិពទ្ធា វា គោត្តវាទវិនិពទ្ធា វា មានវាទវិនិពទ្ធា វា អាវាហវិវាហវិនិពទ្ធា វា, អារកា តេ អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ។ បហាយ ខោ, អម្ពដ្ឋ, ជាតិវាទវិនិពទ្ធញ្ច គោត្តវាទវិនិពទ្ធញ្ច មានវាទវិនិពទ្ធញ្ច អាវាហវិវាហវិនិពទ្ធញ្ច អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ សច្ឆិកិរិយា ហោតី”តិ។

២៧៩. “កតមំ បន តំ, ភោ គោតម, ចរណំ, កតមា ច សា វិជ្ជា”តិ? “ឥធ, អម្ពដ្ឋ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ តំ ធម្មំ សុណាតិ គហបតិ វា គហបតិបុត្តោ វា អញ្ញតរស្មិំ វា កុលេ បច្ចាជាតោ។ សោ តំ ធម្មំ សុត្វា តថាគតេ សទ្ធំ បដិលភតិ។ សោ តេន សទ្ធាបដិលាភេន សមន្នាគតោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ…បេ… (យថា ១៩១ អាទយោ អនុច្ឆេទា, ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។…

“សោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ, វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ, សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ…បេ… ឥទម្បិស្ស ហោតិ ចរណស្មិំ។

“បុន ចបរំ, អម្ពដ្ឋ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ…បេ… ឥទម្បិស្ស ហោតិ ចរណស្មិំ។

“បុន ចបរំ, អម្ពដ្ឋ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – “ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ, តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ…បេ… ឥទម្បិស្ស ហោតិ ចរណស្មិំ។

“បុន ចបរំ, អម្ពដ្ឋ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា, បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ…បេ… ឥទម្បិស្ស ហោតិ ចរណស្មិំ។ ឥទំ ខោ តំ, អម្ពដ្ឋ, ចរណំ។

“សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ…បេ… ឥទម្បិស្ស ហោតិ វិជ្ជាយ…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ, ឥទម្បិស្ស ហោតិ វិជ្ជាយ។ អយំ ខោ សា, អម្ពដ្ឋ, វិជ្ជា។

“អយំ វុច្ចតិ, អម្ពដ្ឋ, ភិក្ខុ ‘វិជ្ជាសម្បន្នោ’ ឥតិបិ, ‘ចរណសម្បន្នោ’ ឥតិបិ, ‘វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ’ ឥតិបិ។ ឥមាយ ច អម្ពដ្ឋ វិជ្ជាសម្បទាយ ចរណសម្បទាយ ច អញ្ញា វិជ្ជាសម្បទា ច ចរណសម្បទា ច ឧត្តរិតរា វា

បណិតតរា វា នត្ថិ។

ចតុអបាយមុខំ

២៨០. ‘‘ឥមាយ ខោ, អម្ពដ្ឋ, អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ ចត្តារិ អបាយមុខានិ ភវន្តិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ឥធ, អម្ពដ្ឋ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឥមញ្ចេវ អនុត្តរំ វិជ្ជាចរណសម្បទំ អនភិសម្ភុណមានោ ខារិវិធមាទាយ [ខារិវិវិធមាទាយ (សី. ស្យា. បី.)] អរញ្ញាយតនំ អជ្ឈោគាហតិ – ‘បវត្តផលភោជនោ ភវិស្សាមី’តិ។ សោ អញ្ញទត្ថុ វិជ្ជាចរណសម្បន្នស្សេវ បរិចារកោ សម្បជ្ជតិ។ ឥមាយ ខោ, អម្ពដ្ឋ, អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ ឥទំ បឋមំ អបាយមុខំ ភវតិ។

‘‘បុន ចបរំ, អម្ពដ្ឋ, ឥធេកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឥមញ្ចេវ អនុត្តរំ វិជ្ជាចរណសម្បទំ អនភិសម្ភុណមានោ បវត្តផលភោជនតញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ កុទាលបិដកំ [កុទ្ទាលបិដកំ (សី. ស្យា. បី.)] អាទាយ អរញ្ញវនំ អជ្ឈោគាហតិ – ‘កន្ទមូលផលភោជនោ ភវិស្សាមី’តិ។ សោ អញ្ញទត្ថុ វិជ្ជាចរណសម្បន្នស្សេវ បរិចារកោ សម្បជ្ជតិ។ ឥមាយ ខោ, អម្ពដ្ឋ, អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ ឥទំ ទុតិយំ អបាយមុខំ ភវតិ។

‘‘បុន ចបរំ, អម្ពដ្ឋ, ឥធេកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឥមញ្ចេវ អនុត្តរំ វិជ្ជាចរណសម្បទំ អនភិសម្ភុណមានោ បវត្តផលភោជនតញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ កន្ទមូលផលភោជនតញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ គាមសាមន្តំ វា និគមសាមន្តំ វា អគ្យាគារំ ករិត្វា អគ្គិំ បរិចរន្តោ អច្ឆតិ។ សោ អញ្ញទត្ថុ វិជ្ជាចរណសម្បន្នស្សេវ បរិចារកោ សម្បជ្ជតិ។ ឥមាយ ខោ, អម្ពដ្ឋ, អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ ឥទំ តតិយំ អបាយមុខំ ភវតិ។

‘‘បុន ចបរំ, អម្ពដ្ឋ, ឥធេកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឥមំ ចេវ អនុត្តរំ វិជ្ជាចរណសម្បទំ អនភិសម្ភុណមានោ បវត្តផលភោជនតញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ កន្ទមូលផលភោជនតញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ អគ្គិបារិចរិយញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ ចាតុមហាបថេ ចតុទ្វារំ អគារំ ករិត្វា អច្ឆតិ – ‘យោ ឥមាហិ ចតូហិ ទិសាហិ អាគមិស្សតិ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា, តមហំ យថាសត្តិ យថាពលំ បដិបូជេស្សាមី’តិ។ សោ អញ្ញទត្ថុ វិជ្ជាចរណសម្បន្នស្សេវ បរិចារកោ សម្បជ្ជតិ។ ឥមាយ ខោ, អម្ពដ្ឋ, អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ ឥទំ ចតុត្ថំ អបាយមុខំ ភវតិ។ ឥមាយ ខោ, អម្ពដ្ឋ, អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ ឥមានិ ចត្តារិ អបាយមុខានិ ភវន្តិ។

២៨១. ‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, អបិនុ ត្វំ ឥមាយ អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ សន្ទិស្សសិ សាចរិយកោ’’តិ? ‘‘នោ ហិទំ, ភោ គោតម’’។ ‘កោចាហំ, ភោ គោតម, សាចរិយកោ, កា ច អនុត្តរា វិជ្ជាចរណសម្បទា? អារកាហំ, ភោ គោតម, អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ សាចរិយកោ’’តិ។

‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, អបិនុ ត្វំ ឥមញ្ចេវ អនុត្តរំ វិជ្ជាចរណសម្បទំ អនភិសម្ភុណមានោ ខារិវិធមាទាយ អរញ្ញវនមជ្ឈោគាហសិ សាចរិយកោ – ‘បវត្តផលភោជនោ ភវិស្សាមី’’’តិ? ‘‘នោ ហិទំ, ភោ គោតម’’។

‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, អបិនុ ត្វំ ឥមញ្ចេវ អនុត្តរំ វិជ្ជាចរណសម្បទំ អនភិសម្ភុណមានោ បវត្តផលភោជនតញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ កុទាលបិដកំ អាទាយ អរញ្ញវនមជ្ឈោគាហសិ សាចរិយកោ – ‘កន្ទមូលផលភោជនោ ភវិស្សាមី’’’តិ? ‘‘នោ ហិទំ, ភោ គោតម’’។

‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, អបិនុ ត្វំ ឥមញ្ចេវ អនុត្តរំ វិជ្ជាចរណសម្បទំ អនភិសម្ភុណមានោ បវត្តផលភោជនតញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ កន្ទមូលផលភោជនតញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ គាមសាមន្តំ វា និគមសាមន្តំ វា អគ្យាគារំ ករិត្វា អគ្គិំ បរិចរន្តោ អច្ឆសិ សាចរិយកោ’’តិ? ‘‘នោ ហិទំ, ភោ គោតម’’។

‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, អបិនុ ត្វំ ឥមញ្ចេវ អនុត្តរំ វិជ្ជាចរណសម្បទំ អនភិសម្ភុណមានោ បវត្តផលភោជនតញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ កន្ទមូលផលភោជនតញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ អគ្គិបារិចរិយញ្ច អនភិសម្ភុណមានោ ចាតុមហាបថេ ចតុទ្វារំ អគារំ ករិត្វា អច្ឆសិ សាចរិយកោ – ‘យោ ឥមាហិ ចតូហិ ទិសាហិ អាគមិស្សតិ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា, តំ មយំ យថាសត្តិ យថាពលំ បដិបូជេស្សាមា’’’តិ? ‘‘នោ ហិទំ, ភោ គោតម’’។

២៨២. “ឥតិ ខោ, អម្ពដ្ឋ, ឥមាយ ចេវ ត្វំ អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ បរិហីនោ សាចរិយកោ។ យេ ចិមេ អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ ចត្តារិ អបាយមុខានិ ភវន្តិ , តតោ ច ត្វំ បរិហីនោ សាចរិយកោ។ ភាសិតា ខោ បន តេ ឯសា, អម្ពដ្ឋ, អាចរិយេន ព្រាហ្មណេន បោក្ខរសាតិនា វាចា – ‘កេ ច មុណ្ឌកា សមណកា ឥព្ភា កណ្ហា ពន្ធុបាទាបច្ចា, កា ច តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ សាកច្ឆា’តិ អត្តនា អាបាយិកោបិ អបរិបូរមានោ។ បស្ស, អម្ពដ្ឋ, យាវ អបរទ្ធញ្ច តេ ឥទំ អាចរិយស្ស ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស។

បុព្ពកឥសិភាវានុយោគោ

២៨៣. “ព្រាហ្មណោ ខោ បន, អម្ពដ្ឋ, បោក្ខរសាតិ រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស ទត្តិកំ ភុញ្ជតិ។ តស្ស រាជា បសេនទិ កោសលោ សម្មុខីភាវម្បិ ន ទទាតិ។ យទាបិ តេន មន្តេតិ, តិរោទុស្សន្តេន មន្តេតិ។ យស្ស ខោ បន, អម្ពដ្ឋ, ធម្មិកំ បយាតំ ភិក្ខំ បដិគ្គណ្ហេយ្យ, កថំ តស្ស រាជា បសេនទិ កោសលោ សម្មុខីភាវម្បិ ន ទទេយ្យ។ បស្ស, អម្ពដ្ឋ, យាវ អបរទ្ធញ្ច តេ ឥទំ អាចរិយស្ស ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស។

២៨៤. “តំ កឹ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, ឥធ រាជា បសេនទិ កោសលោ ហត្ថិគីវាយ វា និសិន្នោ អស្សបិដ្ឋេ វា និសិន្នោ រថូបត្ថរេ វា ឋិតោ ឧគ្គេហិ វា រាជញ្ញេហិ វា កិញ្ចិទេវ មន្តនំ មន្តេយ្យ។ សោ តម្ហា បទេសា អបក្កម្ម ឯកមន្តំ តិដ្ឋេយ្យ។ អថ អាគច្ឆេយ្យ សុទ្ទោ វា សុទ្ទទាសោ វា, តស្មិំ បទេសេ ឋិតោ តទេវ មន្តនំ មន្តេយ្យ – ‘ឯវម្បិ រាជា បសេនទិ កោសលោ អាហ, ឯវម្បិ រាជា បសេនទិ កោសលោ អាហា’តិ។ អបិនុ សោ រាជភណិតំ វា ភណតិ រាជមន្តនំ វា មន្តេតិ? ឯត្តាវតា សោ អស្ស រាជា វា រាជមត្តោ វា”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

២៨៥. “ឯវមេវ ខោ ត្វំ, អម្ពដ្ឋ, យេ តេ អហេសុំ ព្រាហ្មណានំ បុព្ពកា ឥសយោ មន្តានំ កត្តារោ មន្តានំ បវត្តារោ, យេសមិទំ ឯតរហិ ព្រាហ្មណា បោរាណំ មន្តបទំ គីតំ បវុត្តំ សមិហិតំ, តទនុគាយន្តិ តទនុភាសន្តិ ភាសិតមនុភាសន្តិ វាចិតមនុវាចេន្តិ, សេយ្យថិទំ – អដ្ឋកោ វាមកោ វាមទេវោ វេស្សាមិត្តោ យមតគ្គិ [យមទគ្គិ (ក.)] អង្គីរសោ ភារទ្វាជោ វាសេដ្ឋោ កស្សបោ ភគុ – ‘ត្យាហំ មន្តេ អធិយាមិ សាចរិយកោ’តិ, តាវតា ត្វំ ភវិស្សសិ ឥសិ វា ឥសិត្ថាយ វា បដិបន្នោតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

២៨៦. “តំ កឹ មញ្ញសិ, អម្ពដ្ឋ, កិន្តិ តេ សុតំ ព្រាហ្មណានំ វុឌ្ឍានំ មហល្លកានំ អាចរិយបាចរិយានំ ភាសមានានំ – យេ តេ អហេសុំ ព្រាហ្មណានំ បុព្ពកា ឥសយោ មន្តានំ កត្តារោ មន្តានំ បវត្តារោ, យេសមិទំ ឯតរហិ ព្រាហ្មណា បោរាណំ មន្តបទំ គីតំ បវុត្តំ សមិហិតំ, តទនុគាយន្តិ តទនុភាសន្តិ ភាសិតមនុភាសន្តិ វាចិតមនុវាចេន្តិ, សេយ្យថិទំ – អដ្ឋកោ វាមកោ វាមទេវោ វេស្សាមិត្តោ យមតគ្គិ អង្គីរសោ ភារទ្វាជោ វាសេដ្ឋោ កស្សបោ ភគុ, ឯវំ សុ តេ សុន្ហាតា សុវិលិត្តា កប្បិតកេសមស្សូ អាមុក្កមណិកុណ្ឌលាភរណា [អាមុត្តមាលាភរណា (សី. ស្យា. បី.)] ឱទាតវត្ថវសនា បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតា សមង្គីភូតា បរិចារេន្តិ, សេយ្យថាបិ ត្វំ ឯតរហិ សាចរិយកោ”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

“…បេ… ឯវំ សុ តេ សាលីនំ ឱទនំ សុចិមំសូបសេចនំ វិចិតកាឡកំ អនេកសូបំ អនេកព្យញ្ជនំ បរិភុញ្ជន្តិ, សេយ្យថាបិ ត្វំ ឯតរហិ សាចរិយកោ”តិ ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

“…បេ… ឯវំ សុ តេ វេឋកនតបស្សាហិ នារីហិ បរិចារេន្តិ, សេយ្យថាបិ ត្វំ ឯតរហិ សាចរិយកោ”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

“…បេ… ឯវំ សុ តេ កុត្តវាលេហិ វឡវារថេហិ ទីឃាហិ បតោទលដ្ឋីហិ វាហនេ វិតុទេន្តា វិបរិយាយន្តិ, សេយ្យថាបិ ត្វំ ឯតរហិ សាចរិយកោ”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

“…បេ… ឯវំ សុ តេ ឧក្កិណ្ណបរិខាសុ ឱក្ខិត្តបលិឃាសុ នគរូបការិកាសុ ទីឃាសិវុធេហិ [ទីឃាសិពទ្ធេហិ (ស្យា. បី.)] បុរិសេហិ រក្ខាបេន្តិ, សេយ្យថាបិ ត្វំ ឯតរហិ សាចរិយកោ”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

“ឥតិ ខោ, អម្ពដ្ឋ, នេវ ត្វំ ឥសិ ន ឥសិត្ថាយ បដិបន្នោ សាចរិយកោ។ យស្ស ខោ បន, អម្ពដ្ឋ, មយិ កង្ខា វា វិមតិ វា សោ មំ បញ្ហេន, អហំ វេយ្យាករណេន សោធិស្សាមី”តិ។

ទ្វេលក្ខណាទស្សនំ

២៨៧. អថ ខោ ភគវា វិហារា និក្ខម្ម ចង្កមំ អព្ភុដ្ឋាសិ។ អម្ពដ្ឋោបិ មាណវោ វិហារា និក្ខម្ម ចង្កមំ អព្ភុដ្ឋាសិ។ អថ ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ភគវន្តំ ចង្កមន្តំ អនុចង្កមមានោ ភគវតោ កាយេ ទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណានិ សមន្នេសិ។ អទ្ទសា ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ភគវតោ កាយេ ទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណានិ យេភុយ្យេន ឋបេត្វា ទ្វេ ។ ទ្វីសុ មហាបុរិសលក្ខណេសុ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ – កោសោហិតេ ច វត្ថគុយ្ហេ បហូតជិវ្ហតាយ ច។

២៨៨. អថ ខោ ភគវតោ ឯតទហោសិ – “បស្សតិ ខោ មេ អយំ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណានិ យេភុយ្យេន ឋបេត្វា ទ្វេ។ ទ្វីសុ មហាបុរិសលក្ខណេសុ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ – កោសោហិតេ ច វត្ថគុយ្ហេ បហូតជិវ្ហតាយ ចា”តិ។ អថ ខោ ភគវា តថារូបំ ឥទ្ធាភិសង្ខារំ អភិសង្ខាសិ យថា អទ្ទស អម្ពដ្ឋោ មាណវោ ភគវតោ កោសោហិតំ វត្ថគុយ្ហំ។ អថ ខោ ភគវា ជិវ្ហំ និន្នាមេត្វា ឧភោបិ កណ្ណសោតានិ អនុមសិ បដិមសិ, ឧភោបិ នាសិកសោតានិ អនុមសិ បដិមសិ, កេវលម្បិ នលាដមណ្ឌលំ ជិវ្ហាយ ឆាទេសិ។ អថ ខោ អម្ពដ្ឋស្ស មាណវស្ស ឯតទហោសិ – “សមន្នាគតោ ខោ សមណោ គោតមោ ទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណេហិ បរិបុណ្ណេហិ, នោ អបរិបុណ្ណេហី”តិ។ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ហន្ទ ច ទានិ មយំ, ភោ គោតម, គច្ឆាម, ពហុកិច្ចា មយំ ពហុករណីយា”តិ ។ “យស្សទានិ ត្វំ, អម្ពដ្ឋ, កាលំ មញ្ញសី”តិ។ អថ ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ វឡវារថមារុយ្ហ បក្កាមិ។

២៨៩. តេន ខោ បន សមយេន ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ឧក្កដ្ឋាយ និក្ខមិត្វា មហតា ព្រាហ្មណគណេន សទ្ធិំ សកេ អារាមេ និសិន្នោ ហោតិ អម្ពដ្ឋំយេវ មាណវំ បដិមានេន្តោ។ អថ ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ យេន សកោ អារាមោ តេន បាយាសិ។ យាវតិកា យានស្ស ភូមិ, យានេន គន្ត្វា យានា បច្ចោរោហិត្វា បត្តិកោវ យេន ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ព្រាហ្មណំ បោក្ខរសាតិំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។

២៩០. ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អម្ពដ្ឋំ មាណវំ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ឯតទវោច – “កច្ចិ, តាត អម្ពដ្ឋ, អទ្ទស តំ ភវន្តំ គោតម”ន្តិ? “អទ្ទសាម ខោ មយំ, ភោ, តំ ភវន្តំ គោតម”ន្តិ។ “កច្ចិ, តាត អម្ពដ្ឋ, តំ ភវន្តំ គោតមំ តថា សន្តំយេវ សទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ នោ អញ្ញថា; កច្ចិ បន សោ ភវំ គោតមោ តាទិសោ នោ អញ្ញាទិសោ”តិ ? “តថា សន្តំយេវ, ភោ, តំ ភវន្តំ គោតមំ សទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ នោ អញ្ញថា, តាទិសោវ សោ ភវំ គោតមោ នោ អញ្ញាទិសោ។ សមន្នាគតោ ច សោ ភវំ គោតមោ ទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណេហិ បរិបុណ្ណេហិ នោ អបរិបុណ្ណេហី”តិ។ “អហុ បន តេ, តាត អម្ពដ្ឋ, សមណេន គោតមេន សទ្ធិំ កោចិទេវ កថាសល្លាបោ”តិ? “អហុ ខោ មេ, ភោ, សមណេន គោតមេន សទ្ធិំ កោចិទេវ កថាសល្លាបោ”តិ។ “យថា កថំ បន តេ, តាត អម្ពដ្ឋ, អហុ សមណេន គោតមេន សទ្ធិំ កោចិទេវ កថាសល្លាបោ”តិ? អថ ខោ អម្ពដ្ឋោ មាណវោ យាវតកោ [យាវតិកោ (ក. បី.)] អហោសិ ភគវតា សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ, តំ សព្ពំ ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស អារោចេសិ។

២៩១. ឯវំ វុត្តេ, ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ អម្ពដ្ឋំ មាណវំ ឯតទវោច – “អហោ វត រេ អម្ហាកំ បណ្ឌិតក [បណ្ឌិតកា], អហោ វត រេ អម្ហាកំ ពហុស្សុតក [ពហុស្សុតកា], អហោ វត រេ អម្ហាកំ តេវិជ្ជក [តេវិជ្ជកា], ឯវរូបេន កិរ, ភោ, បុរិសោ អត្ថចរកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ យទេវ ខោ ត្វំ, អម្ពដ្ឋ, តំ ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ អាសជ្ជ អាសជ្ជ អវចាសិ, អថ ខោ សោ ភវំ គោតមោ អម្ហេបិ ឯវំ ឧបនេយ្យ ឧបនេយ្យ អវច។ អហោ វត រេ អម្ហាកំ បណ្ឌិតក, អហោ វត រេ អម្ហាកំ ពហុស្សុតក, អហោ វត រេ អម្ហាកំ តេវិជ្ជក, ឯវរូបេន កិរ, ភោ, បុរិសោ អត្ថចរកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យា”តិ, កុបិតោ [សោ កុបិតោ (បី.)] អនត្តមនោ អម្ពដ្ឋំ មាណវំ បទសាយេវ បវត្តេសិ។ ឥច្ឆតិ ច តាវទេវ ភគវន្តំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

បោក្ខរសាតិពុទ្ធុបសង្កមនំ

២៩២. អថ ខោ តេ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បោក្ខរសាតិំ ឯតទវោចុំ – “អតិវិកាលោ ខោ, ភោ, អជ្ជ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ ស្វេទានិ [ទានិ ស្វេ (សី. ក.)] ភវំ បោក្ខរសាតិ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សតី”តិ។ អថ ខោ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ សកេ និវេសនេ បណីតំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ បដិយាទាបេត្វា យានេ អារោបេត្វា ឧក្កាសុ ធារិយមានាសុ ឧក្កដ្ឋាយ និយ្យាសិ, យេន ឥច្ឆានង្គលវនសណ្ឌោ តេន បាយាសិ។ យាវតិកា យានស្ស ភូមិ យានេន គន្ត្វា, យានា បច្ចោរោហិត្វា បត្តិកោវ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ។ ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ, សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។

២៨៣. ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អាគមា នុ ខោ ឥធ, ភោ គោតម, អម្ហាកំ អន្តេវាសី អម្ពដ្ឋោ មាណវោ”តិ? “អាគមា ខោ តេ [តេធ (ស្យា.), តេ ឥធ (បី.)], ព្រាហ្មណ, អន្តេវាសី អម្ពដ្ឋោ មាណវោ”តិ។ “អហុ បន តេ, ភោ គោតម, អម្ពដ្ឋេន មាណវេន សទ្ធិំ កោចិទេវ កថាសល្លាបោ”តិ? “អហុ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, អម្ពដ្ឋេន មាណវេន សទ្ធិំ កោចិទេវ កថាសល្លាបោ”តិ។ “យថាកថំ បន តេ, ភោ គោតម, អហុ អម្ពដ្ឋេន មាណវេន សទ្ធិំ កោចិទេវ កថាសល្លាបោ”តិ? អថ ខោ ភគវា យាវតកោ អហោសិ អម្ពដ្ឋេន មាណវេន សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ, តំ សព្ពំ ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស អារោចេសិ។ ឯវំ វុត្តេ, ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ពាលោ, ភោ គោតម, អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, ខមតុ ភវំ គោតមោ អម្ពដ្ឋស្ស មាណវស្សា”តិ។ “សុខី ហោតុ, ព្រាហ្មណ, អម្ពដ្ឋោ មាណវោ”តិ។

២៨៤. អថ ខោ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ភគវតោ កាយេ ទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណានិ សមន្នេសិ។ អទ្ទសា ខោ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ភគវតោ កាយេ ទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណានិ យេភុយ្យេន ឋបេត្វា ទ្វេ។ ទ្វីសុ មហាបុរិសលក្ខណេសុ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ – កោសោហិតេ ច វត្ថគុយ្ហេ បហូតជិវ្ហតាយ ច។

២៨៥. អថ ខោ ភគវតោ ឯតទហោសិ – “បស្សតិ ខោ មេ អយំ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណានិ យេភុយ្យេន ឋបេត្វា ទ្វេ។ ទ្វីសុ មហាបុរិសលក្ខណេសុ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ – កោសោហិតេ ច វត្ថគុយ្ហេ, បហូតជិវ្ហតាយ ចា”តិ។ អថ ខោ ភគវា តថារូបំ ឥទ្ធាភិសង្ខារំ អភិសង្ខាសិ យថា អទ្ទស ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ភគវតោ កោសោហិតំ វត្ថគុយ្ហំ។ អថ ខោ ភគវា ជិវ្ហំ និន្នាមេត្វា ឧភោបិ កណ្ណសោតានិ អនុមសិ បដិមសិ, ឧភោបិ នាសិកសោតានិ អនុមសិ បដិមសិ, កេវលម្បិ នលាដមណ្ឌលំ ជិវ្ហាយ ឆាទេសិ។

២៨៦. អថ ខោ ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស ឯតទហោសិ – “សមន្នាគតោ ខោ សមណោ គោតមោ ទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណេហិ បរិបុណ្ណេហិ នោ អបរិបុណ្ណេហី”តិ។ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អធិវាសេតុ មេ ភវំ គោតមោ អជ្ជតនាយ ភត្តំ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេនា”តិ។ អធិវាសេសិ ភគវា តុណ្ហីភាវេន។

២៨៧. អថ ខោ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ភគវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា ភគវតោ កាលំ អារោចេសិ – “កាលោ, ភោ គោតម, និដ្ឋិតំ ភត្ត”ន្តិ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេន យេន ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ភគវន្តំ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ, មាណវកាបិ ភិក្ខុសង្ឃំ។ អថ ខោ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ភគវន្តំ ភុត្តាវិំ ឱនីតបត្តបាណឹ អញ្ញតរំ នីចំ អាសនំ គហេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។

២៨៨. ឯកមន្តំ និសិន្នស្ស ខោ ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស ភគវា អនុបុព្ពិំ កថំ កថេសិ, សេយ្យថិទំ – ទានកថំ សីលកថំ សគ្គកថំ; កាមានំ អាទីនវំ ឱការំ សំកិលេសំ, នេក្ខម្មេ អានិសំសំ បកាសេសិ។ យទា ភគវា អញ្ញាសិ ព្រាហ្មណំ បោក្ខរសាតឹ កល្លចិត្តំ មុទុចិត្តំ វិនីវរណចិត្តំ ឧទគ្គចិត្តំ បសន្នចិត្តំ, អថ យា ពុទ្ធានំ សាមុក្កំសិកា ធម្មទេសនា, តំ បកាសេសិ – ទុក្ខំ សមុទយំ និរោធំ មគ្គំ។ សេយ្យថាបិ នាម សុទ្ធំ វត្ថំ អបគតកាឡកំ សម្មទេវ រជនំ បដិគ្គណ្ហេយ្យ; ឯវមេវ ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស តស្មិញ្ញេវ អាសនេ វិរជំ វីតមលំ ធម្មចក្ខុំ ឧទបាទិ – “យំ កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ, សព្ពំ តំ និរោធធម្ម”ន្តិ។

បោក្ខរសាតិឧបាសកត្តបដិវេទនា

២៨៩. អថ ខោ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ទិដ្ឋធម្មោ បត្តធម្មោ វិទិតធម្មោ បរិយោគាឡ្ហធម្មោ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិគតកថំកថោ វេសារជ្ជប្បត្តោ អបរប្បច្ចយោ សត្ថុសាសនេ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម។ សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ , អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ, ‘ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តី’តិ; ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ, ភោ គោតម, សបុត្តោ សភរិយោ សបរិសោ សាមច្ចោ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គតំ។ យថា ច ភវំ គោតមោ ឧក្កដ្ឋាយ អញ្ញានិ ឧបាសកកុលានិ ឧបសង្កមតិ, ឯវមេវ ភវំ គោតមោ បោក្ខរសាតិកុលំ ឧបសង្កមតុ។ តត្ថ យេ តេ មាណវកា វា មាណវិកា វា ភវន្តំ គោតមំ អភិវាទេស្សន្តិ

វា បច្ចុដ្ឋិស្សន្តិ [បច្ចុដ្ឋស្សន្តិ (បី.)] វា អាសនំ វា ឧទកំ វា ទស្សន្តិ ចិត្តំ វា បសាទេស្សន្តិ, តេសំ តំ ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’’តិ។ ‘‘កល្យាណំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណា’’តិ។

អម្ពដ្ឋសុត្តំ និដ្ឋិតំ តតិយំ។

៤. សោណទណ្ឌសុត្តំ

ចម្បេយ្យកព្រាហ្មណគហបតិកា

៣០០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា អង្គេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ យេន ចម្បា តទវសរិ។ តត្រ សុទំ ភគវា ចម្បាយំ វិហរតិ គគ្គរាយ បោក្ខរណិយា តីរេ។ តេន ខោ បន សមយេន សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ ចម្បំ អជ្ឈាវសតិ សត្តុស្សទំ សតិណកដ្ឋោទកំ សធញ្ញំ រាជភោគ្គំ រញ្ញា មាគធេន សេនិយេន ពិម្ពិសារេន ទិន្នំ រាជទាយំ ព្រហ្មទេយ្យំ។

៣០១. អស្សោសុំ ខោ ចម្បេយ្យកា ព្រាហ្មណគហបតិកា – ‘‘សមណោ ខលុ ភោ គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ អង្គេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ ចម្បំ អនុប្បត្តោ ចម្បាយំ វិហរតិ គគ្គរាយ បោក្ខរណិយា តីរេ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ សាធុ ខោ បន តថារូបានំ អរហតំ ទស្សនំ ហោតី’’តិ។ អថ ខោ ចម្បេយ្យកា ព្រាហ្មណគហបតិកា ចម្បាយ និក្ខមិត្វា សង្ឃសង្ឃី [សង្ឃា សង្ឃី (សី. ស្យា. បី.)] គណីភូតា យេន គគ្គរា បោក្ខរណី តេនុបសង្កមន្តិ។

៣០២. តេន ខោ បន សមយេន សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ ឧបរិបាសាទេ ទិវាសេយ្យំ ឧបគតោ ហោតិ។ អទ្ទសា ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ ចម្បេយ្យកេ ព្រាហ្មណគហបតិកេ ចម្បាយ និក្ខមិត្វា សង្ឃសង្ឃី [សង្ឃេ សង្ឃី (សី. បី.) សង្ឃា សង្ឃី (ស្យា.)] គណីភូតេ យេន គគ្គរា បោក្ខរណី តេនុបសង្កមន្តេ។ ទិស្វា ខត្តំ អាមន្តេសិ – ‘‘កឹ នុ ខោ, ភោ ខត្តេ, ចម្បេយ្យកា ព្រាហ្មណគហបតិកា ចម្បាយ និក្ខមិត្វា សង្ឃសង្ឃី គណីភូតា យេន គគ្គរា បោក្ខរណី តេនុបសង្កមន្តី’’តិ? ‘‘អត្ថិ ខោ, ភោ, សមណោ គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ អង្គេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ ចម្បំ អនុប្បត្តោ ចម្បាយំ វិហរតិ គគ្គរាយ បោក្ខរណិយា តីរេ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ តមេតេ ភវន្តំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមន្តី’’តិ។ ‘‘តេន ហិ, ភោ ខត្តេ, យេន ចម្បេយ្យកា ព្រាហ្មណគហបតិកា តេនុបសង្កម, ឧបសង្កមិត្វា ចម្បេយ្យកេ ព្រាហ្មណគហបតិកេ ឯវំ វទេហិ – ‘សោណទណ្ឌោ, ភោ, ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – អាគមេន្តុ កិរ ភវន្តោ, សោណទណ្ឌោបិ ព្រាហ្មណោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សតី’’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភោ’’តិ ខោ សោ ខត្តា សោណទណ្ឌស្ស ព្រាហ្មណស្ស បដិស្សុត្វា យេន ចម្បេយ្យកា ព្រាហ្មណគហបតិកា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ចម្បេយ្យកេ ព្រាហ្មណគហបតិកេ ឯតទវោច – ‘‘សោណទណ្ឌោ ភោ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – ‘អាគមេន្តុ កិរ ភវន្តោ, សោណទណ្ឌោបិ ព្រាហ្មណោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សតី’’’តិ។

សោណទណ្ឌគុណកថា

៣០៣. តេន ខោ បន សមយេន នានាវេរជ្ជកានំ ព្រាហ្មណានំ បញ្ចមត្តានិ ព្រាហ្មណសតានិ ចម្បាយំ បដិវសន្តិ កេនចិទេវ ករណីយេន។ អស្សោសុំ ខោ តេ ព្រាហ្មណា – ‘‘សោណទណ្ឌោ កិរ ព្រាហ្មណោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សតី’’តិ។ អថ ខោ តេ ព្រាហ្មណា យេន សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា សោណទណ្ឌំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោចុំ – ‘‘សច្ចំ កិរ ភវំ សោណទណ្ឌោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សតី’’តិ? ‘‘ឯវំ ខោ មេ, ភោ, ហោតិ – ‘អហម្បិ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សាមី’’’តិ។

‘‘មា ភវំ សោណទណ្ឌោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិ។ ន អរហតិ ភវំ សោណទណ្ឌោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ សចេ ភវំ សោណទណ្ឌោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សតិ, ភោតោ សោណទណ្ឌស្ស យសោ ហាយិស្សតិ, សមណស្ស គោតមស្ស យសោ អភិវឌ្ឍិស្សតិ។ យម្បិ ភោតោ សោណទណ្ឌស្ស យសោ ហាយិស្សតិ, សមណស្ស គោតមស្ស យសោ អភិវឌ្ឍិស្សតិ , ឥមិនាបង្គេន ន អរហតិ ភវំ សោណទណ្ឌោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ; សមណោត្វេវ គោតមោ អរហតិ ភវន្តំ សោណទណ្ឌំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“ភវញ្ហិ សោណទណ្ឌោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច, សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន។ យម្បិ ភវំ សោណទណ្ឌោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច, សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន, ឥមិនាបង្គេន ន អរហតិ ភវំ សោណទណ្ឌោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ; សមណោត្វេវ គោតមោ អរហតិ ភវន្តំ សោណទណ្ឌំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“ភវញ្ហិ សោណទណ្ឌោ អឌ្ឍោ មហទ្ធនោ មហាភោគោ…បេ….

“ភវញ្ហិ សោណទណ្ឌោ អជ្ឈាយកោ , មន្តធរោ, តិណ្ណំ វេទានំ បារគូ សនិឃណ្ឌុកេដុភានំ សាក្ខរប្បភេទានំ ឥតិហាសបញ្ចមានំ បទកោ វេយ្យាករណោ, លោកាយតមហាបុរិសលក្ខណេសុ អនវយោ…បេ….

“ភវញ្ហិ សោណទណ្ឌោ អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ ព្រហ្មវណ្ណី ព្រហ្មវច្ឆសី [ព្រហ្មវឌ្ឍី (សី.), ព្រហ្មវច្ចសី (បី.)] អខុទ្ទាវកាសោ ទស្សនាយ…បេ….

“ភវញ្ហិ សោណទណ្ឌោ សីលវា វុទ្ធសីលី វុទ្ធសីលេន សមន្នាគតោ…បេ….

“ភវញ្ហិ សោណទណ្ឌោ កល្យាណវាចោ កល្យាណវាក្ករណោ បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ [អនេឡគលាយ (សី. បី.), អនេលគឡាយ (ក)] អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា…បេ….

“ភវញ្ហិ សោណទណ្ឌោ ពហូនំ អាចរិយបាចរិយោ តីណិ មាណវកសតានិ មន្តេ វាចេតិ។ ពហូ ខោ បន នានាទិសា នានាជនបទា មាណវកា អាគច្ឆន្តិ ភោតោ សោណទណ្ឌស្ស សន្តិកេ មន្តត្ថិកា មន្តេ អធិយិតុកាមា …បេ….

“ភវញ្ហិ សោណទណ្ឌោ ជិណ្ណោ វុទ្ធោ មហល្លកោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ; សមណោ គោតមោ តរុណោ ចេវ តរុណបព្ពជិតោ ច…បេ….

“ភវញ្ហិ សោណទណ្ឌោ រញ្ញោ មាគធស្ស សេនិយស្ស ពិម្ពិសារស្ស សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ….

“ភវញ្ហិ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ….

“ភវញ្ហិ សោណទណ្ឌោ ចម្បំ អជ្ឈាវសតិ សត្តុស្សទំ សតិណកដ្ឋោទកំ សធញ្ញំ រាជភោគ្គំ, រញ្ញា មាគធេន សេនិយេន ពិម្ពិសារេន ទិន្នំ, រាជទាយំ ព្រហ្មទេយ្យំ។ យម្បិ ភវំ សោណទណ្ឌោ ចម្បំ អជ្ឈាវសតិ សត្តុស្សទំ សតិណកដ្ឋោទកំ សធញ្ញំ រាជភោគ្គំ, រញ្ញា មាគធេន សេនិយេន ពិម្ពិសារេន ទិន្នំ, រាជទាយំ ព្រហ្មទេយ្យំ។ ឥមិនាបង្គេន ន អរហតិ ភវំ សោណទណ្ឌោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ; សមណោត្វេវ គោតមោ អរហតិ ភវន្តំ សោណទណ្ឌំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ”ន្តិ។

ពុទ្ធគុណកថា

៣០៤. ឯវំ វុត្តេ, សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ តេ ព្រាហ្មណេ ឯតទវោច –

“តេន ហិ, ភោ, មមបិ សុណាថ, យថា មយមេវ អរហាម តំ ភវន្តំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ; នត្វេវ អរហតិ សោ ភវំ គោតមោ អម្ហាកំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច, សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា, អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន។ យម្បិ ភោ សមណោ គោតមោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា, អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន, ឥមិនាបង្គេន ន អរហតិ សោ ភវំ គោតមោ អម្ហាកំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ ; អថ ខោ មយមេវ អរហាម តំ ភវន្តំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ មហន្តំ ញាតិសង្ឃំ ឱហាយ បព្ពជិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ បហូតំ ហិរញ្ញសុវណ្ណំ ឱហាយ បព្ពជិតោ ភូមិគតញ្ច វេហាសដ្ឋំ ច…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ទហរោវ សមានោ យុវា សុសុកាឡកេសោ ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតោ បឋមេន វយសា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ អកាមកានំ មាតាបិតូនំ អស្សុមុខានំ រុទន្តានំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ, ព្រហ្មវណ្ណី, ព្រហ្មវច្ឆសី, អខុទ្ទាវកាសោ ទស្សនាយ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ សីលវា អរិយសីលី កុសលសីលី កុសលសីលេន សមន្នាគតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ កល្យាណវាចោ កល្យាណវាក្ករណោ បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ពហូនំ អាចរិយបាចរិយោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ខីណកាមរាគោ វិគតចាបល្លោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ កម្មវាទី កិរិយវាទី អបាបបុរេក្ខារោ ព្រហ្មញ្ញាយ បជាយ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ឧច្ចា កុលា បព្ពជិតោ អសម្ភិន្នខត្តិយកុលា…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ អឌ្ឍា កុលា បព្ពជិតោ មហទ្ធនា មហាភោគា…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ តិរោរដ្ឋា តិរោជនបទា បញ្ហំ បុច្ឆិតុំ អាគច្ឆន្តិ…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ អនេកានិ ទេវតាសហស្សានិ បាណេហិ សរណំ គតានិ…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’ តិ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ទ្វត្តិំសមហាបុរិសលក្ខណេហិ សមន្នាគតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ឯហិស្វាគតវាទី សខិលោ សម្មោទកោ អព្ភាកុដិកោ ឧត្តានមុខោ បុព្ពភាសី…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ចតុន្នំ បរិសានំ សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ….

“សមណេ ខលុ, ភោ, គោតមេ ពហូ ទេវា ច មនុស្សា ច អភិប្បសន្នា…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ យស្មិំ គាមេ វា និគមេ វា បដិវសតិ, ន តស្មិំ គាមេ វា និគមេ វា អមនុស្សា មនុស្សេ វិហេឋេន្តិ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ សង្ឃី គណី គណាចរិយោ បុថុតិត្ថករានំ អគ្គមក្ខាយតិ។ យថា ខោ បន, ភោ, ឯតេសំ សមណព្រាហ្មណានំ យថា វា តថា វា យសោ សមុទាគច្ឆតិ, ន ហេវំ សមណស្ស គោតមស្ស យសោ សមុទាគតោ។ អថ ខោ អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ សមណស្ស គោតមស្ស យសោ សមុទាគតោ…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ រាជា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ សបុត្តោ សភរិយោ សបរិសោ សាមច្ចោ បាណេហិ សរណំ គតោ…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ រាជា បសេនទិ កោសលោ សបុត្តោ សភរិយោ សបរិសោ សាមច្ចោ បាណេហិ សរណំ គតោ…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ សបុត្តោ សភរិយោ សបរិសោ សាមច្ចោ បាណេហិ សរណំ គតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ រញ្ញោ មាគធស្ស សេនិយស្ស ពិម្ពិសារស្ស សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ចម្បំ អនុប្បត្តោ, ចម្បាយំ វិហរតិ គគ្គរាយ បោក្ខរណិយា តីរេ។ យេ ខោ បន, ភោ, កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អម្ហាកំ គាមខេត្តំ អាគច្ឆន្តិ អតិថី នោ តេ ហោន្តិ។ អតិថី ខោ បនម្ហេហិ សក្កាតព្ពា គរុកាតព្ពា មានេតព្ពា បូជេតព្ពា អបចេតព្ពា។ យម្បិ, ភោ, សមណោ គោតមោ ចម្បំ អនុប្បត្តោ ចម្បាយំ វិហរតិ គគ្គរាយ បោក្ខរណិយា តីរេ, អតិថិម្ហាកំ សមណោ គោតមោ; អតិថិ ខោ បនម្ហេហិ សក្កាតព្ពោ គរុកាតព្ពោ មានេតព្ពោ បូជេតព្ពោ អបចេតព្ពោ។ ឥមិនាបង្គេន ន អរហតិ សោ ភវំ គោតមោ អម្ហាកំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ អថ ខោ មយមេវ អរហាម តំ ភវន្តំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ ឯត្តកេ ខោ អហំ, ភោ, តស្ស ភោតោ គោតមស្ស វណ្ណេ បរិយាបុណាមិ, នោ ច ខោ សោ ភវំ គោតមោ ឯត្តកវណ្ណោ។ អបរិមាណវណ្ណោ ហិ សោ ភវំ គោតមោ”តិ។

៣០៥. ឯវំ វុត្តេ, តេ ព្រាហ្មណា សោណទណ្ឌំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោចុំ – “យថា ខោ ភវំ សោណទណ្ឌោ សមណស្ស គោតមស្ស វណ្ណេ ភាសតិ ឥតោ ចេបិ សោ ភវំ គោតមោ យោជនសតេ វិហរតិ, អលមេវ សទ្ធេន កុលបុត្តេន ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ អបិ បុដោសេនា”តិ។ “តេន ហិ, ភោ, សព្ពេវ មយំ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សាមា”តិ។

សោណទណ្ឌបរិវិតក្កោ

៣០៦. អថ ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ មហតា ព្រាហ្មណគណេន សទ្ធិំ យេន គគ្គរា បោក្ខរណី តេនុបសង្កមិ។ អថ ខោ សោណទណ្ឌស្ស ព្រាហ្មណស្ស តិរោវនសណ្ឌគតស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – “អហញ្ចេវ ខោ បន សមណំ គោតមំ បញ្ហំ បុច្ឆេយ្យំ; តត្រ ចេ មំ សមណោ គោតមោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន ខោ ឯស, ព្រាហ្មណ, បញ្ហោ ឯវំ បុច្ឆិតព្ពោ, ឯវំ នាមេស, ព្រាហ្មណ , បញ្ហោ បុច្ឆិតព្ពោ’តិ, តេន មំ អយំ បរិសា បរិភវេយ្យ – ‘ពាលោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ អព្យត្តោ, នាសក្ខិ សមណំ គោតមំ យោនិសោ បញ្ហំ បុច្ឆិតុ’ន្តិ។ យំ ខោ បនាយំ បរិសា បរិភវេយ្យ, យសោបិ តស្ស ហាយេថ។ យស្ស ខោ បន យសោ ហាយេថ, ភោគាបិ តស្ស ហាយេយ្យុំ។ យសោលទ្ធា ខោ បនម្ហាកំ ភោគា។ មមញ្ចេវ ខោ បន សមណោ គោតមោ បញ្ហំ បុច្ឆេយ្យ, តស្ស ចាហំ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេន ចិត្តំ ន អារាធេយ្យំ; តត្រ ចេ មំ សមណោ គោតមោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន ខោ ឯស, ព្រាហ្មណ, បញ្ហោ ឯវំ ព្យាកាតព្ពោ, ឯវំ នាមេស, ព្រាហ្មណ, បញ្ហោ ព្យាកាតព្ពោ’តិ, តេន មំ អយំ បរិសា បរិភវេយ្យ – ‘ពាលោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ អព្យត្តោ, នាសក្ខិ សមណស្ស គោតមស្ស បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេន ចិត្តំ អារាធេតុ’ន្តិ។ យំ ខោ បនាយំ បរិសា បរិភវេយ្យ, យសោបិ តស្ស ហាយេថ។ យស្ស ខោ បន យសោ ហាយេថ, ភោគាបិ តស្ស ហាយេយ្យុំ។ យសោលទ្ធា ខោ បនម្ហាកំ ភោគា។ អហញ្ចេវ ខោ បន ឯវំ សមីបគតោ សមានោ អទិស្វាវ សមណំ គោតមំ និវត្តេយ្យំ, តេន មំ អយំ បរិសា បរិភវេយ្យ – ‘ពាលោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ អព្យត្តោ មានថទ្ធោ ភីតោ ច, នោ វិសហតិ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ, កថញ្ហិ នាម ឯវំ សមីបគតោ សមានោ អទិស្វា សមណំ គោតមំ និវត្តិស្សតី’តិ។ យំ ខោ បនាយំ បរិសា បរិភវេយ្យ, យសោបិ តស្ស ហាយេថ។ យស្ស ខោ បន យសោ ហាយេថ, ភោគាបិ តស្ស ហាយេយ្យុំ, យសោលទ្ធា ខោ បនម្ហាកំ ភោគា”តិ។

៣០៧. អថ ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធឹ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ចម្បេយ្យកាបិ ខោ ព្រាហ្មណគហបតិកា អប្បេកច្ចេ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ; អប្បេកច្ចេ ភគវតា សទ្ធឹ សម្មោទឹសុ; សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ; អប្បេកច្ចេ យេន ភគវា តេនញ្ជលឹ បណាមេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ; អប្បេកច្ចេ នាមគោត្តំ សាវេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ; អប្បេកច្ចេ តុណ្ហីភូតា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។

៣០៨. តត្រាបិ សុទំ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ ឯតទេវ ពហុលមនុវិតក្កេន្តោ និសិន្នោ ហោតិ – “អហញ្ចេវ ខោ បន សមណំ គោតមំ បញ្ហំ បុច្ឆេយ្យំ; តត្រ ចេ មំ សមណោ គោតមោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន ខោ ឯស, ព្រាហ្មណ, បញ្ហោ ឯវំ បុច្ឆិតព្ពោ, ឯវំ នាមេស, ព្រាហ្មណ, បញ្ហោ បុច្ឆិតព្ពោ’តិ, តេន មំ អយំ បរិសា បរិភវេយ្យ – ‘ពាលោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ អព្យត្តោ, នាសក្ខិ សមណំ គោតមំ យោនិសោ បញ្ហំ បុច្ឆិតុ’ន្តិ។ យំ ខោ បនាយំ បរិសា បរិភវេយ្យ, យសោបិ តស្ស ហាយេថ។ យស្ស ខោ បន យសោ ហាយេថ, ភោគាបិ តស្ស ហាយេយ្យុំ។ យសោលទ្ធា ខោ បនម្ហាកំ ភោគា។ មមញ្ចេវ ខោ បន សមណោ គោតមោ បញ្ហំ បុច្ឆេយ្យ, តស្ស ចាហំ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេន ចិត្តំ ន អារាធេយ្យំ; តត្រ ចេ មំ សមណោ គោតមោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន ខោ ឯស, ព្រាហ្មណ, បញ្ហោ ឯវំ ព្យាកាតព្ពោ, ឯវំ នាមេស, ព្រាហ្មណ, បញ្ហោ ព្យាកាតព្ពោ’តិ, តេន មំ អយំ បរិសា បរិភវេយ្យ – ‘ពាលោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ អព្យត្តោ, នាសក្ខិ សមណស្ស គោតមស្ស បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេន ចិត្តំ អារាធេតុ’ន្តិ។ យំ ខោ បនាយំ បរិសា បរិភវេយ្យ, យសោបិ តស្ស ហាយេថ។ យស្ស ខោ បន យសោ ហាយេថ, ភោគាបិ តស្ស ហាយេយ្យុំ។ យសោលទ្ធា ខោ បនម្ហាកំ ភោគា។ អហោ វត មំ សមណោ គោតមោ សកេ អាចរិយកេ តេវិជ្ជកេ បញ្ហំ បុច្ឆេយ្យ, អទ្ធា វតស្សាហំ ចិត្តំ អារាធេយ្យំ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេនា”តិ។

ព្រាហ្មណបញ្ញត្តិ

៣០៩. អថ ខោ ភគវតោ សោណទណ្ឌស្ស ព្រាហ្មណស្ស ចេតសា ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ ឯតទហោសិ – “វិហញ្ញតិ ខោ អយំ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ សកេន ចិត្តេន។ យំនូនាហំ សោណទណ្ឌំ ព្រាហ្មណំ សកេ អាចរិយកេ តេវិជ្ជកេ បញ្ហំ បុច្ឆេយ្យ”ន្តិ។ អថ ខោ ភគវា សោណទណ្ឌំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោច – “កតិហិ បន, ព្រាហ្មណ, អង្គេហិ សមន្នាគតំ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បញ្ញបេន្តិ; ‘ព្រាហ្មណោស្មី’តិ ច វទមានោ សម្មា វទេយ្យ, ន ច បន មុសាវាទំ អាបជ្ជេយ្យា”តិ?

៣១០. អថ ខោ សោណទណ្ឌស្ស ព្រាហ្មណស្ស ឯតទហោសិ – “យំ វត នោ អហោសិ ឥច្ឆិតំ, យំ អាកង្ខិតំ, យំ អធិប្បេតំ, យំ អភិបត្ថិតំ – ‘អហោ វត មំ សមណោ គោតមោ សកេ អាចរិយកេ តេវិជ្ជកេ បញ្ហំ បុច្ឆេយ្យ, អទ្ធា វតស្សាហំ ចិត្តំ អារាធេយ្យំ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេនា’តិ, តត្រ មំ សមណោ គោតមោ សកេ អាចរិយកេ តេវិជ្ជកេ បញ្ហំ បុច្ឆតិ។ អទ្ធា វតស្សាហំ ចិត្តំ អារាធេស្សាមិ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេនា”តិ។

៣១១. អថ ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ អព្ភុន្នាមេត្វា កាយំ អនុវិលោកេត្វា បរិសំ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “បញ្ចហិ, ភោ គោតម, អង្គេហិ សមន្នាគតំ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បញ្ញបេន្តិ; ‘ព្រាហ្មណោស្មី’តិ ច វទមានោ សម្មា វទេយ្យ, ន ច បន មុសាវាទំ អាបជ្ជេយ្យ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? ឥធ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណោ ឧភតោ សុជាតោ ហោតិ មាតិតោ ច បិតិតោ ច, សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន; អជ្ឈាយកោ ហោតិ មន្តធរោ តិណ្ណំ វេទានំ បារគូ សនិឃណ្ឌុកេដុភានំ សាក្ខរប្បភេទានំ ឥតិហាសបញ្ចមានំ បទកោ វេយ្យាករណោ លោកាយតមហាបុរិសលក្ខណេសុ អនវយោ; អភិរូបោ ហោតិ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ ព្រហ្មវណ្ណី ព្រហ្មវច្ឆសី អខុទ្ទាវកាសោ ទស្សនាយ; សីលវា ហោតិ វុទ្ធសីលី វុទ្ធសីលេន សមន្នាគតោ; បណ្ឌិតោ ច ហោតិ មេធាវី បឋមោ វា ទុតិយោ វា សុជំ បគ្គណ្ហន្តានំ។ ឥមេហិ ខោ, ភោ គោតម, បញ្ចហិ អង្គេហិ សមន្នាគតំ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បញ្ញបេន្តិ; ‘ព្រាហ្មណោស្មី’តិ ច វទមានោ សម្មា វទេយ្យ, ន ច បន មុសាវាទំ អាបជ្ជេយ្យា”តិ។

“ឥមេសំ បន, ព្រាហ្មណ, បញ្ចន្នំ អង្គានំ សក្កា ឯកំ អង្គំ ឋបយិត្វា ចតូហង្គេហិ សមន្នាគតំ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បញ្ញបេតុំ; ‘ព្រាហ្មណោស្មី’តិ ច វទមានោ សម្មា វទេយ្យ, ន ច បន មុសាវាទំ អាបជ្ជេយ្យា”តិ? “សក្កា , ភោ គោតម។ ឥមេសញ្ហិ, ភោ គោតម, បញ្ចន្នំ អង្គានំ វណ្ណំ ឋបយាម។ កិញ្ហិ វណ្ណោ ករិស្សតិ? យតោ ខោ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណោ ឧភតោ សុជាតោ ហោតិ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន; អជ្ឈាយកោ ច ហោតិ មន្តធរោ ច តិណ្ណំ វេទានំ បារគូ សនិឃណ្ឌុកេដុភានំ សាក្ខរប្បភេទានំ ឥតិហាសបញ្ចមានំ បទកោ វេយ្យាករណោ លោកាយតមហាបុរិសលក្ខណេសុ អនវយោ; សីលវា ច ហោតិ វុទ្ធសីលី វុទ្ធសីលេន សមន្នាគតោ; បណ្ឌិតោ ច ហោតិ មេធាវី បឋមោ វា

ទុតិយោ វា សុជំ បគ្គណ្ហន្តានំ។ ឥមេហិ ខោ ភោ គោតម ចតូហង្គេហិ សមន្នាគតំ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បញ្ញបេន្តិ; ‘ព្រាហ្មណោស្មី’តិ ច វទមានោ សម្មា វទេយ្យ, ន ច បន មុសាវាទំ អាបជ្ជេយ្យា’’តិ។

៣១២. ‘‘ឥមេសំ បន, ព្រាហ្មណ, ចតុន្នំ អង្គានំ សក្កា ឯកំ អង្គំ ឋបយិត្វា តីហង្គេហិ សមន្នាគតំ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បញ្ញបេតុំ; ‘ព្រាហ្មណោស្មី’តិ ច វទមានោ សម្មា វទេយ្យ, ន ច បន មុសាវាទំ អាបជ្ជេយ្យា’’តិ? ‘‘សក្កា, ភោ គោតម។ ឥមេសញ្ហិ, ភោ គោតម, ចតុន្នំ អង្គានំ មន្តេ ឋបយាម។ កិញ្ហិ មន្តា ករិស្សន្តិ? យតោ ខោ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណោ ឧភតោ សុជាតោ ហោតិ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន; សីលវា ច ហោតិ វុទ្ធសីលី វុទ្ធសីលេន សមន្នាគតោ; បណ្ឌិតោ ច ហោតិ មេធាវី បឋមោ វា ទុតិយោ វា សុជំ បគ្គណ្ហន្តានំ។ ឥមេហិ ខោ, ភោ គោតម, តីហង្គេហិ សមន្នាគតំ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បញ្ញបេន្តិ; ‘ព្រាហ្មណោស្មី’តិ ច វទមានោ សម្មា វទេយ្យ, ន ច បន មុសាវាទំ អាបជ្ជេយ្យា’’តិ។

‘‘ឥមេសំ បន, ព្រាហ្មណ, តិណ្ណំ អង្គានំ សក្កា ឯកំ អង្គំ ឋបយិត្វា ទ្វីហង្គេហិ សមន្នាគតំ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បញ្ញបេតុំ; ‘ព្រាហ្មណោស្មី’តិ ច វទមានោ សម្មា វទេយ្យ, ន ច បន មុសាវាទំ អាបជ្ជេយ្យា’’តិ? ‘‘សក្កា, ភោ គោតម។ ឥមេសញ្ហិ, ភោ គោតម, តិណ្ណំ អង្គានំ ជាតឹ ឋបយាម។ កិញ្ហិ ជាតិ ករិស្សតិ? យតោ ខោ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណោ សីលវា ហោតិ វុទ្ធសីលី វុទ្ធសីលេន សមន្នាគតោ; បណ្ឌិតោ ច ហោតិ មេធាវី បឋមោ វា ទុតិយោ វា សុជំ បគ្គណ្ហន្តានំ។ ឥមេហិ ខោ, ភោ គោតម, ទ្វីហង្គេហិ សមន្នាគតំ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បញ្ញបេន្តិ; ‘ព្រាហ្មណោស្មី’តិ ច វទមានោ សម្មា វទេយ្យ, ន ច បន មុសាវាទំ អាបជ្ជេយ្យា’’តិ។

៣១៣. ឯវំ វុត្តេ, តេ ព្រាហ្មណា សោណទណ្ឌំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោចុំ – ‘‘មា ភវំ សោណទណ្ឌោ ឯវំ អវច, មា ភវំ សោណទណ្ឌោ ឯវំ អវច។ អបវទតេវ ភវំ សោណទណ្ឌោ វណ្ណំ, អបវទតិ មន្តេ, អបវទតិ ជាតឹ ឯកំសេន។ ភវំ សោណទណ្ឌោ សមណស្សេវ គោតមស្ស វាទំ អនុបក្ខន្ទតី’’តិ។

៣១៤. អថ ខោ ភគវា តេ ព្រាហ្មណេ ឯតទវោច – ‘‘សចេ ខោ តុម្ហាកំ ព្រាហ្មណានំ ឯវំ ហោតិ – ‘អប្បស្សុតោ ច សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ, អកល្យាណវាក្ករណោ ច សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ, ទុប្បញ្ញោ ច សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ, ន ច បហោតិ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ សមណេន គោតមេន សទ្ធឹ អស្មឹ វចនេ បដិមន្តេតុ’ន្តិ, តិដ្ឋតុ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ, តុម្ហេ មយា សទ្ធឹ មន្តវ្ហោ អស្មឹ វចនេ។ សចេ បន តុម្ហាកំ ព្រាហ្មណានំ ឯវំ ហោតិ – ‘ពហុស្សុតោ ច សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ, កល្យាណវាក្ករណោ ច សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ, បណ្ឌិតោ ច សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ, បហោតិ ច សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ សមណេន គោតមេន សទ្ធឹ អស្មឹ វចនេ បដិមន្តេតុ’ន្តិ, តិដ្ឋថ តុម្ហេ, សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ មយា សទ្ធឹ បដិមន្តេតូ’’តិ។

៣១៥. ឯវំ វុត្តេ, សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘តិដ្ឋតុ ភវំ គោតមោ, តុណ្ហី ភវំ គោតមោ ហោតុ, អហមេវ តេសំ សហធម្មេន បដិវចនំ ករិស្សាមី’’តិ។ អថ ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ តេ ព្រាហ្មណេ ឯតទវោច – ‘‘មា ភវន្តោ ឯវំ អវចុត្ថ, មា ភវន្តោ ឯវំ អវចុត្ថ – ‘អបវទតេវ ភវំ សោណទណ្ឌោ វណ្ណំ, អបវទតិ មន្តេ, អបវទតិ ជាតឹ ឯកំសេន។ ភវំ សោណទណ្ឌោ សមណស្សេវ គោតមស្ស វាទំ អនុបក្ខន្ទតី’តិ។ នាហំ, ភោ, អបវទាមិ វណ្ណំ វា មន្តេ វា ជាតឹ វា’’តិ។

៣១៦. តេន ខោ បន សមយេន សោណទណ្ឌស្ស ព្រាហ្មណស្ស ភាគិនេយ្យោ អង្គកោ នាម មាណវកោ តស្សំ បរិសាយំ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ តេ ព្រាហ្មណេ ឯតទវោច – ‘‘បស្សន្តិ នោ ភោន្តោ ឥមំ អង្គកំ មាណវកំ អម្ហាកំ ភាគិនេយ្យ’’ន្តិ? ‘‘ឯវំ, ភោ’’។ ‘‘អង្គកោ ខោ, ភោ, មាណវកោ អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ ព្រហ្មវណ្ណី ព្រហ្មវច្ឆសី អខុទ្ទាវកាសោ ទស្សនាយ, នាស្ស ឥមិស្សំ បរិសាយំ សមសមោ អត្ថិ វណ្ណេន ឋបេត្វា សមណំ គោតមំ។ អង្គកោ ខោ មាណវកោ អជ្ឈាយកោ មន្តធរោ, តិណ្ណំ វេទានំ បារគូ សនិឃណ្ឌុកេដុភានំ សាក្ខរប្បភេទានំ ឥតិហាសបញ្ចមានំ បទកោ វេយ្យាករណោ លោកាយតមហាបុរិសលក្ខណេសុ អនវយោ។ អហមស្ស មន្តេ វាចេតា។ អង្គកោ ខោ មាណវកោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន។ អហមស្ស មាតាបិតរោ ជានាមិ។ អង្គកោ ខោ មាណវកោ បាណម្បិ ហនេយ្យ, អទិន្នម្បិ អាទិយេយ្យ , បរទារម្បិ គច្ឆេយ្យ, មុសាវាទម្បិ ភណេយ្យ, មជ្ជម្បិ បិវេយ្យ, ឯត្ថ ទានិ, ភោ, កឹ វណ្ណោ ករិស្សតិ, កឹ មន្តា, កឹ ជាតិ? យតោ ខោ, ភោ, ព្រាហ្មណោ សីលវា ច ហោតិ វុទ្ធសីលី វុទ្ធសីលេន សមន្នាគតោ, បណ្ឌិតោ ច ហោតិ មេធាវី បឋមោ វា ទុតិយោ វា សុជំ បគ្គណ្ហន្តានំ។ ឥមេហិ ខោ, ភោ, ទ្វីហង្គេហិ សមន្នាគតំ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បញ្ញបេន្តិ; ‘ព្រាហ្មណោស្មី’តិ ច វទមានោ សម្មា វទេយ្យ, ន ច បន មុសាវាទំ អាបជ្ជេយ្យា’’តិ។

សីលបញ្ញាកថា

៣១៧. “ឥមេសំ បន, ព្រាហ្មណ, ទ្វិន្នំ អង្គានំ សក្កា ឯកំ អង្គំ ឋបយិត្វា ឯកេន អង្គេន សមន្នាគតំ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណំ បញ្ញបេតុំ; ‘ព្រាហ្មណោស្មី’តិ ច វទមានោ សម្មា វទេយ្យ, ន ច បន មុសាវាទំ អាបជ្ជេយ្យា”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម។ សីលបរិធោតា ហិ, ភោ គោតម, បញ្ញា; បញ្ញាបរិធោតំ សីលំ។ យត្ថ សីលំ តត្ថ បញ្ញា, យត្ថ បញ្ញា តត្ថ សីលំ។ សីលវតោ បញ្ញា, បញ្ញវតោ សីលំ។ សីលបញ្ញាណញ្ច បន លោកស្មិំ អគ្គមក្ខាយតិ។ សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, ហត្ថេន វា ហត្ថំ ធោវេយ្យ, បាទេន វា បាទំ ធោវេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, ភោ គោតម, សីលបរិធោតា បញ្ញា, បញ្ញាបរិធោតំ សីលំ។ យត្ថ សីលំ តត្ថ បញ្ញា, យត្ថ បញ្ញា តត្ថ សីលំ។ សីលវតោ បញ្ញា, បញ្ញវតោ សីលំ។ សីលបញ្ញាណញ្ច បន លោកស្មិំ អគ្គមក្ខាយតី”តិ។ “ឯវមេតំ, ព្រាហ្មណ, ឯវមេតំ, ព្រាហ្មណ, សីលបរិធោតា ហិ, ព្រាហ្មណ, បញ្ញា, បញ្ញាបរិធោតំ សីលំ។ យត្ថ សីលំ តត្ថ បញ្ញា, យត្ថ បញ្ញា តត្ថ សីលំ។ សីលវតោ បញ្ញា, បញ្ញវតោ សីលំ។ សីលបញ្ញាណញ្ច បន លោកស្មិំ អគ្គមក្ខាយតិ។ សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, ហត្ថេន វា ហត្ថំ ធោវេយ្យ, បាទេន វា បាទំ ធោវេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, ព្រាហ្មណ, សីលបរិធោតា បញ្ញា, បញ្ញាបរិធោតំ សីលំ។ យត្ថ សីលំ តត្ថ បញ្ញា, យត្ថ បញ្ញា តត្ថ សីលំ។ សីលវតោ បញ្ញា, បញ្ញវតោ សីលំ។ សីលបញ្ញាណញ្ច បន លោកស្មិំ អគ្គមក្ខាយតិ ។

៣១៨. “កតមំ បន តំ, ព្រាហ្មណ, សីលំ? កតមា សា បញ្ញា”តិ? “ឯត្តកបរមាវ មយំ, ភោ គោតម, ឯតស្មិំ អត្ថេ។ សាធុ វត ភវន្តំយេវ គោតមំ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ”តិ។ “តេន ហិ, ព្រាហ្មណ, សុណោហិ; សាធុកំ មនសិករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច – “ឥធ, ព្រាហ្មណ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ...បេ.... (យថា ១៩០-២១២ អនុច្ឆេទេសុ តថា វិត្ថារេតព្ពំ)។ ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ។ ឥទំ ខោ តំ, ព្រាហ្មណ, សីលំ...បេ.... បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ...បេ.... តតិយំ ឈានំ...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ...បេ.... ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ, អភិនិន្នាមេតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាយ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ, ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាយ អយំ ខោ សា, ព្រាហ្មណ, បញ្ញា”តិ។

សោណទណ្ឌឧបាសកត្តបដិវេទនា

៣១៩. ឯវំ វុត្តេ, សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ , ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម ។ សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ, ‘ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តី’តិ; ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ, ធម្មញ្ច, ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គតំ ។ អធិវាសេតុ ច មេ ភវំ គោតមោ ស្វាតនាយ ភត្តំ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេនា”តិ។ អធិវាសេសិ ភគវា តុណ្ហីភាវេន។

៣២០. អថ ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន សកេ និវេសនេ បណីតំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ បដិយាទាបេត្វា ភគវតោ កាលំ អារោចាបេសិ – “កាលោ, ភោ គោតម, និដ្ឋិតំ ភត្ត”ន្តិ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេន យេន សោណទណ្ឌស្ស ព្រាហ្មណស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមិ ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។

៣២១. អថ ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ភុត្តាវិំ ឱនីតបត្តបាណិំ អញ្ញតរំ នីចំ អាសនំ គហេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោណទណ្ឌោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហញ្ចេវ ខោ បន, ភោ គោតម, បរិសគតោ សមានោ អាសនា វុដ្ឋហិត្វា ភវន្តំ គោតមំ អភិវាទេយ្យំ, តេន មំ សា បរិសា បរិភវេយ្យ។ យំ ខោ បន សា បរិសា បរិភវេយ្យ, យសោបិ តស្ស ហាយេថ។ យស្ស ខោ បន យសោ ហាយេថ, ភោគាបិ តស្ស ហាយេយ្យុំ។ យសោលទ្ធា ខោ បនម្ហាកំ ភោគា។ អហញ្ចេវ ខោ បន, ភោ គោតម, បរិសគតោ សមានោ អញ្ជលិំ បគ្គណ្ហេយ្យំ, អាសនា មេ តំ ភវំ គោតមោ បច្ចុដ្ឋានំ ធារេតុ។ អហញ្ចេវ ខោ បន, ភោ គោតម, បរិសគតោ សមានោ វេឋនំ ឱមុញ្ចេយ្យំ, សិរសា មេ តំ ភវំ គោតមោ អភិវាទនំ ធារេតុ។ អហញ្ចេវ ខោ បន, ភោ គោតម, យានគតោ សមានោ យានា បច្ចោរោហិត្វា ភវន្តំ គោតមំ អភិវាទេយ្យំ, តេន មំ សា បរិសា បរិភវេយ្យ។ យំ ខោ បន សា បរិសា បរិភវេយ្យ, យសោបិ តស្ស ហាយេថ, យស្ស ខោ បន យសោ ហាយេថ, ភោគាបិ តស្ស ហាយេយ្យុំ។ យសោលទ្ធា ខោ បនម្ហាកំ ភោគា។ អហញ្ចេវ ខោ បន, ភោ គោតម, យានគតោ

សមានោ បតោទលដ្ឋី អញ្ញន្នាមេយ្យំ, យានា មេ តំ ភវំ គោតមោ បច្ចោរោហនំ ធារេតុ។ អហញ្ចេវ ខោ បន, ភោ គោតម, យានគតោ សមានោ ឆត្តំ អបនាមេយ្យំ, សិរសា មេ តំ ភវំ គោតមោ អភិវាទនំ ធារេតូ’’តិ។

៣២២. អថ ខោ ភគវា សោណទណ្ឌំ ព្រាហ្មណំ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមីតិ។

សោណទណ្ឌសុត្តំ និដ្ឋិតំ ចតុត្ថំ។

៥. កូដទន្តសុត្តំ

ខាណុមតកព្រាហ្មណគហបតិកា

៣២៣. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា មគធេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ យេន ខាណុមតំ នាម មគធានំ ព្រាហ្មណគាមោ តទវសរិ។ តត្រ សុទំ ភគវា ខាណុមតេ វិហរតិ អម្ពលដ្ឋិកាយំ។ តេន ខោ បន សមយេន កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ ខាណុមតំ អជ្ឈាវសតិ សត្តុស្សទំ សតិណកដ្ឋោទកំ សធញ្ញំ រាជភោគ្គំ រញ្ញា មាគធេន សេនិយេន ពិម្ពិសារេន ទិន្នំ រាជទាយំ ព្រហ្មទេយ្យំ។ តេន ខោ បន សមយេន កូដទន្តស្ស ព្រាហ្មណស្ស មហាយញ្ញោ ឧបក្ខដោ ហោតិ។ សត្ត ច ឧសភសតានិ សត្ត ច វច្ឆតរសតានិ សត្ត ច វច្ឆតរិសតានិ សត្ត ច អជសតានិ សត្ត ច ឧរព្ភសតានិ ថូណូបនីតានិ ហោន្តិ យញ្ញត្ថាយ។

៣២៤. អស្សោសុំ ខោ ខាណុមតកា ព្រាហ្មណគហបតិកា – ‘‘សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ មគធេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ ខាណុមតំ អនុប្បត្តោ ខាណុមតេ វិហរតិ អម្ពលដ្ឋិកាយំ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ ។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ សាធុ ខោ បន តថារូបានំ អរហតំ ទស្សនំ ហោតី’’តិ។

៣២៥. អថ ខោ ខាណុមតកា ព្រាហ្មណគហបតិកា ខាណុមតា និក្ខមិត្វា សង្ឃសង្ឃី គណីភូតា យេន អម្ពលដ្ឋិកា តេនុបសង្កមន្តិ។

៣២៦. តេន ខោ បន សមយេន កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ ឧបរិបាសាទេ ទិវាសេយ្យំ ឧបគតោ ហោតិ។ អទ្ទសា ខោ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ ខាណុមតកេ ព្រាហ្មណគហបតិកេ ខាណុមតា និក្ខមិត្វា សង្ឃសង្ឃី គណីភូតេ យេន អម្ពលដ្ឋិកា តេនុបសង្កមន្តេ។ ទិស្វា ខត្តំ អាមន្តេសិ – ‘‘កឹ នុ ខោ, ភោ ខត្តេ, ខាណុមតកា ព្រាហ្មណគហបតិកា ខាណុមតា និក្ខមិត្វា សង្ឃសង្ឃី គណីភូតា យេន អម្ពលដ្ឋិកា តេនុបសង្កមន្តី’’តិ?

៣២៧. ‘‘អត្ថិ ខោ, ភោ, សមណោ គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ មគធេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ ខាណុមតំ អនុប្បត្តោ, ខាណុមតេ វិហរតិ អម្ពលដ្ឋិកាយំ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ តមេតេ ភវន្តំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមន្តី’’តិ។

៣២៨. អថ ខោ កូដទន្តស្ស ព្រាហ្មណស្ស ឯតទហោសិ – ‘‘សុតំ ខោ បន មេតំ – ‘សមណោ គោតមោ តិវិធំ យញ្ញសម្បទំ សោឡសបរិក្ខារំ ជានាតី’តិ។ ន ខោ បនាហំ ជានាមិ តិវិធំ យញ្ញសម្បទំ សោឡសបរិក្ខារំ។ ឥច្ឆាមិ ចាហំ មហាយញ្ញំ យជិតុំ។ យំនូនាហំ សមណំ គោតមំ ឧបសង្កមិត្វា តិវិធំ យញ្ញសម្បទំ សោឡសបរិក្ខារំ បុច្ឆេយ្យ’’ន្តិ។

៣២៩. អថ ខោ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ ខត្តំ អាមន្តេសិ – ‘‘តេន ហិ, ភោ ខត្តេ, យេន ខាណុមតកា ព្រាហ្មណគហបតិកា តេនុបសង្កម។ ឧបសង្កមិត្វា ខាណុមតកេ ព្រាហ្មណគហបតិកេ ឯវំ វទេហិ – ‘កូដទន្តោ, ភោ, ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – ‘‘អាគមេន្តុ កិរ ភវន្តោ, កូដទន្តោបិ ព្រាហ្មណោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សតី’’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភោ’’តិ ខោ សោ ខត្តា កូដទន្តស្ស ព្រាហ្មណស្ស បដិស្សុត្វា យេន ខាណុមតកា ព្រាហ្មណគហបតិកា តេនុបសង្កមិ។ ឧបសង្កមិត្វា ខាណុមតកេ ព្រាហ្មណគហបតិកេ ឯតទវោច – ‘‘កូដទន្តោ, ភោ, ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – ‘អាគមេន្តុ កិរ ភោន្តោ, កូដទន្តោបិ ព្រាហ្មណោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សតី’’’តិ។

កូដទន្តគុណកថា

៣៣០. តេន ខោ បន សមយេន អនេកានិ ព្រាហ្មណសតានិ ខាណុមតេ បដិវសន្តិ – “កូដទន្តស្ស ព្រាហ្មណស្ស មហាយញ្ញំ អនុភវិស្សាមា”តិ។ អស្សោសុំ ខោ តេ ព្រាហ្មណា – “កូដទន្តោ កិរ ព្រាហ្មណោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សតី”តិ។ អថ ខោ តេ ព្រាហ្មណា យេន កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ តេនុបសង្កមឹសុ។

៣៣១. ឧបសង្កមិត្វា កូដទន្តំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោចុំ – “សច្ចំ កិរ ភវំ កូដទន្តោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សតី”តិ? “ឯវំ ខោ មេ, ភោ, ហោតិ – ‘អហម្បិ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សាមី’”តិ។

“មា ភវំ កូដទន្តោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិ។ ន អរហតិ ភវំ កូដទន្តោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ សចេ ភវំ កូដទន្តោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សតិ, ភោតោ កូដទន្តស្ស យសោ ហាយិស្សតិ, សមណស្ស គោតមស្ស យសោ អភិវឌ្ឍិស្សតិ។ យម្បិ ភោតោ កូដទន្តស្ស យសោ ហាយិស្សតិ, សមណស្ស គោតមស្ស យសោ អភិវឌ្ឍិស្សតិ, ឥមិនាបង្គេន ន អរហតិ ភវំ កូដទន្តោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ សមណោ ត្វេវ គោតមោ អរហតិ ភវន្តំ កូដទន្តំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ ។

“ភវញ្ហិ កូដទន្តោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន។ យម្បិ ភវំ កូដទន្តោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន, ឥមិនាបង្គេន ន អរហតិ ភវំ កូដទន្តោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ សមណោ ត្វេវ គោតមោ អរហតិ ភវន្តំ កូដទន្តំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“ភវញ្ហិ កូដទន្តោ អឌ្ឍោ មហទ្ធនោ មហាភោគោ បហូតវិត្តូបករណោ បហូតជាតរូបរជតោ…បេ.…

“ភវញ្ហិ កូដទន្តោ អជ្ឈាយកោ មន្តធរោ តិណ្ណំ វេទានំ បារគូ សនិឃណ្ឌុកេដុភានំ សាក្ខរប្បភេទានំ ឥតិហាសបញ្ចមានំ បទកោ វេយ្យាករណោ លោកាយតមហាបុរិសលក្ខណេសុ អនវយោ…បេ.…

“ភវញ្ហិ កូដទន្តោ អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ ព្រហ្មវណ្ណី ព្រហ្មវច្ឆសី អខុទ្ទាវកាសោ ទស្សនាយ…បេ.…

“ភវញ្ហិ កូដទន្តោ សីលវា វុទ្ធសីលី វុទ្ធសីលេន សមន្នាគតោ…បេ.…

“ភវញ្ហិ កូដទន្តោ កល្យាណវាចោ កល្យាណវាក្ករណោ បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា…បេ.…

“ភវញ្ហិ កូដទន្តោ ពហូនំ អាចរិយបាចរិយោ តីណិ មាណវកសតានិ មន្តេ វាចេតិ, ពហូ ខោ បន នានាទិសា នានាជនបទា មាណវកា អាគច្ឆន្តិ ភោតោ កូដទន្តស្ស សន្តិកេ មន្តត្ថិកា មន្តេ អធិយិតុកាមា…បេ.…

“ភវញ្ហិ កូដទន្តោ ជិណ្ណោ វុទ្ធោ មហល្លកោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ។ សមណោ គោតមោ តរុណោ ចេវ តរុណបព្ពជិតោ ច…បេ.…

“ភវញ្ហិ កូដទន្តោ រញ្ញោ មាគធស្ស សេនិយស្ស ពិម្ពិសារស្ស សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ.…

“ភវញ្ហិ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ.…

“ភវញ្ហិ កូដទន្តោ ខាណុមតំ អជ្ឈាវសតិ សត្តុស្សទំ សតិណកដ្ឋោទកំ សធញ្ញំ រាជភោគ្គំ រញ្ញា មាគធេន សេនិយេន ពិម្ពិសារេន ទិន្នំ រាជទាយំ ព្រហ្មទេយ្យំ។ យម្បិ ភវំ កូដទន្តោ ខាណុមតំ អជ្ឈាវសតិ សត្តុស្សទំ សតិណកដ្ឋោទកំ សធញ្ញំ រាជភោគ្គំ, រញ្ញា មាគធេន សេនិយេន ពិម្ពិសារេន ទិន្នំ រាជទាយំ ព្រហ្មទេយ្យំ, ឥមិនាបង្គេន ន អរហតិ ភវំ កូដទន្តោ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ សមណោត្វេវ គោតមោ អរហតិ ភវន្តំ កូដទន្តំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ”ន្តិ។

ពុទ្ធគុណកថា

៣៣២. ឯវំ វុត្តេ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ តេ ព្រាហ្មណេ ឯតទវោច –

“តេន ហិ, ភោ, មមបិ សុណាថ, យថា មយមេវ អរហាម តំ ភវន្តំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ, នត្វេវ អរហតិ សោ ភវំ គោតមោ អម្ហាកំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន។ យម្បិ, ភោ, សមណោ គោតមោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន, ឥមិនាបង្គេន ន អរហតិ សោ ភវំ គោតមោ អម្ហាកំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ អថ ខោ មយមេវ អរហាម តំ ភវន្តំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ មហន្តំ ញាតិសង្ឃំ ឱហាយ បព្ពជិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ បហូតំ ហិរញ្ញសុវណ្ណំ ឱហាយ បព្ពជិតោ ភូមិគតញ្ច វេហាសដ្ឋំ ច…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ទហរោវ សមានោ យុវា សុសុកាឡកេសោ ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតោ បឋមេន វយសា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ អកាមកានំ មាតាបិតូនំ អស្សុមុខានំ រុទន្តានំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ ព្រហ្មវណ្ណី ព្រហ្មវច្ឆសី អខុទ្ទាវកាសោ ទស្សនាយ …បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ សីលវា អរិយសីលី កុសលសីលី កុសលសីលេន សមន្នាគតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ កល្យាណវាចោ កល្យាណវាក្ករណោ បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ពហូនំ អាចរិយបាចរិយោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ខីណកាមរាគោ វិគតចាបល្លោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ កម្មវាទី កិរិយវាទី អបាបបុរេក្ខារោ ព្រហ្មញ្ញាយ បជាយ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ឧច្ចា កុលា បព្ពជិតោ អសម្ភិន្នខត្តិយកុលា…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ អឌ្ឍា កុលា បព្ពជិតោ មហទ្ធនា មហាភោគា…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ តិរោរដ្ឋា តិរោជនបទា បញ្ហំ បុច្ឆិតុំ អាគច្ឆន្តិ…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ អនេកានិ ទេវតាសហស្សានិ បាណេហិ សរណំ គតានិ…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’ តិ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណេហិ សមន្នាគតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ឯហិស្វាគតវាទី សខិលោ សម្មោទកោ អព្ភាកុដិកោ ឧត្តានមុខោ បុព្ពភាសី…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ចតុន្នំ បរិសានំ សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមេ ពហូ ទេវា ច មនុស្សា ច អភិប្បសន្នា…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ យស្មិំ គាមេ វា និគមេ វា បដិវសតិ ន តស្មិំ គាមេ វា និគមេ វា អមនុស្សា មនុស្សេ វិហេឋេន្តិ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ សង្ឃី គណី គណាចរិយោ បុថុតិត្ថករានំ អគ្គមក្ខាយតិ, យថា ខោ បន, ភោ, ឯតេសំ សមណព្រាហ្មណានំ យថា វា តថា វា យសោ សមុទាគច្ឆតិ, ន ហេវំ សមណស្ស គោតមស្ស យសោ សមុទាគតោ។ អថ ខោ អនុត្តរាយ វិជ្ជាចរណសម្បទាយ សមណស្ស គោតមស្ស យសោ សមុទាគតោ…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ រាជា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ សបុត្តោ សភរិយោ សបរិសោ សាមច្ចោ បាណេហិ សរណំ គតោ…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ រាជា បសេនទិ កោសលោ សបុត្តោ សភរិយោ សបរិសោ សាមច្ចោ បាណេហិ សរណំ គតោ…បេ….

“សមណំ ខលុ, ភោ, គោតមំ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ សបុត្តោ សភរិយោ សបរិសោ សាមច្ចោ បាណេហិ សរណំ គតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ រញ្ញោ មាគធស្ស សេនិយស្ស ពិម្ពិសារស្ស សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ព្រាហ្មណស្ស បោក្ខរសាតិស្ស សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ…បេ….

“សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ ខាណុមតំ អនុប្បត្តោ ខាណុមតេ វិហរតិ អម្ពលដ្ឋិកាយំ។ យេ ខោ បន, ភោ, កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អម្ហាកំ គាមខេត្តំ អាគច្ឆន្តិ, អតិថី នោ តេ ហោន្តិ។ អតិថី ខោ បនម្ហេហិ សក្កាតព្ពា គរុកាតព្ពា មានេតព្ពា បូជេតព្ពា អបចេតព្ពា។ យម្បិ, ភោ, សមណោ គោតមោ ខាណុមតំ អនុប្បត្តោ ខាណុមតេ វិហរតិ អម្ពលដ្ឋិកាយំ, អតិថិម្ហាកំ សមណោ គោតមោ។ អតិថិ ខោ បនម្ហេហិ សក្កាតព្ពោ គរុកាតព្ពោ មានេតព្ពោ បូជេតព្ពោ អបចេតព្ពោ។ ឥមិនាបង្គេន នារហតិ សោ ភវំ គោតមោ អម្ហាកំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ អថ ខោ មយមេវ អរហាម តំ ភវន្តំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ ឯត្តកេ ខោ អហំ, ភោ, តស្ស ភោតោ គោតមស្ស វណ្ណេ បរិយាបុណាមិ, នោ ច ខោ សោ ភវំ គោតមោ ឯត្តកវណ្ណោ។ អបរិមាណវណ្ណោ ហិ សោ ភវំ គោតមោ”តិ។

៣៣៣. ឯវំ វុត្តេ, តេ ព្រាហ្មណា កូដទន្តំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោចុំ – “យថា ខោ ភវំ កូដទន្តោ សមណស្ស គោតមស្ស វណ្ណេ ភាសតិ, ឥតោ ចេបិ សោ ភវំ គោតមោ យោជនសតេ វិហរតិ, អលមេវ សទ្ធេន កុលបុត្តេន ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ អបិ បុដោសេនា”តិ។ “តេន ហិ, ភោ, សព្ពេវ មយំ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សាមា”តិ។

មហាវិជិតរាជយញ្ញកថា

៣៣៤. អថ ខោ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ មហតា ព្រាហ្មណគណេន សទ្ធិំ យេន អម្ពលដ្ឋិកា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ, ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ខាណុមតកាបិ ខោ ព្រាហ្មណគហបតិកា អប្បេកច្ចេ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ; អប្បេកច្ចេ ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទីសុ, សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ; អប្បេកច្ចេ យេន ភគវា តេនញ្ជលិំ បណាមេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ; អប្បេកច្ចេ នាមគោត្តំ សាវេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ; អប្បេកច្ចេ តុណ្ហីភូតា ឯកមន្តំ និសីទីសុ។

៣៣៥. ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សុតំ មេតំ, ភោ គោតម – ‘សមណោ គោតមោ តិវិធំ យញ្ញសម្បទំ សោឡសបរិក្ខារំ ជានាតី’តិ។ ន ខោ បនាហំ ជានាមិ តិវិធំ យញ្ញសម្បទំ សោឡសបរិក្ខារំ។ ឥច្ឆាមិ ចាហំ មហាយញ្ញំ យជិតុំ។ សាធុ មេ ភវំ គោតមោ តិវិធំ យញ្ញសម្បទំ សោឡសបរិក្ខារំ ទេសេតូ”តិ។

៣៣៦. “តេន ហិ, ព្រាហ្មណ, សុណាហិ សាធុកំ មនសិករោហិ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច – “ភូតបុព្វំ, ព្រាហ្មណ , រាជា មហាវិជិតោ នាម អហោសិ អឌ្ឍោ មហទ្ធនោ មហាភោគោ បហូតជាតរូបរជតោ បហូតវិត្តូបករណោ បហូតធនធញ្ញោ បរិបុណ្ណកោសកោដ្ឋាគារោ។ អថ ខោ, ព្រាហ្មណ, រញ្ញោ មហាវិជិតស្ស រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – ‘អធិគតា ខោ មេ វិបុលា មានុសកា ភោគា, មហន្តំ បថវិមណ្ឌលំ អភិវិជិយ អជ្ឈាវសាមិ , យំនូនាហំ មហាយញ្ញំ យជេយ្យំ, យំ មម អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’តិ។

៣៣៧. “អថ ខោ, ព្រាហ្មណ, រាជា មហាវិជិតោ បុរោហិតំ ព្រាហ្មណំ អាមន្តេត្វា ឯតទវោច – ‘ឥធ មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – អធិគតា ខោ មេ វិបុលា មានុសកា ភោគា , មហន្តំ បថវិមណ្ឌលំ អភិវិជិយ អជ្ឈាវសាមិ។ យំនូនាហំ មហាយញ្ញំ យជេយ្យំ យំ មម អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’តិ។ ឥច្ឆាមហំ, ព្រាហ្មណ, មហាយញ្ញំ យជិតុំ។ អនុសាសតុ មំ ភវំ យំ មម អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’”តិ។

៣៣៨. “ឯវំ វុត្តេ, ព្រាហ្មណ, បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ រាជានំ មហាវិជិតំ ឯតទវោច – ‘ភោតោ ខោ រញ្ញោ ជនបទោ សកណ្ដកោ សឧប្បីឡោ, គាមឃាតាបិ ទិស្សន្តិ, និគមឃាតាបិ ទិស្សន្តិ, នគរឃាតាបិ ទិស្សន្តិ , បន្ថទុហនាបិ ទិស្សន្តិ។ ភវំ ខោ បន រាជា ឯវំ សកណ្ដកេ ជនបទេ សឧប្បីឡេ ពលិមុទ្ធរេយ្យ, អកិច្ចការី អស្ស តេន ភវំ រាជា។ សិយា ខោ បន ភោតោ រញ្ញោ ឯវមស្ស – “អហមេតំ ទស្សុខីលំ វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា បព្ពាជនាយ វា សមូហនិស្សាមី”តិ, ន ខោ បនេតស្ស ទស្សុខីលស្ស ឯវំ សម្មា សមុគ្ឃាតោ ហោតិ។ យេ តេ ហតាវសេសកា ភវិស្សន្តិ, តេ បច្ឆា រញ្ញោ ជនបទំ វិហេឋេស្សន្តិ។ អបិ ច ខោ ឥទំ សំវិធានំ អាគម្ម ឯវមេតស្ស ទស្សុខីលស្ស សម្មា សមុគ្ឃាតោ ហោតិ។ តេន ហិ ភវំ រាជា យេ ភោតោ រញ្ញោ ជនបទេ ឧស្សហន្តិ កសិគោរក្ខេ, តេសំ ភវំ រាជា ពីជភត្តំ អនុប្បទេតុ។ យេ ភោតោ រញ្ញោ ជនបទេ ឧស្សហន្តិ វាណិជ្ជាយ, តេសំ ភវំ រាជា បាភតំ អនុប្បទេតុ។ យេ ភោតោ រញ្ញោ ជនបទេ ឧស្សហន្តិ រាជបោរិសេ, តេសំ ភវំ រាជា ភត្តវេតនំ បកប្បេតុ។ តេ ច មនុស្សា សកម្មបសុតា រញ្ញោ ជនបទំ ន វិហេឋេស្សន្តិ; មហា ច រញ្ញោ រាសិកោ ភវិស្សតិ។ ខេមដ្ឋិតា ជនបទា អកណ្ដកា អនុប្បីឡា។ មនុស្សា មុទា មោទមានា ឧរេ បុត្តេ នច្ចេន្តា អបារុតឃរា មញ្ញេ វិហរិស្សន្តី’តិ។ ‘ឯវំ, ភោ’តិ ខោ, ព្រាហ្មណ, រាជា មហាវិជិតោ បុរោហិតស្ស ព្រាហ្មណស្ស បដិស្សុត្វា យេ រញ្ញោ ជនបទេ ឧស្សហឹសុ កសិគោរក្ខេ, តេសំ រាជា មហាវិជិតោ ពីជភត្តំ អនុប្បទាសិ។ យេ ច រញ្ញោ ជនបទេ ឧស្សហឹសុ វាណិជ្ជាយ, តេសំ រាជា មហាវិជិតោ បាភតំ អនុប្បទាសិ។ យេ ច រញ្ញោ ជនបទេ ឧស្សហឹសុ រាជបោរិសេ, តេសំ រាជា មហាវិជិតោ ភត្តវេតនំ បកប្បេសិ។ តេ ច មនុស្សា សកម្មបសុតា រញ្ញោ ជនបទំ ន វិហេឋឹសុ, មហា ច រញ្ញោ រាសិកោ អហោសិ។ ខេមដ្ឋិតា ជនបទា អកណ្ដកា អនុប្បីឡា មនុស្សា មុទា មោទមានា ឧរេ បុត្តេ នច្ចេន្តា អបារុតឃរា មញ្ញេ វិហរឹសុ។ អថ ខោ, ព្រាហ្មណ, រាជា មហាវិជិតោ បុរោហិតំ ព្រាហ្មណំ អាមន្តេត្វា ឯតទវោច – ‘សមូហតោ ខោ មេ ភោតោ ទស្សុខីលោ, ភោតោ សំវិធានំ អាគម្ម មហា ច មេ រាសិកោ។ ខេមដ្ឋិតា ជនបទា អកណ្ដកា អនុប្បីឡា មនុស្សា មុទា មោទមានា ឧរេ បុត្តេ នច្ចេន្តា អបារុតឃរា មញ្ញេ វិហរន្តិ។ ឥច្ឆាមហំ ព្រាហ្មណ មហាយញ្ញំ យជិតុំ។ អនុសាសតុ មំ ភវំ យំ មម អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’តិ។

ចតុបរិក្ខារំ

៣៣៩. “តេន ហិ ភវំ រាជា យេ ភោតោ រញ្ញោ ជនបទេ ខត្តិយា អានុយន្តា នេគមា ចេវ ជានបទា ច តេ ភវំ រាជា អាមន្តយតំ – ‘ឥច្ឆាមហំ, ភោ, មហាយញ្ញំ យជិតុំ, អនុជានន្តុ មេ ភវន្តោ យំ មម អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’តិ។ យេ ភោតោ រញ្ញោ ជនបទេ អមច្ចា បារិសជ្ជា នេគមា ចេវ ជានបទា ច…បេ… ព្រាហ្មណមហាសាលា នេគមា ចេវ ជានបទា ច…បេ… គហបតិនេចយិកា នេគមា ចេវ ជានបទា ច, តេ ភវំ រាជា អាមន្តយតំ – ‘ឥច្ឆាមហំ, ភោ, មហាយញ្ញំ យជិតុំ, អនុជានន្តុ មេ ភវន្តោ យំ មម អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’តិ។ ‘ឯវំ, ភោ’តិ ខោ, ព្រាហ្មណ, រាជា មហាវិជិតោ បុរោហិតស្ស ព្រាហ្មណស្ស បដិស្សុត្វា យេ រញ្ញោ ជនបទេ ខត្តិយា អានុយន្តា នេគមា ចេវ ជានបទា ច, តេ រាជា មហាវិជិតោ អាមន្តេសិ – ‘ឥច្ឆាមហំ, ភោ, មហាយញ្ញំ យជិតុំ, អនុជានន្តុ មេ ភវន្តោ យំ មម អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’”តិ។ ‘យជតំ ភវំ រាជា យញ្ញំ,

យញ្ញកាលោ មហារាជា’តិ។ យេ រញ្ញោ ជនបទេ អមច្ចា បារិសជ្ជា នេគមា ចេវ ជានបទា ច...បេ.... ព្រាហ្មណមហាសាលា នេគមា ចេវ ជានបទា ច...បេ.... គហបតិនេចយិកា នេគមា ចេវ ជានបទា ច, តេ រាជា មហាវិជិតោ អាមន្តេសិ – ‘ឥច្ឆាមហំ, ភោ , មហាយញ្ញំ យជិតុំ។ អនុជានន្តុ មេ ភវន្តោ យំ មម អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’តិ។ ‘យជតំ ភវំ រាជា យញ្ញំ, យញ្ញកាលោ មហារាជា’តិ។ ឥតិមេ ចត្តារោ អនុមតិបក្ខា តស្សេវ យញ្ញស្ស បរិក្ខារា ភវន្តិ។

អដ្ឋ បរិក្ខារា

៣៤០. “រាជា មហាវិជិតោ អដ្ឋហង្គេហិ សមន្នាគតោ, ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ ព្រហ្មវណ្ណី ព្រហ្មវច្ឆសី អខុទ្ទាវកាសោ ទស្សនាយ; អឌ្ឍោ មហទ្ធនោ មហាភោគោ បហូតជាតរូបរជតោ បហូតវិត្តូបករណោ បហូតធនធញ្ញោ បរិបុណ្ណកោសកោដ្ឋាគារោ; ពលវា ចតុរង្គិនិយា សេនាយ សមន្នាគតោ អស្សវាយ ឱវាទបដិករាយ សហតិ [បតបតិ (សី. បី.), តបតិ (ស្យា.)] មញ្ញេ បច្ចត្ថិកេ យសសា; សទ្ធោ ទាយកោ ទានបតិ អនាវដទ្វារោ សមណព្រាហ្មណកបណទ្ធិកវណិព្ពកយាចកានំ ឱបានភូតោ បុញ្ញានិ ករោតិ; ពហុស្សុតោ តស្ស តស្ស សុតជាតស្ស, តស្ស តស្សេវ ខោ បន ភាសិតស្ស អត្ថំ ជានាតិ ‘អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ’តិ; បណ្ឌិតោ, វិយត្តោ, មេធាវី, បដិពលោ, អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ អត្ថេ ចិន្តេតុំ។ រាជា មហាវិជិតោ ឥមេហិ អដ្ឋហង្គេហិ សមន្នាគតោ។ ឥតិ ឥមានិបិ អដ្ឋង្គានិ តស្សេវ យញ្ញស្ស បរិក្ខារា ភវន្តិ។

ចតុបរិក្ខារំ

៣៤១. “បុរោហិតោ [បុរោហិតោបិ (ក. សី. ក.)] ព្រាហ្មណោ ចតុហង្គេហិ សមន្នាគតោ។ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន; អជ្ឈាយកោ មន្តធរោ តិណ្ណំ វេទានំ បារគូ សនិឃណ្ដុកេដុភានំ សាក្ខរប្បភេទានំ ឥតិហាសបញ្ចមានំ បទកោ វេយ្យាករណោ លោកាយតមហាបុរិសលក្ខណេសុ អនវយោ; សីលវា វុទ្ធសីលី វុទ្ធសីលេន សមន្នាគតោ; បណ្ឌិតោ វិយត្តោ មេធាវី បឋមោ វា ទុតិយោ វា សុជំ បគ្គណ្ហន្តានំ។ បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ ឥមេហិ ចតូហង្គេហិ សមន្នាគតោ។ ឥតិ ឥមានិ ចត្តារិ អង្គានិ តស្សេវ យញ្ញស្ស បរិក្ខារា ភវន្តិ។

តិស្សោ វិធា

៣៤២. “អថ ខោ, ព្រាហ្មណ, បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ រញ្ញោ មហាវិជិតស្ស បុព្ពេវ យញ្ញា តិស្សោ វិធា ទេសេសិ។ សិយា ខោ បន ភោតោ រញ្ញោ មហាយញ្ញំ យិដ្ឋុកាមស្ស [យិដ្ឋកាមស្ស (ក.)] កោចិទេវ វិប្បដិសារោ – ‘មហា វត មេ ភោគក្ខន្ធោ វិគច្ឆិស្សតី’តិ, សោ ភោតា រញ្ញា វិប្បដិសារោ ន ករណីយោ។ សិយា ខោ បន ភោតោ រញ្ញោ មហាយញ្ញំ យជមានស្ស កោចិទេវ វិប្បដិសារោ – ‘មហា វត មេ ភោគក្ខន្ធោ វិគច្ឆតី’តិ, សោ ភោតា រញ្ញា វិប្បដិសារោ ន ករណីយោ។ សិយា ខោ បន ភោតោ រញ្ញោ មហាយញ្ញំ យិដ្ឋស្ស កោចិទេវ វិប្បដិសារោ – ‘មហា វត មេ ភោគក្ខន្ធោ វិគតោ’តិ, សោ ភោតា រញ្ញា វិប្បដិសារោ ន ករណីយោ”តិ។ ឥមា ខោ, ព្រាហ្មណ, បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ រញ្ញោ មហាវិជិតស្ស បុព្ពេវ យញ្ញា តិស្សោ វិធា ទេសេសិ។

ទស អាការា

៣៤៣. “អថ ខោ, ព្រាហ្មណ, បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ រញ្ញោ មហាវិជិតស្ស បុព្ពេវ យញ្ញា ទសហាការេហិ បដិគ្គាហកេសុ វិប្បដិសារំ បដិវិនេសិ។ ‘អាគមិស្សន្តិ ខោ ភោតោ យញ្ញំ បាណាតិបាតិនោបិ បាណាតិបាតា បដិវិរតាបិ។ យេ តត្ថ បាណាតិបាតិនោ, តេសញ្ញេវ តេន។ យេ តត្ថ បាណាតិបាតា បដិវិរតា, តេ អារព្ភ យជតំ ភវំ, សជ្ជតំ ភវំ, មោទតំ ភវំ, ចិត្តមេវ ភវំ អន្តរំ បសាទេតុ។ អាគមិស្សន្តិ ខោ ភោតោ យញ្ញំ អទិន្នាទាយិនោបិ អទិន្នាទានា បដិវិរតាបិ...បេ.... កាមេសុ មិច្ឆាចារិនោបិ កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតាបិ... មុសាវាទិនោបិ មុសាវាទា បដិវិរតាបិ... បិសុណវាចិនោបិ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតាបិ... ផរុសវាចិនោបិ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតាបិ... សម្ផប្បលាបិនោបិ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតាបិ ... អភិជ្ឈាលុនោបិ អនភិជ្ឈាលុនោបិ... ព្យាបន្នចិត្តាបិ អព្យាបន្នចិត្តាបិ... មិច្ឆាទិដ្ឋិកាបិ សម្មាទិដ្ឋិកាបិ...។ យេ តត្ថ មិច្ឆាទិដ្ឋិកា, តេសញ្ញេវ តេន។ យេ តត្ថ សម្មាទិដ្ឋិកា, តេ អារព្ភ យជតំ ភវំ, សជ្ជតំ ភវំ, មោទតំ ភវំ, ចិត្តមេវ ភវំ អន្តរំ បសាទេតូ’តិ។ ឥមេហិ ខោ,

ព្រាហ្មណ, បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ រញ្ញោ មហាវិជិតស្ស បុព្ពេវ យញ្ញា ទសហាការេហិ បដិគ្គាហកេសុ វិប្បដិសារំ បដិវិនោសិ។

សោឡស អាការា

៣៤៤. "អថ ខោ, ព្រាហ្មណ, បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ រញ្ញោ មហាវិជិតស្ស មហាយញ្ញំ យជមានស្ស សោឡស ហាការេហិ ចិត្តំ សន្ទស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ សិយា ខោ បន ភោតោ រញ្ញោ មហាយញ្ញំ យជមានស្ស កោចិទេវ វត្តា – 'រាជា ខោ មហាវិជិតោ មហាយញ្ញំ យជតិ, នោ ច ខោ តស្ស អាមន្តិតា ខត្តិយា អានុយន្តា នេគមា ចេវ ជានបទា ច; អថ ច បន ភវំ រាជា ឯវរូបំ មហាយញ្ញំ យជតី'តិ ។ ឯវម្បិ ភោតោ រញ្ញោ វត្តា ធម្មតោ នត្ថិ។ ភោតា ខោ បន រញ្ញា អាមន្តិតា ខត្តិយា អានុយន្តា នេគមា ចេវ ជានបទា ច ។ ឥមិនាបេតំ ភវំ រាជា ជានាតុ, យជតំ ភវំ, សជ្ជតំ ភវំ, មោទតំ ភវំ, ចិត្តមេវ ភវំ អន្តរំ បសាទេតុ។

"សិយា ខោ បន ភោតោ រញ្ញោ មហាយញ្ញំ យជមានស្ស កោចិទេវ វត្តា – 'រាជា ខោ មហាវិជិតោ មហាយញ្ញំ យជតិ, នោ ច ខោ តស្ស អាមន្តិតា អមច្ចា បារិសជ្ជា នេគមា ចេវ ជានបទា ច...បេ.... ព្រាហ្មណមហាសាលា នេគមា ចេវ ជានបទា ច...បេ.... គហបតិនេចយិកា នេគមា ចេវ ជានបទា ច, អថ ច បន ភវំ រាជា ឯវរូបំ មហាយញ្ញំ យជតី'តិ។ ឯវម្បិ ភោតោ រញ្ញោ វត្តា ធម្មតោ នត្ថិ។ ភោតា ខោ បន រញ្ញា អាមន្តិតា គហបតិនេចយិកា នេគមា ចេវ ជានបទា ច។ ឥមិនាបេតំ ភវំ រាជា ជានាតុ, យជតំ ភវំ, សជ្ជតំ ភវំ, មោទតំ ភវំ, ចិត្តមេវ ភវំ អន្តរំ បសាទេតុ។

"សិយា ខោ បន ភោតោ រញ្ញោ មហាយញ្ញំ យជមានស្ស កោចិទេវ វត្តា – 'រាជា ខោ មហាវិជិតោ មហាយញ្ញំ យជតិ, នោ ច ខោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន, អថ ច បន ភវំ រាជា ឯវរូបំ មហាយញ្ញំ យជតី'តិ។ ឯវម្បិ ភោតោ រញ្ញោ វត្តា ធម្មតោ នត្ថិ។ ភវំ ខោ បន រាជា ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន។ ឥមិនាបេតំ ភវំ រាជា ជានាតុ, យជតំ ភវំ, សជ្ជតំ ភវំ, មោទតំ ភវំ, ចិត្តមេវ ភវំ អន្តរំ បសាទេតុ។

"សិយា ខោ បន ភោតោ រញ្ញោ មហាយញ្ញំ យជមានស្ស កោចិទេវ វត្តា – 'រាជា ខោ មហាវិជិតោ មហាយញ្ញំ យជតិ នោ ច ខោ អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ ព្រហ្មវណ្ណី ព្រហ្មវច្ឆសី អខុទ្ទាវកាសោ ទស្សនាយ...បេ.... នោ ច ខោ អឌ្ឍោ មហទ្ធនោ មហាភោគោ បហូតជាតរូបរជតោ បហូតវិត្តូបករណោ បហូតធនធញ្ញោ បរិបុណ្ណកោសកោដ្ឋាគារោ...បេ.... នោ ច ខោ ពលវា ចតុរង្គិនិយា សេនាយ សមន្នាគតោ អស្សវាយ ឱវាទបដិករាយ សហតិ មញ្ញេ បច្ចត្ថិកេ យសសា...បេ.... នោ ច ខោ សទ្ធោ ទាយកោ ទានបតិ អនាវដទ្វារោ សមណព្រាហ្មណកបណទ្ធិកវណិព្ពកយាចកានំ ឱបានភូតោ បុញ្ញានិ ករោតិ...បេ.... នោ ច ខោ ពហុស្សុតោ តស្ស តស្ស សុតជាតស្ស...បេ.... នោ ច ខោ តស្ស តស្សេវ ខោ បន ភាសិតស្ស អត្ថំ ជានាតិ "អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ, អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ"តិ...បេ.... នោ ច ខោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ មេធាវី បដិពលោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ អត្ថេ ចិន្តេតុំ, អថ ច បន ភវំ រាជា ឯវរូបំ មហាយញ្ញំ យជតី'តិ ។ ឯវម្បិ ភោតោ រញ្ញោ វត្តា ធម្មតោ នត្ថិ។ ភវំ ខោ បន រាជា បណ្ឌិតោ វិយត្តោ មេធាវី បដិពលោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ អត្ថេ ចិន្តេតុំ។ ឥមិនាបេតំ ភវំ រាជា ជានាតុ , យជតំ ភវំ, សជ្ជតំ ភវំ, មោទតំ ភវំ, ចិត្តមេវ ភវំ អន្តរំ បសាទេតុ។

"សិយា ខោ បន ភោតោ រញ្ញោ មហាយញ្ញំ យជមានស្ស កោចិទេវ វត្តា – 'រាជា ខោ មហាវិជិតោ មហាយញ្ញំ យជតិ។ នោ ច ខ្វស្ស បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន; អថ ច បន ភវំ រាជា ឯវរូបំ មហាយញ្ញំ យជតី'តិ។ ឯវម្បិ ភោតោ រញ្ញោ វត្តា ធម្មតោ នត្ថិ។ ភោតោ ខោ បន រញ្ញោ បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ ឧភតោ សុជាតោ មាតិតោ ច បិតិតោ ច សំសុទ្ធគហណិកោ យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេន។ ឥមិនាបេតំ ភវំ រាជា ជានាតុ, យជតំ ភវំ, សជ្ជតំ ភវំ, មោទតំ ភវំ, ចិត្តមេវ ភវំ អន្តរំ បសាទេតុ។

"សិយា ខោ បន ភោតោ រញ្ញោ មហាយញ្ញំ យជមានស្ស កោចិទេវ វត្តា – 'រាជា ខោ មហាវិជិតោ មហាយញ្ញំ យជតិ។ នោ ច ខ្វស្ស បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ អជ្ឈាយកោ មន្តធរោ តិណ្ណំ វេទានំ បារគូ សនិឃណ្ឌុកេដុភានំ សាក្ខរប្បភេទានំ ឥតិហាសបញ្ចមានំ បទកោ វេយ្យាករណោ លោកាយតមហាបុរិសលក្ខណេសុ អនវយោ...បេ.... នោ ច ខ្វស្ស បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ សីលវា វុទ្ធសីលី វុទ្ធសីលេន សមន្នាគតោ...បេ.... នោ ច ខ្វស្ស

បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ មេធាវី បឋមោ វា ទុតិយោ វា សុជំ បគ្គណ្ហន្តានំ, អថ ច បន ភវំ រាជា ឯវរូបំ មហាយញ្ញំ យជតី’តិ។ ឯវម្បិ ភោតោ រញ្ញោ វត្តា ធម្មតោ នត្ថិ។ ភោតោ ខោ បន រញ្ញោ បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ មេធាវី បឋមោ វា ទុតិយោ វា សុជំ បគ្គណ្ហន្តានំ។ ឥមិនាបេតំ ភវំ រាជា ជានាតុ, យជតំ ភវំ, សជ្ជតំ ភវំ, មោទតំ ភវំ, ចិត្តមេវ ភវំ អន្តរំ បសាទេតូតិ។ ឥមេហិ ខោ, ព្រាហ្មណ, បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ រញ្ញោ មហាវិជិតស្ស មហាយញ្ញំ យជមានស្ស សោឡសហិ អាការេហិ ចិត្តំ សន្ទស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ។

៣៤៥. “តស្មិំ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញេ នេវ គាវោ ហញ្ញឹសុ, ន អជេឡកា ហញ្ញឹសុ, ន កុក្កុដសូករា ហញ្ញឹសុ, ន វិវិធា បាណា សំឃាតំ អាបជ្ជឹសុ, ន រុក្ខា ឆិជ្ជឹសុ យូបត្ថាយ, ន ទព្ភា លូយឹសុ ពរិហិសត្ថាយ [បរិហឹសត្ថាយ (ស្យា. ក. សី. ក.), បរហឹសត្ថាយ (ក.)]។ យេបិស្ស អហេសុំ ទាសាតិ វា បេស្សាតិ វា កម្មករាតិ វា, តេបិ ន ទណ្ឌតជ្ជិតា ន ភយតជ្ជិតា ន អស្សុមុខា រុទមានា បរិកម្មានិ អកំសុ។ អថ ខោ យេ ឥច្ឆឹសុ, តេ អកំសុ, យេ ន ឥច្ឆឹសុ, ន តេ អកំសុ; យំ ឥច្ឆឹសុ, តំ អកំសុ, យំ ន ឥច្ឆឹសុ, ន តំ អកំសុ។ សប្បិតេលនវនីតទធិមធុផាណិតេន ចេវ សោ យញ្ញោ និដ្ឋានមគមាសិ។

៣៤៦. “អថ ខោ, ព្រាហ្មណ, ខត្តិយា អានុយន្តា នេគមា ចេវ ជានបទា ច, អមច្ចា បារិសជ្ជា នេគមា ចេវ ជានបទា ច, ព្រាហ្មណមហាសាលា នេគមា ចេវ ជានបទា ច, គហបតិនេចយិកា នេគមា ចេវ ជានបទា ច បហូតំ សាបតេយ្យំ អាទាយ រាជានំ មហាវិជិតំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមាហំសុ – ‘ឥទំ, ទេវ, បហូតំ សាបតេយ្យំ ទេវញ្ញេវ ឧទ្ទិស្សាភតំ, តំ ទេវោ បដិគ្គណ្ហាតូ’តិ។ ‘អលំ, ភោ, មមាបិទំ បហូតំ សាបតេយ្យំ ធម្មិកេន ពលិនា អភិសង្ខតំ; តញ្ច វោ ហោតុ, ឥតោ ច ភិយ្យោ ហរថា’តិ។ តេ រញ្ញា បដិក្ខិត្តា ឯកមន្តំ អបក្កម្ម ឯវំ សមចិន្តេសុំ – ‘ន ខោ ឯតំ អម្ហាកំ បតិរូបំ, យំ មយំ ឥមានិ សាបតេយ្យានិ បុនទេវ សកានិ ឃរានិ បដិហរេយ្យាម។ រាជា ខោ មហាវិជិតោ មហាយញ្ញំ យជតិ, ហន្ទស្ស មយំ អនុយាគិនោ ហោមា’តិ។

៣៤៧. “អថ ខោ, ព្រាហ្មណ, បុរត្ថិមេន យញ្ញវាដស្ស [យញ្ញាវាដស្ស (សី. បី. ក.)] ខត្តិយា អានុយន្តា នេគមា ចេវ ជានបទា ច ទានានិ បដ្ឋបេសុំ។ ទក្ខិណេន យញ្ញវាដស្ស អមច្ចា បារិសជ្ជា នេគមា ចេវ ជានបទា ច ទានានិ បដ្ឋបេសុំ។ បច្ឆិមេន យញ្ញវាដស្ស ព្រាហ្មណមហាសាលា នេគមា ចេវ ជានបទា ច ទានានិ បដ្ឋបេសុំ។ ឧត្តរេន យញ្ញវាដស្ស គហបតិនេចយិកា នេគមា ចេវ ជានបទា ច ទានានិ បដ្ឋបេសុំ។

“តេសុបិ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញេសុ នេវ គាវោ ហញ្ញឹសុ, ន អជេឡកា ហញ្ញឹសុ, ន កុក្កុដសូករា ហញ្ញឹសុ, ន វិវិធា បាណា សំឃាតំ អាបជ្ជឹសុ, ន រុក្ខា ឆិជ្ជឹសុ យូបត្ថាយ, ន ទព្ភា លូយឹសុ ពរិហិសត្ថាយ។ យេបិ នេសំ អហេសុំ ទាសាតិ វា បេស្សាតិ វា កម្មករាតិ វា, តេបិ ន ទណ្ឌតជ្ជិតា ន ភយតជ្ជិតា ន អស្សុមុខា រុទមានា បរិកម្មានិ អកំសុ។ អថ ខោ យេ ឥច្ឆឹសុ, តេ អកំសុ, យេ ន ឥច្ឆឹសុ, ន តេ អកំសុ; យំ ឥច្ឆឹសុ, តំ អកំសុ, យំ ន ឥច្ឆឹសុ ន តំ អកំសុ។ សប្បិតេលនវនីតទធិមធុផាណិតេន ចេវ តេ យញ្ញា និដ្ឋានមគមំសុ។

“ឥតិ ចត្តារោ ច អនុមតិបក្ខា, រាជា មហាវិជិតោ អដ្ឋហង្គេហិ សមន្នាគតោ, បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ ចតូហង្គេហិ សមន្នាគតោ; តិស្សោ ច វិធា អយំ វុច្ចតិ ព្រាហ្មណ តិវិធា យញ្ញសម្បទា សោឡសបរិក្ខារា”តិ។

៣៤៨. ឯវំ វុត្តេ, តេ ព្រាហ្មណា ឧន្នាទិនោ ឧច្ចាសទ្ទមហាសទ្ទា អហេសុំ – “អហោ យញ្ញោ, អហោ យញ្ញសម្បទា”តិ! កូដទន្តោ បន ព្រាហ្មណោ តុណ្ហីភូតោវ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ តេ ព្រាហ្មណា កូដទន្តំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោចុំ – “កស្មា បន ភវំ កូដទន្តោ សមណស្ស គោតមស្ស សុភាសិតំ សុភាសិតតោ នាព្ភនុមោទតី”តិ? “នាហំ, ភោ, សមណស្ស គោតមស្ស សុភាសិតំ សុភាសិតតោ នាព្ភនុមោទាមិ។ មុទ្ធាបិ តស្ស វិបតេយ្យ, យោ សមណស្ស គោតមស្ស សុភាសិតំ សុភាសិតតោ នាព្ភនុមោទេយ្យ។ អបិ ច មេ, ភោ, ឯវំ ហោតិ – សមណោ គោតមោ ន ឯវមាហ – ‘ឯវំ មេ សុត’ន្តិ វា ‘ឯវំ អរហតិ ភវិតុ’ន្តិ វា; អបិ ច សមណោ គោតមោ – ‘ឯវំ តទា អាសិ, ឥត្ថំ តទា អាសិ’ ត្វេវ ភាសតិ។ តស្ស មយ្ហំ ភោ ឯវំ ហោតិ – ‘អទ្ធា សមណោ គោតមោ តេន សមយេន រាជា វា អហោសិ មហាវិជិតោ យញ្ញស្សាមិ បុរោហិតោ វា ព្រាហ្មណោ តស្ស យញ្ញស្ស យាជេតា’តិ។ អភិជានាតិ បន ភវំ គោតមោ ឯវរូបំ យញ្ញំ យជិត្វា វា យាជេត្វា វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិតាតិ”? “អភិជានាមហំ, ព្រាហ្មណ, ឯវរូបំ យញ្ញំ យជិត្វា វា យាជេត្វា វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិតា, អហំ តេន សមយេន បុរោហិតោ ព្រាហ្មណោ អហោសិំ តស្ស យញ្ញស្ស យាជេតា”តិ។

និច្ចទានអនុកុលយញ្ញំ

៣៤៩. “អត្ថិ បន, ភោ គោតម, អញ្ញោ យញ្ញោ ឥមាយ តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ [តិវិធយញ្ញសម្បទាយ (ក.)] សោឡសបរិក្ខារាយ អប្បដ្ឋតរោ [អប្បត្ថតរោ (ស្យា. កំ.)] ច អប្បសមារម្ភតរោ [អប្បសមារព្ភតរោ (សី. បី. ក.)] ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ?

“អត្ថិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អញ្ញោ យញ្ញោ ឥមាយ តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ។

“កតមោ បន សោ, ភោ គោតម, យញ្ញោ ឥមាយ តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ?

“យានិ ខោ បន តានិ, ព្រាហ្មណ, និច្ចទានានិ អនុកុលយញ្ញានិ សីលវន្តេ បព្ពជិតេ ឧទ្ទិស្ស ទិយ្យន្តិ; អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញោ ឥមាយ តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ។

“កោ នុ ខោ, ភោ គោតម, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន តំ និច្ចទានំ អនុកុលយញ្ញំ ឥមាយ តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ អប្បដ្ឋតរញ្ច អប្បសមារម្ភតរញ្ច មហប្ផលតរញ្ច មហានិសំសតរញ្ចា”តិ ?

“ន ខោ, ព្រាហ្មណ, ឯវរូបំ យញ្ញំ ឧបសង្កមន្តិ អរហន្តោ វា អរហត្តមគ្គំ វា សមាបន្នា។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិស្សន្តិ ហេត្ថ, ព្រាហ្មណ, ទណ្ឌប្បហារាបិ គលគ្គហាបិ, តស្មា ឯវរូបំ យញ្ញំ ន ឧបសង្កមន្តិ អរហន្តោ វា អរហត្តមគ្គំ វា សមាបន្នា។ យានិ ខោ បន តានិ, ព្រាហ្មណ, និច្ចទានានិ អនុកុលយញ្ញានិ សីលវន្តេ បព្ពជិតេ ឧទ្ទិស្ស ទិយ្យន្តិ; ឯវរូបំ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញំ ឧបសង្កមន្តិ អរហន្តោ វា អរហត្តមគ្គំ វា សមាបន្នា។ តំ កិស្ស ហេតុ? ន ហេត្ថ, ព្រាហ្មណ, ទិស្សន្តិ ទណ្ឌប្បហារាបិ គលគ្គហាបិ, តស្មា ឯវរូបំ យញ្ញំ ឧបសង្កមន្តិ អរហន្តោ វា អរហត្តមគ្គំ វា សមាបន្នា។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន តំ និច្ចទានំ អនុកុលយញ្ញំ ឥមាយ តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ អប្បដ្ឋតរញ្ច អប្បសមារម្ភតរញ្ច មហប្ផលតរញ្ច មហានិសំសតរញ្ចា”តិ។

៣៥០. “អត្ថិ បន, ភោ គោតម, អញ្ញោ យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ?

“អត្ថិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អញ្ញោ យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ។

“កតមោ បន សោ, ភោ គោតម, យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ?

“យោ ខោ, ព្រាហ្មណ, ចាតុទ្ទិសំ សង្ឃំ ឧទ្ទិស្ស វិហារំ ករោតិ, អយំ ខោ , ព្រាហ្មណ, យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ។

៣៥១. “អត្ថិ បន, ភោ គោតម, អញ្ញោ យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន ឥមិនា ច វិហារទានេន អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ?

“អត្ថិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អញ្ញោ យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន ឥមិនា ច វិហារទានេន អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ។

“កតមោ បន សោ, ភោ គោតម, យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន ឥមិនា ច វិហារទានេន អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ?

“យោ ខោ, ព្រាហ្មណ, បសន្នចិត្តោ ពុទ្ធំ សរណំ គច្ឆតិ, ធម្មំ សរណំ គច្ឆតិ, សង្ឃំ សរណំ គច្ឆតិ; អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន ឥមិនា ច វិហារទានេន អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ។

៣៥២. “អត្ថិ បន, ភោ គោតម, អញ្ញោ យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន ឥមិនា ច វិហារទានេន ឥមេហិ ច សរណគមនេហិ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ?

“អត្ថិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អញ្ញោ យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន ឥមិនា ច វិហារទានេន ឥមេហិ ច សរណគមនេហិ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ។

“កតមោ បន សោ, ភោ គោតម, យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន ឥមិនា ច វិហារទានេន ឥមេហិ ច សរណគមនេហិ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ?

“យោ ខោ, ព្រាហ្មណ, បសន្នចិត្តោ សិក្ខាបទានិ សមាទិយតិ – បាណាតិបាតា វេរមណិ, អទិន្នាទានា វេរមណិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិ, មុសាវាទា វេរមណិ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា វេរមណិ។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន ឥមិនា ច វិហារទានេន ឥមេហិ ច សរណគមនេហិ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ។

៣៥៣. “អត្ថិ បន, ភោ គោតម, អញ្ញោ យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន ឥមិនា ច វិហារទានេន ឥមេហិ ច សរណគមនេហិ ឥមេហិ ច សិក្ខាបទេហិ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ?

“អត្ថិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អញ្ញោ យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន ឥមិនា ច វិហារទានេន ឥមេហិ ច សរណគមនេហិ ឥមេហិ ច សិក្ខាបទេហិ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ។

“កតមោ បន សោ, ភោ គោតម, យញ្ញោ ឥមាយ ច តិវិធាយ យញ្ញសម្បទាយ សោឡសបរិក្ខារាយ ឥមិនា ច និច្ចទានេន អនុកុលយញ្ញេន ឥមិនា ច វិហារទានេន ឥមេហិ ច សរណគមនេហិ ឥមេហិ ច សិក្ខាបទេហិ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចា”តិ?

“ឥធ, ព្រាហ្មណ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ…បេ…. (យថា ១៩០-២១២ អនុច្ឆេទេសុ, ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។ ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ…បេ…. បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញោ បុរិមេហិ យញ្ញេហិ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ច…បេ…. ទុតិយំ ឈានំ…បេ…. តតិយំ ឈានំ…បេ…. ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញោ បុរិមេហិ យញ្ញេហិ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ចាតិ។ ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ…បេ…. អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញោ បុរិមេហិ យញ្ញេហិ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ច…បេ…. នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញោ បុរិមេហិ យញ្ញេហិ អប្បដ្ឋតរោ ច អប្បសមារម្ភតរោ ច មហប្ផលតរោ ច មហានិសំសតរោ ច។ ឥមាយ ច, ព្រាហ្មណ, យញ្ញសម្បទាយ អញ្ញា យញ្ញសម្បទា ឧត្តរិតរា វា បណីតតរា វា នត្ថី”តិ។

កូដទន្តឧបាសកត្តបដិវេទនា

៣៥៤. ឯវំ វុត្តេ, កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម! សេយ្យថាបិ ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធ

ការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ ‘ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តី’តិ; ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គតំ។ ឯសាហំ ភោ គោតម សត្ត ច ឧសភសតានិ សត្ត ច វច្ឆតរសតានិ សត្ត ច វច្ឆតរិសតានិ សត្ត ច អជសតានិ សត្ត ច ឧរព្ភសតានិ មុញ្ចាមិ, ជីវិតំ ទេមិ, ហរិតានិ ចេវ តិណានិ ខាទន្តុ, សីតានិ ច បានីយានិ បិវន្តុ, សីតោ ច នេសំ វាតោ ឧបវាយតូ”តិ។

សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយា

៣៥៥. អថ ខោ ភគវា កូដទន្តស្ស ព្រាហ្មណស្ស អនុបុព្ពឹ កថំ កថេសិ, សេយ្យថិទំ, ទានកថំ សីលកថំ សគ្គកថំ; កាមានំ អាទីនវំ ឱការំ សំកិលេសំ នេក្ខម្មេ អានិសំសំ បកាសេសិ។ យទា ភគវា អញ្ញាសិ កូដទន្តំ ព្រាហ្មណំ កល្លចិត្តំ មុទុចិត្តំ វិនីវរណចិត្តំ ឧទគ្គចិត្តំ បសន្នចិត្តំ, អថ យា ពុទ្ធានំ សាមុក្កំសិកា ធម្មទេសនា, តំ បកាសេសិ – ទុក្ខំ សមុទយំ និរោធំ មគ្គំ។ សេយ្យថាបិ នាម សុទ្ធំ វត្ថំ អបគតកាឡកំ សម្មទេវ រជនំ បដិគ្គណ្ហេយ្យ, ឯវមេវ កូដទន្តស្ស ព្រាហ្មណស្ស តស្មិំយេវ អាសនេ វិរជំ វីតមលំ ធម្មចក្ខុំ ឧទបាទិ – “យំ កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ, សព្ពំ តំ និរោធធម្ម”ន្តិ។

៣៥៦. អថ ខោ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ ទិដ្ឋធម្មោ បត្តធម្មោ វិទិតធម្មោ បរិយោគាឡ្ហធម្មោ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិគតកថំកថោ វេសារជ្ជប្បត្តោ អបរប្បច្ចយោ សត្ថុសាសនេ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អធិវាសេតុ មេ ភវំ គោតមោ ស្វាតនាយ ភត្តំ សទ្ធឹ ភិក្ខុសង្ឃេនា”តិ។ អធិវាសេសិ ភគវា តុណ្ហីភាវេន។

៣៥៧. អថ ខោ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន សកេ យញ្ញវាដេ បណីតំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ បដិយាទាបេត្វា ភគវតោ កាលំ អារោចាបេសិ – “កាលោ, ភោ គោតម; និដ្ឋិតំ ភត្ត”ន្តិ។

៣៥៨. អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សទ្ធឹ ភិក្ខុសង្ឃេន យេន កូដទន្តស្ស ព្រាហ្មណស្ស យញ្ញវាដោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។

អថ ខោ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។ អថ ខោ កូដទន្តោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ភុត្តាវិំ ឱនីតបត្តបាណឹ អញ្ញតរំ នីចំ អាសនំ គហេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ កូដទន្តំ ព្រាហ្មណំ ភគវា ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមីតិ។

កូដទន្តសុត្តំ និដ្ឋិតំ បញ្ចមំ។

៦. មហាលិសុត្តំ

ព្រាហ្មណទូតវត្ថុ

៣៥៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា កោសលកា ច ព្រាហ្មណទូតា មាគធកា ច ព្រាហ្មណទូតា វេសាលិយំ បដិវសន្តិ កេនចិទេវ ករណីយេន។ អស្សោសុំ ខោ តេ កោសលកា ច ព្រាហ្មណទូតា មាគធកា ច ព្រាហ្មណទូតា – ‘‘សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ សាធុ ខោ បន តថារូបានំ អរហតំ ទស្សនំ ហោតី’’តិ។

៣៦០. អថ ខោ តេ កោសលកា ច ព្រាហ្មណទូតា មាគធកា ច ព្រាហ្មណទូតា យេន មហាវនំ កូដាគារសាលា តេនុបសង្កមឹសុ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា នាគិតោ ភគវតោ ឧបដ្ឋាកោ ហោតិ។ អថ ខោ តេ កោសលកា ច ព្រាហ្មណទូតា មាគធកា ច ព្រាហ្មណទូតា យេនាយស្មា នាគិតោ តេនុបសង្កមឹសុ។ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ នាគិតំ ឯតទវោចុំ – ‘‘កហំ នុ ខោ, ភោ នាគិត, ឯតរហិ សោ ភវំ គោតមោ វិហរតិ? ទស្សនកាមា ហិ មយំ តំ ភវន្តំ គោតម’’ន្តិ។ ‘‘អកាលោ ខោ, អាវុសោ, ភគវន្តំ ទស្សនាយ, បដិសល្លីនោ ភគវា’’តិ។ អថ ខោ តេ កោសលកា ច ព្រាហ្មណទូតា មាគធកា ច ព្រាហ្មណទូតា តត្ថេវ ឯកមន្តំ និសីទឹសុ – ‘‘ទិស្វាវ មយំ តំ ភវន្តំ គោតមំ គមិស្សាមា’’តិ។

ឱដ្ឋទ្ធលិច្ឆវីវត្ថុ

៣៦១. ឱដ្ឋទ្ធោបិ លិច្ឆវី មហតិយា លិច្ឆវិបរិសាយ សទ្ធឹ យេន មហាវនំ កូដាគារសាលា យេនាយស្មា នាគិតោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ នាគិតំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ ឱដ្ឋទ្ធោបិ លិច្ឆវី អាយស្មន្តំ នាគិតំ ឯតទវោច – ‘‘កហំ នុ ខោ, ភន្តេ នាគិត, ឯតរហិ សោ ភគវា វិហរតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, ទស្សនកាមា ហិ មយំ តំ ភគវន្តំ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធ’’ន្តិ។ ‘‘អកាលោ ខោ, មហាលិ, ភគវន្តំ ទស្សនាយ, បដិសល្លីនោ ភគវា’’តិ។ ឱដ្ឋទ្ធោបិ លិច្ឆវី តត្ថេវ ឯកមន្តំ និសីទិ – ‘‘ទិស្វាវ អហំ តំ ភគវន្តំ គមិស្សាមិ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធ’’ន្តិ។

៣៦២. អថ ខោ សីហោ សមណុទ្ទេសោ យេនាយស្មា នាគិតោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ នាគិតំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ សីហោ សមណុទ្ទេសោ អាយស្មន្តំ នាគិតំ ឯតទវោច – ‘‘ឯតេ, ភន្តេ កស្សប, សម្ពហុលា កោសលកា ច ព្រាហ្មណទូតា មាគធកា ច ព្រាហ្មណទូតា ឥធូបសង្កន្តា ភគវន្តំ ទស្សនាយ; ឱដ្ឋទ្ធោបិ លិច្ឆវី មហតិយា លិច្ឆវិបរិសាយ សទ្ធឹ ឥធូបសង្កន្តោ ភគវន្តំ ទស្សនាយ, សាធុ, ភន្តេ កស្សប, លភតំ ឯសា ជនតា ភគវន្តំ ទស្សនាយា’’តិ។

‘‘តេន ហិ, សីហ, ត្វញ្ញេវ ភគវតោ អារោចេហី’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’តិ ខោ សីហោ សមណុទ្ទេសោ អាយស្មតោ នាគិតស្ស បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ សីហោ សមណុទ្ទេសោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘ឯតេ, ភន្តេ, សម្ពហុលា កោសលកា ច ព្រាហ្មណទូតា មាគធកា ច ព្រាហ្មណទូតា ឥធូបសង្កន្តា ភគវន្តំ ទស្សនាយ, ឱដ្ឋទ្ធោបិ លិច្ឆវី មហតិយា លិច្ឆវិបរិសាយ សទ្ធឹ ឥធូបសង្កន្តោ ភគវន្តំ ទស្សនាយ។ សាធុ, ភន្តេ, លភតំ ឯសា ជនតា ភគវន្តំ ទស្សនាយា’’តិ។ ‘‘តេន ហិ, សីហ, វិហារបច្ឆាយាយំ អាសនំ បញ្ញបេហី’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’តិ ខោ សីហោ សមណុទ្ទេសោ ភគវតោ បដិស្សុត្វា វិហារបច្ឆាយាយំ អាសនំ បញ្ញបេសិ។

៣៦៣. អថ ខោ ភគវា វិហារា និក្ខម្ម វិហារបច្ឆាយាយំ បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ តេ កោសលកា ច ព្រាហ្មណទូតា មាគធកា ច ព្រាហ្មណទូតា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធឹ សម្មោទឹសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឱដ្ឋទ្ធោបិ លិច្ឆវី មហតិយា លិច្ឆវិបរិសាយ សទ្ធឹ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។

៣៦៤. ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឱដ្ឋទ្ធោ លិច្ឆវី ភគវន្តំ ឯតទវោច – “បុរិមានិ, ភន្តេ, ទិវសានិ បុរិមតរានិ សុនក្ខត្តោ លិច្ឆវិបុត្តោ យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ ឯតទវោច – ‘យទគ្គេ អហំ, មហាលិ, ភគវន្តំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ, ន ចិរំ តីណិ វស្សានិ, ទិព្ពានិ ហិ ខោ រូបានិ បស្សាមិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ, នោ ច ខោ ទិព្ពានិ សទ្ទានិ សុណាមិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានី’តិ។ សន្តានេវ នុ ខោ, ភន្តេ, សុនក្ខត្តោ លិច្ឆវិបុត្តោ ទិព្ពានិ សទ្ទានិ នាស្សោសិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ, ឧទាហុ អសន្តានី”តិ?

ឯកំសភាវិតសមាធិ

៣៦៥. “សន្តានេវ ខោ, មហាលិ, សុនក្ខត្តោ លិច្ឆវិបុត្តោ ទិព្ពានិ សទ្ទានិ នាស្សោសិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ, នោ អសន្តានី”តិ។ “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ, យេន សន្តានេវ សុនក្ខត្តោ លិច្ឆវិបុត្តោ ទិព្ពានិ សទ្ទានិ នាស្សោសិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ, នោ អសន្តានី”តិ?

៣៦៦. “ឥធ , មហាលិ, ភិក្ខុនោ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឯកំសភាវិតោ សមាធិ ហោតិ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ សោ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឯកំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ទិព្ពានិ រូបានិ បស្សតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ, នោ ច ខោ ទិព្ពានិ សទ្ទានិ សុណាតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, មហាលិ, ហោតិ ភិក្ខុនោ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឯកំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។

៣៦៧. “បុន ចបរំ, មហាលិ, ភិក្ខុនោ ទក្ខិណាយ ទិសាយ…បេ…. បច្ឆិមាយ ទិសាយ … ឧត្តរាយ ទិសាយ… ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ឯកំសភាវិតោ សមាធិ ហោតិ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ សោ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ឯកំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ទិព្ពានិ រូបានិ បស្សតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ, នោ ច ខោ ទិព្ពានិ សទ្ទានិ សុណាតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, មហាលិ, ហោតិ ភិក្ខុនោ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ឯកំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។

៣៦៨. “ឥធ , មហាលិ, ភិក្ខុនោ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឯកំសភាវិតោ សមាធិ ហោតិ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ សោ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឯកំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ទិព្ពានិ សទ្ទានិ សុណាតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ, នោ ច ខោ ទិព្ពានិ រូបានិ បស្សតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, មហាលិ, ហោតិ ភិក្ខុនោ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឯកំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។

៣៦៩. “បុន ចបរំ, មហាលិ, ភិក្ខុនោ ទក្ខិណាយ ទិសាយ…បេ…. បច្ឆិមាយ ទិសាយ… ឧត្តរាយ ទិសាយ… ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ឯកំសភាវិតោ សមាធិ ហោតិ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ សោ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ឯកំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ទិព្ពានិ សទ្ទានិ សុណាតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ, នោ ច ខោ ទិព្ពានិ រូបានិ បស្សតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, មហាលិ, ហោតិ ភិក្ខុនោ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ឯកំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានំ សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, នោ ច ខោ ទិព្ពានំ រូបានំ ទស្សនាយ បិយ រូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។

៣៧០. “ឥធ , មហាលិ, ភិក្ខុនោ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឧភយំសភាវិតោ សមាធិ ហោតិ ទិព្ពានញ្ច រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ ទិព្ពានញ្ច សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ សោ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឧភយំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានញ្ច រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, ទិព្ពានញ្ច សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ទិព្ពានិ ច រូបានិ បស្សតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ, ទិព្ពានិ ច សទ្ទានិ សុណាតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, មហាលិ, ហោតិ ភិក្ខុនោ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឧភយំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានញ្ច រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ ទិព្ពានញ្ច សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។

៣៧១. “បុន ចបរំ, មហាលិ, ភិក្ខុនោ ទក្ខិណាយ ទិសាយ...បេ.... បច្ឆិមាយ ទិសាយ... ឧត្តរាយ ទិសាយ... ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ឧភយំសភាវិតោ សមាធិ ហោតិ ទិព្ពានញ្ច រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, ទិព្ពានញ្ច សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ សោ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ឧភយំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានញ្ច រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ ទិព្ពានញ្ច សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ទិព្ពានិ ច រូបានិ បស្សតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ, ទិព្ពានិ ច សទ្ទានិ សុណាតិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, មហាលិ, ហោតិ ភិក្ខុនោ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ ឧភយំសភាវិតេ សមាធិម្ហិ ទិព្ពានញ្ច រូបានំ ទស្សនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, ទិព្ពានញ្ច សទ្ទានំ សវនាយ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ អយំ ខោ មហាលិ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ, យេន សន្តានេវ សុនក្ខត្តោ លិច្ឆវិបុត្តោ ទិព្ពានិ សទ្ទានិ នាស្សោសិ បិយរូបានិ កាមូបសំហិតានិ រជនីយានិ, នោ អសន្តានី”តិ។

៣៧២. “ឯតាសំ នូន, ភន្តេ, សមាធិភាវនានំ សច្ឆិកិរិយាហេតុ ភិក្ខូ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តី”តិ។ “ន ខោ, មហាលិ, ឯតាសំ សមាធិភាវនានំ សច្ឆិកិរិយាហេតុ ភិក្ខូ មយិ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ។ អត្ថិ ខោ, មហាលិ, អញ្ញេវ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច, យេសំ សច្ឆិកិរិយាហេតុ ភិក្ខូ មយិ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តី”តិ។

ចតុអរិយផលំ

៣៧៣. “កតមេ បន តេ, ភន្តេ, ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច, យេសំ សច្ឆិកិរិយាហេតុ ភិក្ខូ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តី”តិ? “ឥធ, មហាលិ, ភិក្ខុ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា សោតាបន្នោ ហោតិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ។ អយម្បិ ខោ, មហាលិ, ធម្មោ ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច, យស្ស សច្ឆិកិរិយាហេតុ ភិក្ខូ មយិ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ។

“បុន ចបរំ, មហាលិ, ភិក្ខុ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា រាគទោសមោហានំ តនុត្តា សកទាគាមី ហោតិ, សកិទេវ [សកឹទេវ (ក.)] ឥមំ លោកំ អាគន្ត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករោតិ។ អយម្បិ ខោ, មហាលិ, ធម្មោ ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច, យស្ស សច្ឆិកិរិយាហេតុ ភិក្ខូ មយិ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ។

“បុន ចបរំ, មហាលិ, ភិក្ខុ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ, តត្ថ បរិនិព្ពាយី, អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។ អយម្បិ ខោ, មហាលិ, ធម្មោ ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច, យស្ស សច្ឆិកិរិយាហេតុ ភិក្ខូ មយិ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ។

“បុន ចបរំ, មហាលិ, ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយម្បិ ខោ, មហាលិ, ធម្មោ ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច, យស្ស សច្ឆិកិរិយាហេតុ ភិក្ខូ មយិ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ។ ឥមេ ខោ តេ, មហាលិ, ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច, យេសំ សច្ឆិកិរិយាហេតុ ភិក្ខូ មយិ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តី”តិ។

អរិយអដ្ឋង្គិកមគ្គោ

៣៧៤. “អត្ថិ បន, ភន្តេ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា ឯតេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយា”តិ? “អត្ថិ ខោ, មហាលិ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា ឯតេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយា”តិ។

៣៧៥. “កតមោ បន, ភន្តេ, មគ្គោ កតមា បដិបទា ឯតេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយា”តិ? “អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ។ សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, មហាលិ, មគ្គោ អយំ បដិបទា ឯតេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ។

ទ្វេបព្ពជិតវត្ថុ

៣៧៦. “ឯកមិទាហំ, មហាលិ, សមយំ កោសម្ពិយំ វិហរាមិ ឃោសិតារាមេ ។ អថ ខោ ទ្វេ បព្ពជិតា – មុណ្ឌិយោ ច បរិព្ពាជកោ ជាលិយោ ច ទារុបត្តិកន្តេវាសី យេនាហំ តេនុបសង្កមឹសុ។ ឧបសង្កមិត្វា មយា សទ្ធិំ សម្មោទឹសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋំសុ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ តេ ទ្វេ បព្ពជិតា មំ ឯតទវោចុំ – ‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ គោតម, តំ ជីវំ តំ សរីរំ, ឧទាហុ អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ?

៣៧៧. “‘តេន ហាវុសោ, សុណាថ សាធុកំ មនសិ ករោថ ភាសិស្សាមី”តិ។ ‘ឯវមាវុសោ’តិ ខោ តេ ទ្វេ បព្ពជិតា មម បច្ចស្សោសុំ។ អហំ ឯតទវោចំ – ឥធាវុសោ តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ…បេ…. (យថា ១៩០-២១២ អនុច្ឆេទេសុ ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ…បេ…. បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ, កល្លំ នុ ខោ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ? យោ សោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ, កល្លំ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា, ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ។ អហំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, ឯវំ ជានាមិ ឯវំ បស្សាមិ។ អថ ច បនាហំ ន វទាមិ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វា…បេ…. ទុតិយំ ឈានំ…បេ.… តតិយំ ឈានំ…បេ…. ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ, កល្លំ នុ ខោ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ? យោ សោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ , កល្លំ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ។ អហំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, ឯវំ ជានាមិ ឯវំ បស្សាមិ។ អថ ច បនាហំ ន វទាមិ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វា…បេ…. ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ…បេ…. យោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ, កល្លំ នុ ខោ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ? យោ សោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ, កល្លំ [ន កល្លំ (សី. ស្យា. កំ. ក.)] តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ”ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ។ អហំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, ឯវំ ជានាមិ ឯវំ បស្សាមិ។ អថ ច បនាហំ ន វទាមិ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វា…បេ…. នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ។ យោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ, កល្លំ នុ ខោ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ? យោ សោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ ន កល្លំ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ។ អហំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, ឯវំ ជានាមិ ឯវំ បស្សាមិ។ អថ ច បនាហំ ន វទាមិ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វា”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ ឱដ្ឋទ្ធោ លិច្ឆវី ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ។

មហាលិសុត្តំ និដ្ឋិតំ ឆដ្ឋំ។

៧. ជាលិយសុត្តំ

ទ្វេបព្ពជិតវត្ថុ

៣៧៨. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន ទ្វេ បព្ពជិតា – មុណ្ឌិយោ ច បរិព្ពាជកោ ជាលិយោ ច ទារុបត្តិកន្តេវាសី យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធឹ សម្មោទឹសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋំសុ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ តេ ទ្វេ បព្ពជិតា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – ‘‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ គោតម, តំ ជីវំ តំ សរីរំ, ឧទាហុ អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’’ន្តិ?

៣៧៩. ‘‘តេន ហាវុសោ, សុណាថ សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី’’តិ។ ‘‘ឯវមាវុសោ’’តិ ខោ តេ ទ្វេ បព្ពជិតា ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – ‘‘ឥធាវុសោ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ, សម្មាសម្ពុទ្ធោ…បេ.… (យថា ១៩០-២១២ អនុច្ឆេទេសុ ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ…បេ.… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ , កល្លំ នុ ខោ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ។ យោ សោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ, កល្លំ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ។ អហំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, ឯវំ ជានាមិ ឯវំ បស្សាមិ។ អថ ច បនាហំ ន វទាមិ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វា…បេ.… ទុតិយំ ឈានំ…បេ.… តតិយំ ឈានំ…បេ.… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ, កល្លំ នុ ខោ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ? យោ សោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ កល្លំ, តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ។ អហំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, ឯវំ ជានាមិ ឯវំ បស្សាមិ។ អថ ច បនាហំ ន វទាមិ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វា…បេ.… ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ…បេ.… យោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ, កល្លំ នុ ខោ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ។ យោ សោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ កល្លំ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ។ អហំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, ឯវំ ជានាមិ ឯវំ បស្សាមិ។ អថ ច បនាហំ ន វទាមិ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វា…បេ.…។

៣៨០. …បេ.… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ។ យោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ, កល្លំ នុ ខោ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ? យោ សោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ បស្សតិ, ន កល្លំ តស្សេតំ វចនាយ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វាតិ។ អហំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, ឯវំ ជានាមិ ឯវំ បស្សាមិ។ អថ ច បនាហំ ន វទាមិ – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វា’’តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ទ្វេ បព្ពជិតា ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

ជាលិយសុត្តំ និដ្ឋិតំ សត្តមំ។

៨. មហាសីហនាទសុត្តំ

អចេលកស្សបវត្ថុ

៣៨១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា ឧរុញ្ញាយំ [ឧជុញ្ញាយំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វិហរតិ កណ្ណកត្ថលេ មិគទាយេ។ អថ ខោ អចេលោ កស្សបោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ អចេលោ កស្សបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘សុតំ មេតំ, ភោ គោតម – ‘សមណោ គោតមោ សព្ពំ តបំ គរហតិ, សព្ពំ តបស្សិំ លូខាជីវិំ ឯកំសេន ឧបក្កោសតិ ឧបវទតី’តិ។ យេ តេ, ភោ គោតម, ឯវមាហំសុ – ‘សមណោ គោតមោ សព្ពំ តបំ គរហតិ, សព្ពំ តបស្សិំ លូខាជីវិំ ឯកំសេន ឧបក្កោសតិ ឧបវទតី’តិ, កច្ចិ តេ ភោតោ គោតមស្ស វុត្តវាទិនោ, ន ច ភវន្តំ គោតមំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខន្តិ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករោន្តិ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆតិ? អនព្ភក្ខាតុកាមា ហិ មយំ ភវន្តំ គោតម’’ន្តិ។

៣៨២. ‘‘យេ តេ, កស្សប, ឯវមាហំសុ – ‘សមណោ គោតមោ សព្ពំ តបំ គរហតិ, សព្ពំ តបស្សិំ លូខាជីវិំ ឯកំសេន ឧបក្កោសតិ ឧបវទតី’តិ, ន មេ តេ វុត្តវាទិនោ, អព្ភាចិក្ខន្តិ ច បន មំ តេ អសតា អភូតេន។ ឥធាហំ, កស្សប, ឯកច្ចំ តបស្សិំ លូខាជីវិំ បស្សាមិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នំ។ ឥធ បនាហំ, កស្សប, ឯកច្ចំ តបស្សិំ លូខាជីវិំ បស្សាមិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នំ។

៣៨៣. ‘‘ឥធាហំ, កស្សប, ឯកច្ចំ តបស្សិំ អប្បទុក្ខវិហារិំ បស្សាមិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នំ។ ឥធ បនាហំ, កស្សប, ឯកច្ចំ តបស្សិំ អប្បទុក្ខវិហារិំ បស្សាមិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នំ។ យោហំ, កស្សប, ឥមេសំ តបស្សីនំ ឯវំ អាគតិញ្ច គតិញ្ច ចុតិញ្ច ឧបបត្តិញ្ច យថាភូតំ បជានាមិ , សោហំ កិំ សព្ពំ តបំ គរហិស្សាមិ, សព្ពំ វា តបស្សិំ លូខាជីវិំ ឯកំសេន ឧបក្កោសិស្សាមិ ឧបវទិស្សាមិ?

៣៨៤. ‘‘សន្តិ, កស្សប, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា បណ្ឌិតា និបុណា កតបរប្បវាទា វាលវេធិរូបា។ តេ ភិន្ទន្តា មញ្ញេ ចរន្តិ បញ្ញាគតេន ទិដ្ឋិគតានិ។ តេហិបិ មេ សទ្ធិំ ឯកច្ចេសុ ឋានេសុ សមេតិ, ឯកច្ចេសុ ឋានេសុ ន សមេតិ។ យំ តេ ឯកច្ចំ វទន្តិ ‘សាធូ’តិ, មយម្បិ តំ ឯកច្ចំ វទេម ‘សាធូ’តិ។ យំ តេ ឯកច្ចំ វទន្តិ ‘ន សាធូ’តិ, មយម្បិ តំ ឯកច្ចំ វទេម ‘ន សាធូ’តិ។ យំ តេ ឯកច្ចំ វទន្តិ ‘សាធូ’តិ, មយំ តំ ឯកច្ចំ វទេម ‘ន សាធូ’តិ។ យំ តេ ឯកច្ចំ វទន្តិ ‘ន សាធូ’តិ, មយំ តំ ឯកច្ចំ វទេម ‘សាធូ’តិ។

‘‘យំ មយំ ឯកច្ចំ វទេម ‘សាធូ’តិ, បរេបិ តំ ឯកច្ចំ វទន្តិ ‘សាធូ’តិ។ យំ មយំ ឯកច្ចំ វទេម ‘ន សាធូ’តិ, បរេបិ តំ ឯកច្ចំ វទន្តិ ‘ន សាធូ’តិ។ យំ មយំ ឯកច្ចំ វទេម ‘ន សាធូ’តិ, បរេ តំ ឯកច្ចំ វទន្តិ ‘សាធូ’តិ។ យំ មយំ ឯកច្ចំ វទេម ‘សាធូ’តិ, បរេ តំ ឯកច្ចំ វទន្តិ ‘ន សាធូ’តិ។

សមនុយុញ្ជាបនកថា

៣៨៥. ‘‘ត្យាហំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ វទាមិ – យេសុ នោ, អាវុសោ, ឋានេសុ ន សមេតិ, តិដ្ឋន្តុ តានិ ឋានានិ។ យេសុ ឋានេសុ សមេតិ, តត្ថ វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តំ សមនុគាហន្តំ សមនុភាសន្តំ សត្ថារា វា សត្ថារំ សង្ឃេន វា សង្ឃំ – ‘យេ ឥមេសំ ភវតំ ធម្មា អកុសលា អកុសលសង្ខាតា, សាវជ្ជា សាវជ្ជសង្ខាតា, អសេវិតព្ពា អសេវិតព្ពសង្ខាតា, ន អលមរិយា ន អលមរិយសង្ខាតា, កណ្ហា កណ្ហសង្ខាតា។ កោ ឥមេ ធម្មេ អនវសេសំ បហាយ វត្តតិ, សមណោ វា គោតមោ, បរេ វា បន ភោន្តោ គណាចរិយា’តិ?

៣៨៦. ‘‘ឋានំ ខោ បនេតំ, កស្សប, វិជ្ជតិ, យំ វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តា សមនុគាហន្តា សមនុភាសន្តា ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘យេ ឥមេសំ ភវតំ ធម្មា អកុសលា អកុសលសង្ខាតា, សាវជ្ជា សាវជ្ជសង្ខាតា, អសេវិតព្ពា អសេវិតព្ពសង្ខាតា, ន អលមរិយា ន អលមរិយសង្ខាតា, កណ្ហា កណ្ហសង្ខាតា ។ សមណោ គោតមោ ឥមេ ធម្មេ អនវសេសំ បហាយ វត្តតិ, យំ វា បន ភោន្តោ បរេ គណាចរិយា’តិ។ ឥតិហ, កស្សប, វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តា សមនុគាហន្តា សមនុភាសន្តា អម្ហេវ តត្ថ យេភុយ្យេន បសំសេយ្យុំ។

៣៨៧. “អបរម្បិ នោ, កស្សប, វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តំ សមនុគាហន្តំ សមនុភាសន្តំ សត្ថារា វា សត្ថារំ សង្ឃេន វា សង្ឃំ – ‘យេ ឥមេសំ ភវតំ ធម្មា កុសលា កុសលសង្ខាតា, អនវជ្ជា អនវជ្ជសង្ខាតា, សេវិតព្ពា សេវិតព្ពសង្ខាតា, អលមរិយា អលមរិយសង្ខាតា, សុក្កា សុក្កសង្ខាតា។ កោ ឥមេ ធម្មេ អនវសេសំ សមាទាយ វត្តតិ, សមណោ វា គោតមោ, បរេ វា បន ភោន្តោ គណាចរិយា’ តិ?

៣៨៨. “ឋានំ ខោ បនេតំ, កស្សប, វិជ្ជតិ, យំ វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តា សមនុគាហន្តា សមនុភាសន្តា ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘យេ ឥមេសំ ភវតំ ធម្មា កុសលា កុសលសង្ខាតា, អនវជ្ជា អនវជ្ជសង្ខាតា, សេវិតព្ពា សេវិតព្ពសង្ខាតា, អលមរិយា អលមរិយសង្ខាតា, សុក្កា សុក្កសង្ខាតា។ សមណោ គោតមោ ឥមេ ធម្មេ អនវសេសំ សមាទាយ វត្តតិ, យំ វា បន ភោន្តោ បរេ គណាចរិយា’តិ។ ឥតិហ, កស្សប, វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តា សមនុគាហន្តា សមនុភាសន្តា អម្ហេវ តត្ថ យេភុយ្យេន បសំសេយ្យុំ។

៣៨៩. “អបរម្បិ នោ, កស្សប, វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តំ សមនុគាហន្តំ សមនុភាសន្តំ សត្ថារា វា សត្ថារំ សង្ឃេន វា សង្ឃំ – ‘យេ ឥមេសំ ភវតំ ធម្មា អកុសលា អកុសលសង្ខាតា, សាវជ្ជា សាវជ្ជសង្ខាតា, អសេវិតព្ពា អសេវិតព្ពសង្ខាតា , ន អលមរិយា ន អលមរិយសង្ខាតា, កណ្ហា កណ្ហសង្ខាតា។ កោ ឥមេ ធម្មេ អនវសេសំ បហាយ វត្តតិ, គោតមសាវកសង្ឃោ វា, បរេ វា បន ភោន្តោ គណាចរិយសាវកសង្ឃា’តិ?

៣៩០. “ឋានំ ខោ បនេតំ, កស្សប, វិជ្ជតិ, យំ វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តា សមនុគាហន្តា សមនុភាសន្តា ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘យេ ឥមេសំ ភវតំ ធម្មា អកុសលា អកុសលសង្ខាតា, សាវជ្ជា សាវជ្ជសង្ខាតា, អសេវិតព្ពា អសេវិតព្ពសង្ខាតា, ន អលមរិយា ន អលមរិយសង្ខាតា, កណ្ហា កណ្ហសង្ខាតា។ គោតមសាវកសង្ឃោ ឥមេ ធម្មេ អនវសេសំ បហាយ វត្តតិ, យំ វា បន ភោន្តោ បរេ គណាចរិយសាវកសង្ឃា’តិ។ ឥតិហ, កស្សប, វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តា សមនុគាហន្តា សមនុភាសន្តា អម្ហេវ តត្ថ យេភុយ្យេន បសំសេយ្យុំ។

៣៩១. “អបរម្បិ នោ, កស្សប, វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តំ សមនុគាហន្តំ សមនុភាសន្តំ សត្ថារា វា សត្ថារំ សង្ឃេន វា សង្ឃំ។ ‘យេ ឥមេសំ ភវតំ ធម្មា កុសលា កុសលសង្ខាតា, អនវជ្ជា អនវជ្ជសង្ខាតា, សេវិតព្ពា សេវិតព្ពសង្ខាតា, អលមរិយា អលមរិយសង្ខាតា, សុក្កា សុក្កសង្ខាតា។ កោ ឥមេ ធម្មេ អនវសេសំ សមាទាយ វត្តតិ, គោតមសាវកសង្ឃោ វា, បរេ វា បន ភោន្តោ គណាចរិយសាវកសង្ឃា’តិ?

៣៩២. “ឋានំ ខោ បនេតំ, កស្សប, វិជ្ជតិ, យំ វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តា សមនុគាហន្តា សមនុភាសន្តា ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘យេ ឥមេសំ ភវតំ ធម្មា កុសលា កុសលសង្ខាតា, អនវជ្ជា អនវជ្ជសង្ខាតា, សេវិតព្ពា សេវិតព្ពសង្ខាតា, អលមរិយា អលមរិយសង្ខាតា, សុក្កា សុក្កសង្ខាតា។ គោតមសាវកសង្ឃោ ឥមេ ធម្មេ អនវសេសំ សមាទាយ វត្តតិ, យំ វា បន ភោន្តោ បរេ គណាចរិយសាវកសង្ឃា’តិ។ ឥតិហ, កស្សប, វិញ្ញូ សមនុយុញ្ជន្តា សមនុគាហន្តា សមនុភាសន្តា អម្ហេវ តត្ថ យេភុយ្យេន បសំសេយ្យុំ។

អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ

៣៩៣. “អត្ថិ, កស្សប, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, យថាបដិបន្នោ សាមំយេវ ញស្សតិ សាមំ ទក្ខតិ [ទក្ខិតិ (សី.)] – ‘សមណោវ គោតមោ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី’តិ។ កតមោ ច, កស្សប, មគ្គោ, កតមា ច បដិបទា, យថាបដិបន្នោ សាមំយេវ ញស្សតិ សាមំ ទក្ខតិ – ‘សមណោវ គោតមោ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី’តិ? អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ។ សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, កស្សប, មគ្គោ, អយំ បដិបទា, យថាបដិបន្នោ សាមំយេវ ញស្សតិ សាមំ ទក្ខតិ ‘សមណោវ គោតមោ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី’”តិ។

តបោបក្កមកថា

៣៩៤. ឯវំ វុត្តេ, អចេលោ កស្សបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឥមេបិ ខោ, អាវុសោ គោតម, តបោបក្កមា ឯតេសំ សមណព្រាហ្មណានំ សាមញ្ញសង្ខាតា ច ព្រហ្មញ្ញសង្ខាតា ច។ អចេលកោ ហោតិ, មុត្តាចារោ, ហត្ថាបលេខនោ, ន ឯហិភទ្ទន្តិកោ, ន តិដ្ឋភទ្ទន្តិកោ, នាភិហដំ, ន ឧទ្ទិស្សកតំ, ន និមន្តនំ សាទិយតិ។ សោ ន កុម្ភិមុខា បដិគ្គណ្ហាតិ, ន កឡោបិមុខា បដិគ្គណ្ហាតិ, ន ឯឡកមន្តរំ, ន ទណ្ឌមន្តរំ, ន មុសលមន្តរំ, ន ទ្វិន្នំ ភុញ្ជមានានំ, ន គព្ភិនិយា, ន បាយមានាយ, ន បុរិសន្តរគតាយ, ន សង្កិត្តីសុ, ន យត្ថ សា ឧបដ្ឋិតោ ហោតិ,

ន យត្ថ មក្ខិកា សណ្ឌសណ្ឌចារិនី, ន មច្ឆំ, ន មំសំ, ន សុរំ, ន មេរយំ, ន ថុសោទកំ បិវតិ។ សោ ឯកាគារិកោ វា ហោតិ ឯកាលោបិកោ, ទ្វាគារិកោ វា ហោតិ ទ្វាលោបិកោ...បេ.... សត្តាគារិកោ វា ហោតិ សត្តាលោបិកោ ; ឯកិស្សាបិ ទត្តិយា យាបេតិ, ទ្វីហិបិ ទត្តីហិ យាបេតិ... សត្តហិបិ ទត្តីហិ យាបេតិ; ឯកាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ, ទ្វីហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ... សត្តាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ។ ឥតិ ឯវរូបំ អទ្ធមាសិកម្បិ បរិយាយភត្តភោជនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។

៣៩៥. “ឥមេបិ ខោ, អាវុសោ គោតម, តបោបក្កមា ឯតេសំ សមណព្រាហ្មណានំ សាមញ្ញសង្ខាតា ច ព្រហ្មញ្ញសង្ខាតា ច។ សាកភក្ខោ វា ហោតិ, សាមាកភក្ខោ វា ហោតិ, នីវារភក្ខោ វា ហោតិ, ទទ្ទុលភក្ខោ វា ហោតិ, ហដភក្ខោ វា ហោតិ, កណភក្ខោ វា ហោតិ, អាចាមភក្ខោ វា ហោតិ, បិញ្ញាកភក្ខោ វា ហោតិ, តិណភក្ខោ វា ហោតិ, គោមយភក្ខោ វា ហោតិ, វនមូលផលាហារោ យាបេតិ បវត្តផលភោជី។

៣៩៦. “ឥមេបិ ខោ, អាវុសោ គោតម, តបោបក្កមា ឯតេសំ សមណព្រាហ្មណានំ សាមញ្ញសង្ខាតា ច ព្រហ្មញ្ញសង្ខាតា ច។ សាណានិបិ ធារេតិ, មសាណានិបិ ធារេតិ, ឆវទុស្សានិបិ ធារេតិ, បំសុកូលានិបិ ធារេតិ, តិរីដានិបិ ធារេតិ, អជិនម្បិ ធារេតិ, អជិនក្ខិបម្បិ ធារេតិ, កុសចីរម្បិ ធារេតិ, វាកចីរម្បិ ធារេតិ, ផលកចីរម្បិ ធារេតិ, កេសកម្ពលម្បិ ធារេតិ, វាឡកម្ពលម្បិ ធារេតិ, ឧលូកបក្ខិកម្បិ ធារេតិ, កេសមស្សុលោចកោបិ ហោតិ កេសមស្សុលោចនានុយោគមនុយុត្តោ, ឧព្ភដ្ឋកោបិ [ឧព្ភដ្ឋិកោបិ (ក.)] ហោតិ អាសនបដិក្ខិត្តោ, ឧក្កុដិកោបិ ហោតិ ឧក្កុដិកប្បធានមនុយុត្តោ, កណ្ដកាបស្សយិកោបិ ហោតិ កណ្ដកាបស្សយេ សេយ្យំ កប្បេតិ, ផលកសេយ្យម្បិ កប្បេតិ, ថណ្ឌិលសេយ្យម្បិ កប្បេតិ, ឯកបស្សយិកោបិ ហោតិ រជោជល្លធរោ, អព្ភោកាសិកោបិ ហោតិ យថាសន្ថតិកោ , វេកដិកោបិ ហោតិ វិកដភោជនានុយោគមនុយុត្តោ, អបានកោបិ ហោតិ អបានកត្តមនុយុត្តោ, សាយតតិយកម្បិ ឧទកោរោហនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតី”តិ។

តបោបក្កមនិរត្ថកថា

៣៩៧. “អចេលកោ ចេបិ, កស្សប, ហោតិ, មុត្តាចារោ, ហត្ថាបលេខនោ...បេ.... ឥតិ ឯវរូបំ អទ្ធមាសិកម្បិ បរិយាយភត្តភោជនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។ តស្ស ចាយំ សីលសម្បទា ចិត្តសម្បទា បញ្ញាសម្បទា អភាវិតា ហោតិ អសច្ឆិកតា។ អថ ខោ សោ អារកាវ សាមញ្ញា អារកាវ ព្រហ្មញ្ញា។ យតោ ខោ, កស្សប, ភិក្ខុ អវេរំ អព្យាបជ្ជំ មេត្តចិត្តំ ភាវេតិ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, កស្សប, ភិក្ខុ សមណោ ឥតិបិ ព្រាហ្មណោ ឥតិបិ។

“សាកភក្ខោ ចេបិ, កស្សប, ហោតិ, សាមាកភក្ខោ...បេ.... វនមូលផលាហារោ យាបេតិ បវត្តផលភោជី។ តស្ស ចាយំ សីលសម្បទា ចិត្តសម្បទា បញ្ញាសម្បទា អភាវិតា ហោតិ អសច្ឆិកតា។ អថ ខោ សោ អារកាវ សាមញ្ញា អារកាវ ព្រហ្មញ្ញា។ យតោ ខោ, កស្សប, ភិក្ខុ អវេរំ អព្យាបជ្ជំ មេត្តចិត្តំ ភាវេតិ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, កស្សប, ភិក្ខុ សមណោ ឥតិបិ ព្រាហ្មណោ ឥតិបិ។

“សាណានិ ចេបិ, កស្សប, ធារេតិ, មសាណានិបិ ធារេតិ...បេ.... សាយតតិយកម្បិ ឧទកោរោហនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។ តស្ស ចាយំ សីលសម្បទា ចិត្តសម្បទា បញ្ញាសម្បទា អភាវិតា ហោតិ អសច្ឆិកតា។ អថ ខោ សោ អារកាវ សាមញ្ញា អារកាវ ព្រហ្មញ្ញា ។ យតោ ខោ, កស្សប, ភិក្ខុ អវេរំ អព្យាបជ្ជំ មេត្តចិត្តំ ភាវេតិ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, កស្សប, ភិក្ខុ សមណោ ឥតិបិ ព្រាហ្មណោ ឥតិបី”តិ។

៣៩៨. ឯវំ វុត្តេ, អចេលោ កស្សបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ទុក្ករំ, ភោ គោតម, សាមញ្ញំ ទុក្ករំ ព្រហ្មញ្ញ”ន្តិ។ “បកតិ ខោ ឯសា, កស្សប, លោកស្មិំ ‘ទុក្ករំ សាមញ្ញំ ទុក្ករំ ព្រហ្មញ្ញ’ន្តិ។ អចេលកោ ចេបិ, កស្សប, ហោតិ, មុត្តាចារោ, ហត្ថាបលេខនោ...បេ.... ឥតិ ឯវរូបំ អទ្ធមាសិកម្បិ បរិយាយភត្តភោជនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។ ឥមាយ ច, កស្សប, មត្តាយ ឥមិនា តបោបក្កមេន សាមញ្ញំ វា អភវិស្ស ព្រហ្មញ្ញំ វា ទុក្ករំ សុទុក្ករំ, នេតំ អភវិស្ស កល្លំ វចនាយ – ‘ទុក្ករំ សាមញ្ញំ ទុក្ករំ ព្រហ្មញ្ញ’ន្តិ។

“សក្កា ច បនេតំ អភវិស្ស កាតុំ គហបតិនា វា គហបតិបុត្តេន វា អន្តមសោ កុម្ភទាសិយាបិ – ‘ហន្ទាហំ អចេលកោ ហោមិ, មុត្តាចារោ, ហត្ថាបលេខនោ...បេ.... ឥតិ ឯវរូបំ អទ្ធមាសិកម្បិ បរិយាយភត្តភោជនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរាមី’តិ។

“យស្មា ច ខោ, កស្សប, អញ្ញត្រេវ ឥមាយ មត្តាយ អញ្ញត្រ ឥមិនា តបោបក្កមេន សាមញ្ញំ វា ហោតិ ព្រហ្មញ្ញំ វា ទុក្ករំ សុទុក្ករំ, តស្មា ឯតំ កល្លំ វចនាយ – ‘ទុក្ករំ សាមញ្ញំ ទុក្ករំ ព្រហ្មញ្ញ’ន្តិ។ យតោ ខោ, កស្សប, ភិក្ខុ អវេរំ អព្យាបជ្ជំ មេត្តចិត្តំ ភាវេតិ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, កស្សប, ភិក្ខុ សមណោ ឥតិបិ ព្រាហ្មណោ ឥតិបិ ។

“សាកភក្ខោ ចេបិ, កស្សប, ហោតិ, សាមាកភក្ខោ…បេ… វនមូលផលាហារោ យាបេតិ បវត្តផលភោជី។ ឥមាយ ច, កស្សប, មត្តាយ ឥមិនា តបោបក្កមេន សាមញ្ញំ វា អភវិស្ស ព្រហ្មញ្ញំ វា ទុក្ករំ សុទុក្ករំ, នេតំ អភវិស្ស កល្លំ វចនាយ – ‘ទុក្ករំ សាមញ្ញំ ទុក្ករំ ព្រហ្មញ្ញ’ន្តិ។

“សក្កា ច បនេតំ អភវិស្ស កាតុំ គហបតិនា វា គហបតិបុត្តេន វា អន្តមសោ កុម្ភទាសិយាបិ – ‘ហន្ទាហំ សាកភក្ខោ វា ហោមិ, សាមាកភក្ខោ វា…បេ… វនមូលផលាហារោ យាបេមិ បវត្តផលភោជី’តិ។

“យស្មា ច ខោ, កស្សប, អញ្ញត្រេវ ឥមាយ មត្តាយ អញ្ញត្រ ឥមិនា តបោបក្កមេន សាមញ្ញំ វា ហោតិ ព្រហ្មញ្ញំ វា ទុក្ករំ សុទុក្ករំ, តស្មា ឯតំ កល្លំ វចនាយ – ‘ទុក្ករំ សាមញ្ញំ ទុក្ករំ ព្រហ្មញ្ញ’ន្តិ។ យតោ ខោ, កស្សប, ភិក្ខុ អវេរំ អព្យាបជ្ជំ មេត្តចិត្តំ ភាវេតិ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, កស្សប, ភិក្ខុ សមណោ ឥតិបិ ព្រាហ្មណោ ឥតិបិ។

“សាណានិ ចេបិ, កស្សប, ធារេតិ, មសាណានិបិ ធារេតិ…បេ… សាយតតិយកម្បិ ឧទកោរោហនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។ ឥមាយ ច, កស្សប, មត្តាយ ឥមិនា តបោបក្កមេន សាមញ្ញំ វា អភវិស្ស ព្រហ្មញ្ញំ វា ទុក្ករំ សុទុក្ករំ, នេតំ អភវិស្ស កល្លំ វចនាយ – ‘ទុក្ករំ សាមញ្ញំ ទុក្ករំ ព្រហ្មញ្ញ’ន្តិ។

“សក្កា ច បនេតំ អភវិស្ស កាតុំ គហបតិនា វា គហបតិបុត្តេន វា អន្តមសោ កុម្ភទាសិយាបិ – ‘ហន្ទាហំ សាណានិបិ ធារេមិ, មសាណានិបិ ធារេមិ…បេ… សាយតតិយកម្បិ ឧទកោរោហនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរាមី’តិ។

“យស្មា ច ខោ, កស្សប, អញ្ញត្រេវ ឥមាយ មត្តាយ អញ្ញត្រ ឥមិនា តបោបក្កមេន សាមញ្ញំ វា ហោតិ ព្រហ្មញ្ញំ វា ទុក្ករំ សុទុក្ករំ, តស្មា ឯតំ កល្លំ វចនាយ – ‘ទុក្ករំ សាមញ្ញំ ទុក្ករំ ព្រហ្មញ្ញ’ន្តិ។ យតោ ខោ, កស្សប, ភិក្ខុ អវេរំ អព្យាបជ្ជំ មេត្តចិត្តំ ភាវេតិ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, កស្សប, ភិក្ខុ សមណោ ឥតិបិ ព្រាហ្មណោ ឥតិបី”តិ។

៣៩៩. ឯវំ វុត្តេ, អចេលោ កស្សបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ទុជ្ជានោ, ភោ គោតម, សមណោ, ទុជ្ជានោ ព្រាហ្មណោ”តិ។ “បកតិ ខោ ឯសា, កស្សប, លោកស្មិំ ‘ទុជ្ជានោ សមណោ ទុជ្ជានោ ព្រាហ្មណោ’តិ។ អចេលកោ ចេបិ, កស្សប, ហោតិ, មុត្តាចារោ, ហត្ថាបលេខនោ…បេ… ឥតិ ឯវរូបំ អទ្ធមាសិកម្បិ បរិយាយភត្តភោជនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។ ឥមាយ ច, កស្សប, មត្តាយ ឥមិនា តបោបក្កមេន សមណោ វា អភវិស្ស ព្រាហ្មណោ វា ទុជ្ជានោ សុទុជ្ជានោ, នេតំ អភវិស្ស កល្លំ វចនាយ – ‘ទុជ្ជានោ សមណោ ទុជ្ជានោ ព្រាហ្មណោ’តិ។

“សក្កា ច បនេសោ អភវិស្ស ញាតុំ គហបតិនា វា គហបតិបុត្តេន វា អន្តមសោ កុម្ភទាសិយាបិ – ‘អយំ អចេលកោ ហោតិ, មុត្តាចារោ, ហត្ថាបលេខនោ…បេ… ឥតិ ឯវរូបំ អទ្ធមាសិកម្បិ បរិយាយភត្តភោជនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតី’តិ។

“យស្មា ច ខោ, កស្សប, អញ្ញត្រេវ ឥមាយ មត្តាយ អញ្ញត្រ ឥមិនា តបោបក្កមេន សមណោ វា ហោតិ ព្រាហ្មណោ វា ទុជ្ជានោ សុទុជ្ជានោ, តស្មា ឯតំ កល្លំ វចនាយ – ‘ទុជ្ជានោ សមណោ ទុជ្ជានោ ព្រាហ្មណោ’តិ។ យតោ ខោ [យតោ ច ខោ (ក.)], កស្សប, ភិក្ខុ អវេរំ អព្យាបជ្ជំ មេត្តចិត្តំ ភាវេតិ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, កស្សប, ភិក្ខុ សមណោ ឥតិបិ ព្រាហ្មណោ ឥតិបិ។

“សាកភក្ខោ ចេបិ, កស្សប, ហោតិ សាមាកភក្ខោ…បេ… វនមូលផលាហារោ យាបេតិ បវត្តផលភោជី។ ឥមាយ ច, កស្សប, មត្តាយ ឥមិនា តបោបក្កមេន សមណោ វា អភវិស្ស ព្រាហ្មណោ វា ទុជ្ជានោ សុទុជ្ជានោ, នេតំ អភវិស្ស កល្លំ វចនាយ – ‘ទុជ្ជានោ សមណោ ទុជ្ជានោ ព្រាហ្មណោ’តិ។

“សក្កា ច បនេសោ អភវិស្សេ ញាតុំ គហបតិនា វា គហបតិបុត្តេន វា អន្តមសោ កុម្ភទាសិយាបិ – ‘អយំ សាកភក្ខោ វា ហោតិ សាមាកភក្ខោ…បេ…. វនមូលផលាហារោ យាបេតិ បវត្តផលភោជី’តិ។

“យស្មា ច ខោ, កស្សប, អញ្ញត្រេវ ឥមាយ មត្តាយ អញ្ញត្រ ឥមិនា តបោបក្កមេន សមណោ វា ហោតិ ព្រាហ្មណោ វា ទុជ្ជានោ សុទុជ្ជានោ, តស្មា ឯតំ កល្លំ វចនាយ – ‘ទុជ្ជានោ សមណោ ទុជ្ជានោ ព្រាហ្មណោ’តិ។ យតោ ខោ, កស្សប, ភិក្ខុ អវេរំ អព្យាបជ្ឈំ មេត្តចិត្តំ ភាវេតិ , អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, កស្សប, ភិក្ខុ សមណោ ឥតិបិ ព្រាហ្មណោ ឥតិបិ។

“សាណានិ ធារេតិ, មសាណានិបិ ធារេតិ…បេ…. សាយតតិយកម្បិ ឧទកោរោហនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។ ឥមាយ ច, កស្សប, មត្តាយ ឥមិនា តបោបក្កមេន សមណោ វា អភវិស្ស ព្រាហ្មណោ វា ទុជ្ជានោ សុទុជ្ជានោ, នេតំ អភវិស្ស កល្លំ វចនាយ – ‘ទុជ្ជានោ សមណោ ទុជ្ជានោ ព្រាហ្មណោ’តិ។

“សក្កា ច បនេសោ អភវិស្សេ ញាតុំ គហបតិនា វា គហបតិបុត្តេន វា អន្តមសោ កុម្ភទាសិយាបិ – ‘អយំ សាណានិបិ ធារេតិ, មសាណានិបិ ធារេតិ…បេ…. សាយតតិយកម្បិ ឧទកោរោហនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតី’តិ។

“យស្មា ច ខោ, កស្សប, អញ្ញត្រេវ ឥមាយ មត្តាយ អញ្ញត្រ ឥមិនា តបោបក្កមេន សមណោ វា ហោតិ ព្រាហ្មណោ វា ទុជ្ជានោ សុទុជ្ជានោ, តស្មា ឯតំ កល្លំ វចនាយ – ‘ទុជ្ជានោ សមណោ ទុជ្ជានោ ព្រាហ្មណោ’តិ។ យតោ ខោ, កស្សប, ភិក្ខុ អវេរំ អព្យាបជ្ឈំ មេត្តចិត្តំ ភាវេតិ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, កស្សប , ភិក្ខុ សមណោ ឥតិបិ ព្រាហ្មណោ ឥតិបី”តិ។

សីលសមាធិបញ្ញាសម្បទា

៤០០. ឯវំ វុត្តេ, អចេលោ កស្សបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កតមា បន សា, ភោ គោតម, សីលសម្បទា, កតមា ចិត្តសម្បទា, កតមា បញ្ញាសម្បទា”តិ? “ឥធ, កស្សប, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ, សម្មាសម្ពុទ្ធោ…បេ…. (យថា ១៩០-១៩៣ អនុច្ឆេទេសុ, ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ) ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ, កាយកម្មវចីកម្មេន សមន្នាគតោ កុសលេន បរិសុទ្ធាជីវោ សីលសម្បន្នោ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ សន្តុដ្ឋោ។

៤០១. “កថញ្ច, កស្សប, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, កស្សប, ភិក្ខុ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលសម្បទាយ …បេ…. (យថា ១៩៤ យាវ ២១០ អនុច្ឆេទេសុ)

“យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ ។ សេយ្យថិទំ – សន្តិកម្មំ បណិធិកម្មំ…បេ…. (យថា ២១១ អនុច្ឆេទេ) ឱសធីនំ បតិមោក្ខោ ឥតិ វា ឥតិ, ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលសម្បទាយ។

“ស ខោ សោ [អយំ ខោ (ក.)], កស្សប, ភិក្ខុ ឯវំ សីលសម្បន្នោ ន កុតោចិ ភយំ សមនុបស្សតិ, យទិទំ សីលសំវរតោ។ សេយ្យថាបិ, កស្សប, រាជា ខត្តិយោ មុទ្ធាវសិត្តោ និហតបច្ចាមិត្តោ ន កុតោចិ ភយំ សមនុបស្សតិ, យទិទំ បច្ចត្ថិកតោ។ ឯវមេវ ខោ, កស្សប, ភិក្ខុ ឯវំ សីលសម្បន្នោ ន កុតោចិ ភយំ សមនុបស្សតិ, យទិទំ សីលសំវរតោ។ សោ ឥមិនា អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អនវជ្ជសុខំ បដិសំវេទេតិ។ ឯវំ ខោ, កស្សប, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ។ អយំ ខោ, កស្សប, សីលសម្បទា…បេ…. បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ ចិត្តសម្បទាយ…បេ…. ទុតិយំ ឈានំ…បេ…. តតិយំ ឈានំ…បេ.… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ ចិត្តសម្បទាយ។ អយំ ខោ, កស្សប, ចិត្តសម្បទា។

“សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ…បេ… ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ…បេ… ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាសម្បទាយ…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ…បេ… ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាសម្បទាយ។ អយំ ខោ, កស្សប, បញ្ញាសម្បទា។

“ឥមាយ ច, កស្សប, សីលសម្បទាយ ចិត្តសម្បទាយ បញ្ញាសម្បទាយ អញ្ញា សីលសម្បទា ចិត្តសម្បទា បញ្ញាសម្បទា ឧត្តរិតរា វា បណីតតរា វា នត្ថិ។

សីហនាទកថា

៤០២. “សន្តិ, កស្សប, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សីលវាទា។ តេ អនេកបរិយាយេន សីលស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ។ យាវតា, កស្សប, អរិយំ បរមំ សីលំ, នាហំ តត្ថ អត្តនោ សមសមំ សមនុបស្សាមិ, កុតោ ភិយ្យោ! អថ ខោ អហមេវ តត្ថ ភិយ្យោ, យទិទំ អធិសីលំ។

“សន្តិ, កស្សប, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា តបោជិគុច្ឆាវាទា។ តេ អនេកបរិយាយេន តបោជិគុច្ឆាយ វណ្ណំ ភាសន្តិ។ យាវតា, កស្សប, អរិយា បរមា តបោជិគុច្ឆា, នាហំ តត្ថ អត្តនោ សមសមំ សមនុបស្សាមិ, កុតោ ភិយ្យោ! អថ ខោ អហមេវ តត្ថ ភិយ្យោ, យទិទំ អធិជេគុច្ឆំ។

“សន្តិ, កស្សប, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា បញ្ញាវាទា។ តេ អនេកបរិយាយេន បញ្ញាយ វណ្ណំ ភាសន្តិ។ យាវតា, កស្សប, អរិយា បរមា បញ្ញា, នាហំ តត្ថ អត្តនោ សមសមំ សមនុបស្សាមិ, កុតោ ភិយ្យោ! អថ ខោ អហមេវ តត្ថ ភិយ្យោ, យទិទំ អធិបញ្ញំ។

“សន្តិ, កស្សប, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា វិមុត្តិវាទា។ តេ អនេកបរិយាយេន វិមុត្តិយា វណ្ណំ ភាសន្តិ។ យាវតា, កស្សប, អរិយា បរមា វិមុត្តិ, នាហំ តត្ថ អត្តនោ សមសមំ សមនុបស្សាមិ, កុតោ ភិយ្យោ! អថ ខោ អហមេវ តត្ថ ភិយ្យោ, យទិទំ អធិវិមុត្តិ។

៤០៣. “ឋានំ ខោ បនេតំ, កស្សប, វិជ្ជតិ, យំ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘សីហនាទំ ខោ សមណោ គោតមោ នទតិ, តញ្ច ខោ សុញ្ញាគារេ នទតិ, នោ បរិសាសូ’តិ។ តេ – ‘មា ហេវ’ន្តិស្សុ វចនីយា។ ‘សីហនាទញ្ច សមណោ គោតមោ នទតិ, បរិសាសុ ច នទតី’តិ ឯវមស្សុ, កស្សប, វចនីយា។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, កស្សប, វិជ្ជតិ, យំ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘សីហនាទញ្ច សមណោ គោតមោ នទតិ, បរិសាសុ ច នទតិ, នោ ច ខោ វិសារទោ នទតី’តិ ។ តេ – ‘មា ហេវ’ន្តិស្សុ វចនីយា។ ‘សីហនាទញ្ច សមណោ គោតមោ នទតិ, បរិសាសុ ច នទតិ, វិសារទោ ច នទតី’’តិ ឯវមស្សុ, កស្សប, វចនីយា។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, កស្សប, វិជ្ជតិ, យំ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘សីហនាទញ្ច សមណោ គោតមោ នទតិ, បរិសាសុ ច នទតិ, វិសារទោ ច នទតិ, នោ ច ខោ នំ បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ…បេ… បញ្ហញ្ច នំ បុច្ឆន្តិ; នោ ច ខោ នេសំ បញ្ហំ បុដ្ឋោ ព្យាករោតិ…បេ… បញ្ហញ្ច នេសំ បុដ្ឋោ ព្យាករោតិ; នោ ច ខោ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេន ចិត្តំ អារាធេតិ…បេ… បញ្ហស្ស ច វេយ្យាករណេន ចិត្តំ អារាធេតិ; នោ ច ខោ សោតព្ពំ មញ្ញន្តិ…បេ… សោតព្ពញ្ចស្ស មញ្ញន្តិ; នោ ច ខោ សុត្វា បសីទន្តិ…បេ… សុត្វា ចស្ស បសីទន្តិ ; នោ ច ខោ បសន្នាការំ ករោន្តិ…បេ… បសន្នាការញ្ច ករោន្តិ; នោ ច ខោ តថត្តាយ បដិបជ្ជន្តិ…បេ… តថត្តាយ ច បដិបជ្ជន្តិ; នោ ច ខោ បដិបន្នា អារាធេន្តី’តិ។ តេ – ‘មា ហេវ’ន្តិស្សុ វចនីយា។ ‘សីហនាទញ្ច សមណោ គោតមោ នទតិ, បរិសាសុ ច នទតិ, វិសារទោ ច នទតិ, បញ្ហញ្ច នំ បុច្ឆន្តិ, បញ្ហញ្ច នេសំ បុដ្ឋោ ព្យាករោតិ, បញ្ហស្ស ច វេយ្យាករណេន ចិត្តំ អារាធេតិ, សោតព្ពញ្ចស្ស មញ្ញន្តិ, សុត្វា ចស្ស បសីទន្តិ, បសន្នាការញ្ច ករោន្តិ, តថត្តាយ ច បដិបជ្ជន្តិ, បដិបន្នា ច អារាធេន្តី’តិ ឯវមស្សុ, កស្សប, វចនីយា។

តិត្ថិយបរិវាសកថា

៤០៤. “ឯកមិទាហំ, កស្សប, សមយំ រាជគហេ វិហរាមិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ តត្រ មំ អញ្ញតរោ តបព្រហ្មចារី និគ្រោធោ នាម អធិជេគុច្ឆេ បញ្ហំ អបុច្ឆិ។ តស្សាហំ អធិជេគុច្ឆេ បញ្ហំ បុដ្ឋោ ព្យាកាសិំ។ ព្យាកតេ ច បន មេ អត្តមនោ អហោសិ បរំ វិយ មត្តាយា’’តិ។ “កោ ហិ, ភន្តេ, ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ន អត្តមនោ អស្ស បរំ វិយ មត្តាយ? អហម្បិ ហិ, ភន្តេ, ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា អត្តមនោ បរំ វិយ មត្តាយ។ អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, អភិក្កន្តំ, ភន្តេ។

សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ – ‘ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តី’តិ; ឯវមេវំ ភគវតា អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ, ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ លភេយ្យាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, លភេយ្យំ ឧបសម្បទ’’ន្តិ។

៤០៥. ‘‘យោ ខោ, កស្សប, អញ្ញតិត្ថិយបុព្ពោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អាកង្ខតិ បព្ពជ្ជំ, អាកង្ខតិ ឧបសម្បទំ, សោ ចត្តារោ មាសេ បរិវសតិ, ចតុន្នំ មាសានំ អច្ចយេន អារទ្ធចិត្តា ភិក្ខូ បព្ពាជេន្តិ, ឧបសម្បាទេន្តិ ភិក្ខុភាវាយ។ អបិ ច មេត្ថ បុគ្គលវេមត្តតា វិទិតា’’តិ។ ‘‘សចេ, ភន្តេ, អញ្ញតិត្ថិយបុព្ពា ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អាកង្ខន្តិ បព្ពជ្ជំ, អាកង្ខន្តិ ឧបសម្បទំ, ចត្តារោ មាសេ បរិវសន្តិ, ចតុន្នំ មាសានំ អច្ចយេន អារទ្ធចិត្តា ភិក្ខូ បព្ពាជេន្តិ, ឧបសម្បាទេន្តិ ភិក្ខុភាវាយ។ អហំ ចត្តារិ វស្សានិ បរិវសិស្សាមិ, ចតុន្នំ វស្សានំ អច្ចយេន អារទ្ធចិត្តា ភិក្ខូ បព្ពាជេន្តុ, ឧបសម្បាទេន្តុ ភិក្ខុភាវាយា’’តិ។

អលត្ថ ខោ អចេលោ កស្សបោ ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ , អលត្ថ ឧបសម្បទំ។ អចិរូបសម្បន្នោ ខោ បនាយស្មា កស្សបោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ ន ចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ, តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ – អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ខោ បនាយស្មា កស្សបោ អរហតំ អហោសីតិ។

មហាសីហនាទសុត្តំ និដ្ឋិតំ អដ្ឋមំ។

៩. បោដ្ឋបាទសុត្តំ

បោដ្ឋបាទបរិព្ពាជកវត្ថុ

៤០៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន បោដ្ឋបាទោ បរិព្ពាជកោ សមយប្បវាទកេ តិន្ទុកាចីរេ ឯកសាលកេ មល្លិកាយ អារាមេ បដិវសតិ មហតិយា បរិព្ពាជកបរិសាយ សទ្ធឹ តីសមត្តេហិ បរិព្ពាជកសតេហិ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថឹ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។

៤០៧. អថ ខោ ភគវតោ ឯតទហោសិ – “អតិប្បគោ ខោ តាវ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ យេន សមយប្បវាទកោ តិន្ទុកាចីរោ ឯកសាលកោ មល្លិកាយ អារាមោ, យេន បោដ្ឋបាទោ បរិព្ពាជកោ តេនុបសង្កមេយ្យ”ន្តិ។ អថ ខោ ភគវា យេន សមយប្បវាទកោ តិន្ទុកាចីរោ ឯកសាលកោ មល្លិកាយ អារាមោ តេនុបសង្កមិ។

៤០៨. តេន ខោ បន សមយេន បោដ្ឋបាទោ បរិព្ពាជកោ មហតិយា បរិព្ពាជកបរិសាយ សទ្ធឹ និសិន្នោ ហោតិ ឧន្នាទិនិយា ឧច្ចាសទ្ទមហាសទ្ទាយ អនេកវិហិតំ តិរច្ឆានកថំ កថេន្តិយា។ សេយ្យថិទំ – រាជកថំ ចោរកថំ មហាមត្តកថំ សេនាកថំ ភយកថំ យុទ្ធកថំ អន្នកថំ បានកថំ វត្ថកថំ សយនកថំ មាលាកថំ គន្ធកថំ ញាតិកថំ យានកថំ គាមកថំ និគមកថំ នគរកថំ ជនបទកថំ ឥត្ថិកថំ សូរកថំ វិសិខាកថំ កុម្ភដ្ឋានកថំ បុព្ពបេតកថំ នានត្តកថំ លោកក្ខាយិកំ សមុទ្ទក្ខាយិកំ ឥតិភវាភវកថំ ឥតិ វា។

៤០៩. អទ្ទសា ខោ បោដ្ឋបាទោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ; ទិស្វាន សកំ បរិសំ សណ្ឋបេសិ – “អប្បសទ្ទា ភោន្តោ ហោន្តុ, មា ភោន្តោ សទ្ទមកត្ថ។ អយំ សមណោ គោតមោ អាគច្ឆតិ។ អប្បសទ្ទកាមោ ខោ សោ អាយស្មា អប្បសទ្ទស្ស វណ្ណវាទី។ អប្បេវ នាម អប្បសទ្ទំ បរិសំ វិទិត្វា ឧបសង្កមិតព្ពំ មញ្ញេយ្យា”តិ។ ឯវំ វុត្តេ តេ បរិព្ពាជកា តុណ្ហី អហេសុំ។

៤១០. អថ ខោ ភគវា យេន បោដ្ឋបាទោ បរិព្ពាជកោ តេនុបសង្កមិ។ អថ ខោ បោដ្ឋបាទោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឯតុ ខោ, ភន្តេ, ភគវា។ ស្វាគតំ, ភន្តេ, ភគវតោ។ ចិរស្សំ ខោ, ភន្តេ, ភគវា ឥមំ បរិយាយមកាសិ, យទិទំ ឥធាគមនាយ។ និសីទតុ, ភន្តេ, ភគវា, ឥទំ អាសនំ បញ្ញត្ត”ន្តិ។

និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ។ បោដ្ឋបាទោបិ ខោ បរិព្ពាជកោ អញ្ញតរំ នីចំ អាសនំ គហេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ បោដ្ឋបាទំ បរិព្ពាជកំ ភគវា ឯតទវោច – “កាយ នុត្ថ [កាយ នោត្ថ (ស្យា. ក.)], បោដ្ឋបាទ, ឯតរហិ កថាយ សន្និសិន្នា, កា ច បន វោ អន្តរាកថា វិប្បកតា”តិ?

អភិសញ្ញានិរោធកថា

៤១១. ឯវំ វុត្តេ បោដ្ឋបាទោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “តិដ្ឋតេសា, ភន្តេ, កថា, យាយ មយំ ឯតរហិ កថាយ សន្និសិន្នា។ នេសា, ភន្តេ, កថា ភគវតោ ទុល្លភា ភវិស្សតិ បច្ឆាបិ សវនាយ។ បុរិមានិ, ភន្តេ, ទិវសានិ បុរិមតរានិ, នានាតិត្ថិយានំ សមណព្រាហ្មណានំ កោតូហលសាលាយ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អភិសញ្ញានិរោធេ កថា ឧទបាទិ – ‘កថំ នុ ខោ, ភោ, អភិសញ្ញានិរោធោ ហោតី’តិ? តត្រេកច្ចេ ឯវមាហំសុ – ‘អហេតូ អប្បច្ចយា បុរិសស្ស សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិបិ និរុជ្ឈន្តិបិ។ យស្មឹ សមយេ ឧប្បជ្ជន្តិ, សញ្ញី តស្មឹ សមយេ ហោតិ។ យស្មឹ សមយេ និរុជ្ឈន្តិ, អសញ្ញី តស្មឹ សមយេ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ អភិសញ្ញានិរោធំ បញ្ញបេន្តិ។

“តមញ្ញោ ឯវមាហ – ‘ន ខោ បន មេតំ [ន ខោ នាមេតំ (សី. បី.)], ភោ, ឯវំ ភវិស្សតិ។ សញ្ញា ហិ, ភោ, បុរិសស្ស អត្តា។ សា ច ខោ ឧបេតិបិ អបេតិបិ។ យស្មឹ សមយេ ឧបេតិ, សញ្ញី តស្មឹ សមយេ ហោតិ។ យស្មឹ សមយេ អបេតិ, អសញ្ញី តស្មឹ សមយេ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ អភិសញ្ញានិរោធំ បញ្ញបេន្តិ។

“តមញ្ញោ ឯវមាហ – ‘ន ខោ បន មេតំ, ភោ, ឯវំ ភវិស្សតិ។ សន្តិ ហិ, ភោ, សមណព្រាហ្មណា មហិទ្ធិកា មហានុភាវា។ តេ ឥមស្ស បុរិសស្ស សញ្ញំ ឧបកឌ្ឍន្តិបិ អបកឌ្ឍន្តិបិ។ យស្មឹ សមយេ ឧបកឌ្ឍន្តិ, សញ្ញី តស្មឹ

សមយេ ហោតិ។ យស្មិំ សមយេ អបកឌ្ឍន្តិ, អសញ្ញី តស្មិំ សមយេ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ អភិសញ្ញានិរោធំ បញ្ញបេន្តិ។

“តមញ្ញោ ឯវមាហ – ‘ន ខោ បន មេតំ, ភោ, ឯវំ ភវិស្សតិ។ សន្តិ ហិ, ភោ, ទេវតា មហិទ្ធិកា មហានុភាវា។ តា ឥមស្ស បុរិសស្ស សញ្ញំ ឧបកឌ្ឍន្តិបិ អបកឌ្ឍន្តិបិ។ យស្មិំ សមយេ ឧបកឌ្ឍន្តិ, សញ្ញី តស្មិំ សមយេ ហោតិ។ យស្មិំ សមយេ អបកឌ្ឍន្តិ, អសញ្ញី តស្មិំ សមយេ ហោតី’តិ។ ឥត្ថេកេ អភិសញ្ញានិរោធំ បញ្ញបេន្តិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំយេវ អារព្ភ សតិ ឧទបាទិ – ‘អហោ នូន ភគវា, អហោ នូន សុគតោ, យោ ឥមេសំ ធម្មានំ សុកុសលោ’តិ។ ភគវា, ភន្តេ, កុសលោ, ភគវា បកតញ្ញូ អភិសញ្ញានិរោធស្ស។ កថំ នុ ខោ, ភន្តេ, អភិសញ្ញានិរោធោ ហោតី”តិ?

សហេតុកសញ្ញុប្បាទនិរោធកថា

៤១២. “តត្រ , បោដ្ឋបាទ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវមាហំសុ – ‘អហេតូ អប្បច្ចយា បុរិសស្ស សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិបិ និរុជ្ឈន្តិបី’តិ, អាទិតោវ តេសំ អបរទ្ធំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? សហេតូ ហិ, បោដ្ឋបាទ, សប្បច្ចយា បុរិសស្ស សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិបិ និរុជ្ឈន្តិបិ។ សិក្ខា ឯកា សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ, សិក្ខា ឯកា សញ្ញា និរុជ្ឈតិ”។

៤១៣. “កា ច សិក្ខា”តិ? ភគវា អវោច – “ឥធ, បោដ្ឋបាទ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ, សម្មាសម្ពុទ្ធោ...បេ.... (យថា ១៩០-២១២ អនុច្ឆេទេសុ, ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។ ឯវំ ខោ, បោដ្ឋបាទ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ...បេ.... តស្សិមេ បញ្ចនីវរណេ បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ, បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ សោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ, វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ, សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស យា បុរិមា កាមសញ្ញា, សា និរុជ្ឈតិ។ វិវេកជបីតិសុខសុខុមសច្ចសញ្ញា តស្មិំ សមយេ ហោតិ, វិវេកជបីតិសុខសុខុម-សច្ចសញ្ញីយេវ តស្មិំ សមយេ ហោតិ។ ឯវម្បិ សិក្ខា ឯកា សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ, សិក្ខា ឯកា សញ្ញា និរុជ្ឈតិ។ អយំ សិក្ខា”តិ ភគវា អវោច។

“បុន ចបរំ, បោដ្ឋបាទ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស យា បុរិមា វិវេកជបីតិសុខសុខុមសច្ចសញ្ញា, សា និរុជ្ឈតិ។ សមាធិជបីតិសុខសុខុមសច្ចសញ្ញា តស្មិំ សមយេ ហោតិ , សមាធិជបីតិសុខសុខុមសច្ចសញ្ញីយេវ តស្មិំ សមយេ ហោតិ។ ឯវម្បិ សិក្ខា ឯកា សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ, សិក្ខា ឯកា សញ្ញា និរុជ្ឈតិ។ អយម្បិ សិក្ខា”តិ ភគវា អវោច។

“បុន ចបរំ, បោដ្ឋបាទ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – “ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី”តិ, តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស យា បុរិមា សមាធិជបីតិសុខសុខុមសច្ចសញ្ញា, សា និរុជ្ឈតិ។ ឧបេក្ខាសុខសុខុមសច្ចសញ្ញា តស្មិំ សមយេ ហោតិ, ឧបេក្ខាសុខសុខុមសច្ចសញ្ញីយេវ តស្មិំ សមយេ ហោតិ។ ឯវម្បិ សិក្ខា ឯកា សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ, សិក្ខា ឯកា សញ្ញា និរុជ្ឈតិ។ អយម្បិ សិក្ខា”តិ ភគវា អវោច។

“បុន ចបរំ, បោដ្ឋបាទ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស យា បុរិមា ឧបេក្ខាសុខសុខុមសច្ចសញ្ញា, សា និរុជ្ឈតិ។ អទុក្ខមសុខសុខុមសច្ចសញ្ញា តស្មិំ សមយេ ហោតិ, អទុក្ខមសុខសុខុមសច្ចសញ្ញីយេវ តស្មិំ សមយេ ហោតិ។ ឯវម្បិ សិក្ខា ឯកា សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ, សិក្ខា ឯកា សញ្ញា និរុជ្ឈតិ។ អយម្បិ សិក្ខា”តិ ភគវា អវោច។

“បុន ចបរំ, បោដ្ឋបាទ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស យា បុរិមា រូបសញ្ញា [បុរិមសញ្ញា (ក.)], សា និរុជ្ឈតិ។ អាកាសានញ្ចាយតនសុខុមសច្ចសញ្ញា តស្មិំ សមយេ ហោតិ, អាកាសានញ្ចាយតនសុខុមសច្ចសញ្ញីយេវ តស្មិំ សមយេ ហោតិ។ ឯវម្បិ សិក្ខា ឯកា សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ, សិក្ខា ឯកា សញ្ញា និរុជ្ឈតិ។ អយម្បិ សិក្ខា”តិ ភគវា អវោច។

“បុន ចបរំ, បោដ្ឋបាទ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស យា បុរិមា អាកាសានញ្ចាយតនសុខុមសច្ចសញ្ញា, សា និរុជ្ឈតិ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសុខុមសច្ចសញ្ញា តស្មិំ សមយេ ហោតិ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនសុខុមសច្ចសញ្ញីយេវ តស្មិំ សមយេ ហោតិ។ ឯវម្បិ សិក្ខា ឯកា សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ, សិក្ខា ឯកា សញ្ញា និរុជ្ឈតិ។ អយម្បិ សិក្ខា”តិ ភគវា អវោច។

“បុន ចបរំ, បោដ្ឋបាទ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស យា បុរិមា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសុខុមសច្ចសញ្ញា, សា និរុជ្ឈតិ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសុខុមសច្ចសញ្ញា តស្មិំ សមយេ ហោតិ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនសុខុមសច្ចសញ្ញីយេវ តស្មិំ សមយេ ហោតិ។ ឯវម្បិ សិក្ខា ឯកា សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ, សិក្ខា ឯកា សញ្ញា និរុជ្ឈតិ។ អយម្បិ សិក្ខា”តិ ភគវា អវោច។

៤១៤. “យតោ ខោ, បោដ្ឋបាទ, ភិក្ខុ ឥធ សកសញ្ញី ហោតិ, សោ តតោ អមុត្រ តតោ អមុត្រ អនុបុព្ពេន សញ្ញគ្គំ ផុសតិ។ តស្ស សញ្ញគ្គេ ឋិតស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘ចេតយមានស្ស មេ បាបិយោ, អចេតយមានស្ស មេ សេយ្យោ។ អហញ្ចេវ ខោ បន ចេតេយ្យំ, អភិសង្ខរេយ្យំ, ឥមា ច មេ សញ្ញា និរុជ្ឈេយ្យុំ, អញ្ញា ច ឱឡារិកា សញ្ញា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ; យំនូនាហំ ន ចេវ ចេតេយ្យំ ន ច អភិសង្ខរេយ្យ’ន្តិ។ សោ ន ចេវ ចេតេតិ, ន ច អភិសង្ខរោតិ។ តស្ស អចេតយតោ អនភិសង្ខរោតោ តា ចេវ សញ្ញា និរុជ្ឈន្តិ, អញ្ញា ច ឱឡារិកា សញ្ញា ន ឧប្បជ្ជន្តិ។ សោ និរោធំ ផុសតិ។ ឯវំ ខោ, បោដ្ឋបាទ, អនុបុព្ពាភិសញ្ញានិរោធ-សម្បជាន-សមាបត្តិ ហោតិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, បោដ្ឋបាទ, អបិ នុ តេ ឥតោ បុព្ពេ ឯវរូបា អនុបុព្ពាភិសញ្ញានិរោធ-សម្បជាន-សមាបត្តិ សុតបុព្ពា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ។ ឯវំ ខោ អហំ , ភន្តេ, ភគវតោ ភាសិតំ អាជានាមិ – ‘យតោ ខោ, បោដ្ឋបាទ, ភិក្ខុ ឥធ សកសញ្ញី ហោតិ, សោ តតោ អមុត្រ តតោ អមុត្រ អនុបុព្ពេន សញ្ញគ្គំ ផុសតិ, តស្ស សញ្ញគ្គេ ឋិតស្ស ឯវំ ហោតិ – “ចេតយមានស្ស មេ បាបិយោ, អចេតយមានស្ស មេ សេយ្យោ។ អហញ្ចេវ ខោ បន ចេតេយ្យំ អភិសង្ខរេយ្យំ, ឥមា ច មេ សញ្ញា និរុជ្ឈេយ្យុំ, អញ្ញា ច ឱឡារិកា សញ្ញា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ; យំនូនាហំ ន ចេវ ចេតេយ្យំ, ន ច អភិសង្ខរេយ្យ”ន្តិ។ សោ ន ចេវ ចេតេតិ, ន ចាភិសង្ខរោតិ, តស្ស អចេតយតោ អនភិសង្ខរោតោ តា ចេវ សញ្ញា និរុជ្ឈន្តិ, អញ្ញា ច ឱឡារិកា សញ្ញា ន ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សោ និរោធំ ផុសតិ។ ឯវំ ខោ, បោដ្ឋបាទ, អនុបុព្ពាភិសញ្ញានិរោធ-សម្បជាន-សមាបត្តិ ហោតី’”តិ។ “ឯវំ, បោដ្ឋបាទា”តិ។

៤១៥. “ឯកញ្ញេវ នុ ខោ, ភន្តេ, ភគវា សញ្ញគ្គំ បញ្ញបេតិ, ឧទាហុ បុថូបិ សញ្ញគ្គេ បញ្ញបេតី”តិ? “ឯកម្បិ ខោ អហំ, បោដ្ឋបាទ, សញ្ញគ្គំ បញ្ញបេមិ, បុថូបិ សញ្ញគ្គេ បញ្ញបេមី”តិ។ “យថា កថំ បន, ភន្តេ, ភគវា ឯកម្បិ សញ្ញគ្គំ បញ្ញបេតិ, បុថូបិ សញ្ញគ្គេ បញ្ញបេតី”តិ? “យថា យថា ខោ, បោដ្ឋបាទ, និរោធំ ផុសតិ, តថា តថាហំ សញ្ញគ្គំ បញ្ញបេមិ។ ឯវំ ខោ អហំ, បោដ្ឋបាទ, ឯកម្បិ សញ្ញគ្គំ បញ្ញបេមិ, បុថូបិ សញ្ញគ្គេ បញ្ញបេមី”តិ។

៤១៦. “សញ្ញា នុ ខោ, ភន្តេ, បឋមំ ឧប្បជ្ជតិ, បច្ឆា ញាណំ, ឧទាហុ ញាណំ បឋមំ ឧប្បជ្ជតិ, បច្ឆា សញ្ញា, ឧទាហុ សញ្ញា ច ញាណញ្ច អបុព្ពំ អចរិមំ ឧប្បជ្ជន្តី”តិ? “សញ្ញា ខោ, បោដ្ឋបាទ, បឋមំ ឧប្បជ្ជតិ, បច្ឆា ញាណំ, សញ្ញុប្បាទា ច បន ញាណុប្បាទោ ហោតិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឥទប្បច្ចយា កិរ មេ ញាណំ ឧទបាទី’តិ។ ឥមិនា ខោ ឯតំ, បោដ្ឋបាទ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ – យថា សញ្ញា បឋមំ ឧប្បជ្ជតិ, បច្ឆា ញាណំ, សញ្ញុប្បាទា ច បន ញាណុប្បាទោ ហោតី”តិ។

សញ្ញាអត្តកថា

៤១៧. “សញ្ញា នុ ខោ, ភន្តេ, បុរិសស្ស អត្តា, ឧទាហុ អញ្ញា សញ្ញា អញ្ញោ អត្តា”តិ? “កំ បន ត្វំ, បោដ្ឋបាទ, អត្តានំ បច្ចេសី”តិ ? “ឱឡារិកំ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្តានំ បច្ចេមិ រូបិំ ចាតុមហាភូតិកំ កពឡីការាហារភក្ខ”ន្តិ [កពឡីការភក្ខន្តិ (ស្យា. ក.)]។ “ឱឡារិកោ ច ហិ តេ, បោដ្ឋបាទ, អត្តា អភវិស្ស រូបី ចាតុមហាភូតិកោ កពឡីការាហារភក្ខោ។ ឯវំ សន្តំ ខោ តេ, បោដ្ឋបាទ, អញ្ញាវ សញ្ញា ភវិស្សតិ អញ្ញោ អត្តា។ តទមិនាបេតំ, បោដ្ឋបាទ , បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា អញ្ញាវ សញ្ញា ភវិស្សតិ អញ្ញោ អត្តា។ តិដ្ឋតេវ សាយំ [តិដ្ឋតេវាយំ (សី. បី.)], បោដ្ឋបាទ, ឱឡារិកោ អត្តា រូបី ចាតុមហាភូតិកោ កពឡីការាហារភក្ខោ, អថ ឥមស្ស បុរិសស្ស អញ្ញា ច សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិ, អញ្ញា ច សញ្ញា និរុជ្ឈន្តិ។ ឥមិនា ខោ ឯតំ, បោដ្ឋបាទ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា អញ្ញាវ សញ្ញា ភវិស្សតិ អញ្ញោ អត្តា”តិ។

៤១៨. “មនោមយំ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្តានំ បច្ចេមិ សព្ពង្គបច្ចង្គិំ អហីនិន្ទ្រិយ”ន្តិ។ “មនោមយោ ច ហិ តេ, បោដ្ឋបាទ, អត្តា អភវិស្ស សព្ពង្គបច្ចង្គី អហីនិន្ទ្រិយោ, ឯវំ សន្តម្បិ ខោ តេ, បោដ្ឋបាទ, អញ្ញាវ សញ្ញា

ភវិស្សតិ អញ្ញោ អត្តា។ តទមិនាបេតំ, បោដ្ឋបាទ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា អញ្ញាវ សញ្ញា ភវិស្សតិ អញ្ញោ អត្តា។ តិដ្ឋតេវ សាយំ, បោដ្ឋបាទ, មនោមយោ អត្តា សព្ពង្គបច្ចង្គី អហីនិន្ទ្រិយោ, អថ ឥមស្ស បុរិសស្ស អញ្ញា ច សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិ, អញ្ញា ច សញ្ញា និរុជ្ឈន្តិ។ ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, បោដ្ឋបាទ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា អញ្ញាវ សញ្ញា ភវិស្សតិ អញ្ញោ អត្តា”តិ។

៤១៩. “អរូបី ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្តានំ បច្ចេមិ សញ្ញាមយ”ន្តិ។ “អរូបី ច ហិ តេ, បោដ្ឋបាទ, អត្តា អភវិស្ស សញ្ញាមយោ, ឯវំ សន្តម្បិ ខោ តេ, បោដ្ឋបាទ, អញ្ញាវ សញ្ញា ភវិស្សតិ អញ្ញោ អត្តា។ តទមិនាបេតំ, បោដ្ឋបាទ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា អញ្ញាវ សញ្ញា ភវិស្សតិ អញ្ញោ អត្តា។ តិដ្ឋតេវ សាយំ, បោដ្ឋបាទ, អរូបី អត្តា សញ្ញាមយោ, អថ ឥមស្ស បុរិសស្ស អញ្ញា ច សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិ, អញ្ញា ច សញ្ញា និរុជ្ឈន្តិ។ ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, បោដ្ឋបាទ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា អញ្ញាវ សញ្ញា ភវិស្សតិ អញ្ញោ អត្តា”តិ។

៤២០. “សក្កា បនេតំ, ភន្តេ, មយា ញាតុំ – ‘សញ្ញា បុរិសស្ស អត្តា’តិ វា ‘អញ្ញាវ សញ្ញា អញ្ញោ អត្តាតិ វា’តិ? “ទុជ្ជានំ ខោ ឯតំ [ឯវំ (ក.)], បោដ្ឋបាទ, តយា អញ្ញទិដ្ឋិកេន អញ្ញខន្តិកេន អញ្ញរុចិកេន អញ្ញត្រាយោគេន អញ្ញត្រាចរិយកេន – ‘សញ្ញា បុរិសស្ស អត្តា’តិ វា, ‘អញ្ញាវ សញ្ញា អញ្ញោ អត្តាតិ វា’”តិ។

“សចេ តំ, ភន្តេ, មយា ទុជ្ជានំ អញ្ញទិដ្ឋិកេន អញ្ញខន្តិកេន អញ្ញរុចិកេន អញ្ញត្រាយោគេន អញ្ញត្រាចរិយកេន – ‘សញ្ញា បុរិសស្ស អត្តា’តិ វា, ‘អញ្ញាវ សញ្ញា អញ្ញោ អត្តា’តិ វា; ‘កឹ បន, ភន្តេ, សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’ន្តិ? អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, បោដ្ឋបាទ, មយា – ‘សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’ន្តិ។

“កឹ បន, ភន្តេ, ‘អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’”ន្តិ ? “ឯតម្បិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា អព្យាកតំ – ‘អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’”ន្តិ។

“កឹ បន, ភន្តេ, ‘អន្តវា លោកោ…បេ…. ‘អនន្តវា លោកោ … ‘តំ ជីវំ តំ សរីរំ… ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ… ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’”ន្តិ? “ឯតម្បិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា អព្យាកតំ – ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’”ន្តិ។

“កស្មា បនេតំ, ភន្តេ, ភគវតា អព្យាកត”ន្តិ? “ន ហេតំ, បោដ្ឋបាទ, អត្ថសំហិតំ ន ធម្មសំហិតំ នាទិព្រហ្មចរិយកំ, ន និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ, តស្មា ឯតំ មយា អព្យាកត”ន្តិ។

“កឹ បន, ភន្តេ, ភគវតា ព្យាកត”ន្តិ? “ឥទំ ទុក្ខន្តិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា ព្យាកតំ។ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា ព្យាកតំ។ អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា ព្យាកតំ។ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា ព្យាកត”ន្តិ។

“កស្មា បនេតំ, ភន្តេ, ភគវតា ព្យាកត”ន្តិ? “ឯតញ្ហិ, បោដ្ឋបាទ, អត្ថសំហិតំ, ឯតំ ធម្មសំហិតំ, ឯតំ អាទិព្រហ្មចរិយកំ, ឯតំ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ; តស្មា ឯតំ មយា ព្យាកត”ន្តិ។ “ឯវមេតំ, ភគវា, ឯវមេតំ, សុគត ។ យស្សទានិ, ភន្តេ, ភគវា កាលំ មញ្ញតី”តិ។ អថ ខោ ភគវា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។

៤២១. អថ ខោ តេ បរិព្ពាជកា អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ បោដ្ឋបាទំ បរិព្ពាជកំ សមន្តតោ វាចា [វាចាយ (ស្យា. ក.)] សន្និតោទកេន សញ្ជព្ភរិមកំសុ – “ឯវមេវ បនាយំ ភវំ បោដ្ឋបាទោ យញ្ញទេវ សមណោ គោតមោ ភាសតិ, តំ តទេវស្ស អព្ភនុមោទតិ – ‘ឯវមេតំ ភគវា ឯវមេតំ, សុគតា’តិ។ ន ខោ បន មយំ កិញ្ចិ [កញ្ចិ (បី.)] សមណស្ស គោតមស្ស ឯកំសិកំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាម – ‘សស្សតោ លោកោ’តិ វា, ‘អសស្សតោ លោកោ’តិ វា, ‘អន្តវា លោកោ’តិ វា, ‘អនន្តវា លោកោ’តិ វា, ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា, ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វា , ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ បោដ្ឋបាទោ បរិព្ពាជកោ តេ បរិព្ពាជកេ ឯតទវោច – “អហម្បិ ខោ, ភោ, ន កិញ្ចិ សមណស្ស គោតមស្ស ឯកំសិកំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ – ‘សស្សតោ លោកោ’តិ វា, ‘អសស្សតោ លោកោ’តិ វា…បេ…. ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា; អបិ ច សមណោ គោតមោ ភូតំ តច្ឆំ តថំ បដិបទំ បញ្ញបេតិ ធម្មដ្ឋិតតំ ធម្មនិយាមតំ។ ភូតំ ខោ បន តច្ឆំ តថំ បដិបទំ បញ្ញបេន្តស្ស ធម្មដ្ឋិតតំ ធម្មនិយាមតំ, កថញ្ហិ នាម មាទិសោ វិញ្ញូ សមណស្ស គោតមស្ស សុភាសិតំ សុភាសិតតោ នាព្ភនុមោទេយ្យា”តិ?

ចិត្តហត្ថិសារិបុត្តបោដ្ឋបាទវត្ថុ

៤២២. អថ ខោ ទ្វីហតីហស្ស អច្ចយេន ចិត្តោ ច ហត្ថិសារិបុត្តោ បោដ្ឋបាទោ ច បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ បោដ្ឋបាទោ បន បរិព្ពាជកោ ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ បោដ្ឋបាទោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “តទា មំ, ភន្តេ, តេ បរិព្ពាជកា អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ សមន្តតោ វាចាសន្និតោទកេន សញ្ជម្ភរិមកំសុ – ‘ឯវមេវ បនាយំ ភវំ បោដ្ឋបាទោ យញ្ញទេវ សមណោ គោតមោ ភាសតិ, តំ តទេវស្ស អព្ភនុមោទតិ – ‘ឯវមេតំ ភគវា ឯវមេតំ សុគតា”តិ។ ន ខោ បន មយំ កិញ្ចិ សមណស្ស គោតមស្ស ឯកំសិកំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាម – “សស្សតោ លោកោ”តិ វា, “អសស្សតោ លោកោ”តិ វា, “អន្តវា លោកោ”តិ វា, “អនន្តវា លោកោ”តិ វា, “តំ ជីវំ តំ សរីរ”ន្តិ វា, “អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ”ន្តិ វា, “ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ វា, “ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ វា, “ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ វា, “នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ វា’តិ។ ឯវំ វុត្តាហំ, ភន្តេ, តេ បរិព្ពាជកេ ឯតទវោចំ – ‘អហម្បិ ខោ, ភោ, ន កិញ្ចិ សមណស្ស គោតមស្ស ឯកំសិកំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ – “សស្សតោ លោកោ”តិ វា, “អសស្សតោ លោកោ”តិ វា…បេ…. “នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ វា; អបិ ច សមណោ គោតមោ ភូតំ តច្ឆំ តថំ បដិបទំ បញ្ញបេតិ ធម្មដ្ឋិតតំ ធម្មនិយាមតំ។ ភូតំ ខោ បន តច្ឆំ តថំ បដិបទំ បញ្ញបេន្តស្ស ធម្មដ្ឋិតតំ ធម្មនិយាមតំ, កថញ្ហិ នាម មាទិសោ វិញ្ញូ សមណស្ស គោតមស្ស សុភាសិតំ សុភាសិតតោ នាព្ភនុមោទេយ្យា”តិ?

៤២៣. “សព្ពេវ ខោ ឯតេ, បោដ្ឋបាទ, បរិព្ពាជកា អន្ធា អចក្ខុកា; ត្វំយេវ នេសំ ឯកោ ចក្ខុមា។ ឯកំសិកាបិ ហិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា ធម្មា ទេសិតា បញ្ញត្តា; អនេកំសិកាបិ ហិ ខោ , បោដ្ឋបាទ, មយា ធម្មា ទេសិតា បញ្ញត្តា។

“កតមេ ច តេ, បោដ្ឋបាទ, មយា អនេកំសិកា ធម្មា ទេសិតា បញ្ញត្តា? ‘សស្សតោ លោកោ’តិ [លោកោតិ វា (សី. ក.)] ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា អនេកំសិកោ ធម្មោ ទេសិតោ បញ្ញត្តោ; ‘អសស្សតោ លោកោ’តិ [លោកោតិ វា (សី. ក.)] ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា អនេកំសិកោ ធម្មោ ទេសិតោ បញ្ញត្តោ; ‘អន្តវា លោកោ’តិ [លោកោតិ វា (សី. ក.)] ខោ បោដ្ឋបាទ…បេ…. ‘អនន្តវា លោកោ’តិ [លោកោតិ វា (សី. ក.)] ខោ បោដ្ឋបាទ… ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ ខោ បោដ្ឋបាទ… ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ ខោ បោដ្ឋបាទ… ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ បោដ្ឋបាទ… ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ បោដ្ឋបាទ… ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ បោដ្ឋបាទ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា អនេកំសិកោ ធម្មោ ទេសិតោ បញ្ញត្តោ។

“កស្មា ច តេ, បោដ្ឋបាទ, មយា អនេកំសិកា ធម្មា ទេសិតា បញ្ញត្តា? ន ហេតេ, បោដ្ឋបាទ, អត្ថសំហិតា ន ធម្មសំហិតា ន អាទិព្រហ្មចរិយកា ន និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តន្តិ។ តស្មា តេ មយា អនេកំសិកា ធម្មា ទេសិតា បញ្ញត្តា”។

ឯកំសិកធម្មោ

៤២៤. “កតមេ ច តេ, បោដ្ឋបាទ, មយា ឯកំសិកា ធម្មា ទេសិតា បញ្ញត្តា ? ឥទំ ទុក្ខន្តិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា ឯកំសិកោ ធម្មោ ទេសិតោ បញ្ញត្តោ។ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា ឯកំសិកោ ធម្មោ ទេសិតោ បញ្ញត្តោ។ អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា ឯកំសិកោ ធម្មោ ទេសិតោ បញ្ញត្តោ។ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ ខោ, បោដ្ឋបាទ, មយា ឯកំសិកោ ធម្មោ ទេសិតោ បញ្ញត្តោ។

“កស្មា ច តេ, បោដ្ឋបាទ, មយា ឯកំសិកា ធម្មា ទេសិតា បញ្ញត្តា? ឯតេ, បោដ្ឋបាទ, អត្ថសំហិតា , ឯតេ ធម្មសំហិតា, ឯតេ អាទិព្រហ្មចរិយកា ឯតេ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ

និព្ពានាយ សំវត្តន្តិ។ តស្មា តេ មយា ឯកំសិកា ធម្មា ទេសិតា បញ្ញត្តា។

៤២៥. “សន្តិ, បោដ្ឋបាទ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘ឯកន្តសុខី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា’តិ។ ត្យាហំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ វទាមិ – ‘សច្ចំ កិរ តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – “ឯកន្តសុខី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា’តិ? តេ ចេ មេ ឯវំ បុដ្ឋា ‘អាមា’តិ បដិជានន្តិ។ ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯកន្តសុខំ លោកំ ជានំ បស្សំ វិហរថា’តិ? ឥតិ បុដ្ឋា ‘នោ’តិ វទន្តិ។

“ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯកំ វា រត្តិំ ឯកំ វា ទិវសំ ឧបឌ្ឍំ វា រត្តិំ ឧបឌ្ឍំ វា ទិវសំ ឯកន្តសុខឹ អត្តានំ សញ្ជានាថា’តិ [សម្បជានាថាតិ (សី. ស្យា. ក.)]? ឥតិ បុដ្ឋា ‘នោ’តិ វទន្តិ។ ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ជានាថ – “អយំ មគ្គោ អយំ បដិបទា ឯកន្តសុខស្ស លោកស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”’តិ? ឥតិ បុដ្ឋា ‘នោ’តិ វទន្តិ។

“ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ យា តា ទេវតា ឯកន្តសុខំ លោកំ ឧបបន្នា, តាសំ ភាសមានានំ សទ្ទំ សុណាថ – “សុប្បដិបន្នាត្ថ, មារិសា, ឧជុប្បដិបន្នាត្ថ, មារិសា, ឯកន្តសុខស្ស លោកស្ស សច្ឆិកិរិយាយ; មយម្បិ ហិ, មារិសា, ឯវំបដិបន្នា ឯកន្តសុខំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ ? ឥតិ បុដ្ឋា ‘នោ’តិ វទន្តិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, បោដ្ឋបាទ, ននុ ឯវំ សន្តេ តេសំ សមណព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ? “អទ្ធា ខោ, ភន្តេ, ឯវំ សន្តេ តេសំ សមណព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ។

៤២៦. “សេយ្យថាបិ, បោដ្ឋបាទ, បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ យា ឥមស្មិំ ជនបទេ ជនបទកល្យាណី, តំ ឥច្ឆាមិ តំ កាមេមី’តិ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អម្ភោ បុរិស, យំ ត្វំ ជនបទកល្យាណឹ ឥច្ឆសិ កាមេសិ, ជានាសិ តំ ជនបទកល្យាណឹ ខត្តិយី វា ព្រាហ្មណី វា វេស្សី វា សុទ្ទី វា’តិ? ឥតិ បុដ្ឋោ ‘នោ’តិ វទេយ្យ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អម្ភោ បុរិស , យំ ត្វំ ជនបទកល្យាណឹ ឥច្ឆសិ កាមេសិ, ជានាសិ តំ ជនបទកល្យាណឹ ឯវំនាមា ឯវំគោត្តាតិ វា, ទីឃា វា រស្សា វា មជ្ឈិមា វា កាឡី វា សាមា វា មង្គុរច្ឆវី វាតិ, អមុកស្មិំ គាមេ វា និគមេ វា នគរេ វា’តិ? ឥតិ បុដ្ឋោ ‘នោ’តិ វទេយ្យ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អម្ភោ បុរិស, យំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ, តំ ត្វំ ឥច្ឆសិ កាមេសី’តិ? ឥតិ បុដ្ឋោ ‘អាមា’តិ វទេយ្យ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ , បោដ្ឋបាទ, ននុ ឯវំ សន្តេ តស្ស បុរិសស្ស អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ? “អទ្ធា ខោ, ភន្តេ, ឯវំ សន្តេ តស្ស បុរិសស្ស អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ។

“ឯវមេវ ខោ, បោដ្ឋបាទ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘ឯកន្តសុខី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា’តិ។ ត្យាហំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ វទាមិ – ‘សច្ចំ កិរ តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – “ឯកន្តសុខី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា”’តិ? តេ ចេ មេ ឯវំ បុដ្ឋា ‘អាមា’តិ បដិជានន្តិ។ ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯកន្តសុខំ លោកំ ជានំ បស្សំ វិហរថា’តិ? ឥតិ បុដ្ឋា ‘នោ’តិ វទន្តិ។

“ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯកំ វា រត្តិំ ឯកំ វា ទិវសំ ឧបឌ្ឍំ វា រត្តិំ ឧបឌ្ឍំ វា ទិវសំ ឯកន្តសុខឹ អត្តានំ សញ្ជានាថា’តិ? ឥតិ បុដ្ឋា ‘នោ’តិ វទន្តិ។ ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ជានាថ – “អយំ មគ្គោ អយំ បដិបទា ឯកន្តសុខស្ស លោកស្ស សច្ឆិកិរិយាយា’តិ? ឥតិ បុដ្ឋា ‘នោ’តិ វទន្តិ។

“ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ យា តា ទេវតា ឯកន្តសុខំ លោកំ ឧបបន្នា, តាសំ ភាសមានានំ សទ្ទំ សុណាថ – “សុប្បដិបន្នាត្ថ, មារិសា, ឧជុប្បដិបន្នាត្ថ, មារិសា, ឯកន្តសុខស្ស លោកស្ស សច្ឆិកិរិយាយ; មយម្បិ ហិ, មារិសា, ឯវំបដិបន្នា ឯកន្តសុខំ លោកំ ឧបបន្នា”’តិ? ឥតិ បុដ្ឋា ‘នោ’តិ វទន្តិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, បោដ្ឋបាទ, ននុ ឯវំ សន្តេ តេសំ សមណព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ? “អទ្ធា ខោ, ភន្តេ, ឯវំ សន្តេ តេសំ សមណព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ។

៤២៧. “សេយ្យថាបិ, បោដ្ឋបាទ, បុរិសោ ចាតុមហាបថេ និស្សេណឹ ករេយ្យ បាសាទស្ស អារោហណាយ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អម្ភោ បុរិស, យស្ស ត្វំ [យំ ត្វំ (សី. ក.)] បាសាទស្ស អារោហណាយ និស្សេណឹ ករោសិ, ជានាសិ តំ បាសាទំ បុរត្ថិមាយ វា ទិសាយ ទក្ខិណាយ វា ទិសាយ បច្ឆិមាយ វា ទិសាយ ឧត្តរាយ វា ទិសាយ ឧច្ចោ

វា នីចោ វា មជ្ឈិមោ វា’តិ? ឥតិ បុដ្ឋោ ‘នោ’តិ វទេយ្យ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អម្ភោ បុរិស, យំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ, តស្ស ត្វំ បាសាទស្ស អារោហណាយ និស្សេណិំ ករោសី’តិ? ឥតិ បុដ្ឋោ ‘អាមា’តិ វទេយ្យ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, បោដ្ឋបាទ, ននុ ឯវំ សន្តេ តស្ស បុរិសស្ស អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ? “អទ្ធា ខោ, ភន្តេ, ឯវំ សន្តេ តស្ស បុរិសស្ស អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ។

“ឯវមេវ ខោ, បោដ្ឋបាទ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘ឯកន្តសុខី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា’តិ។ ត្យាហំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ វទាមិ – ‘សច្ចំ កិរ តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – “ឯកន្តសុខី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរំ មរណា’តិ ? តេ ចេ មេ ឯវំ បុដ្ឋា ‘អាមា’តិ បដិជានន្តិ។ ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯកន្តសុខំ លោកំ ជានំ បស្សំ វិហរថា’តិ? ឥតិ បុដ្ឋា ‘នោ’តិ វទន្តិ។

“ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯកំ វា រត្តិំ ឯកំ វា ទិវសំ ឧបឌ្ឍំ វា រត្តិំ ឧបឌ្ឍំ វា ទិវសំ ឯកន្តសុខិំ អត្តានំ សញ្ជានាថា’តិ? ឥតិ បុដ្ឋា ‘នោ’តិ វទន្តិ។ ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ជានាថ អយំ មគ្គោ អយំ បដិបទា ឯកន្តសុខស្ស លោកស្ស សច្ឆិកិរិយាយា’តិ? ឥតិ បុដ្ឋា ‘នោ’តិ វទន្តិ។

“ត្យាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ យា តា ទេវតា ឯកន្តសុខំ លោកំ ឧបបន្នា’ តាសំ ទេវតានំ ភាសមានានំ សទ្ទំ សុណាថ- “សុប្បដិបន្នាត្ថ, មារិសា, ឧជុប្បដិបន្នាត្ថ , មារិសា, ឯកន្តសុខស្ស លោកស្ស សច្ឆិកិរិយាយ; មយម្បិ ហិ, មារិសា, ឯវំ បដិបន្នា ឯកន្តសុខំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ? ឥតិ បុដ្ឋា “នោ”តិ វទន្តិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, បោដ្ឋបាទ, ននុ ឯវំ សន្តេ តេសំ សមណព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ? “អទ្ធា ខោ, ភន្តេ, ឯវំ សន្តេ តេសំ សមណព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ។

តយោ អត្តបដិលាភា

៤២៨. “តយោ ខោ មេ, បោដ្ឋបាទ, អត្តបដិលាភា – ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ, មនោមយោ អត្តបដិលាភោ, អរូបោ អត្តបដិលាភោ។ កតមោ ច, បោដ្ឋបាទ, ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ? រូបី ចាតុមហាភូតិកោ កពឡីការាហារភក្ខោ [កពឡីការភក្ខោ (ស្យា. ក.)], អយំ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ។ កតមោ មនោមយោ អត្តបដិលាភោ? រូបី មនោមយោ សព្ពង្គបច្ចង្គី អហីនិន្ទ្រិយោ, អយំ មនោមយោ អត្តបដិលាភោ។ កតមោ អរូបោ អត្តបដិលាភោ? អរូបី សញ្ញាមយោ, អយំ អរូបោ អត្តបដិលាភោ។

៤២៩. “ឱឡារិកស្សបិ ខោ អហំ, បោដ្ឋបាទ, អត្តបដិលាភស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេមិ – យថាបដិបន្នានំ វោ សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរិំ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថាតិ។ សិយា ខោ បន តេ, បោដ្ឋបាទ, ឯវមស្ស – សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរិំ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សតិ, ទុក្ខោ ច ខោ វិហារោតិ, ន ខោ បនេតំ, បោដ្ឋបាទ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ សំកិលេសិកា ចេវ ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ច ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរិំ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សតិ, បាមុជ្ជំ ចេវ ភវិស្សតិ បីតិ ច បស្សទ្ធិ ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច សុខោ ច វិហារោ។

៤៣០. “មនោមយស្សបិ ខោ អហំ, បោដ្ឋបាទ, អត្តបដិលាភស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេមិ យថាបដិបន្នានំ វោ សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរិំ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថាតិ ។ សិយា ខោ បន តេ, បោដ្ឋបាទ, ឯវមស្ស – ‘សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរិំ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សតិ, ទុក្ខោ ច ខោ វិហារោ’តិ, ន ខោ បនេតំ, បោដ្ឋបាទ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ សំកិលេសិកា ចេវ ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ច ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ , បញ្ញាបារិបូរិំ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សតិ, បាមុជ្ជំ ចេវ ភវិស្សតិ បីតិ ច បស្សទ្ធិ ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច សុខោ ច វិហារោ។

៤៣១. “អរូបស្សបិ ខោ អហំ, បោដ្ឋបាទ, អត្តបដិលាភស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេមិ យថាបដិបន្នានំ វោ សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ , បញ្ញាបារិបូរឹ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថាតិ។ សិយា ខោ បន តេ, បោដ្ឋបាទ, ឯវមស្ស – ‘សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរឹ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សតិ, ទុក្ខោ ច ខោ វិហារោ’តិ, ន ខោ បនេតំ , បោដ្ឋបាទ, ឯវំ ទដ្ឋព្វំ។ សំកិលេសិកា ចេវ ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ច ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរឹ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សតិ, បាមុជ្ជំ ចេវ ភវិស្សតិ បីតិ ច បស្សទ្ធិ ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច សុខោ ច វិហារោ។

៤៣២. “បរេ ចេ, បោដ្ឋបាទ, អម្ហេ ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កតមោ បន សោ, អាវុសោ , ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ, យស្ស តុម្ហេ បហានាយ ធម្មំ ទេសេថ, យថាបដិបន្នានំ វោ សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរឹ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ, តេសំ មយំ ឯវំ បុដ្ឋា ឯវំ ព្យាករេយ្យាម – ‘អយំ វា សោ, អាវុសោ, ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ, យស្ស មយំ បហានាយ ធម្មំ ទេសេម, យថាបដិបន្នានំ វោ សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរឹ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ។

៤៣៣. “បរេ ចេ, បោដ្ឋបាទ, អម្ហេ ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កតមោ បន សោ, អាវុសោ, មនោមយោ អត្តបដិលាភោ, យស្ស តុម្ហេ បហានាយ ធម្មំ ទេសេថ, យថាបដិបន្នានំ វោ សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរឹ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ? តេសំ មយំ ឯវំ បុដ្ឋា ឯវំ ព្យាករេយ្យាម – ‘អយំ វា សោ, អាវុសោ, មនោមយោ អត្តបដិលាភោ យស្ស មយំ បហានាយ ធម្មំ ទេសេម, យថាបដិបន្នានំ វោ សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ , បញ្ញាបារិបូរឹ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ។

៤៣៤. “បរេ ចេ, បោដ្ឋបាទ, អម្ហេ ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កតមោ បន សោ, អាវុសោ, អរូបោ អត្តបដិលាភោ, យស្ស តុម្ហេ បហានាយ ធម្មំ ទេសេថ , យថាបដិបន្នានំ វោ សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរឹ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ, តេសំ មយំ ឯវំ បុដ្ឋា ឯវំ ព្យាករេយ្យាម – ‘អយំ វា សោ, អាវុសោ, អរូបោ អត្តបដិលាភោ យស្ស មយំ បហានាយ ធម្មំ ទេសេម, យថាបដិបន្នានំ វោ សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរឹ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, បោដ្ឋបាទ, ននុ ឯវំ សន្តេ សប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ? “អទ្ធា ខោ, ភន្តេ, ឯវំ សន្តេ សប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ។

៤៣៥. “សេយ្យថាបិ, បោដ្ឋបាទ, បុរិសោ និស្សេណឹ ករេយ្យ បាសាទស្ស អារោហណាយ តស្សេវ បាសាទស្ស ហេដ្ឋា។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អម្ភោ បុរិស, យស្ស ត្វំ បាសាទស្ស អារោហណាយ និស្សេណឹ ករោសិ, ជានាសិ តំ បាសាទំ, បុរត្ថិមាយ វា ទិសាយ ទក្ខិណាយ វា ទិសាយ បច្ឆិមាយ វា ទិសាយ ឧត្តរាយ វា ទិសាយ ឧច្ចោ វា នីចោ វា មជ្ឈិមោ វា’តិ? សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អយំ វា សោ, អាវុសោ, បាសាទោ, យស្សាហំ អារោហណាយ និស្សេណឹ ករោមិ, តស្សេវ បាសាទស្ស ហេដ្ឋា’តិ។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, បោដ្ឋបាទ, ននុ ឯវំ សន្តេ តស្ស បុរិសស្ស សប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ? “អទ្ធា ខោ, ភន្តេ, ឯវំ សន្តេ តស្ស បុរិសស្ស សប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ។

៤៣៦. “ឯវមេវ ខោ, បោដ្ឋបាទ, បរេ ចេ អម្ហេ ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កតមោ បន សោ, អាវុសោ, ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ…បេ…. កតមោ បន សោ, អាវុសោ, មនោមយោ អត្តបដិលាភោ…បេ…. កតមោ បន សោ, អាវុសោ, អរូបោ អត្តបដិលាភោ, យស្ស តុម្ហេ បហានាយ ធម្មំ ទេសេថ, យថាបដិបន្នានំ វោ សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរឹ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ, តេសំ មយំ ឯវំ បុដ្ឋា ឯវំ ព្យាករេយ្យាម – ‘អយំ វា សោ, អាវុសោ, អរូបោ អត្តបដិលាភោ, យស្ស មយំ បហានាយ ធម្មំ ទេសេម, យថាបដិបន្នានំ វោ សំកិលេសិកា ធម្មា បហីយិស្សន្តិ, វោទានិយា ធម្មា អភិវឌ្ឍិស្សន្តិ, បញ្ញាបារិបូរឹ វេបុល្លត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, បោដ្ឋបាទ, ននុ ឯវំ សន្តេ សប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ? “អទ្ធា ខោ, ភន្តេ, ឯវំ សន្តេ សប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ។

៤៣៧. ឯវំ វុត្តេ ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “យស្មិំ, ភន្តេ, សមយេ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, មោឃស្ស តស្មិំ សមយេ មនោមយោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, មោឃោ អរូបោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ; ឱឡារិកោ វាស្ស អត្តបដិលាភោ តស្មិំ សមយេ សច្ចោ ហោតិ។ យស្មិំ, ភន្តេ, សមយេ មនោមយោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, មោឃស្ស តស្មិំ សមយេ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, មោឃោ អរូបោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ; មនោមយោ វាស្ស អត្តបដិលាភោ តស្មិំ សមយេ សច្ចោ ហោតិ។ យស្មិំ, ភន្តេ, សមយេ អរូបោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, មោឃស្ស តស្មិំ សមយេ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, មោឃោ មនោមយោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ; អរូបោ វាស្ស អត្តបដិលាភោ តស្មិំ សមយេ សច្ចោ ហោតី”តិ។

“យស្មិំ, ចិត្ត, សមយេ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, នេវ តស្មិំ សមយេ មនោមយោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន អរូបោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ ; ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោត្វេវ តស្មិំ សមយេ សង្ខំ គច្ឆតិ។ យស្មិំ, ចិត្ត, សមយេ មនោមយោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, នេវ តស្មិំ សមយេ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន អរូបោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ; មនោមយោ អត្តបដិលាភោត្វេវ តស្មិំ សមយេ សង្ខំ គច្ឆតិ។ យស្មិំ, ចិត្ត, សមយេ អរូបោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, នេវ តស្មិំ សមយេ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន មនោមយោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ; អរូបោ អត្តបដិលាភោត្វេវ តស្មិំ សមយេ សង្ខំ គច្ឆតិ។

៤៣៨. “សចេ តំ, ចិត្ត, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘អហោសិ ត្វំ អតីតមទ្ធានំ, ន ត្វំ នាហោសិ; ភវិស្សសិ ត្វំ អនាគតមទ្ធានំ, ន ត្វំ ន ភវិស្សសិ; អត្ថិ ត្វំ ឯតរហិ, ន ត្វំ នត្ថី’តិ, ឯវំ បុដ្ឋោ ត្វំ, ចិត្ត, កិន្តិ ព្យាករេយ្យាសី”តិ?

“សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘អហោសិ ត្វំ អតីតមទ្ធានំ, ន ត្វំ ន អហោសិ; ភវិស្សសិ ត្វំ អនាគតមទ្ធានំ, ន ត្វំ ន ភវិស្សសិ; អត្ថិ ត្វំ ឯតរហិ, ន ត្វំ នត្ថី’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោ អហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘អហោសាហំ អតីតមទ្ធានំ, នាហំ ន អហោសិំ; ភវិស្សាមហំ អនាគតមទ្ធានំ, នាហំ ន ភវិស្សាមិ; អត្ថាហំ ឯតរហិ, នាហំ នត្ថី’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោ អហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យ”ន្តិ។

“សចេ បន តំ, ចិត្ត, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘យោ តេ អហោសិ អតីតោ អត្តបដិលាភោ, សោវ [ស្វេវ (សី. បី.), សោយេវ (ស្យា.)] តេ អត្តបដិលាភោ សច្ចោ, មោឃោ អនាគតោ, មោឃោ បច្ចុប្បន្នោ? យោ [យោ វា (បី.)] តេ ភវិស្សតិ អនាគតោ អត្តបដិលាភោ, សោវ តេ អត្តបដិលាភោ សច្ចោ, មោឃោ អតីតោ, មោឃោ បច្ចុប្បន្នោ? យោ [យោ វា (បី.)] តេ ឯតរហិ បច្ចុប្បន្នោ អត្តបដិលាភោ, សោវ [សោ ច (ក.)] តេ អត្តបដិលាភោ សច្ចោ, មោឃោ អតីតោ, មោឃោ អនាគតោ’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោ ត្វំ, ចិត្ត, កិន្តិ ព្យាករេយ្យាសី”តិ?

“សចេ បន មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘យោ តេ អហោសិ អតីតោ អត្តបដិលាភោ, សោវ តេ អត្តបដិលាភោ សច្ចោ, មោឃោ អនាគតោ, មោឃោ បច្ចុប្បន្នោ។ យោ តេ ភវិស្សតិ អនាគតោ អត្តបដិលាភោ, សោវ តេ អត្តបដិលាភោ សច្ចោ, មោឃោ អតីតោ, មោឃោ បច្ចុប្បន្នោ។ យោ តេ ឯតរហិ បច្ចុប្បន្នោ អត្តបដិលាភោ, សោវ តេ អត្តបដិលាភោ សច្ចោ, មោឃោ អតីតោ, មោឃោ អនាគតោ’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោ អហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘យោ មេ អហោសិ អតីតោ អត្តបដិលាភោ, សោវ មេ អត្តបដិលាភោ តស្មិំ សមយេ សច្ចោ អហោសិ, មោឃោ អនាគតោ, មោឃោ បច្ចុប្បន្នោ។ យោ មេ ភវិស្សតិ អនាគតោ អត្តបដិលាភោ, សោវ មេ អត្តបដិលាភោ តស្មិំ សមយេ សច្ចោ ភវិស្សតិ, មោឃោ អតីតោ, មោឃោ បច្ចុប្បន្នោ។ យោ មេ ឯតរហិ បច្ចុប្បន្នោ អត្តបដិលាភោ, សោវ មេ អត្តបដិលាភោ សច្ចោ, មោឃោ អតីតោ, មោឃោ អនាគតោ’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោ អហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យ”ន្តិ។

៤៣៩. “ឯវមេវ ខោ, ចិត្ត, យស្មិំ សមយេ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, នេវ តស្មិំ សមយេ មនោមយោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន អរូបោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ ត្វេវ តស្មិំ សមយេ សង្ខំ គច្ឆតិ។ យស្មិំ, ចិត្ត, សមយេ មនោមយោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ…បេ.… យស្មិំ, ចិត្ត, សមយេ អរូបោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, នេវ តស្មិំ សមយេ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន មនោមយោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ; អរូបោ អត្តបដិលាភោ ត្វេវ តស្មិំ សមយេ សង្ខំ គច្ឆតិ។

៤៤០. “សេយ្យថាបិ, ចិត្ត, គវា ខីរំ, ខីរម្ហា ទធិ, ទធិម្ហា នវនីតំ, នវនីតម្ហា សប្បិ, សប្បិម្ហា សប្បិមណ្ឌោ។ យស្មិំ សមយេ ខីរំ ហោតិ, នេវ តស្មិំ សមយេ ទធីតិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន នវនីតន្តិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន សប្បីតិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន សប្បិមណ្ឌោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ; ខីរំ ត្វេវ តស្មិំ សមយេ សង្ខំ គច្ឆតិ។ យស្មិំ សមយេ ទធិ ហោតិ…បេ.… នវនីតំ ហោតិ… សប្បិ ហោតិ… សប្បិមណ្ឌោ ហោតិ, នេវ តស្មិំ សមយេ ខីរន្តិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន ទធីតិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន នវនីតន្តិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន សប្បីតិ សង្ខំ គច្ឆតិ; សប្បិមណ្ឌោ ត្វេវ តស្មិំ សមយេ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវ ខោ, ចិត្ត, យស្មិំ សមយេ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ…បេ.… យស្មិំ, ចិត្ត, សមយេ មនោមយោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ…បេ.… យស្មិំ, ចិត្ត, សមយេ អរូបោ អត្តបដិលាភោ ហោតិ, នេវ តស្មិំ សមយេ ឱឡារិកោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ, ន មនោមយោ អត្តបដិលាភោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ; អរូបោ អត្តបដិលាភោ ត្វេវ តស្មិំ សមយេ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ឥមា ខោ ចិត្ត, លោកសមញ្ញា លោកនិរុត្តិយោ លោកវោហារា លោកបញ្ញត្តិយោ , យាហិ តថាគតោ វោហរតិ អបរាមស”ន្តិ។

៤៤១. ឯវំ វុត្តេ, បោដ្ឋបាទោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ! អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្జេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ – ‘ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តី’តិ។ ឯវមេវំ ភគវតា អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។

ចិត្តហត្ថិសារិបុត្តឧបសម្បទា

៤៤២. ចិត្តោ បន ហត្ថិសារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ; អភិក្កន្តំ, ភន្តេ! សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ – ‘ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តី’តិ។ ឯវមេវំ ភគវតា អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ លភេយ្យាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, លភេយ្យំ ឧបសម្បទ”ន្តិ។

៤៤៣. អលត្ថ ខោ ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, អលត្ថ ឧបសម្បទំ។ អចិរូបសម្បន្នោ ខោ បនាយស្មា ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ ន ចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ, តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ – អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ខោ បនាយស្មា ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ អរហតំ អហោសីតិ។

បោដ្ឋបាទសុត្តំ និដ្ឋិតំ នវមំ។

១០. សុភសុត្តំ

សុភមាណវវត្ថុ

៤៤៤. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ អាយស្មា អានន្ទោ សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ អចិរបរិនិព្ពុតេ ភគវតិ។ តេន ខោ បន សមយេន សុភោ មាណវោ តោទេយ្យបុត្តោ សាវត្ថិយំ បដិវសតិ កេនចិទេវ ករណីយេន។

៤៤៥. អថ ខោ សុភោ មាណវោ តោទេយ្យបុត្តោ អញ្ញតរំ មាណវកំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, មាណវក, យេន សមណោ អានន្ទោ តេនុបសង្កម; ឧបសង្កមិត្វា មម វចនេន សមណំ អានន្ទំ អប្បាពាធំ អប្បាតង្កំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ផាសុវិហារំ បុច្ឆ – ‘សុភោ មាណវោ តោទេយ្យបុត្តោ ភវន្តំ អានន្ទំ អប្បាពាធំ អប្បាតង្កំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ផាសុវិហារំ បុច្ឆតី’តិ។ ឯវញ្ច វទេហិ – ‘សាធុ កិរ ភវំ អានន្ទោ យេន សុភស្ស មាណវស្ស តោទេយ្យបុត្តស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយា’”តិ។

៤៤៦. “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ សោ មាណវកោ សុភស្ស មាណវស្ស តោទេយ្យបុត្តស្ស បដិស្សុត្វា យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ មាណវកោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – “សុភោ មាណវោ តោទេយ្យបុត្តោ ភវន្តំ អានន្ទំ អប្បាពាធំ អប្បាតង្កំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ផាសុវិហារំ បុច្ឆតិ; ឯវញ្ច វទេតិ – ‘សាធុ កិរ ភវំ អានន្ទោ យេន សុភស្ស មាណវស្ស តោទេយ្យបុត្តស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយា’”តិ។

៤៤៧. ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា អានន្ទោ តំ មាណវកំ ឯតទវោច – “អកាលោ ខោ, មាណវក ។ អត្ថិ មេ អជ្ជ ភេសជ្ជមត្តា បីតា។ អប្បេវនាម ស្វេបិ ឧបសង្កមេយ្យាម កាលញ្ច សមយញ្ច ឧបាទាយា”តិ។

“ឯវំ, ភោ”តិ ខោ សោ មាណវកោ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បដិស្សុត្វា ឧដ្ឋាយាសនា យេន សុភោ មាណវោ តោទេយ្យបុត្តោ តេនុបសង្កមិ ; ឧបសង្កមិត្វា សុភំ មាណវំ តោទេយ្យបុត្តំ ឯតទវោច, “អវោចុម្ហា ខោ មយំ ភោតោ វចនេន តំ ភវន្តំ អានន្ទំ – ‘សុភោ មាណវោ តោទេយ្យបុត្តោ ភវន្តំ អានន្ទំ អប្បាពាធំ អប្បាតង្កំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ផាសុវិហារំ បុច្ឆតិ, ឯវញ្ច វទេតិ – “សាធុ កិរ ភវំ អានន្ទោ យេន សុភស្ស មាណវស្ស តោទេយ្យបុត្តស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយា”’តិ។ ឯវំ វុត្តេ, ភោ, សមណោ អានន្ទោ មំ ឯតទវោច – ‘អកាលោ ខោ, មាណវក។ អត្ថិ មេ អជ្ជ ភេសជ្ជមត្តា បីតា។ អប្បេវនាម ស្វេបិ ឧបសង្កមេយ្យាម កាលញ្ច សមយញ្ច ឧបាទាយា’តិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, ភោ, កតមេវ ឯតំ, យតោ ខោ សោ ភវំ អានន្ទោ ឱកាសមកាសិ ស្វាតនាយបិ ឧបសង្កមនាយា”តិ។

៤៤៨. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ ចេតកេន ភិក្ខុនា បច្ឆាសមណេន យេន សុភស្ស មាណវស្ស តោទេយ្យបុត្តស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។

អថ ខោ សុភោ មាណវោ តោទេយ្យបុត្តោ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សុភោ មាណវោ តោទេយ្យបុត្តោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – “ភវញ្ហិ អានន្ទោ តស្ស ភោតោ គោតមស្ស ទីឃរត្តំ ឧបដ្ឋាកោ សន្តិកាវចរោ សមីបចារី។ ភវមេតំ អានន្ទោ ជានេយ្យ, យេសំ សោ ភវំ គោតមោ ធម្មានំ វណ្ណវាទី អហោសិ, យត្ថ ច ឥមំ ជនតំ សមាទបេសិ និវេសេសិ បតិដ្ឋាបេសិ។ កតមេសានំ ខោ, ភោ អានន្ទ, ធម្មានំ សោ ភវំ គោតមោ វណ្ណវាទី អហោសិ; កត្ថ ច ឥមំ ជនតំ សមាទបេសិ និវេសេសិ បតិដ្ឋាបេសី”តិ?

៤៤៩. “តិណ្ណំ ខោ, មាណវ, ខន្ធានំ សោ ភគវា វណ្ណវាទី អហោសិ; ឯត្ថ ច ឥមំ ជនតំ សមាទបេសិ និវេសេសិ បតិដ្ឋាបេសិ។ កតមេសំ តិណ្ណំ? អរិយស្ស សីលក្ខន្ធស្ស, អរិយស្ស សមាធិក្ខន្ធស្ស, អរិយស្ស បញ្ញាក្ខន្ធស្ស។ ឥមេសំ ខោ, មាណវ, តិណ្ណំ ខន្ធានំ សោ ភគវា វណ្ណវាទី អហោសិ; ឯត្ថ ច ឥមំ ជនតំ សមាទបេសិ និវេសេសិ បតិដ្ឋាបេសី”តិ។

សីលក្ខន្ធោ

៤៥០. “កតមោ បន សោ, ភោ អានន្ទ, អរិយោ សីលក្ខន្ធោ, យស្ស សោ ភវំ គោតមោ វណ្ណវាទី អហោសិ, យត្ថ ច ឥមំ ជនតំ សមាទបេសិ និវេសេសិ បតិដ្ឋាបេសី”តិ?

“ឥធ, មាណវ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ តំ ធម្មំ សុណាតិ គហបតិ វា គហបតិបុត្តោ វា អញ្ញតរស្មិំ វា កុលេ បច្ចាជាតោ។ សោ តំ ធម្មំ សុត្វា តថាគតេ សទ្ធំ បដិលភតិ។ សោ តេន សទ្ធាបដិលាភេន សមន្នាគតោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘សម្ពាធោ ឃរាវាសោ រជោបថោ, អព្ភោកាសោ បព្ពជ្ជា, នយិទំ សុករំ អគារំ អជ្ឈាវសតា ឯកន្តបរិបុណ្ណំ ឯកន្តបរិសុទ្ធំ សង្ខលិខិតំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ’ន្តិ។ សោ អបរេន សមយេន អប្បំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ អប្បំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ មហន្តំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ, អាចារគោចរសម្បន្នោ, អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ, កាយកម្មវចីកម្មេន សមន្នាគតោ កុសលេន, បរិសុទ្ធាជីវោ, សីលសម្បន្នោ, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ, សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ, សន្តុដ្ឋោ។

៤៥១. “កថញ្ច, មាណវ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, មាណវ, ភិក្ខុ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។ យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ; ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។ (យថា ១៩៤ យាវ ២១០ អនុច្ឆេទេសុ ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។

“យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ, សេយ្យថិទំ – សន្តិកម្មំ បណិធិកម្មំ ភូតកម្មំ ភូរិកម្មំ វស្សកម្មំ វោស្សកម្មំ វត្ថុកម្មំ វត្ថុបរិកម្មំ អាចមនំ ន្ហាបនំ ជុហនំ វមនំ វិរេចនំ ឧទ្ធំវិរេចនំ អធោវិរេចនំ សីសវិរេចនំ កណ្ណតេលំ នេត្តតប្បនំ នត្ថុកម្មំ អញ្ជនំ បច្ចញ្ជនំ សាលាកិយំ សល្លកត្តិយំ ទារកតិកិច្ឆា មូលភេសជ្ជានំ អនុប្បទានំ ឱសធីនំ បដិមោក្ខោ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ ហោតិ។ យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេន្តិ, សេយ្យថិទំ, សន្តិកម្មំ បណិធិកម្មំ…បេ.… ឱសធីនំ បដិមោក្ខោ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិំ។

៤៥២. “ស ខោ សោ [អយំ ខោ សោ (ក.)], មាណវ, ភិក្ខុ ឯវំ សីលសម្បន្នោ ន កុតោចិ ភយំ សមនុបស្សតិ, យទិទំ សីលសំវរតោ។ សេយ្យថាបិ, មាណវ, រាជា ខត្តិយោ មុទ្ធាវសិត្តោ និហតបច្ចាមិត្តោ ន កុតោចិ ភយំ សមនុបស្សតិ, យទិទំ បច្ចត្ថិកតោ។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ ឯវំ សីលសម្បន្នោ ន កុតោចិ ភយំ សមនុបស្សតិ, យទិទំ សីលសំវរតោ។ សោ ឥមិនា អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អនវជ្ជសុខំ បដិសំវេទេតិ។ ឯវំ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ។

៤៥៣. “អយំ ខោ សោ, មាណវ, អរិយោ សីលក្ខន្ធោ យស្ស សោ ភគវា វណ្ណវាទី អហោសិ, យត្ថ ច ឥមំ ជនតំ សមាទបេសិ និវេសេសិ បតិដ្ឋាបេសិ។ អត្ថិ ចេវេត្ថ ឧត្តរិករណីយ”ន្តិ។

“អច្ឆរិយំ, ភោ អានន្ទ, អព្ភុតំ, ភោ អានន្ទ! សោ ចាយំ, ភោ អានន្ទ, អរិយោ សីលក្ខន្ធោ បរិបុណ្ណោ, នោ អបរិបុណ្ណោ។ ឯវំ បរិបុណ្ណំ ចាហំ, ភោ, អានន្ទ, អរិយំ សីលក្ខន្ធំ ឥតោ ពហិទ្ធា អញ្ញេសុ សមណព្រាហ្មណេសុ ន សមនុបស្សាមិ។ ឯវំ បរិបុណ្ណញ្ច, ភោ អានន្ទ, អរិយំ សីលក្ខន្ធំ ឥតោ ពហិទ្ធា អញ្ញេ សមណព្រាហ្មណា អត្តនិ សមនុបស្សេយ្យុំ, តេ តាវតកេនេវ អត្តមនា អស្សុ – ‘អលមេត្តាវតា, កតមេត្តាវតា, អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្ថោ, នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរិករណីយ’ន្តិ។ អថ ច បន ភវំ អានន្ទោ ឯវមាហ – ‘អត្ថិ ចេវេត្ថ ឧត្តរិករណីយ’”ន្តិ [ឥមស្ស អនន្តរំ សី. បី. បោត្ថកេសុ “បឋមភាណវារំ”តិ បាឋោ ទិស្សតិ]។

សមាធិក្ខន្ធោ

៤៥៤. “កតមោ បន សោ, ភោ អានន្ទ, អរិយោ សមាធិក្ខន្ធោ, យស្ស សោ ភវំ គោតមោ វណ្ណវាទី អហោសិ, យត្ថ ច ឥមំ ជនតំ សមាទបេសិ និវេសេសិ បតិដ្ឋាបេសី”តិ?

“កថញ្ច, មាណវ, ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ? ឥធ, មាណវ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី; យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ, ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា…បេ…. ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា… ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា… កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា… មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី; យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ, មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោ ឥមិនា អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អព្យាសេកសុខំ បដិសំវេទេតិ។ ឯវំ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ។

៤៥៥. “កថញ្ច, មាណវ, ភិក្ខុ សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ ហោតិ? ឥធ, មាណវ, ភិក្ខុ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ, អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សមិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី ហោតិ, អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ, ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ, គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ។ ឯវំ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

៤៥៦. “កថញ្ច, មាណវ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ? ឥធ, មាណវ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន។ សោ យេន យេនេវ បក្កមតិ, សមាទាយេវ បក្កមតិ។ សេយ្យថាបិ, មាណវ, បក្ខី សកុណោ យេន យេនេវ ឌេតិ, សបត្តភារោវ ឌេតិ ; ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន។ សោ យេន យេនេវ បក្កមតិ, សមាទាយេវ បក្កមតិ។ ឯវំ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ។

៤៥៧. “សោ ឥមិនា ច អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ, ឥមិនា ច អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ, ឥមិនា ច អរិយេន សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ, ឥមាយ ច អរិយាយ សន្តុដ្ឋិយា សមន្នាគតោ វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្ពតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនបត្ថំ អព្ភោកាសំ បលាលបុញ្ជំ។ សោ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតប្បដិក្កន្តោ និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា, ឧជុំ កាយំ បណិធាយ, បរិមុខំ សតឹ ឧបដ្ឋបេត្វា។

៤៥៨. “សោ អភិជ្ឈំ លោកេ បហាយ វិគតាភិជ្ឈេន ចេតសា វិហរតិ អភិជ្ឈាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ព្យាបាទបទោសំ បហាយ អព្យាបន្នចិត្តោ វិហរតិ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី ព្យាបាទបទោសា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ថិនមិទ្ធំ បហាយ វិគតថិនមិទ្ធោ វិហរតិ អាលោកសញ្ញី សតោ សម្បជានោ, ថិនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហាយ អនុទ្ធតោ វិហរតិ អជ្ឈត្តំ វូបសន្តចិត្តោ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ វិចិកិច្ឆំ បហាយ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិហរតិ អកថំកថី កុសលេសុ ធម្មេសុ, វិចិកិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។

៤៥៩. “សេយ្យថាបិ, មាណវ, បុរិសោ ឥណំ អាទាយ កម្មន្តេ បយោជេយ្យ។ តស្ស តេ កម្មន្តា សមិជ្ឈេយ្យុំ។ សោ យានិ ច បោរាណានិ ឥណមូលានិ តានិ ច ព្យន្តី ករេយ្យ, សិយា ចស្ស ឧត្តរិ អវសិដ្ឋំ ទារភរណាយ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ ឥណំ អាទាយ កម្មន្តេ បយោជេសឹ ។ តស្ស មេ តេ កម្មន្តា សមិជ្ឈិំសុ។ សោហំ យានិ ច បោរាណានិ ឥណមូលានិ តានិ ច ព្យន្តី អកាសឹ, អត្ថិ ច មេ ឧត្តរិ អវសិដ្ឋំ ទារភរណាយា’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

៤៦០. “សេយ្យថាបិ, មាណវ, បុរិសោ អាពាធិកោ អស្ស ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ; ភត្តញ្ចស្ស នច្ឆាទេយ្យ, ន ចស្ស កាយេ ពលមត្តា។ សោ អបរេន សមយេន តម្ហា អាពាធា មុច្ចេយ្យ, ភត្តញ្ចស្ស ឆាទេយ្យ, សិយា ចស្ស កាយេ ពលមត្តា។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ អាពាធិកោ អហោសិំ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ, ភត្តញ្ច មេ នច្ឆាទេសិ, ន ច មេ អាសិ កាយេ ពលមត្តា។ សោម្ហិ ឯតរហិ តម្ហា អាពាធា មុត្តោ ភត្តញ្ច មេ ឆាទេតិ, អត្ថិ ច មេ កាយេ ពលមត្តា’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

៤៦១. “សេយ្យថាបិ, មាណវ, បុរិសោ ពន្ធនាគារេ ពទ្ធោ អស្ស។ សោ អបរេន សមយេន តម្ហា ពន្ធនាគារា មុច្ចេយ្យ សោត្ថិនា អព្ភយេន, ន ចស្ស កិញ្ចិ ភោគានំ វយោ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ ពន្ធនាគារេ ពទ្ធោ អហោសិំ។ សោម្ហិ ឯតរហិ តម្ហា ពន្ធនាគារា មុត្តោ សោត្ថិនា អព្ភយេន, នត្ថិ ច មេ កិញ្ចិ ភោគានំ វយោ’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

៤៦២. “សេយ្យថាបិ, មាណវ, បុរិសោ ទាសោ អស្ស អនត្តាធីនោ បរាធីនោ ន យេនកាមំគមោ។ សោ អបរេន សមយេន តម្ហា ទាសព្យា មុច្ចេយ្យ, អត្តាធីនោ អបរាធីនោ ភុជិស្សោ យេនកាមំគមោ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ ទាសោ អហោសិ អនត្តាធីនោ បរាធីនោ ន យេនកាមំគមោ។ សោម្ហិ ឯតរហិ តម្ហា ទាសព្យា មុត្តោ អត្តាធីនោ អបរាធីនោ ភុជិស្សោ យេនកាមំគមោ’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

៤៦៣. “សេយ្យថាបិ, មាណវ, បុរិសោ សធនោ សភោគោ កន្តារទ្ធានមគ្គំ បដិបជ្ជេយ្យ ទុព្ភិក្ខំ សប្បដិភយំ។ សោ អបរេន សមយេន តំ កន្តារំ និត្ថរេយ្យ, សោត្ថិនា គាមន្តំ អនុបាបុណេយ្យ ខេមំ អប្បដិភយំ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ សធនោ សភោគោ កន្តារទ្ធានមគ្គំ បដិបជ្ជិំ ទុព្ភិក្ខំ សប្បដិភយំ។ សោម្ហិ ឯតរហិ កន្តារំ និត្ថិណ្ណោ, សោត្ថិនា គាមន្តំ អនុប្បត្តោ ខេមំ អប្បដិភយ’ន្តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

៤៦៤. “ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ យថា ឥណំ យថា រោគំ យថា ពន្ធនាគារំ យថា ទាសព្យំ យថា កន្តារទ្ធានមគ្គំ, ឯវំ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ អប្បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ។

៤៦៥. “សេយ្យថាបិ, មាណវ, យថា អាណណ្យំ យថា អារោគ្យំ យថា ពន្ធនាមោក្ខំ យថា ភុជិស្សំ យថា ខេមន្តភូមិំ។ ឯវមេវ ភិក្ខុ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ។

៤៦៦. “តស្សិមេ បញ្ច នីវរណេ បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ, បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។

៤៦៧. “សោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ វិវេកជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស វិវេកជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, មាណវ, ទក្ខោ ន្ហាបកោ វា ន្ហាបកន្តេវាសី វា កំសថាលេ ន្ហានីយចុណ្ណានិ អាកិរិត្វា ឧទកេន បរិប្ផោសកំ បរិប្ផោសកំ សន្នេយ្យ។ សាយំ ន្ហានីយបិណ្ឌិ ស្នេហានុគតា ស្នេហបរេតា សន្តរពាហិរា ផុដា ស្នេហេន, ន ច បគ្ឃរណី។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ វិវេកជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស វិវេកជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។ យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ វិវេកជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស វិវេកជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សមាធិស្មិំ។

៤៦៨. “បុន ចបរំ, មាណវ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ សមាធិជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស សមាធិជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ , មាណវ, ឧទករហទោ គម្ភីរោ ឧព្ភិទោទកោ។ តស្ស នេវស្ស បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ន ទក្ខិណាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ន បច្ឆិមាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ន ឧត្តរាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ទេវោ ច ន កាលេន កាលំ សម្មា ធារំ អនុបវេច្ឆេយ្យ។ អថ ខោ តម្ហាវ ឧទករហទា សីតា វារិធារា ឧព្ភិជ្ជិត្វា តមេវ ឧទករហទំ សីតេន វារិនា អភិសន្ទេយ្យ បរិសន្ទេយ្យ បរិបូរេយ្យ បរិប្ផរេយ្យ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ ឧទករហទស្ស សីតេន វារិនា អប្ផុដំ អស្ស។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ…បេ…. យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា… បេ…. ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, សោ ឥមមេវ កាយំ សមាធិជេន បីតិ

សុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស សមាធិជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សមាធិស្មិំ។

៤៦៩. “បុន ចបរំ, មាណវ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ សម្បជានោ , សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – “ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី”តិ, តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ និប្បីតិកេន សុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស និប្បីតិកេន សុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, មាណវ, ឧប្បលិនិយំ វា បទុមិនិយំ វា បុណ្ឌរីកិនិយំ វា អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកានុគ្គតានិ អន្តោនិមុគ្គបោសីនិ, តានិ យាវ ចគ្គា យាវ ច មូលា សីតេន វារិនា អភិសន្នានិ បរិសន្នានិ បរិបូរានិ បរិប្ផុដានិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតំ ឧប្បលានំ វា បទុមានំ វា បុណ្ឌរីកានំ វា សីតេន វារិនា អប្ផុដំ អស្ស។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ…បេ.… យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា…បេ.… តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ និប្បីតិកេន សុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស និប្បីតិកេន សុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សមាធិស្មិំ។

៤៧០. “បុន ចបរំ, មាណវ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ បរិសុទ្ធេន ចេតសា បរិយោទាតេន ផរិត្វា និសិន្នោ ហោតិ; នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស បរិសុទ្ធេន ចេតសា បរិយោទាតេន អប្ផុដំ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, មាណវ, បុរិសោ ឱទាតេន វត្ថេន សសីសំ បារុបិត្វា និសិន្នោ អស្ស, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស ឱទាតេន វត្ថេន អប្ផុដំ អស្ស។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ…បេ.… យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ បរិសុទ្ធេន ចេតសា បរិយោទាតេន ផរិត្វា និសិន្នោ ហោតិ; នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស បរិសុទ្ធេន ចេតសា បរិយោទាតេន អប្ផុដំ ហោតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ សមាធិស្មិំ។

៤៧១. “អយំ ខោ សោ, មាណវ, អរិយោ សមាធិក្ខន្ធោ យស្ស សោ ភគវា វណ្ណវាទី អហោសិ , យត្ថ ច ឥមំ ជនតំ សមាទបេសិ និវេសេសិ បតិដ្ឋាបេសិ។ អត្ថិ ចេវេត្ថ ឧត្តរិករណីយ”ន្តិ។

“អច្ឆរិយំ, ភោ អានន្ទ, អព្ភុតំ, ភោ អានន្ទ! សោ ចាយំ, ភោ អានន្ទ, អរិយោ សមាធិក្ខន្ធោ បរិបុណ្ណោ, នោ អបរិបុណ្ណោ។ ឯវំ បរិបុណ្ណំ ចាហំ, ភោ អានន្ទ, អរិយំ សមាធិក្ខន្ធំ ឥតោ ពហិទ្ធា អញ្ញេសុ សមណព្រាហ្មណេសុ ន សមនុបស្សាមិ។ ឯវំ បរិបុណ្ណញ្ច, ភោ អានន្ទ, អរិយំ សមាធិក្ខន្ធំ ឥតោ ពហិទ្ធា អញ្ញេ សមណព្រាហ្មណា អត្តនិ សមនុបស្សេយ្យុំ, តេ តាវតកេនេវ អត្តមនា អស្សុ – ‘អលមេត្តាវតា, កតមេត្តាវតា, អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្ថោ, នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរិករណីយ’ន្តិ។ អថ ច បន ភវំ អានន្ទោ ឯវមាហ – ‘អត្ថិ ចេវេត្ថ ឧត្តរិករណីយ’”ន្តិ។

បញ្ញាក្ខន្ធោ

៤៧២. “កតមោ បន សោ, ភោ អានន្ទ, អរិយោ បញ្ញាក្ខន្ធោ, យស្ស ភោ ភវំ គោតមោ វណ្ណវាទី អហោសិ, យត្ថ ច ឥមំ ជនតំ សមាទបេសិ និវេសេសិ បតិដ្ឋាបេសី”តិ?

“សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘អយំ ខោ មេ កាយោ រូបី ចាតុមហាភូតិកោ មាតាបេត្តិកសម្ភវោ ឱទនកុម្មាសូបចយោ អនិច្ចុច្ឆាទនបរិមទ្ទនភេទនវិទ្ធំសនធម្មោ; ឥទញ្ច បន មេ វិញ្ញាណំ ឯត្ថ សិតំ ឯត្ថ បដិពទ្ធ’ន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, មាណវ, មណិ វេឡុរិយោ សុភោ ជាតិមា អដ្ឋំសោ សុបរិកម្មកតោ អច្ឆោ វិប្បសន្នោ អនាវិលោ សព្ពាការសម្បន្នោ។ តត្រាស្ស សុត្តំ អាវុតំ នីលំ វា បីតំ វា លោហិតំ វា ឱទាតំ វា បណ្ឌុសុត្តំ វា។ តមេនំ

ចក្ខុមា បុរិសោ ហត្ថេ ករិត្វា បច្ចវេក្ខេយ្យ – ‘អយំ ខោ មណិ វេឡុរិយោ សុភោ ជាតិមា អដ្ឋំសោ សុបរិកម្មកតោ អច្ឆោ វិប្បសន្នោ អនាវិលោ សព្ពាការសម្បន្នោ។ តត្រិទំ សុត្តំ អាវុតំ នីលំ វា បីតំ វា លោហិតំ វា ឱទាតំ វា បណ្ឌុសុត្តំ វា’តិ។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘អយំ ខោ មេ កាយោ រូបី ចាតុមហាភូតិកោ មាតាបេត្តិកសម្ភវោ ឱទនកុម្មាសូបចយោ អនិច្ចុច្ឆាទនបរិមទ្ទនភេទន-វិទ្ធំសនធម្មោ។ ឥទញ្ច បន មេ វិញ្ញាណំ ឯត្ថ សិតំ ឯត្ថ បដិពទ្ធ’ន្តិ។ យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ…បេ…. អានេញ្ជប្បត្តេ ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ…បេ…. ឯត្ថ បដិពទ្ធន្តិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាយ។

៤៧៣. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ មនោមយំ កាយំ អភិនិម្មានាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ឥមម្ហា កាយា អញ្ញំ កាយំ អភិនិម្មិនាតិ រូបិំ មនោមយំ សព្ពង្គបច្ចង្គិំ អហីនិន្ទ្រិយំ។

“សេយ្យថាបិ , មាណវ, បុរិសោ មុញ្ជម្ហា ឦសិកំ បវាហេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អយំ មុញ្ជោ អយំ ឦសិកា; អញ្ញោ មុញ្ជោ អញ្ញា ឦសិកា; មុញ្ជម្ហា ត្វេវ ឦសិកា បវាឡ្ហា’តិ។ សេយ្យថា វា បន, មាណវ, បុរិសោ អសិំ កោសិយា បវាហេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អយំ អសិ, អយំ កោសិ; អញ្ញោ អសិ, អញ្ញា កោសិ; កោសិយា ត្វេវ អសិ បវាឡ្ហោ’តិ។ សេយ្យថា វា បន, មាណវ, បុរិសោ អហិំ ករណ្ឌា ឧទ្ធរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អយំ អហិ, អយំ ករណ្ឌោ; អញ្ញោ អហិ, អញ្ញោ ករណ្ឌោ; ករណ្ឌា ត្វេវ អហិ ឧព្ភតោ’តិ ។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ…បេ…. យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ មនោមយំ កាយំ អភិនិម្មានាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ…បេ….។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាយ។

៤៧៤. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ឥទ្ធិវិធាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ។ ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ។ អាវិភាវំ តិរោភាវំ តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ សេយ្យថាបិ អាកាសេ។ បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ។ ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆតិ សេយ្យថាបិ បថវិយំ។ អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ។ ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំ មហិទ្ធិកេ ឯវំ មហានុភាវេ បាណិនា បរាមសតិ បរិមជ្ជតិ។ យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ។

“សេយ្យថាបិ , មាណវ, ទក្ខោ កុម្ភការោ វា កុម្ភការន្តេវាសី វា សុបរិកម្មកតាយ មត្តិកាយ យញ្ញទេវ ភាជនវិកតិំ អាកង្ខេយ្យ, តំ តទេវ ករេយ្យ អភិនិប្ផាទេយ្យ។ សេយ្យថា វា បន, មាណវ, ទក្ខោ ទន្តការោ វា ទន្តការន្តេវាសី វា សុបរិកម្មកតស្មិំ ទន្តស្មិំ យញ្ញទេវ ទន្តវិកតិំ អាកង្ខេយ្យ, តំ តទេវ ករេយ្យ អភិនិប្ផាទេយ្យ។ សេយ្យថា វា បន, មាណវ, ទក្ខោ សុវណ្ណការោ វា សុវណ្ណការន្តេវាសី វា សុបរិកម្មកតស្មិំ សុវណ្ណស្មិំ យញ្ញទេវ សុវណ្ណវិកតិំ អាកង្ខេយ្យ, តំ តទេវ ករេយ្យ អភិនិប្ផាទេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ …បេ…. យម្បិ មាណវ ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ឥទ្ធិវិធាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ។ ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ …បេ…. យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាយ។

៤៧៥. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ…បេ…. អានេញ្ជប្បត្តេ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណាតិ ទិព្ពេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ច។ សេយ្យថាបិ, មាណវ, បុរិសោ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ។ សោ សុណេយ្យ ភេរិសទ្ទម្បិ មុទិង្គសទ្ទម្បិ សង្ខបណវទិន្ទិមសទ្ទម្បិ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘ភេរិសទ្ទោ ឥតិបិ មុទិង្គសទ្ទោ ឥតិបិ សង្ខបណវទិន្ទិមសទ្ទោ ឥតិ’បិ [ឥតិបីតិ (ក.)]។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ…បេ….។ យម្បិ មាណវ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ…បេ…. អានេញ្ជប្បត្តេ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណាតិ ទិព្ពេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ច។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាយ។

៤៧៦. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ចេតោបរិយញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ

ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ, ‘សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘វីតរាគំ វា ចិត្តំ វីតរាគំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘សទោសំ វា ចិត្តំ សទោសំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘វីតទោសំ វា ចិត្តំ វីតទោសំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘សមោហំ វា ចិត្តំ សមោហំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘វីតមោហំ វា ចិត្តំ វីតមោហំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘សង្ខិត្តំ វា ចិត្តំ សង្ខិត្តំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ វិក្ខិត្តំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘មហគ្គតំ វា ចិត្តំ មហគ្គតំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ អមហគ្គតំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘សឧត្តរំ វា ចិត្តំ សឧត្តរំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘អនុត្តរំ វា ចិត្តំ អនុត្តរំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘សមាហិតំ វា ចិត្តំ សមាហិតំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘អសមាហិតំ វា ចិត្តំ អសមាហិតំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘វិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុត្តំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, ‘អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ។

“សេយ្យថាបិ, មាណវ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនជាតិកោ អាទាសេ វា បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អច្ឆេ វា ឧទកបត្តេ សកំ មុខនិមិត្តំ បច្ចវេក្ខមានោ សកណិកំ វា សកណិកន្តិ ជានេយ្យ, អកណិកំ វា អកណិកន្តិ ជានេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ…បេ…. យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ…បេ…. អានេញ្ជប្បត្តេ ចេតោបរិយញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ បរសត្តានំ បុរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ, សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ…បេ…. អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាយ។

៤៧៧. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ…បេ…. អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ សេយ្យថិទំ, ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ – ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ។ សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ; សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។

“សេយ្យថាបិ, មាណវ, បុរិសោ សកម្ហា គាមា អញ្ញំ គាមំ គច្ឆេយ្យ; តម្ហាបិ គាមា អញ្ញំ គាមំ គច្ឆេយ្យ; សោ តម្ហា គាមា សកំយេវ គាមំ បច្ចាគច្ឆេយ្យ ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ សកម្ហា គាមា អមុំ គាមំ អគច្ឆិំ, តត្រ ឯវំ អដ្ឋាសឹ ឯវំ និសីទឹ ឯវំ អភាសឹ ឯវំ តុណ្ហី អហោសឹ។ សោ តម្ហាបិ គាមា អមុំ គាមំ គច្ឆិំ, តត្រាបិ ឯវំ អដ្ឋាសឹ ឯវំ និសីទឹ ឯវំ អភាសឹ ឯវំ តុណ្ហី អហោសឹ។ សោម្ហិ តម្ហា គាមា សកំយេវ គាមំ បច្ចាគតោ’តិ។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ…បេ…. យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ…បេ…. អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ…បេ…. ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាយ។

៤៧៨. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ…បេ…. អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ, យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ – ‘ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។ ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ។ ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ, យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។

“សេយ្យថាបិ, មាណវ, មជ្ឈេសិង្ឃាដកេ បាសាទោ, តត្ថ ចក្ខុមា បុរិសោ ឋិតោ បស្សេយ្យ មនុស្សេ គេហំ បវិសន្តេបិ និក្ខមន្តេបិ រថិកាយបិ វីថិំ សញ្ចរន្តេ មជ្ឈេសិង្ឃាដកេ និសិន្នេបិ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘ឯតេ មនុស្សា គេហំ បវិសន្តិ, ឯតេ និក្ខមន្តិ, ឯតេ រថិកាយ វីថិំ សញ្ចរន្តិ, ឯតេ មជ្ឈេសិង្ឃាដកេ និសិន្នា’តិ។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ…បេ…. យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ…បេ…. អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ, យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាយ។

៤៧៩. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ អាសវានំ ខយញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ; ឥមេ អាសវាតិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ អាសវសមុទយោតិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ អាសវនិរោធោតិ យថាភូតំ បជានាតិ , អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ។ តស្ស ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។

“សេយ្យថាបិ, មាណវ, បព្ពតសង្ខេបេ ឧទករហទោ អច្ឆោ វិប្បសន្នោ អនាវិលោ។ តត្ថ ចក្ខុមា បុរិសោ តីរេ ឋិតោ បស្សេយ្យ សិប្បិកសម្ពុកម្បិ សក្ខរកថលម្បិ មច្ឆគុម្ពម្បិ ចរន្តម្បិ តិដ្ឋន្តម្បិ។ តស្ស ឯវមេស្ស – ‘អយំ ខោ ឧទករហទោ អច្ឆោ វិប្បសន្នោ អនាវិលោ។ តត្រិមេ សិប្បិកសម្ពុកាបិ សក្ខរកថលាបិ មច្ឆគុម្ពាបិ ចរន្តិបិ តិដ្ឋន្តិបី’តិ។ ឯវមេវ ខោ, មាណវ, ភិក្ខុ...បេ.... យម្បិ, មាណវ, ភិក្ខុ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ...បេ.... អានេញ្ជប្បត្តេ អាសវានំ ខយញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ។ តស្ស ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ, ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ ។ ឥទម្បិស្ស ហោតិ បញ្ញាយ។

៤៨០. “អយំ ខោ, សោ មាណវ, អរិយោ បញ្ញាក្ខន្ធោ យស្ស សោ ភគវា វណ្ណវាទី អហោសិ, យត្ថ ច ឥមំ ជនតំ សមាទបេសិ និវេសេសិ បតិដ្ឋាបេសិ។ នត្ថិ ចេវេត្ថ ឧត្តរិករណីយ”ន្តិ។

“អច្ឆរិយំ , ភោ អានន្ទ, អព្ភុតំ, ភោ អានន្ទ! សោ ចាយំ, ភោ អានន្ទ, អរិយោ បញ្ញាក្ខន្ធោ បរិបុណ្ណោ, នោ អបរិបុណ្ណោ។ ឯវំ បរិបុណ្ណំ ចាហំ, ភោ អានន្ទ, អរិយំ បញ្ញាក្ខន្ធំ ឥតោ ពហិទ្ធា អញ្ញេសុ សមណព្រាហ្មណេសុ ន សមនុបស្សាមិ។ នត្ថិ ចេវេត្ថ [ន សមនុបស្សាមិ...បេ.... នត្ថិ នោ កិញ្ចិ (ស្យា. ក.)] ឧត្តរិករណីយំ [ឧត្តរិ ករណីយន្តិ (សី. ស្យា. បី.) ឧត្តរិករណីយន្តិ (ក.)]។ អភិក្កន្តំ, ភោ អានន្ទ, អភិក្កន្តំ, ភោ អានន្ទ! សេយ្យថាបិ, ភោ អានន្ទ, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្జេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ ‘ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តី’តិ។ ឯវមេវ ភោតា អានន្ទេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ, ភោ អានន្ទ, តំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ អានន្ទោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។

សុភសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទសមំ។

១១. កេវដ្ដសុត្តំ

កេវដ្ដគហបតិបុត្តវត្ថុ

៤៨១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា នាឡន្ទាយំ វិហរតិ បាវារិកម្ពវនេ។ អថ ខោ កេវដ្ដោ គហបតិបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ កេវដ្ដោ គហបតិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "អយំ, ភន្តេ, នាឡន្ទា ឥទ្ធា ចេវ ផីតា ច ពហុជនា អាកិណ្ណមនុស្សា ភគវតិ អភិប្បសន្នា។ សាធុ, ភន្តេ, ភគវា ឯកំ ភិក្ខុំ សមាទិសតុ, យោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា, ឥទ្ធិបាដិហារិយំ ករិស្សតិ; ឯវាយំ នាឡន្ទា ភិយ្យោសោ មត្តាយ ភគវតិ អភិប្បសីទិស្សតី"តិ។ ឯវំ វុត្តេ, ភគវា កេវដ្ដំ គហបតិបុត្តំ ឯតទវោច – "ន ខោ អហំ, កេវដ្ដ, ភិក្ខូនំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេមិ – ឯថ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, គិហីនំ ឱទាតវសនានំ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា ឥទ្ធិបាដិហារិយំ ករោថា"តិ។

៤៨២. ទុតិយម្បិ ខោ កេវដ្ដោ គហបតិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "នាហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំ ធំសេមិ; អបិ ច, ឯវំ វទាមិ – 'អយំ, ភន្តេ, នាឡន្ទា ឥទ្ធា ចេវ ផីតា ច ពហុជនា អាកិណ្ណមនុស្សា ភគវតិ អភិប្បសន្នា។ សាធុ, ភន្តេ, ភគវា ឯកំ ភិក្ខុំ សមាទិសតុ, យោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា ឥទ្ធិបាដិហារិយំ ករិស្សតិ; ឯវាយំ នាឡន្ទា ភិយ្យោសោ មត្តាយ ភគវតិ អភិប្បសីទិស្សតី'"តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ ភគវា កេវដ្ដំ គហបតិបុត្តំ ឯតទវោច – "ន ខោ អហំ, កេវដ្ដ, ភិក្ខូនំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេមិ – ឯថ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, គិហីនំ ឱទាតវសនានំ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា ឥទ្ធិបាដិហារិយំ ករោថា'"តិ។

តតិយម្បិ ខោ កេវដ្ដោ គហបតិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "នាហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំ ធំសេមិ; អបិ ច, ឯវំ វទាមិ – 'អយំ, ភន្តេ, នាឡន្ទា ឥទ្ធា ចេវ ផីតា ច ពហុជនា អាកិណ្ណមនុស្សា ភគវតិ អភិប្បសន្នា។ សាធុ, ភន្តេ, ភគវា ឯកំ ភិក្ខុំ សមាទិសតុ, យោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា ឥទ្ធិបាដិហារិយំ ករិស្សតិ។ ឯវាយំ នាឡន្ទា ភិយ្យោសោ មត្តាយ ភគវតិ អភិប្បសីទិស្សតី'តិ។

ឥទ្ធិបាដិហារិយំ

៤៨៣. "តីណិ ខោ ឥមានិ, កេវដ្ដ, បាដិហារិយានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។ កតមានិ តីណិ? ឥទ្ធិបាដិហារិយំ, អាទេសនាបាដិហារិយំ , អនុសាសនីបាដិហារិយំ។

៤៨៤. "កតមញ្ច, កេវដ្ដ, ឥទ្ធិបាដិហារិយំ? ឥធ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ។ ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ; អាវិភាវំ តិរោភាវំ តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ សេយ្យថាបិ អាកាសេ; បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ សេយ្យថាបិ ឧទកេ; ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆតិ សេយ្យថាបិ បថវិយំ; អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ; ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំ មហិទ្ធិកេ ឯវំ មហានុភាវេ បាណិនា បរាមសតិ បរិមជ្ជតិ; យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ។

"តមេនំ អញ្ញតរោ សទ្ធោ បសន្នោ បស្សតិ តំ ភិក្ខុំ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោន្តំ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោន្តំ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោន្តំ; អាវិភាវំ តិរោភាវំ; តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានំ គច្ឆន្តំ សេយ្យថាបិ អាកាសេ; បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោន្តំ សេយ្យថាបិ ឧទកេ; ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆន្តំ សេយ្យថាបិ បថវិយំ; អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមន្តំ សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ; ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំ មហិទ្ធិកេ ឯវំ មហានុភាវេ បាណិនា បរាមសន្តំ បរិមជ្ជន្តំ យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេន្តំ។

"តមេនំ សោ សទ្ធោ បសន្នោ អញ្ញតរស្ស អស្សទ្ធស្ស អប្បសន្នស្ស អារោចេតិ – 'អច្ឆរិយំ វត, ភោ, អព្ភុតំ វត, ភោ, សមណស្ស មហិទ្ធិកតា មហានុភាវតា។ អមាហំ ភិក្ខុំ អទ្ទសំ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោន្តំ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោន្តំ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោន្តំ…បេ.… យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេន្ត'ន្តិ។

"តមេនំ សោ អស្សទ្ធោ អប្បសន្នោ តំ សទ្ធំ បសន្នំ ឯវំ វទេយ្យ – 'អត្ថិ ខោ, ភោ, គន្ធារី នាម វិជ្ជា។ តាយ សោ ភិក្ខុ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ…

បេ.... យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតី’តិ។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, កេវដ្ដ, អបិ នុ សោ អស្សទ្ធោ អប្បសន្នោ តំ សទ្ធំ បសន្នំ ឯវំ វទេយ្យា”តិ? “វទេយ្យ, ភន្តេ”តិ។ “ឥមំ ខោ អហំ, កេវដ្ដ, ឥទ្ធិបាដិហារិយេ អាទីនវំ សម្បស្សមានោ ឥទ្ធិបាដិហារិយេន អដ្ដីយាមិ ហរាយាមិ ជិគុច្ឆាមិ”។

អាទេសនាបាដិហារិយំ

៤៨៥. “កតមញ្ច, កេវដ្ដ, អាទេសនាបាដិហារិយំ? ឥធ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចិត្តម្បិ អាទិសតិ, ចេតសិកម្បិ អាទិសតិ, វិតក្កិតម្បិ អាទិសតិ, វិចារិតម្បិ អាទិសតិ – ‘ឯវម្បិ តេ មនោ, ឥត្ថម្បិ តេ មនោ, ឥតិបិ តេ ចិត្ត’ន្តិ។

“តមេនំ អញ្ញតរោ សទ្ធោ បសន្នោ បស្សតិ តំ ភិក្ខុំ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចិត្តម្បិ អាទិសន្តំ, ចេតសិកម្បិ អាទិសន្តំ, វិតក្កិតម្បិ អាទិសន្តំ, វិចារិតម្បិ អាទិសន្តំ – ‘ឯវម្បិ តេ មនោ, ឥត្ថម្បិ តេ មនោ, ឥតិបិ តេ ចិត្ត’ន្តិ។ តមេនំ សោ សទ្ធោ បសន្នោ អញ្ញតរស្ស អស្សទ្ធស្ស អប្បសន្នស្ស អារោចេតិ – ‘អច្ឆរិយំ វត, ភោ, អព្ភុតំ វត, ភោ, សមណស្ស មហិទ្ធិកតា មហានុភាវតា។ អមាហំ ភិក្ខុំ អទ្ទសំ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចិត្តម្បិ អាទិសន្តំ, ចេតសិកម្បិ អាទិសន្តំ, វិតក្កិតម្បិ អាទិសន្តំ, វិចារិតម្បិ អាទិសន្តំ – “ឯវម្បិ តេ មនោ, ឥត្ថម្បិ តេ មនោ, ឥតិបិ តេ ចិត្ត”’ន្តិ។

“តមេនំ សោ អស្សទ្ធោ អប្បសន្នោ តំ សទ្ធំ បសន្នំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អត្ថិ ខោ, ភោ, មណិកា នាម វិជ្ជា; តាយ សោ ភិក្ខុ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចិត្តម្បិ អាទិសតិ, ចេតសិកម្បិ អាទិសតិ, វិតក្កិតម្បិ អាទិសតិ, វិចារិតម្បិ អាទិសតិ – ‘ឯវម្បិ តេ មនោ, ឥត្ថម្បិ តេ មនោ, ឥតិបិ តេ ចិត្ត”’ន្តិ។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, កេវដ្ដ, អបិ នុ សោ អស្សទ្ធោ អប្បសន្នោ តំ សទ្ធំ បសន្នំ ឯវំ វទេយ្យា”តិ ? “វទេយ្យ, ភន្តេ”តិ។ “ឥមំ ខោ អហំ, កេវដ្ដ, អាទេសនាបាដិហារិយេ អាទីនវំ សម្បស្សមានោ អាទេសនាបាដិហារិយេន អដ្ដីយាមិ ហរាយាមិ ជិគុច្ឆាមិ”។

អនុសាសនីបាដិហារិយំ

៤៨៦. “កតមញ្ច, កេវដ្ដ, អនុសាសនីបាដិហារិយំ? ឥធ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ ឯវមនុសាសតិ – ‘ឯវំ វិតក្កេថ, មា ឯវំ វិតក្កយិត្ថ, ឯវំ មនសិករោថ, មា ឯវំ មនសាកត្ថ, ឥទំ បជហថ, ឥទំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរថា’តិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, កេវដ្ដ, អនុសាសនីបាដិហារិយំ។

“បុន ចបរំ, កេវដ្ដ, ឥធ តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ...បេ.... (យថា ១៩០-២១២ អនុច្ឆេទេសុ ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។ ឯវំ ខោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ...បេ.... បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទម្បិ វុច្ចតិ, កេវដ្ដ, អនុសាសនីបាដិហារិយំ...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ...បេ.... តតិយំ ឈានំ...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទម្បិ វុច្ចតិ, កេវដ្ដ, អនុសាសនីបាដិហារិយំ...បេ.... ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ...បេ.... ឥទម្បិ វុច្ចតិ, កេវដ្ដ, អនុសាសនីបាដិហារិយំ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ...បេ.... ឥទម្បិ វុច្ចតិ, កេវដ្ដ, អនុសាសនីបាដិហារិយំ។

“ឥមានិ ខោ, កេវដ្ដ, តីណិ បាដិហារិយានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ”។

ភូតនិរោធេសកភិក្ខុវត្ថុ

៤៨៧. “ភូតបុព្ពំ, កេវដ្ដ, ឥមស្មិញ្ញេវ ភិក្ខុសង្ឃេ អញ្ញតរស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – ‘កត្ថ នុ ខោ ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ?

៤៨៨. “អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ តថារូបំ សមាធឹ សមាបជ្ជិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ ទេវយានិយោ មគ្គោ បាតុរហោសិ។ អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ យេន ចាតុមហារាជិកា ទេវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា

ចាតុមហារាជិកេ ទេវេ ឯតទវោច – ‘កត្ថ នុ ខោ, អាវុសោ, ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ?

“ឯវំ វុត្តេ, កេវដ្ដ, ចាតុមហារាជិកា ទេវា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោចុំ – ‘មយម្បិ ខោ, ភិក្ខុ, ន ជានាម, យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូតិ [វាយោធាតុ។ អត្ថិ ខោ (បី. ឯវមុបរិបិ)]។ អត្ថិ ខោ [វាយោធាតុ។ អត្ថិ ខោ (បី. ឯវមុបរិបិ)], ភិក្ខុ, ចត្តារោ មហារាជានោ អម្ហេហិ អភិក្កន្តតរា ច បណីតតរា ច។ តេ ខោ ឯតំ ជានេយ្យុំ, យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ។

៤៨៩. “អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ យេន ចត្តារោ មហារាជានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ចត្តារោ មហារាជេ ឯតទវោច – ‘កត្ថ នុ ខោ, អាវុសោ, ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ? ឯវំ វុត្តេ, កេវដ្ដ, ចត្តារោ មហារាជានោ តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោចុំ – ‘មយម្បិ ខោ, ភិក្ខុ, ន ជានាម, យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ, អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូតិ។ អត្ថិ ខោ, ភិក្ខុ, តាវតិំសា នាម ទេវា អម្ហេហិ អភិក្កន្តតរា ច បណីតតរា ច។ តេ ខោ ឯតំ ជានេយ្យុំ, យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ។

៤៩០. “អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ យេន តាវតិំសា ទេវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តាវតិំសេ ទេវេ ឯតទវោច – ‘កត្ថ នុ ខោ, អាវុសោ, ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ? ឯវំ វុត្តេ, កេវដ្ដ, តាវតិំសា ទេវា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោចុំ – ‘មយម្បិ ខោ, ភិក្ខុ, ន ជានាម, យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូតិ។ អត្ថិ ខោ, ភិក្ខុ, សក្កោ នាម ទេវានមិន្ទោ អម្ហេហិ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច។ សោ ខោ ឯតំ ជានេយ្យ, យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ។

៤៩១. “អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ យេន សក្កោ ទេវានមិន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា សក្កំ ទេវានមិន្ទំ ឯតទវោច – ‘កត្ថ នុ ខោ, អាវុសោ, ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ? ឯវំ វុត្តេ, កេវដ្ដ, សក្កោ ទេវានមិន្ទោ តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – ‘អហម្បិ ខោ, ភិក្ខុ, ន ជានាមិ, យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូតិ។ អត្ថិ ខោ, ភិក្ខុ, យាមា នាម ទេវា…បេ…. សុយាមោ នាម ទេវបុត្តោ… តុសិតា នាម ទេវា… សន្តុសិតោ នាម ទេវបុត្តោ… និម្មានរតី នាម ទេវា … សុនិម្មិតោ នាម ទេវបុត្តោ… បរនិម្មិតវសវត្តី នាម ទេវា… វសវត្តី នាម ទេវបុត្តោ អម្ហេហិ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច។ សោ ខោ ឯតំ ជានេយ្យ, យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ។

៤៩២. “អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ យេន វសវត្តី ទេវបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា វសវត្តី ទេវបុត្តំ ឯតទវោច – ‘កត្ថ នុ ខោ, អាវុសោ, ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ? ឯវំ វុត្តេ , កេវដ្ដ, វសវត្តី ទេវបុត្តោ តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – ‘អហម្បិ ខោ, ភិក្ខុ, ន ជានាមិ យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូតិ។ អត្ថិ ខោ, ភិក្ខុ, ព្រហ្មកាយិកា នាម ទេវា អម្ហេហិ អភិក្កន្តតរា ច បណីតតរា ច។ តេ ខោ ឯតំ ជានេយ្យុំ, យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ។

៤៩៣. “អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ តថារូបំ សមាធឹ សមាបជ្ជិ, យថាសមាហិតេ ចិត្តេ ព្រហ្មយានិយោ មគ្គោ បាតុរហោសិ។ អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ យេន ព្រហ្មកាយិកា ទេវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ព្រហ្មកាយិកេ ទេវេ ឯតទវោច – ‘កត្ថ នុ ខោ, អាវុសោ, ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ? ឯវំ វុត្តេ, កេវដ្ដ, ព្រហ្មកាយិកា ទេវា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោចុំ – ‘មយម្បិ ខោ, ភិក្ខុ, ន ជានាម, យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូតិ។ អត្ថិ ខោ, ភិក្ខុ, ព្រហ្មា មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី ឥស្សរោ កត្តា និម្មាតា សេដ្ឋោ សជិតា វសី បិតា ភូតភព្យានំ អម្ហេហិ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច។

សោ ខោ ឯតំ ជានេយ្យ, យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ”តិ។

“‘កហំ បនាវុសោ, ឯតរហិ សោ មហាព្រហ្មា’តិ? ‘មយម្បិ ខោ, ភិក្ខុ, ន ជានាម, យត្ថ វា ព្រហ្មា យេន វា ព្រហ្មា យហិំ វា ព្រហ្មា; អបិ ច, ភិក្ខុ, យថា និមិត្តា ទិស្សន្តិ, អាលោកោ សញ្ជាយតិ, ឱភាសោ បាតុភវតិ, ព្រហ្មា បាតុភវិស្សតិ, ព្រហ្មុនោ ហេតំ បុព្ពនិមិត្តំ បាតុភាវាយ, យទិទំ អាលោកោ សញ្ជាយតិ, ឱភាសោ បាតុភវតី’តិ។ អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, មហាព្រហ្មា នចិរស្សេវ បាតុរហោសិ ។

៤៨៤. “អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ យេន សោ មហាព្រហ្មា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តំ មហាព្រហ្មានំ ឯតទវោច – ‘កត្ថ នុ ខោ, អាវុសោ, ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ”តិ? ឯវំ វុត្តេ, កេវដ្ដ, សោ មហាព្រហ្មា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – ‘អហមស្មិ, ភិក្ខុ, ព្រហ្មា មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី ឥស្សរោ កត្តា និម្មាតា សេដ្ឋោ សជិតា វសី បិតា ភូតភព្យាន’ន្តិ។

“ទុតិយម្បិ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ តំ មហាព្រហ្មានំ ឯតទវោច – ‘ន ខោហំ តំ, អាវុសោ, ឯវំ បុច្ឆាមិ – “ត្វមសិ ព្រហ្មា មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី ឥស្សរោ កត្តា និម្មាតា សេដ្ឋោ សជិតា វសី បិតា ភូតភព្យាន”ន្តិ។ ឯវញ្ច ខោ អហំ តំ, អាវុសោ, បុច្ឆាមិ – “កត្ថ នុ ខោ, អាវុសោ, ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ”’តិ?

“ទុតិយម្បិ ខោ សោ, កេវដ្ដ, មហាព្រហ្មា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – ‘អហមស្មិ, ភិក្ខុ, ព្រហ្មា មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី ឥស្សរោ កត្តា និម្មាតា សេដ្ឋោ សជិតា វសី បិតា ភូតភព្យាន’ន្តិ។ តតិយម្បិ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ តំ មហាព្រហ្មានំ ឯតទវោច – ‘ន ខោហំ តំ, អាវុសោ, ឯវំ បុច្ឆាមិ – “ត្វមសិ ព្រហ្មា មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី ឥស្សរោ កត្តា និម្មាតា សេដ្ឋោ សជិតា វសី បិតា ភូតភព្យាន”ន្តិ។ ឯវញ្ច ខោ អហំ តំ, អាវុសោ, បុច្ឆាមិ – “កត្ថ នុ ខោ, អាវុសោ, ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ”’តិ?

៤៨៥. “អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, មហាព្រហ្មា តំ ភិក្ខុំ ពាហាយំ គហេត្វា ឯកមន្តំ អបនេត្វា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – ‘ឥមេ ខោ មំ, ភិក្ខុ, ព្រហ្មកាយិកា ទេវា ឯវំ ជានន្តិ, “នត្ថិ កិញ្ចិ ព្រហ្មុនោ អញ្ញាតំ, នត្ថិ កិញ្ចិ ព្រហ្មុនោ អទិដ្ឋំ, នត្ថិ កិញ្ចិ ព្រហ្មុនោ អវិទិតំ, នត្ថិ កិញ្ចិ ព្រហ្មុនោ អសច្ឆិកត”ន្តិ។ តស្មាហំ តេសំ សម្មុខា ន ព្យាកាសឹ។ អហម្បិ ខោ, ភិក្ខុ, ន ជានាមិ យត្ថិមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូតិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខុ, តុយ្ហេវេតំ ទុក្កដំ, តុយ្ហេវេតំ អបរទ្ធំ, យំ ត្វំ តំ ភគវន្តំ អតិធាវិត្វា ពហិទ្ធា បរិយេដ្ឋឹ អាបជ្ជសិ ឥមស្ស បញ្ហស្ស វេយ្យាករណាយ។ គច្ឆ ត្វំ, ភិក្ខុ, តមេវ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា ឥមំ បញ្ហំ បុច្ឆ, យថា ច តេ ភគវា ព្យាករោតិ, តថា នំ ធារេយ្យាសី’តិ។

៤៨៦. “អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ ឯវមេវ ព្រហ្មលោកេ អន្តរហិតោ មម បុរតោ បាតុរហោសិ។ អថ ខោ សោ, កេវដ្ដ, ភិក្ខុ មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ, ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ, កេវដ្ដ, សោ ភិក្ខុ មំ ឯតទវោច – ‘កត្ថ នុ ខោ, ភន្តេ, ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ?

តីរទស្សិសកុណុបមា

៤៨៧. “ឯវំ វុត្តេ, អហំ, កេវដ្ដ, តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោចំ – ‘ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខុ, សាមុទ្ទិកា វាណិជា តីរទស្សឹ សកុណំ គហេត្វា នាវាយ សមុទ្ទំ អជ្ឈោគាហន្តិ។ តេ អតីរទក្ខិនិយា នាវាយ តីរទស្សឹ សកុណំ មុញ្ចន្តិ។ សោ គច្ឆតេវ បុរត្ថិមំ ទិសំ, គច្ឆតិ ទក្ខិណំ ទិសំ, គច្ឆតិ បច្ឆិមំ ទិសំ, គច្ឆតិ ឧត្តរំ ទិសំ, គច្ឆតិ ឧទ្ធំ ទិសំ, គច្ឆតិ អនុទិសំ។ សចេ សោ សមន្តា តីរំ បស្សតិ, តថាគតកោវ [តថាបក្កន្តោវ (ស្យា.)] ហោតិ។ សចេ បន សោ សមន្តា តីរំ ន បស្សតិ, តមេវ នាវំ បច្ចាគច្ឆតិ។ ឯវមេវ ខោ ត្វំ, ភិក្ខុ, យតោ យាវ ព្រហ្មលោកា បរិយេសមានោ ឥមស្ស បញ្ហស្ស វេយ្យាករណំ នាជ្ឈគា, អថ មមញ្ញេវ សន្តិកេ បច្ចាគតោ។ ន ខោ ឯសោ, ភិក្ខុ, បញ្ហោ ឯវំ បុច្ឆិតព្ពោ – ‘កត្ថ នុ ខោ, ភន្តេ, ឥមេ ចត្តារោ មហាភូតា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សេយ្យថិទំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ?

៤៩៨. “ឯវញ្ច ខោ ឯសោ, ភិក្ខុ, បញ្ហោ បុច្ឆិតព្ពោ –

‘កត្ថ អាបោ ច បថវី, តេជោ វាយោ ន គាធតិ;
កត្ថ ទីឃញ្ច រស្សញ្ច, អណុំ ថូលំ សុភាសុភំ;
កត្ថ នាមញ្ច រូបញ្ច, អសេសំ ឧបរុជ្ឈតី’តិ។

៤៩៩. “តត្រ វេយ្យាករណំ ភវតិ –

‘វិញ្ញាណំ អនិទស្សនំ, អនន្តំ សព្ពតោបភំ;
ឯត្ថ អាបោ ច បថវី, តេជោ វាយោ ន គាធតិ។

ឯត្ថ ទីឃញ្ច រស្សញ្ច, អណុំ ថូលំ សុភាសុភំ;
ឯត្ថ នាមញ្ច រូបញ្ច, អសេសំ ឧបរុជ្ឈតិ;
វិញ្ញាណស្ស និរោធេន, ឯត្ថេតំ ឧបរុជ្ឈតី’តិ។

៥០០. ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ កេវឌ្ឍោ គហបតិបុត្តោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ។

កេវឌ្ឍសុត្តំ និដ្ឋិតំ ឯកាទសមំ។

១២. លោហិច្ចសុត្តំ

លោហិច្ចព្រាហ្មណវត្ថុ

៥០១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ យេន សាលវតិកា តទវសរិ។ តេន ខោ បន សមយេន លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ សាលវតិកំ អជ្ឈាវសតិ សត្តុស្សទំ សតិណកដ្ឋោទកំ សធញ្ញំ រាជភោគ្គំ រញ្ញា បសេនទិនា កោសលេន ទិន្នំ រាជទាយំ, ព្រហ្មទេយ្យំ។

៥០២. តេន ខោ បន សមយេន លោហិច្ចស្ស ព្រាហ្មណស្ស ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ ហោតិ – “ឥធ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា កុសលំ ធម្មំ អធិគច្ឆេយ្យ, កុសលំ ធម្មំ អធិគន្ត្វា ន បរស្ស អារោចេយ្យ, កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតិ។ សេយ្យថាបិ នាម បុរាណំ ពន្ធនំ ឆិន្ទិត្វា អញ្ញំ នវំ ពន្ធនំ ករេយ្យ, ឯវំសម្បទមិទំ បាបកំ លោភធម្មំ វទាមិ, កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតី”តិ។

៥០៣. អស្សោសិ ខោ លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ – “សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ សាលវតិកំ អនុប្បត្តោ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ សាធុ ខោ បន តថារូបានំ អរហតំ ទស្សនំ ហោតី”តិ។

៥០៤. អថ ខោ លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ រោសិកំ [ភេសិកំ (សី. បី.)] ន្ហាបិតំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, សម្ម រោសិកេ, យេន សមណោ គោតមោ តេនុបសង្កម ; ឧបសង្កមិត្វា មម វចនេន សមណំ គោតមំ អប្បាពាធំ អប្បាតង្កំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ផាសុវិហារំ បុច្ឆ – លោហិច្ចោ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណោ ភវន្តំ គោតមំ អប្បាពាធំ អប្បាតង្កំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ផាសុវិហារំ បុច្ឆតី”តិ។ ឯវញ្ច វទេហិ – “អធិវាសេតុ កិរ ភវំ គោតមោ លោហិច្ចស្ស ព្រាហ្មណស្ស ស្វាតនាយ ភត្តំ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេនា”តិ។

៥០៥. “ឯវំ, ភោ”តិ [ឯវំ ភន្តេតិ (សី. បី.)] ខោ រោសិកា ន្ហាបិតោ លោហិច្ចស្ស ព្រាហ្មណស្ស បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ រោសិកា ន្ហាបិតោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “លោហិច្ចោ, ភន្តេ, ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ អប្បាពាធំ អប្បាតង្កំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ផាសុវិហារំ បុច្ឆតិ; ឯវញ្ច វទេតិ – អធិវាសេតុ កិរ, ភន្តេ, ភគវា លោហិច្ចស្ស ព្រាហ្មណស្ស ស្វាតនាយ ភត្តំ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេនា”តិ។ អធិវាសេសិ ភគវា តុណ្ហីភាវេន។

៥០៦. អថ ខោ រោសិកា ន្ហាបិតោ ភគវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា យេន លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា លោហិច្ចំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោច – “អវោចុម្ហា ខោ មយំ ភោតោ [មយំ ភន្តេ តវ (សី. បី.)] វចនេន តំ ភគវន្តំ – ‘លោហិច្ចោ, ភន្តេ, ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ អប្បាពាធំ អប្បាតង្កំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ផាសុវិហារំ បុច្ឆតិ; ឯវញ្ច វទេតិ – អធិវាសេតុ កិរ, ភន្តេ, ភគវា លោហិច្ចស្ស ព្រាហ្មណស្ស ស្វាតនាយ ភត្តំ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេនា’តិ។ អធិវុត្ថញ្ច បន តេន ភគវតា”តិ។

៥០៧. អថ ខោ លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន សកេ និវេសនេ បណីតំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ បដិយាទាបេត្វា រោសិកំ ន្ហាបិតំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, សម្ម រោសិកេ, យេន សមណោ គោតមោ តេនុបសង្កម; ឧបសង្កមិត្វា សមណស្ស គោតមស្ស កាលំ អារោចេហិ – កាលោ ភោ, គោតម, និដ្ឋិតំ ភត្ត”ន្តិ។ “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ រោសិកា ន្ហាបិតោ លោហិច្ចស្ស ព្រាហ្មណស្ស បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ រោសិកា ន្ហាបិតោ ភគវតោ កាលំ អារោចេសិ – “កាលោ, ភន្តេ, និដ្ឋិតំ ភត្ត”ន្តិ។

៥០៨. អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេន យេន សាលវតិកា តេនុបសង្កមិ។ តេន ខោ បន សមយេន រោសិកា ន្ហាបិតោ ភគវន្តំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធោ ហោតិ។ អថ

ខោ រោសិកា ន្ហាបិតោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “លោហិច្ចស្ស, ភន្តេ, ព្រាហ្មណស្ស ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – ‘ឥធ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា កុសលំ ធម្មំ អធិគច្ឆេយ្យ, កុសលំ ធម្មំ អធិគន្ត្វា ន បរស្ស អារោចេយ្យ – កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតិ។ សេយ្យថាបិ នាម បុរាណំ ពន្ធនំ ឆិន្ទិត្វា អញ្ញំ នវំ ពន្ធនំ ករេយ្យ, ឯវំ សម្បទមិទំ បាបកំ លោភធម្មំ វទាមិ – កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតី’តិ។ សាធុ, ភន្តេ, ភគវា លោហិច្ចំ ព្រាហ្មណំ ឯតស្មា បាបកា ទិដ្ឋិគតា វិវេចេតូ”តិ។ “អប្បេវ នាម សិយា រោសិកេ, អប្បេវ នាម សិយា រោសិកេ”តិ។

អថ ខោ ភគវា យេន លោហិច្ចស្ស ព្រាហ្មណស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ ។ អថ ខោ លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។

លោហិច្ចព្រាហ្មណានុយោគោ

៥០៩. អថ ខោ លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ភុត្តាវិំ ឱនីតបត្តបាណិំ អញ្ញតរំ នីចំ អាសនំ គហេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ លោហិច្ចំ ព្រាហ្មណំ ភគវា ឯតទវោច – “សច្ចំ កិរ តេ, លោហិច្ច, ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – ‘ឥធ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា កុសលំ ធម្មំ អធិគច្ឆេយ្យ, កុសលំ ធម្មំ អធិគន្ត្វា ន បរស្ស អារោចេយ្យ – កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតិ។ សេយ្យថាបិ នាម បុរាណំ ពន្ធនំ ឆិន្ទិត្វា អញ្ញំ នវំ ពន្ធនំ ករេយ្យ, ឯវំ សម្បទមិទំ បាបកំ លោភធម្មំ វទាមិ, កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតី’” តិ? “ឯវំ, ភោ គោតម”។ “តំ កី មញ្ញសិ លោហិច្ច ននុ ត្វំ សាលវតិកំ អជ្ឈាវសសី”តិ? “ឯវំ, ភោ គោតម”។ “យោ នុ ខោ, លោហិច្ច, ឯវំ វទេយ្យ – ‘លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ សាលវតិកំ អជ្ឈាវសតិ។ យា សាលវតិកាយ សមុទយសញ្ជាតិ លោហិច្ចោវ តំ ព្រាហ្មណោ ឯកកោ បរិភុញ្ជេយ្យ, ន អញ្ញេសំ ទទេយ្យា’តិ។ ឯវំ វាទី សោ យេ តំ ឧបជីវន្តិ, តេសំ អន្តរាយករោ វា ហោតិ, នោ វា”តិ?

“អន្តរាយករោ, ភោ គោតម”។ “អន្តរាយករោ សមានោ ហិតានុកម្បី វា តេសំ ហោតិ អហិតានុកម្បី វា”តិ? “អហិតានុកម្បី, ភោ គោតម”។ “អហិតានុកម្បិស្ស មេត្តំ វា តេសុ ចិត្តំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សបត្តកំ វា”តិ? “សបត្តកំ, ភោ គោតម”។ “សបត្តកេ ចិត្តេ បច្ចុបដ្ឋិតេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ វា ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ វា”តិ? “មិច្ឆាទិដ្ឋិ, ភោ គោតម”។ “មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស ខោ អហំ, លោហិច្ច, ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតី វទាមិ – និរយំ វា តិរច្ឆានយោនី វា”។

៥១០. “តំ កី មញ្ញសិ, លោហិច្ច, ននុ រាជា បសេនទិ កោសលោ កាសិកោសលំ អជ្ឈាវសតី”តិ? “ឯវំ, ភោ គោតម”។ “យោ នុ ខោ, លោហិច្ច, ឯវំ វទេយ្យ – ‘រាជា បសេនទិ កោសលោ កាសិកោសលំ អជ្ឈាវសតិ; យា កាសិកោសលេ សមុទយសញ្ជាតិ, រាជាវ តំ បសេនទិ កោសលោ ឯកកោ បរិភុញ្ជេយ្យ, ន អញ្ញេសំ ទទេយ្យា’តិ។ ឯវំ វាទី សោ យេ រាជានំ បសេនទី កោសលំ ឧបជីវន្តិ តុម្ហេ ចេវ អញ្ញេ ច, តេសំ អន្តរាយករោ វា ហោតិ, នោ វា”តិ?

“អន្តរាយករោ, ភោ គោតម”។ “អន្តរាយករោ សមានោ ហិតានុកម្បី វា តេសំ ហោតិ អហិតានុកម្បី វា”តិ? “អហិតានុកម្បី, ភោ គោតម”។ “អហិតានុកម្បិស្ស មេត្តំ វា តេសុ ចិត្តំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សបត្តកំ វា”តិ? “សបត្តកំ, ភោ គោតម”។ “សបត្តកេ ចិត្តេ បច្ចុបដ្ឋិតេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ វា ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ វា”តិ? “មិច្ឆាទិដ្ឋិ, ភោ គោតម”។ “មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស ខោ អហំ, លោហិច្ច, ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតី វទាមិ – និរយំ វា តិរច្ឆានយោនី វា”។

៥១១. “ឥតិ កិរ, លោហិច្ច, យោ ឯវំ វទេយ្យ – “លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ សាលវតិកំ អជ្ឈាវសតិ; យា សាលវតិកាយ សមុទយសញ្ជាតិ, លោហិច្ចោវ តំ ព្រាហ្មណោ ឯកកោ បរិភុញ្ជេយ្យ, ន អញ្ញេសំ ទទេយ្យា”តិ។ ឯវំវាទី សោ យេ តំ ឧបជីវន្តិ, តេសំ អន្តរាយករោ ហោតិ។ អន្តរាយករោ សមានោ អហិតានុកម្បី ហោតិ, អហិតានុកម្បិស្ស សបត្តកំ ចិត្តំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ, សបត្តកេ ចិត្តេ បច្ចុបដ្ឋិតេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ។ ឯវមេវ ខោ, លោហិច្ច, យោ ឯវំ វទេយ្យ – “ឥធ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា កុសលំ ធម្មំ អធិគច្ឆេយ្យ, កុសលំ ធម្មំ អធិគន្ត្វា ន បរស្ស អារោចេយ្យ, កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតិ។ សេយ្យថាបិ នាម បុរាណំ ពន្ធនំ ឆិន្ទិត្វា អញ្ញំ នវំ ពន្ធនំ ករេយ្យ…បេ. … ករិស្សតី”តិ។ ឯវំវាទី សោ យេ តេ កុលបុត្តា តថាគតប្បវេទិតំ ធម្មវិនយំ អាគម្ម ឯវរូបំ ឧឡារំ វិសេសំ អធិគច្ឆន្តិ, សោតាបត្តិផលម្បិ សច្ឆិករោន្តិ, សកទាគាមិផលម្បិ សច្ឆិករោន្តិ, អនាគាមិផលម្បិ សច្ឆិករោន្តិ, អរហត្តម្បិ សច្ឆិករោន្តិ, យេ ចិមេ ទិព្ពា គព្ភា បរិបាចេន្តិ ទិព្ពានំ ភវានំ អភិនិព្ពត្តិយា, តេសំ អន្តរាយករោ ហោតិ, អន្តរាយករោ សមានោ អហិតានុកម្បី ហោតិ , អហិតានុកម្បិស្ស សបត្តកំ ចិត្តំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ, សបត្តកេ ចិត្តេ បច្ចុបដ្ឋិតេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស ខោ អហំ, លោហិច្ច, ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតី វទាមិ – និរយំ វា តិរច្ឆានយោនី វា។

៥១២. “ឥតិ កិរ, លោហិច្ច, យោ ឯវំ វទេយ្យ – “រាជា បសេនទិ កោសលោ កាសិកោសលំ អជ្ឈាវសតិ; យា កាសិកោសលេ សមុទយសញ្ជាតិ, រាជាវ តំ បសេនទិ កោសលោ ឯកកោ បរិភុញ្ជេយ្យ, ន អញ្ញេសំ ទទេយ្យា”តិ។ ឯវំវាទី សោ យេ រាជានំ បសេនទី កោសលំ ឧបជីវន្តិ តុម្ហេ ចេវ អញ្ញេ ច, តេសំ អន្តរាយករោ ហោតិ។ អន្តរាយករោ សមានោ អហិតានុកម្បី ហោតិ, អហិតានុកម្បិស្ស សបត្តកំ ចិត្តំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ, សបត្តកេ ចិត្តេ បច្ចុបដ្ឋិតេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ។ ឯវមេវ ខោ, លោហិច្ច, យោ ឯវំ វទេយ្យ – “ឥធ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា កុសលំ ធម្មំ អធិគច្ឆេយ្យ, កុសលំ ធម្មំ អធិគន្ត្វា ន បរស្ស អារោចេយ្យ, កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតិ។ សេយ្យថាបិ នាម...បេ.... កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតី”តិ, ឯវំ វាទី សោ យេ តេ កុលបុត្តា តថាគតប្បវេទិតំ ធម្មវិនយំ អាគម្ម ឯវរូបំ ឧឡារំ វិសេសំ អធិគច្ឆន្តិ, សោតាបត្តិផលម្បិ សច្ឆិករោន្តិ, សកទាគាមិផលម្បិ សច្ឆិករោន្តិ, អនាគាមិផលម្បិ សច្ឆិករោន្តិ, អរហត្តម្បិ សច្ឆិករោន្តិ។ យេ ចិមេ ទិព្ពា គព្ភា បរិបាចេន្តិ ទិព្ពានំ ភវានំ អភិនិព្ពត្តិយា, តេសំ អន្តរាយករោ ហោតិ, អន្តរាយករោ សមានោ អហិតានុកម្បី ហោតិ, អហិតានុកម្បិស្ស សបត្តកំ ចិត្តំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ, សបត្តកេ ចិត្តេ បច្ចុបដ្ឋិតេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស ខោ អហំ, លោហិច្ច, ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតឹ វទាមិ – និរយំ វា តិរច្ឆានយោនឹ វា។

តយោ ចោទនារហា

៥១៣. “តយោ ខោមេ, លោហិច្ច, សត្ថារោ, យេ លោកេ ចោទនារហា; យោ ច បនេវរូបេ សត្ថារោ ចោទេតិ, សា ចោទនា ភូតា តច្ឆា ធម្មិកា អនវជ្ជា ។ កតមេ តយោ? ឥធ, លោហិច្ច, ឯកច្ចោ សត្ថា យស្សត្ថាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ, ស្វាស្ស សាមញ្ញត្ថោ អននុប្បត្តោ ហោតិ។ សោ តំ សាមញ្ញត្ថំ អននុបាបុណិត្វា សាវកានំ ធម្មំ ទេសេតិ – “ឥទំ វោ ហិតាយ ឥទំ វោ សុខាយា”តិ។ តស្ស សាវកា ន សុស្សូសន្តិ, ន សោតំ ឱទហន្តិ, ន អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តិ, វោក្កម្ម ច សត្ថុសាសនា វត្តន្តិ។ សោ ឯវមស្ស ចោទេតព្ពោ – “អាយស្មា ខោ យស្សត្ថាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ, សោ តេ សាមញ្ញត្ថោ អននុប្បត្តោ, តំ ត្វំ សាមញ្ញត្ថំ អននុបាបុណិត្វា សាវកានំ ធម្មំ ទេសេសិ – ‘ឥទំ វោ ហិតាយ ឥទំ វោ សុខាយា’តិ ។ តស្ស តេ សាវកា ន សុស្សូសន្តិ, ន សោតំ ឱទហន្តិ, ន អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តិ, វោក្កម្ម ច សត្ថុសាសនា វត្តន្តិ។ សេយ្យថាបិ នាម ឱសក្កន្តិយា វា ឧស្សក្កេយ្យ, បរម្មុខឹ វា អាលិង្គេយ្យ, ឯវំ សម្បទមិទំ បាបកំ លោភធម្មំ វទាមិ – កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតី”តិ។ អយំ ខោ, លោហិច្ច, បឋមោ សត្ថា, យោ លោកេ ចោទនារហោ; យោ ច បនេវរូបំ សត្ថារំ ចោទេតិ, សា ចោទនា ភូតា តច្ឆា ធម្មិកា អនវជ្ជា។

៥១៤. “បុន ចបរំ, លោហិច្ច, ឥធេកច្ចោ សត្ថា យស្សត្ថាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ, ស្វាស្ស សាមញ្ញត្ថោ អននុប្បត្តោ ហោតិ។ សោ តំ សាមញ្ញត្ថំ អននុបាបុណិត្វា សាវកានំ ធម្មំ ទេសេតិ – “ឥទំ វោ ហិតាយ, ឥទំ វោ សុខាយា”តិ។ តស្ស សាវកា សុស្សូសន្តិ, សោតំ ឱទហន្តិ, អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តិ, ន ច វោក្កម្ម សត្ថុសាសនា វត្តន្តិ។ សោ ឯវមស្ស ចោទេតព្ពោ – “អាយស្មា ខោ យស្សត្ថាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ, សោ តេ សាមញ្ញត្ថោ អននុប្បត្តោ។ តំ ត្វំ សាមញ្ញត្ថំ អននុបាបុណិត្វា សាវកានំ ធម្មំ ទេសេសិ – ‘ឥទំ វោ ហិតាយ ឥទំ វោ សុខាយា’តិ។ តស្ស តេ សាវកា សុស្សូសន្តិ, សោតំ ឱទហន្តិ , អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តិ, ន ច វោក្កម្ម សត្ថុសាសនា វត្តន្តិ។ សេយ្យថាបិ នាម សកំ ខេត្តំ ឱហាយ បរំ ខេត្តំ និទ្ទាយិតព្ពំ មញ្ញេយ្យ , ឯវំ សម្បទមិទំ បាបកំ លោភធម្មំ វទាមិ – កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតី”តិ។ អយំ ខោ, លោហិច្ច, ទុតិយោ សត្ថា, យោ, លោកេ ចោទនារហោ; យោ ច បនេវរូបំ សត្ថារំ ចោទេតិ, សា ចោទនា ភូតា តច្ឆា ធម្មិកា អនវជ្ជា។

៥១៥. “បុន ចបរំ, លោហិច្ច, ឥធេកច្ចោ សត្ថា យស្សត្ថាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ, ស្វាស្ស សាមញ្ញត្ថោ អនុប្បត្តោ ហោតិ។ សោ តំ សាមញ្ញត្ថំ អនុបាបុណិត្វា សាវកានំ ធម្មំ ទេសេតិ – “ឥទំ វោ ហិតាយ ឥទំ វោ សុខាយា”តិ។ តស្ស សាវកា ន សុស្សូសន្តិ, ន សោតំ ឱទហន្តិ, ន អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តិ, វោក្កម្ម ច សត្ថុសាសនា វត្តន្តិ។ សោ ឯវមស្ស ចោទេតព្ពោ – “អាយស្មា ខោ យស្សត្ថាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ, សោ តេ សាមញ្ញត្ថោ អនុប្បត្តោ។ តំ ត្វំ សាមញ្ញត្ថំ អនុបាបុណិត្វា សាវកានំ ធម្មំ ទេសេសិ – ‘ឥទំ វោ ហិតាយ ឥទំ វោ សុខាយា’តិ។ តស្ស តេ សាវកា ន សុស្សូសន្តិ, ន សោតំ ឱទហន្តិ, ន អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តិ , វោក្កម្ម ច សត្ថុសាសនា វត្តន្តិ។ សេយ្យថាបិ នាម បុរាណំ ពន្ធនំ ឆិន្ទិត្វា អញ្ញំ នវំ ពន្ធនំ ករេយ្យ, ឯវំ សម្បទមិទំ បាបកំ លោភធម្មំ វទាមិ, កិញ្ហិ បរោ បរស្ស ករិស្សតី”តិ។ អយំ ខោ, លោហិច្ច, តតិយោ សត្ថា, យោ លោកេ ចោទនារហោ; យោ ច បនេវរូបំ សត្ថារំ ចោទេតិ, សា ចោទនា ភូតា តច្ឆា ធម្មិកា អនវជ្ជា។ ឥមេ ខោ, លោហិច្ច, តយោ សត្ថារោ, យេ លោកេ ចោទនារហា, យោ ច បនេវរូបេ សត្ថារោ ចោទេតិ, សា ចោទនា ភូតា តច្ឆា ធម្មិកា អនវជ្ជាតិ។

នចោទនារហសុត្ត

៥១៦. ឯវំ វុត្តេ, លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘អត្ថិ បន, ភោ គោតម, កោចិ សត្ថា, យោ លោកេ នចោទនារហោ’’តិ? ‘‘អត្ថិ ខោ, លោហិច្ច, សត្ថា, យោ លោកេ នចោទនារហោ’’តិ។ ‘‘កតមោ បន សោ, ភោ គោតម, សត្ថា, យោ លោកេ នចោទនារហោ’’តិ?

‘‘ឥធ, លោហិច្ច, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ, សម្មាសម្ពុទ្ធោ…បេ… (យថា ១៩០-២១២ អនុច្ឆេទេសុ ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។ ឯវំ ខោ, លោហិច្ច, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ…បេ… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ… យស្មិំ ខោ, លោហិច្ច, សត្ថរិ សាវកោ ឯវរូបំ ឧឡារំ វិសេសំ អធិគច្ឆតិ, អយម្បិ ខោ, លោហិច្ច, សត្ថា, យោ លោកេ នចោទនារហោ ។ យោ ច បនេវរូបំ សត្ថារំ ចោទេតិ, សា ចោទនា អភូតា អតច្ឆា អធម្មិកា សាវជ្ជា…បេ… ទុតិយំ ឈានំ…បេ… តតិយំ ឈានំ…បេ… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យស្មិំ ខោ, លោហិច្ច, សត្ថរិ សាវកោ ឯវរូបំ ឧឡារំ វិសេសំ អធិគច្ឆតិ, អយម្បិ ខោ, លោហិច្ច, សត្ថា, យោ លោកេ នចោទនារហោ, យោ ច បនេវរូបំ សត្ថារំ ចោទេតិ, សា ចោទនា អភូតា អតច្ឆា អធម្មិកា សាវជ្ជា… ញាណទស្សនាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ…បេ… យស្មិំ ខោ, លោហិច្ច, សត្ថរិ សាវកោ ឯវរូបំ ឧឡារំ វិសេសំ អធិគច្ឆតិ, អយម្បិ ខោ, លោហិច្ច, សត្ថា, យោ លោកេ នចោទនារហោ, យោ ច បនេវរូបំ សត្ថារំ ចោទេតិ, សា ចោទនា អភូតា អតច្ឆា អធម្មិកា សាវជ្ជា… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ។ យស្មិំ ខោ, លោហិច្ច, សត្ថរិ សាវកោ ឯវរូបំ ឧឡារំ វិសេសំ អធិគច្ឆតិ, អយម្បិ ខោ, លោហិច្ច, សត្ថា, យោ លោកេ នចោទនារហោ, យោ ច បនេវរូបំ សត្ថារំ ចោទេតិ, សា ចោទនា អភូតា អតច្ឆា អធម្មិកា សាវជ្ជា’’តិ។

៥១៧. ឯវំ វុត្តេ, លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, បុរិសោ បុរិសំ នរកបបាតំ បតន្តំ កេសេសុ គហេត្វា ឧទ្ធរិត្វា ថលេ បតិដ្ឋបេយ្យ, ឯវមេវាហំ ភោតា គោតមេន នរកបបាតំ បបតន្តោ ឧទ្ធរិត្វា ថលេ បតិដ្ឋាបិតោ។ អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្জេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ, ‘ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តី’តិ។ ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ ។ ឯសាហំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត’’ន្តិ។

លោហិច្ចសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទ្វាទសមំ។

១៣. តេវិជ្ជសុត្តំ

៥១៨. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធឹ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ យេន មនសាកដំ នាម កោសលានំ ព្រាហ្មណគាមោ តទវសរិ។ តត្រ សុទំ ភគវា មនសាកដេ វិហរតិ ឧត្តរេន មនសាកដស្ស អចិរវតិយា នទិយា តីរេ អម្ពវនេ។

៥១៩. តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា ព្រាហ្មណមហាសាលា មនសាកដេ បដិវសន្តិ, សេយ្យថិទំ – ចង្កី ព្រាហ្មណោ តារុក្ខោ ព្រាហ្មណោ បោក្ខរសាតិ ព្រាហ្មណោ ជាណុសោណិ ព្រាហ្មណោ តោទេយ្យោ ព្រាហ្មណោ អញ្ញេ ច អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា ព្រាហ្មណមហាសាលា។

៥២០. អថ ខោ វាសេដ្ឋភារទ្វាជានំ មាណវានំ ជង្ឃវិហារំ អនុចង្កមន្តានំ អនុវិចរន្តានំ មគ្គាមគ្គេ កថា ឧទបាទិ។ អថ ខោ វាសេដ្ឋោ មាណវោ ឯវមាហ – "អយមេវ ឧជុមគ្គោ, អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយ, យ្វាយំ អក្ខាតោ ព្រាហ្មណេន បោក្ខរសាតិនា"តិ។ ភារទ្វាជោបិ មាណវោ ឯវមាហ – "អយមេវ ឧជុមគ្គោ, អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ, និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយ, យ្វាយំ អក្ខាតោ ព្រាហ្មណេន តារុក្ខេនា"តិ។ នេវ ខោ អសក្ខិ វាសេដ្ឋោ មាណវោ ភារទ្វាជំ មាណវំ សញ្ញាបេតុំ, ន បន អសក្ខិ ភារទ្វាជោ មាណវោបិ វាសេដ្ឋំ មាណវំ សញ្ញាបេតុំ។

៥២១. អថ ខោ វាសេដ្ឋោ មាណវោ ភារទ្វាជំ មាណវំ អាមន្តេសិ – "អយំ ខោ, ភារទ្វាជ, សមណោ គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ មនសាកដេ វិហរតិ ឧត្តរេន មនសាកដស្ស អចិរវតិយា នទិយា តីរេ អម្ពវនេ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – 'ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា'តិ ។ អាយាម, ភោ ភារទ្វាជ, យេន សមណោ គោតមោ តេនុបសង្កមិស្សាម; ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ សមណំ គោតមំ បុច្ឆិស្សាម។ យថា នោ សមណោ គោតមោ ព្យាករិស្សតិ, តថា នំ ធារេស្សាមា"តិ។ "ឯវំ, ភោ"តិ ខោ ភារទ្វាជោ មាណវោ វាសេដ្ឋស្ស មាណវស្ស បច្ចស្សោសិ។

មគ្គាមគ្គកថា

៥២២. អថ ខោ វាសេដ្ឋភារទ្វាជា មាណវា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធឹ សម្មោទឹសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វាសេដ្ឋោ មាណវោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "ឥធ, ភោ គោតម, អម្ហាកំ ជង្ឃវិហារំ អនុចង្កមន្តានំ អនុវិចរន្តានំ មគ្គាមគ្គេ កថា ឧទបាទិ។ អហំ ឯវំ វទាមិ – 'អយមេវ ឧជុមគ្គោ, អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយ, យ្វាយំ អក្ខាតោ ព្រាហ្មណេន បោក្ខរសាតិនា'តិ។ ភារទ្វាជោ មាណវោ ឯវមាហ – 'អយមេវ ឧជុមគ្គោ អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយ, យ្វាយំ អក្ខាតោ ព្រាហ្មណេន តារុក្ខេនា'តិ។ ឯត្ថ, ភោ គោតម, អត្ថេវ វិគ្គហោ, អត្ថិ វិវាទោ, អត្ថិ នានាវាទោ"តិ។

៥២៣. "ឥតិ កិរ , វាសេដ្ឋ, ត្វំ ឯវំ វទេសិ – 'អយមេវ ឧជុមគ្គោ, អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយ, យ្វាយំ អក្ខាតោ ព្រាហ្មណេន បោក្ខរសាតិនា'តិ។ ភារទ្វាជោ មាណវោ ឯវមាហ – 'អយមេវ ឧជុមគ្គោ អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយ, យ្វាយំ អក្ខាតោ ព្រាហ្មណេន តារុក្ខេនា'តិ។ អថ កិស្មឹ បន វោ, វាសេដ្ឋ, វិគ្គហោ, កិស្មឹ វិវាទោ, កិស្មឹ នានាវាទោ"តិ?

៥២៤. "មគ្គាមគ្គេ, ភោ គោតម។ កិញ្ចាបិ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណា នានាមគ្គេ បញ្ញបេន្តិ, អទ្ធរិយា ព្រាហ្មណា តិត្តិរិយា ព្រាហ្មណា ឆន្ទោកា ព្រាហ្មណា ពវ្ហារិជ្ឈា ព្រាហ្មណា, អថ ខោ សព្ពានិ តានិ និយ្យានិកា និយ្យន្តិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយ។

"សេយ្យថាបិ , ភោ គោតម, គាមស្ស វា និគមស្ស វា អវិទូរេ ពហូនិ ចេបិ នានាមគ្គានិ ភវន្តិ, អថ ខោ សព្ពានិ តានិ គាមសមោសរណានិ ភវន្តិ; ឯវមេវ ខោ, ភោ គោតម, កិញ្ចាបិ ព្រាហ្មណា នានាមគ្គេ បញ្ញបេន្តិ, អទ្ធរិយា ព្រាហ្មណា តិត្តិរិយា ព្រាហ្មណា ឆន្ទោកា ព្រាហ្មណា ពវ្ហារិជ្ឈា ព្រាហ្មណា, អថ ខោ សព្ពានិ តានិ និយ្យានិកា និយ្យន្តិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយា"តិ។

វាសេដ្ឋមាណវានុយោគោ

៥២៥. “និយ្យន្តីតិ វាសេដ្ឋ វទេសិ”? “និយ្យន្តីតិ, ភោ គោតម, វទាមិ”។ “និយ្យន្តីតិ, វាសេដ្ឋ, វទេសិ”? “និយ្យន្តីតិ, ភោ គោតម, វទាមិ”។ “និយ្យន្តីតិ, វាសេដ្ឋ, វទេសិ”? “និយ្យន្តី”តិ, ភោ គោតម, វទាមិ”។

“កិំ បន, វាសេដ្ឋ, អត្ថិ កោចិ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ ឯកព្រាហ្មណោបិ, យេន ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម” ។

“កិំ បន, វាសេដ្ឋ, អត្ថិ កោចិ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ ឯកាចរិយោបិ, យេន ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

“កិំ បន, វាសេដ្ឋ, អត្ថិ កោចិ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ ឯកាចរិយបាចរិយោបិ, យេន ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

“កិំ បន, វាសេដ្ឋ, អត្ថិ កោចិ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ យាវ សត្តមា អាចរិយាមហយុគា [សត្តមាចរិយមហយុគា (ស្យា.)] យេន ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

៥២៦. “កិំ បន, វាសេដ្ឋ, យេបិ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ បុព្ពកា ឥសយោ មន្តានំ កត្តារោ មន្តានំ បវត្តារោ, យេសមិទំ ឯតរហិ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា បោរាណំ មន្តបទំ គីតំ បវុត្តំ សមិហិតំ [សមីហិតំ (ស្យា.)], តទនុគាយន្តិ, តទនុភាសន្តិ, ភាសិតមនុភាសន្តិ, វាចិតមនុវាចេន្តិ, សេយ្យថិទំ – អដ្ឋកោ វាមកោ វាមទេវោ វេស្សាមិត្តោ យមតគ្គិ អង្គីរសោ ភារទ្វាជោ វាសេដ្ឋោ កស្សបោ ភគុ។ តេបិ ឯវមាហំសុ – ‘មយមេតំ ជានាម, មយមេតំ បស្សាម, យត្ថ វា ព្រហ្មា, យេន វា ព្រហ្មា, យហិំ វា ព្រហ្មា’”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

៥២៧. “ឥតិ កិរ, វាសេដ្ឋ, នត្ថិ កោចិ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ ឯកព្រាហ្មណោបិ, យេន ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ។ នត្ថិ កោចិ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ ឯកាចរិយោបិ, យេន ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ ។ នត្ថិ កោចិ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ ឯកាចរិយបាចរិយោបិ, យេន ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ។ នត្ថិ កោចិ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ យាវ សត្តមា អាចរិយាមហយុគា យេន ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ។ យេបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ បុព្ពកា ឥសយោ មន្តានំ កត្តារោ មន្តានំ បវត្តារោ, យេសមិទំ ឯតរហិ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា បោរាណំ មន្តបទំ គីតំ បវុត្តំ សមិហិតំ, តទនុគាយន្តិ, តទនុភាសន្តិ, ភាសិតមនុភាសន្តិ, វាចិតមនុវាចេន្តិ, សេយ្យថិទំ – អដ្ឋកោ វាមកោ វាមទេវោ វេស្សាមិត្តោ យមតគ្គិ អង្គីរសោ ភារទ្វាជោ វាសេដ្ឋោ កស្សបោ ភគុ, តេបិ ន ឯវមាហំសុ – ‘មយមេតំ ជានាម, មយមេតំ បស្សាម, យត្ថ វា ព្រហ្មា, យេន វា ព្រហ្មា, យហិំ វា ព្រហ្មា’តិ។ តេវ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា ឯវមាហំសុ – ‘យំ ន ជានាម, យំ ន បស្សាម, តស្ស សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេម។ អយមេវ ឧជុមគ្គោ អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ, និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយា’”តិ។

៥២៨. “តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, ននុ ឯវំ សន្តេ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ? “អទ្ធា ខោ, ភោ គោតម, ឯវំ សន្តេ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី”តិ។

“សាធុ, វាសេដ្ឋ, តេ វត [តេវ (ក.)], វាសេដ្ឋ, តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា យំ ន ជានន្តិ, យំ ន បស្សន្តិ, តស្ស សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេស្សន្តិ។ ‘អយមេវ ឧជុមគ្គោ, អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ, និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយា’តិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

៥២៩. “សេយ្យថាបិ, វាសេដ្ឋ, អន្ធវេណិ បរម្បរសំសត្តា បុរិមោបិ ន បស្សតិ, មជ្ឈិមោបិ ន បស្សតិ, បច្ឆិមោបិ ន បស្សតិ។ ឯវមេវ ខោ, វាសេដ្ឋ, អន្ធវេណូបមំ មញ្ញេ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ ភាសិតំ, បុរិមោបិ ន បស្សតិ, មជ្ឈិមោបិ ន បស្សតិ, បច្ឆិមោបិ ន បស្សតិ។ តេសមិទំ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ ភាសិតំ ហស្សកញ្ញេវ សម្បជ្ជតិ, នាមកញ្ញេវ សម្បជ្ជតិ, រិត្តកញ្ញេវ សម្បជ្ជតិ, តុច្ឆកញ្ញេវ សម្បជ្ជតិ។

៥៣០. “តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, បស្សន្តិ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា ចន្ទិមសូរិយេ, អញ្ញេ ចាបិ ពហុជនា, យតោ ច ចន្ទិមសូរិយា ឧគ្គច្ឆន្តិ, យត្ថ ច ឱគច្ឆន្តិ, អាយាចន្តិ ថោមយន្តិ បញ្ជលិកា នមស្សមានា អនុបរិវត្តន្តី”តិ?

“ឯវំ, ភោ គោតម, បស្សន្តិ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា ចន្ទិមសូរិយេ, អញ្ញេ ចាបិ ពហុជនា, យតោ ច ចន្ទិមសូរិយា ឧគ្គច្ឆន្តិ, យត្ថ ច ឱគច្ឆន្តិ, អាយាចន្តិ ថោមយន្តិ បញ្ជលិកា នមស្សមានា អនុបរិវត្តន្តី”តិ។

៥៣១. “តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, យំ បស្សន្តិ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា ចន្ទិមសូរិយេ, អញ្ញេ ចាបិ ពហុជនា, យតោ ច ចន្ទិមសូរិយា ឧគ្គច្ឆន្តិ, យត្ថ ច ឱគច្ឆន្តិ, អាយាចន្តិ ថោមយន្តិ បញ្ជលិកា នមស្សមានា អនុបរិវត្តន្តិ, បហោន្តិ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា ចន្ទិមសូរិយានំ សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេតុំ – ‘‘អយមេវ ឧជុមគ្គោ, អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ, និយ្យាតិ តក្ករស្ស ចន្ទិមសូរិយានំ សហព្យតាយា’’តិ? ‘‘នោ ហិទំ, ភោ គោតម’’។

“ឥតិ កិរ, វាសេដ្ឋ, យំ បស្សន្តិ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា ចន្ទិមសូរិយេ, អញ្ញេ ចាបិ ពហុជនា, យតោ ច ចន្ទិមសូរិយា ឧគ្គច្ឆន្តិ, យត្ថ ច ឱគច្ឆន្តិ, អាយាចន្តិ ថោមយន្តិ បញ្ជលិកា នមស្សមានា អនុបរិវត្តន្តិ, តេសម្បិ នប្បហោន្តិ ចន្ទិមសូរិយានំ សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេតុំ – ‘‘អយមេវ ឧជុមគ្គោ, អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ, និយ្យាតិ តក្ករស្ស ចន្ទិមសូរិយានំ សហព្យតាយា’’តិ។

៥៣២. ‘‘ឥតិ បន [កិំ បន (សី. ស្យា. បី.)] ន កិរ តេវិជ្ជេហិ ព្រាហ្មណេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ។ នបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អាចរិយេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ។ នបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អាចរិយបាចរិយេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ។ នបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ យាវ សត្តមា [សត្តមេហិ (?)] អាចរិយាមហយុគេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ។ យេបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ បុព្ពកា ឥសយោ មន្តានំ កត្តារោ មន្តានំ បវត្តារោ, យេសមិទំ ឯតរហិ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា បោរាណំ មន្តបទំ គីតំ បវុត្តំ សមិហិតំ, តទនុគាយន្តិ, តទនុភាសន្តិ, ភាសិតមនុភាសន្តិ, វាចិតមនុវាចេន្តិ, សេយ្យថិទំ – អដ្ឋកោ វាមកោ វាមទេវោ វេស្សាមិត្តោ យមតគ្គិ អង្គីរសោ ភារទ្វាជោ វាសេដ្ឋោ កស្សបោ ភគុ, តេបិ ន ឯវមាហំសុ – ‘‘មយមេតំ ជានាម, មយមេតំ បស្សាម, យត្ថ វា ព្រហ្មា, យេន វា ព្រហ្មា, យហឹ វា ព្រហ្មា’’តិ។ តេវ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា ឯវមាហំសុ – ‘‘យំ ន ជានាម, យំ ន បស្សាម, តស្ស សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេម – អយមេវ ឧជុមគ្គោ អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយា’’តិ។

៥៣៣. ‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, ននុ ឯវំ សន្តេ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី’’តិ? ‘‘អទ្ធា ខោ, ភោ គោតម , ឯវំ សន្តេ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី’’តិ។

‘‘សាធុ, វាសេដ្ឋ, តេ វត, វាសេដ្ឋ, តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា យំ ន ជានន្តិ, យំ ន បស្សន្តិ, តស្ស សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេស្សន្តិ – ‘‘អយមេវ ឧជុមគ្គោ, អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ, និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយា’’តិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

ជនបទកល្យាណីឧបមា

៥៣៤. ‘‘សេយ្យថាបិ, វាសេដ្ឋ, បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘‘អហំ យា ឥមស្មិំ ជនបទេ ជនបទកល្យាណី, តំ ឥច្ឆាមិ, តំ កាមេមី’’តិ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘‘អម្ភោ បុរិស, យំ ត្វំ ជនបទកល្យាណិំ ឥច្ឆសិ កាមេសិ, ជានាសិ តំ ជនបទកល្យាណិំ – ខត្តិយី វា ព្រាហ្មណី វា វេស្សី វា សុទ្ទី វា’’តិ? ឥតិ បុដ្ឋោ ‘‘នោ’’តិ វទេយ្យ។

‘‘តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘‘អម្ភោ បុរិស, យំ ត្វំ ជនបទកល្យាណិំ ឥច្ឆសិ កាមេសិ, ជានាសិ តំ ជនបទកល្យាណិំ – ឯវំនាមា ឯវំគោត្តាតិ វា, ទីឃា វា រស្សា វា មជ្ឈិមា វា កាឡី វា សាមា វា មង្គុរច្ឆវី វាតិ, អមុកស្មិំ គាមេ វា និគមេ វា នគរេ វា’’តិ? ឥតិ បុដ្ឋោ ‘នោ’តិ វទេយ្យ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘‘អម្ភោ បុរិស, យំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ, តំ ត្វំ ឥច្ឆសិ កាមេសី’’តិ? ឥតិ បុដ្ឋោ ‘‘អាមា’’តិ វទេយ្យ។

៥៣៥. ‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, ននុ ឯវំ សន្តេ តស្ស បុរិសស្ស អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី’’តិ? ‘‘អទ្ធា ខោ, ភោ គោតម, ឯវំ សន្តេ តស្ស បុរិសស្ស អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី’’តិ។

៥៣៦. ‘‘ឯវមេវ ខោ, វាសេដ្ឋ, ន កិរ តេវិជ្ជេហិ ព្រាហ្មណេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ, នបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អាចរិយេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ, នបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អាចរិយបាចរិយេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ។ នបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ យាវ សត្តមា អាចរិយាមហយុគេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ។ យេបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ បុព្ពកា ឥសយោ មន្តានំ កត្តារោ មន្តានំ បវត្តារោ, យេសមិទំ ឯតរហិ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា បោរាណំ មន្តបទំ គីតំ បវុត្តំ សមិហិតំ, តទនុគាយន្តិ, តទនុភាសន្តិ, ភាសិតមនុភាសន្តិ, វាចិតមនុវាចេន្តិ , សេយ្យថិទំ – អដ្ឋកោ វាមកោ វាមទេវោ វេស្សាមិត្តោ យមតគ្គិ អង្គីរសោ ភារទ្វាជោ វាសេដ្ឋោ កស្សបោ ភគុ, តេបិ ន ឯវមាហំសុ – ‘‘មយមេតំ ជានាម, មយមេតំ បស្សាម, យត្ថ វា ព្រហ្មា, យេន វា ព្រហ្មា, យហឹ វា

ព្រហ្មា’’តិ។ តេវ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា ឯវមាហំសុ – ‘‘យំ ន ជានាម, យំ ន បស្សាម, តស្ស សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេម – អយមេវ ឧជុមគ្គោ អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយា’’តិ។

៥៣៧. ‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, ននុ ឯវំ សន្តេ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី’’តិ? ‘‘អទ្ធា ខោ, ភោ គោតម, ឯវំ សន្តេ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី’’តិ។

‘‘សាធុ, វាសេដ្ឋ, តេ វត, វាសេដ្ឋ, តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា យំ ន ជានន្តិ, យំ ន បស្សន្តិ, តស្ស សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេស្សន្តិ – អយមេវ ឧជុមគ្គោ អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយាតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

និស្សេណីឧបមា

៥៣៨. ‘‘សេយ្យថាបិ , វាសេដ្ឋ, បុរិសោ ចាតុមហាបថេ និស្សេណិំ ករេយ្យ – បាសាទស្ស អារោហណាយ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘‘អម្ភោ បុរិស, យស្ស ត្វំ [យំ ត្វំ (ស្យា.)] បាសាទស្ស អារោហណាយ និស្សេណិំ ករោសិ, ជានាសិ តំ បាសាទំ – បុរត្ថិមាយ វា ទិសាយ ទក្ខិណាយ វា ទិសាយ បច្ឆិមាយ វា ទិសាយ ឧត្តរាយ វា ទិសាយ ឧច្ចោ វា នីចោ វា មជ្ឈិមោ វា’’តិ? ឥតិ បុដ្ឋោ ‘‘នោ’’តិ វទេយ្យ។

‘‘តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘‘អម្ភោ បុរិស, យំ ត្វំ ន ជានាសិ, ន បស្សសិ, តស្ស ត្វំ បាសាទស្ស អារោហណាយ និស្សេណិំ ករោសី’’តិ? ឥតិ បុដ្ឋោ ‘‘អាមា’’តិ វទេយ្យ។

៥៣៩. ‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, ននុ ឯវំ សន្តេ តស្ស បុរិសស្ស អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី’’តិ? ‘‘អទ្ធា ខោ, ភោ គោតម, ឯវំ សន្តេ តស្ស បុរិសស្ស អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី’’តិ។

៥៤០. ‘‘ឯវមេវ ខោ, វាសេដ្ឋ, ន កិរ តេវិជ្ជេហិ ព្រាហ្មណេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ, នបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អាចរិយេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ, នបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អាចរិយបាចរិយេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ, នបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ យាវ សត្តមា អាចរិយាមហយុគេហិ ព្រហ្មា សក្ខិទិដ្ឋោ។ យេបិ កិរ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ បុព្ពកា ឥសយោ មន្តានំ កត្តារោ មន្តានំ បវត្តារោ, យេសមិទំ ឯតរហិ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា បោរាណំ មន្តបទំ គីតំ បវុត្តំ សមិហិតំ, តទនុគាយន្តិ, តទនុភាសន្តិ, ភាសិតមនុភាសន្តិ, វាចិតមនុវាចេន្តិ, សេយ្យថិទំ – អដ្ឋកោ វាមកោ វាមទេវោ វេស្សាមិត្តោ យមតគ្គិ អង្គីរសោ ភារទ្វាជោ វាសេដ្ឋោ កស្សបោ ភគុ, តេបិ ន ឯវមាហំសុ – មយមេតំ ជានាម , មយមេតំ បស្សាម, យត្ថ វា ព្រហ្មា, យេន វា ព្រហ្មា, យហិំ វា ព្រហ្មាតិ។ តេវ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា ឯវមាហំសុ – ‘‘យំ ន ជានាម, យំ ន បស្សាម, តស្ស សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេម, អយមេវ ឧជុមគ្គោ អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសហព្យតាយា’’តិ។

៥៤១. ‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, ននុ ឯវំ សន្តេ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី’’តិ? ‘‘អទ្ធា ខោ, ភោ គោតម, ឯវំ សន្តេ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អប្បាដិហីរកតំ ភាសិតំ សម្បជ្ជតី’’តិ។

‘‘សាធុ, វាសេដ្ឋ។ តេ វត, វាសេដ្ឋ, តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា យំ ន ជានន្តិ, យំ ន បស្សន្តិ, តស្ស សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេស្សន្តិ។ អយមេវ ឧជុមគ្គោ អយមញ្ជសាយនោ និយ្យានិកោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស ព្រហ្មសព្យតាយាតិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

អចិរវតីនទីឧបមា

៥៤២. ‘‘សេយ្យថាបិ, វាសេដ្ឋ, អយំ អចិរវតី នទី បូរា ឧទកស្ស សមតិត្តិកា កាកបេយ្យា។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ បារត្ថិកោ បារគវេសី បារគាមី បារំ តរិតុកាមោ។ សោ ឱរិមេ តីរេ ឋិតោ បារិមំ តីរំ អវ្ហេយ្យ – ‘‘ឯហិ បារាបារំ, ឯហិ បារាបារ’’ន្តិ។

៥៤៣. ‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, អបិ នុ តស្ស បុរិសស្ស អវ្ហាយនហេតុ វា អាយាចនហេតុ វា បត្ថនហេតុ វា អភិនន្ទនហេតុ វា អចិរវតិយា នទិយា បារិមំ តីរំ ឱរិមំ តីរំ អាគច្ឆេយ្យា’’តិ? ‘‘នោ ហិទំ, ភោ គោតម’’។

៥៤៤. ‘‘ឯវមេវ ខោ, វាសេដ្ឋ, តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា យេ ធម្មា ព្រាហ្មណការកា តេ ធម្មេ បហាយ វត្តមានា, យេ ធម្មា អព្រាហ្មណការកា តេ ធម្មេ សមាទាយ វត្តមានា ឯវមាហំសុ – ‘‘ឥន្ទមវ្ហយាម, សោមមវ្ហយាម,

វរុណមវ្ហយាម, ឦសានមវ្ហយាម, បជាបតិមវ្ហយាម, ព្រហ្មមវ្ហយាម, មហិទ្ធិមវ្ហយាម, យមមវ្ហយាមា”តិ។

“តេ វត, វាសេដ្ឋ, តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា យេ ធម្មា ព្រាហ្មណការកា តេ ធម្មេ បហាយ វត្តមានា, យេ ធម្មា អព្រាហ្មណការកា តេ ធម្មេ សមាទាយ វត្តមានា អវ្ហាយនហេតុ វា អាយាចនហេតុ វា បត្ថនហេតុ វា អភិនន្ទនហេតុ វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ព្រហ្មានំ សហព្យូបគា ភវិស្សន្តី”តិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

៥៤៥. “សេយ្យថាបិ, វាសេដ្ឋ, អយំ អចិរវតី នទី បូរា ឧទកស្ស សមតិត្តិកា កាកបេយ្យា។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ បារត្ថិកោ បារគវេសី បារគាមី បារំ តរិតុកាមោ។ សោ ឱរិមេ តីរេ ទឡ្ហាយ អន្ទុយា បច្ឆាពាហំ គាឡ្ហពន្ធនំ ពទ្ធោ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, អបិ នុ សោ បុរិសោ អចិរវតិយា នទិយា ឱរិមា តីរា បារិមំ តីរំ គច្ឆេយ្យា”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

៥៤៦. “ឯវមេវ ខោ, វាសេដ្ឋ, បញ្ចិមេ កាមគុណា អរិយស្ស វិនយេ អន្ទូតិបិ វុច្ចន្តិ, ពន្ធនន្តិបិ វុច្ចន្តិ។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា…បេ. … ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា… ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា… កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។

“ឥមេ ខោ, វាសេដ្ឋ, បញ្ច កាមគុណា អរិយស្ស វិនយេ អន្ទូតិបិ វុច្ចន្តិ, ពន្ធនន្តិបិ វុច្ចន្តិ ។ ឥមេ ខោ វាសេដ្ឋ បញ្ច កាមគុណេ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា គធិតា មុច្ឆិតា អជ្ឈោបន្នា អនាទីនវទស្សាវិនោ អនិស្សរណបញ្ញា បរិភុញ្ជន្តិ។ តេ វត, វាសេដ្ឋ, តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា យេ ធម្មា ព្រាហ្មណការកា, តេ ធម្មេ បហាយ វត្តមានា, យេ ធម្មា អព្រាហ្មណការកា, តេ ធម្មេ សមាទាយ វត្តមានា បញ្ច កាមគុណេ គធិតា មុច្ឆិតា អជ្ឈោបន្នា អនាទីនវទស្សាវិនោ អនិស្សរណបញ្ញា បរិភុញ្ជន្តា កាមន្ទុពន្ធនពទ្ធា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ព្រហ្មានំ សហព្យូបគា ភវិស្សន្តី”តិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

៥៤៧. “សេយ្យថាបិ , វាសេដ្ឋ, អយំ អចិរវតី នទី បូរា ឧទកស្ស សមតិត្តិកា កាកបេយ្យា។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ បារត្ថិកោ បារគវេសី បារគាមី បារំ តរិតុកាមោ។ សោ ឱរិមេ តីរេ សសីសំ បារុបិត្វា និបជ្ជេយ្យ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, អបិ នុ សោ បុរិសោ អចិរវតិយា នទិយា ឱរិមា តីរា បារិមំ តីរំ គច្ឆេយ្យា”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

៥៤៨. “ឯវមេវ ខោ, វាសេដ្ឋ, បញ្ចិមេ នីវរណា អរិយស្ស វិនយេ អាវរណាតិបិ វុច្ចន្តិ, នីវរណាតិបិ វុច្ចន្តិ, ឱនាហនាតិបិ វុច្ចន្តិ, បរិយោនាហនាតិបិ វុច្ចន្តិ។ កតមេ បញ្ច? កាមច្ឆន្ទនីវរណំ, ព្យាបាទនីវរណំ, ថិនមិទ្ធនីវរណំ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណំ, វិចិកិច្ឆានីវរណំ។ ឥមេ ខោ, វាសេដ្ឋ, បញ្ច នីវរណា អរិយស្ស វិនយេ អាវរណាតិបិ វុច្ចន្តិ, នីវរណាតិបិ វុច្ចន្តិ, ឱនាហនាតិបិ វុច្ចន្តិ, បរិយោនាហនាតិបិ វុច្ចន្តិ។

៥៤៩. “ឥមេហិ ខោ, វាសេដ្ឋ, បញ្ចហិ នីវរណេហិ តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា អាវុដា និវុដា ឱនទ្ធា [ឱផុដា (សី. ក.), ឱផុតា (ស្យា.)] បរិយោនទ្ធា។ តេ វត, វាសេដ្ឋ, តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា យេ ធម្មា ព្រាហ្មណការកា តេ ធម្មេ បហាយ វត្តមានា, យេ ធម្មា អព្រាហ្មណការកា តេ ធម្មេ សមាទាយ វត្តមានា បញ្ចហិ នីវរណេហិ អាវុដា និវុដា ឱនទ្ធា បរិយោនទ្ធា [បរិយោនទ្ធា, តេ (ស្យា. ក.)] កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ព្រហ្មានំ សហព្យូបគា ភវិស្សន្តី”តិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

សំសន្ទនកថា

៥៥០. “តំ កិំ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, កិន្តិ តេ សុតំ ព្រាហ្មណានំ វុទ្ធានំ មហល្លកានំ អាចរិយបាចរិយានំ ភាសមានានំ, សបរិគ្គហោ វា ព្រហ្មា អបរិគ្គហោ វា”តិ? “អបរិគ្គហោ, ភោ គោតម”។ “សវេរចិត្តោ វា អវេរចិត្តោ វា”តិ? “អវេរចិត្តោ, ភោ គោតម”។ “សព្យាបជ្ជចិត្តោ វា អព្យាបជ្ជចិត្តោ វា”តិ? “អព្យាបជ្ជចិត្តោ, ភោ គោតម”។ “សំកិលិដ្ឋចិត្តោ វា អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ វា”តិ? “អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ, ភោ គោតម”។ “វសវត្តី វា អវសវត្តី វា”តិ? “វសវត្តី, ភោ គោតម”។

"តំ កឹ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, សបរិគ្គហា វា តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា អបរិគ្គហា វា"តិ? "សបរិគ្គហា, ភោ គោតម"។ "សវេរចិត្តា វា អវេរចិត្តា វា"តិ? "សវេរចិត្តា, ភោ គោតម" ។ "សព្យាបជ្ជចិត្តា វា អព្យាបជ្ជចិត្តា វា"តិ? "សព្យាបជ្ជចិត្តា, ភោ គោតម"។ "សំកិលិដ្ឋចិត្តា វា អសំកិលិដ្ឋចិត្តា វា"តិ? "សំកិលិដ្ឋចិត្តា, ភោ គោតម"។ "វសវត្តី វា អវសវត្តី វា"តិ? "អវសវត្តី, ភោ គោតម"។

៥៥១. "ឥតិ កិរ, វាសេដ្ឋ, សបរិគ្គហា តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា អបរិគ្គហោ ព្រហ្មា។ អបិ នុ ខោ សបរិគ្គហានំ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ អបរិគ្គហេន ព្រហ្មុនា សទ្ធិំ សំសន្ទតិ សមេតី"តិ? "នោ ហិទំ, ភោ គោតម"។ "សាធុ, វាសេដ្ឋ, តេ វត, វាសេដ្ឋ, សបរិគ្គហា តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបរិគ្គហស្ស ព្រហ្មុនោ សហព្យូបគា ភវិស្សន្តី"តិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

"ឥតិ កិរ, វាសេដ្ឋ, សវេរចិត្តា តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា, អវេរចិត្តោ ព្រហ្មា...បេ.... សព្យាបជ្ជចិត្តា តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា អព្យាបជ្ជចិត្តោ ព្រហ្មា... សំកិលិដ្ឋចិត្តា តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ ព្រហ្មា... អវសវត្តី តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា វសវត្តី ព្រហ្មា, អបិ នុ ខោ អវសវត្តីនំ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ វសវត្តិនា ព្រហ្មុនា សទ្ធិំ សំសន្ទតិ សមេតី"តិ? "នោ ហិទំ, ភោ គោតម"។ "សាធុ, វាសេដ្ឋ, តេ វត, វាសេដ្ឋ, អវសវត្តី តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា វសវត្តិស្ស ព្រហ្មុនោ សហព្យូបគា ភវិស្សន្តី"តិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

៥៥២. "ឥធ ខោ បន តេ, វាសេដ្ឋ, តេវិជ្ជា ព្រាហ្មណា អាសីទិត្វា [អាទិសិត្វា (ក.)] សំសីទន្តិ, សំសីទិត្វា វិសារំ [វិសាទំ (សី. បី.), វិសត្តំ (ស្យា.)] បាបុណន្តិ, សុក្ខតរំ [សុក្ខតរណំ (ក.)] មញ្ញេ តរន្តិ។ តស្មា ឥទំ តេវិជ្ជានំ ព្រាហ្មណានំ តេវិជ្ជាឥរិណន្តិបិ វុច្ចតិ, តេវិជ្ជាវិវនន្តិបិ វុច្ចតិ, តេវិជ្ជាព្យសនន្តិបិ វុច្ចតី"តិ។

៥៥៣. ឯវំ វុត្តេ, វាសេដ្ឋោ មាណវោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "សុតំ មេតំ, ភោ គោតម, សមណោ គោតមោ ព្រហ្មានំ សហព្យតាយ មគ្គំ ជានាតី"តិ។ "តំ កឹ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ។ អាសន្នេ ឥតោ មនសាកដំ, ន ឥតោ ទូរេ មនសាកដ"ន្តិ? "ឯវំ, ភោ គោតម, អាសន្នេ ឥតោ មនសាកដំ, ន ឥតោ ទូរេ មនសាកដ"ន្តិ។

៥៥៤. "តំ កឹ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, ឥធស្ស បុរិសោ មនសាកដេ ជាតសំវទ្ធោ។ តមេនំ មនសាកដតោ តាវទេវ អវសដំ មនសាកដស្ស មគ្គំ បុច្ឆេយ្យុំ។ សិយា នុ ខោ, វាសេដ្ឋ, តស្ស បុរិសស្ស មនសាកដេ ជាតសំវទ្ធស្ស មនសាកដស្ស មគ្គំ បុដ្ឋស្ស ទន្ធាយិតត្តំ វា វិត្ថាយិតត្តំ វា"តិ? "នោ ហិទំ, ភោ គោតម"។ "តំ កិស្ស ហេតុ"? "អមុ ហិ, ភោ គោតម, បុរិសោ មនសាកដេ ជាតសំវទ្ធោ, តស្ស សព្ពានេវ មនសាកដស្ស មគ្គានិ សុវិទិតានី"តិ។

"សិយា ខោ, វាសេដ្ឋ, តស្ស បុរិសស្ស មនសាកដេ ជាតសំវទ្ធស្ស មនសាកដស្ស មគ្គំ បុដ្ឋស្ស ទន្ធាយិតត្តំ វា វិត្ថាយិតត្តំ វា, ន ត្វេវ តថាគតស្ស ព្រហ្មលោកេ វា ព្រហ្មលោកគាមិនិយា វា បដិបទាយ បុដ្ឋស្ស ទន្ធាយិតត្តំ វា វិត្ថាយិតត្តំ វា។ ព្រហ្មានំ ចាហំ, វាសេដ្ឋ, បជានាមិ ព្រហ្មលោកញ្ច ព្រហ្មលោកគាមិនិញ្ច បដិបទំ, យថា បដិបន្នោ ច ព្រហ្មលោកំ ឧបបន្នោ, តញ្ច បជានាមី"តិ។

៥៥៥. ឯវំ វុត្តេ, វាសេដ្ឋោ មាណវោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "សុតំ មេតំ, ភោ គោតម, សមណោ គោតមោ ព្រហ្មានំ សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេតី"តិ។ "សាធុ នោ ភវំ គោតមោ ព្រហ្មានំ សហព្យតាយ មគ្គំ ទេសេតុ ឧល្លុម្បតុ ភវំ គោតមោ ព្រាហ្មណិំ បជ"ន្តិ។ "តេន ហិ, វាសេដ្ឋ, សុណាហិ; សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី"តិ។ "ឯវំ ភោ"តិ ខោ វាសេដ្ឋោ មាណវោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។

ព្រហ្មលោកមគ្គទេសនា

៥៥៦. ភគវា ឯតទវោច – "ឥធ, វាសេដ្ឋ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ, សម្មាសម្ពុទ្ធោ...បេ.... (យថា ១៩០-២១២ អនុច្ឆេទេសុ ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។ ឯវំ ខោ, វាសេដ្ឋ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ...បេ.... តស្សិមេ បញ្ច នីវរណេ បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ, បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។

"សោ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ ។ តថា ទុតិយំ។ តថា តតិយំ។ តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។

“សេយ្យថាបិ, វាសេដ្ឋ, ពលវា សង្ខធមោ អប្បកសិរេនេវ ចតុទ្ទិសា វិញ្ញាបេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, វាសេដ្ឋ, ឯវំ ភាវិតាយ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា យំ បមាណកតំ កម្មំ ន តំ តត្រាវសិស្សតិ, ន តំ តត្រាវតិដ្ឋតិ។ អយម្បិ ខោ, វាសេដ្ឋ, ព្រហ្មានំ សហព្យតាយ មគ្គោ។

“បុន ចបរំ, វាសេដ្ឋ, ភិក្ខុ ករុណាសហគតេន ចេតសា…បេ… មុទិតាសហគតេន ចេតសា…បេ… ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ។ តថា ទុតិយំ។ តថា តតិយំ។ តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។

“សេយ្យថាបិ , វាសេដ្ឋ, ពលវា សង្ខធមោ អប្បកសិរេនេវ ចតុទ្ទិសា វិញ្ញាបេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, វាសេដ្ឋ, ឯវំ ភាវិតាយ ឧបេក្ខាយ ចេតោវិមុត្តិយា យំ បមាណកតំ កម្មំ ន តំ តត្រាវសិស្សតិ, ន តំ តត្រាវតិដ្ឋតិ។ អយំ ខោ, វាសេដ្ឋ, ព្រហ្មានំ សហព្យតាយ មគ្គោ។

៥៥៧. “តំ កឹ មញ្ញសិ, វាសេដ្ឋ, ឯវំវិហារី ភិក្ខុ សបរិគ្គហោ វា អបរិគ្គហោ វា”តិ? “អបរិគ្គហោ, ភោ គោតម”។ “សវេរចិត្តោ វា អវេរចិត្តោ វា”តិ? “អវេរចិត្តោ, ភោ គោតម”។ “សព្យាបជ្ជចិត្តោ វា អព្យាបជ្ជចិត្តោ វា”តិ? “អព្យាបជ្ជចិត្តោ, ភោ គោតម”។ “សំកិលិដ្ឋចិត្តោ វា អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ វា”តិ? “អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ, ភោ គោតម”។ “វសវត្តី វា អវសវត្តី វា”តិ? “វសវត្តី, ភោ គោតម”។

“ឥតិ កិរ, វាសេដ្ឋ, អបរិគ្គហោ ភិក្ខុ, អបរិគ្គហោ ព្រហ្មា។ អបិ នុ ខោ អបរិគ្គហស្ស ភិក្ខុនោ អបរិគ្គហេន ព្រហ្មុនា សទ្ធឹ សំសន្ទតិ សមេតី”តិ? “ឯវំ, ភោ គោតម”។ “សាធុ, វាសេដ្ឋ, សោ វត វាសេដ្ឋ អបរិគ្គហោ ភិក្ខុ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបរិគ្គហស្ស ព្រហ្មុនោ សហព្យូបគោ ភវិស្សតី”តិ, ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

៥៥៨. “ឥតិ កិរ, វាសេដ្ឋ, អវេរចិត្តោ ភិក្ខុ, អវេរចិត្តោ ព្រហ្មា…បេ… អព្យាបជ្ជចិត្តោ ភិក្ខុ, អព្យាបជ្ជចិត្តោ ព្រហ្មា… អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ ភិក្ខុ, អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ ព្រហ្មា… វសវត្តី ភិក្ខុ, វសវត្តី ព្រហ្មា, អបិ នុ ខោ វសវត្តិស្ស ភិក្ខុនោ វសវត្តិនា ព្រហ្មុនា សទ្ធឹ សំសន្ទតិ សមេតី”តិ ? “ឯវំ, ភោ គោតម”។ “សាធុ, វាសេដ្ឋ, សោ វត, វាសេដ្ឋ, វសវត្តី ភិក្ខុ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា វសវត្តិស្ស ព្រហ្មុនោ សហព្យូបគោ ភវិស្សតីតិ, ឋានមេតំ វិជ្ជតី”តិ។

៥៥៩. ឯវំ វុត្តេ, វាសេដ្ឋភារទ្វាជា មាណវា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម! សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្જេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ ‘ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តី’តិ។ ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ ។ ឯតេ មយំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាម, ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកេ នោ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតេ សរណំ គតេ”តិ។

តេវិជ្ជសុត្តំ និដ្ឋិតំ តេរសមំ។

សីលក្ខន្ធវគ្គោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ព្រហ្មាសាមញ្ញអម្ពដ្ឋ ,
សោណកូដមហាលិជាលិនី;
សីហបោដ្ឋបាទសុភោ កេវដ្ដោ,
លោហិច្ចតេវិជ្ជា តេរសាតិ។

សីលក្ខន្ធវគ្គបាឡិ និដ្ឋិតា។